Izrael Shahak: Zsidó vallás, zsidó történelem
3000 év súlya.

"Shahak egy különleges tudós figyelemre méltó belátásokkal és mély tudással. Megalapozott és éles eszû munkája nagy értékû adomány." (Noam Chomsky)

Tartalom

Izrael - Utópia kiválasztottak számára?

Itt azt írom le, amit igaznak tartok, hogy a görögök történetei olyan számosak mint amennyire gondolatszegények.
(Herodotosz idézi Milétoszi Hekataioszt.)

Amicus Plato sed magis amica veritas - Plato nekem kedves, az igazság még kedvesebb.
(Latin közmondás Arisztotelész nikomachi etikájából)

Egy szabad államban mindenki azt gondolja, amit akar és kimondhatja amit gondol.
(Spinóza)

Noha angolul íródott és olyan embereknek gondoltam, akik Izrael államon kívül élnek, ez a könyv bizonyos értelemben izraeli zsidóként végzett politikai munkám folytatása. Ez a munka 1965 és 1966-ban kezdõdött el egy tiltakozással, amely annak idején nagy bosszúságot okozott. Ugyanis szemtanúja voltam, amikor egy ultravallásos zsidó nem engedte meg telefonjának használatát szabbatkor arra, hogy egy nemzsidónak, aki Jeruzsálem környékén összeesett, mentõkocsit hívjanak. Ahelyett hogy csak a sajtónak írtam volna, össze akartam találkozni a Jeruzsálemi Rabbitörvényszékkel, akinek tagjait Izrael állam nevezi ki. Megkérdeztem a rabbikat, hogy egy ilyen viselkedés megfelel-e az õ értelmezésüknek a zsidó vallást illetõleg. Azt válaszolták, hogy a kérdéses zsidó helyesen, sõt jámboran viselkedett, és állításuk igazolására egy, a században írt érvényes talmudi törvénykönyv részletét idézték. Jelentettem az esetet a Haarez újságnak, amely ezzel a jelentésével médiumbotrányt okozott.

Számomra a botránynak meglehetõsen negatív eredménye volt. Sem Izraelben , sem a szétszórtságban nem szüntették meg a rabbi hatóságok azt az elõírást, hogy egy zsidó nem sértheti meg a szabbatot azért, hogy megmentse egy nemzsidó életét. Az egészet sok álszent fecsegésbe ágyazták, a szabbatot csak akkor lehet megsérteni, ha a segítség megtagadása miatt zsidók kerülnének veszélybe.

Visszaemlékeztem a fiatalkoromban összeszedett tudásra és elkezdtem azokat a talmudi törvényeket tanulmányozni, amelyek a zsidók és nemzsidók kapcsolatait szabályozzák. Akkor lett számomra világos, hogy mind az állítólag nem vallásos cionizmus, mind az államalapítás óta folytatott izraeli politika és különösen az Izraelt támogató zsidó

diaszpóra politikája csak akkor érthetõ, ha az ember ezeknek a törvényeknek az erõs hatását és az azért felelõs ideológiát tekintetbe veszi. A hatnapos háború óta folytatott izraeli politika és különösen az izraeli megszálló rendszer fajilag elkülönítõ (apartheid) politikája valamint a zsidók nagy részének álláspontja a palesztínok jogaival szemben (akkor is ha ennek gyakorlati jelentõsége nincs), megerõsítették ezt a meggyõzõdésemet.

Ezzel a megállapítással nem kísérlem meg a politikai és stratégiai meggondolásokat ignorálni, amelyek az Izraelben a vezetõkre szintén hatnak. Csak azt mondom, hogy a reálpolitika a realisztikus meggondolások (mindegy, hogy helyes vagy helytelen, erkölcsös vagy erkölcstelen az én értékelésem szerint) és az ideológiai befolyások változó hatásaiból nõ ki. Az utóbbiak annál befolyásosabbnak látszanak, minél kevésbé magyarázzák el õket és teszik õket köztudottá. A rasszizmus, a diszkrimináció és az idegengyûlölet annál befolyásosabb lesz a politikában, minél inkább tartja azt a köztudat magától értetõdõnek. Ez éppen akkor érvényes, amikor az errõl folytatott vitát hivatalosan vagy nem hivatalosan tabutémává teszik. A zsidókból kiinduló és vallási okokkal alátámasztott rasszizmus, diszkrimináció és idegengyûlölet a nemzsidók ellen ikertestvére az antiszemitizmusnak és annak a vallási okainak. Míg az egyik rasszizmus változatról lehet beszélni, a másik jelenlétét általában nem veszik figyelembe, éspedig sokkal gyakrabban Izraelen kívül, mint azon belül.

***

2- A zsidó állam definíciója

Anélkül, hogy megértenénk a zsidók között uralkodó tartást nemzsidókkal szemben, Izrael alapelvét, mint 'zsidó államot', ahogy Izrael magát definiálja, nem lehet megérteni. Az az elterjedt félreértés, hogy Izrael (akár megszállási uralmának figyelmen kívül hagyásával) valódi demokrácia, arra vezethetõ vissza, hogy a 'zsidó állam' jelentését nemzsidóknak nem magyarázzák el. Véleményem szerint Izrael mint zsidó állam nemcsak magának és lakosainak jelent veszélyt, hanem minden zsidónak és minden más népnek és államnak a Közelkeleten és azon kívül is. Azonkívül azt is gondolom, hogy a többi közelkeleti állam vagy intézet, amely magát Izrael definíciója szerint 'zsidónak', 'arabnak' vagy 'moszlémnak' definiálja, az szintén veszélyes. Amíg ezt a veszélyt nyilvánosan megvitatják, arról a veszélyrõl hallgatnak, amelyek Izrael zsidó jellegébõl következnek.

Izrael alapelve mint "zsidó állam" az állam kezdete óta minden izraeli politikusnak elsõrendûen fontos és a zsidó lakosságnak minden elképzelhetõ módon megtanították. Amikor a nyolcvanas évek elején izraeli zsidók egy icipici kisebbsége ezt az elvet elutasította, a Kneszet 1983-ban elfogadott nagy többséggel egy alkotmányos törvényt (azaz olyan törvényt, amely más törvényeket hatástalanít és amelyet csak különleges eljárással lehet hatályon kívül helyezni). E szerint a törvény szerint egy olyan pártot, amelynek programja nyíltan ellentmond a 'zsidó állam' elvének, vagy azon változásokat akar kieszközölni demokratikus úton, nem vehet részt a Kneszet megválasztásában. Én határozottan ellenzem ezt az alkotmányelvet. Számomra ennek az a következménye, hogy számomra abban az államban, amelynek polgára vagyok,, nincs olyan párt, amelynek elveivel egyetértenék és amely egyben a parlamenti választásokon résztvehet. Éppen ez a törvény mutatja, hogy Izrael állam nem demokrácia, mert egy zsidó ideológiát használ föl a nemzsidók ellen és minden olyan zsidó ellen, aki ezt az ideológiát visszautasítja. Az uralkodó ideológia nemcsak a belpolitikára veszélyes, hanem Izrael külpolitikáját is befolyásolja. Ez a veszély tovább fog nõni, ha két ellentétes fejlõdés tovább élezõdik: Izrael zsidó jellegének növekedése és a katonai, különösen a nukleáris erejének

növekedése. További veszélyt jelent, hogy az amerikai politikai vezetõség egyre inkább Izraeli befolyás alá kerül. Ezért a júdaizmusra és a nemzsidók Izraelben való kezelésére vonatkozó ismeretek nemcsak fontosak, hanem politikailag életfontosságúak.

Kezdjük a 'zsidó' fogalom hivatalos izraeli definíciójával, amely megmutatja a lényeges különbséget Izrael mint 'zsidó állam' és a többi állam nagy része között. E szerint a hivatalos definíció szerint Izrael csak azoknak az embereknek a 'tulajdona', akiket az izraeli hatóságok 'zsidóként' definiálnak, függetlenül attól, hogy hol laknak, vagy állampolgárságuktól. Másfelõl Izrael nem 'tulajdona' nemzsidó polgárainak, akiknek állása hivatalosan is alsóbbrendûként van kinyilvánítva. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogyha egy perui indió a zsidósághoz konvertál, és ezzel zsidóként tekintendõ, rögtön joga van ahhoz, hogy izraeli állampolgár legyen, és így az elfoglalt Nyugat-Jordán vidékén a föld 70 %-ából, (és a tulajdonképpeni Izraelben a föld 92%-ából) húzzon hasznot. melyet hivatalosan csak zsidók használhatnak. Minden nemzsidó (nemcsak a palesztínok) ki van zárva ezekbõl az elõjogokból. (Ez a tilalom érvényes azokra az arab nemzetiségû izraeli állampolgárokra, akik az izraeli hadseregben szolgáltak és ott magas rangot értek el). A zsidókká konvertált peruiak esete egy néhány éve tényleg megtörtént eset.

Ezek az új zsidók Nyugat-Jordán vidékén Nablus környékén kaptak házakat, ahol nemzsidók hivatalosan nem telepedhetnek le. Minden izraeli kormány hatalmas politikai veszélynek teszi ki magát, a háború veszélyét beleértve, hogy az ilyen településeken kizárólag zsidóként definiált személyek települhessenek le (és nem 'izraeliek', ahogy ezt a legtöbb média hazudja), ahol ezek csak 'zsidó' fennhatóságnak vannak alárendelve.

Úgy gondolom, hogy az USA-ban vagy Nagybritanniában lakó zsidók azt antiszemitának tartanák, ha keresztények azt javasolnák, hogy legyen az USA vagy Nagybritannia 'keresztény állam', amely hivatalosan csak a keresztényként definiált polgárok tulajdona. Egy ilyen szabály következménye az lenne, hogy csak olyan zsidók lennének teljes jogú állampolgárok, akik megkeresztelkedtek és így keresztényé lettek. Emlékeznünk kell arra, hogy a vallási áttérés elõnyeit zsidók a saját történelmükbõl ismerik. Amikor a keresztény és iszlám államok az olyan személyeket, akik - mint a zsidók nem tartoztak az államvallás közösségéhez, hátrányosan megkülönböztették, a zsidók hátrányos megkülönböztetése megszûnt, ahogy az államvallásra áttértek. Egy nemzsidó, akit Izrael állam hátrányosan megkülönböztet, azonnal másként lesz kezelve, ha áttér a júdaizmusra. Ez mutatja, hogy ugyanazt a megkülönböztetést, amelyet a szétszórtságban élõ zsidók nagy része antiszemitizmusnak lát, a zsidók többsége zsidónak lát. Az antiszemitizmus és a zsidó sovinizmus elleni föllépést a zsidók messzemenõen 'öngyûlöletnek' nevezik, amely szememben értelmetlen.

A 'zsidó' és a rokon értelmû szavak a 'júdaizmus' szót is beleértve az izraeli politikával összefüggésben ugyanannyira nagy jelentõségû, mint az Iránban hivatalosan használt 'iszlámi' szó, vagy a Szovjetúnióban használt 'kommunista' szó. Az általánosan használt 'zsidó' szó jelentése nem világos, sem a héber, sem más nyelvekben. Ezért szükséges a fogalom hivatalos definíciója.

Az izraeli törvény szerint egy személy akkor 'zsidó', ha vagy anyja, vagy nagyanyja, vagy dédanyja, vagy ükanyja vallásos zsidó volt, vagy ha a személy olyan módon konvertált a zsidó valláshoz, amely az izraeli hatóságok szemében kielégítõ. Ezenkívül szükséges feltétel az is, hogy a személy nem konvertált a zsidóságtól egy más valláshoz. Ekkor Izrael a személyt nem tekinti többet 'zsidónak'. Ebbõl a három föltételbõl vezethetõ le az elsõ talmudi definíció 'ki zsidó', tehát a zsidó ortodoxok által is használt definíció. A Talmud és

a Talmud szerinti törvény elismeri ezenkívül egy nemzsidó áttérését a zsidósághoz (ugyanúgy mint egy nemzsidó rabszolga megvételét zsidók által, aki más módon tér át a vétel után) mint érvényes módszerét a zsidóvá válásnak, feltéve, hogy a vallási áttérést egy olyan rabbi vezeti, akin erre jogosult és a megfelelõ módszereket alkalmazza. Ez a 'megfelelõ' mód nõk számára azt jelenti, hogy hagynia kell, hogy egy 'tisztító fürdõben' három rabbi megvizsgálja. Ez a szertartás ugyan a héber sajtó minden olvasója elõtt ismert, a nemzsidó médiák azonban bizonyos olvasók kétségtelen érdeklõdése ellenére nem gyakran említik ezt meg. Remélem, hogy ez a könyv egy folyamat kezdete, ami ezt az ellentmondást föloldja.

Még egy fontos oka van a hivatalos definíciónak, hogy ki 'zsidó' és ki nem. Izrael állam hivatalosan diszkriminálja a nemzsidókat az élet sok területén, amelyek közül én hármat találok a legfontosabbnak: a lakás joga, a munkavállalás joga és a törvény elõtti egyenlõség joga. A lakás joga körüli diszkrimináció azon alapul, hogy kb. 92%-a Izrael országnak állami tulajdon és az izraeli földhatóság a zsidó nemzeti Fund (Jewish National Fund (JNF)), a World cionista Organization egy leányvállalata által kiadott szabályok szerint intézi a lakásügyeket. Ezekben az elõírásokban a JNF senkinek, aki nem zsidó, nem engedi meg a letelepedést, üzlet nyitását és gyakran a munkavállalást sem. Éspedig csak azért, mert az illetõ nem zsidó. Ezzel egy idõben zsidóknak megengedett bárhol Izraelben letelepedni és üzletileg tevékenykedni. Ilyet egy másik államban zsidókkal szemben rögtön és jogosan antiszemitizmusnak neveznének és kétségkívûl erõteljes tiltakozást eredményeznének. Ha viszont Izrael alkalmazza ezeket az intézkedéseket, akkor ezeket a közvélemény tudatosan figyelmen kívül hagyja, vagy ha (ritkán) megemlítik, bocsánatos bûnnek tekintik.

A munka jogának megtagadása azt jelenti, hogy nemzsidók hivatalosan nem dolgozhatnak az országnak olyan részein, melyek ügyeit a JNF intézi. Ezeket az elõírásokat néha nem veszik figyelembe, de ezek attól még léteznek. Idõnként Izrael megpróbálja ezeket az elõírásokat az állami hivatalokkal keresztülvitetni, pl. mindig akkor, amikor a mezõgazdasági minisztérium az ellen a szentségtörés ellen lép fel, hogy olyan gyümölcsösöket, amelyek zsidók tulajdonában vannak és amelyek állami földeken vannak, arab munkaerõk szüretelik le, akkor is, ha a kérdéses munkaerõk izraeli állampolgárok. Izrael megtiltja továbbá, hogy az állami földön lakó zsidók az föld egy részét a munkásoknak bérbe adják, akár csak rövid idõre is. Azok, akik ezt megteszik, komoly pénzbüntetésekkel kell hogy számoljanak. Nemzsidóknak ezzel szemben nem tilos, földjüket zsidóknak bérbe adni. Ez az én esetemben azt jelenti, hogy mert én zsidó vagyok, jogom van egy gyümölcsöst egy másik zsidótól bérbe venni, hogy a gyümölcsöt leszedjem. Egy nemzsidónak, függetlenül attól, hogy izraeli állampolgár-e vagy Izraelben lakó külföldi, erre nincs joga.

Izrael nemzsidó állampolgárainak nincs joga a törvény elõtti egyenlõségre.

Ez a diszkrimináció sok izraeli törvényben nyilatkozik meg, amelyekben a 'zsidó' és 'nemzsidó' fogalom általában nem közvetlenül, mint a visszatérési törvényben, hanem közvetett módon van belefoglalva, valószínûleg komplikációk elkerülése végett. Eszerint a törvény szerint csak hivatalosan zsidóként elismert személyeknek van joguk arra, hogy Izraelbe bevándoroljanak és ott letelepedjenek. Automatikusan megkapnak egy 'bevándorlási bizonyítványt', amikor megérkeznek, melynek neve 'polgárjog visszatérése alkalmából a zsidó hazába', és amely gazdasági elõnyöket biztosít számukra, amely származási országuktól függõen különbözõ összegû. A volt Szovjetúnió államaiból bevándorolt zsidók családonként több mint 20 000 dollárnyi összegû 'beilleszkedési

segítséget' kapnak. Minden zsidó, aki ennek a törvénynek az értelmében vándorol be Izraelbe, rögtön aktív és passzív parlamenti választójogot élvez - akkor is, ha egy szót sem beszél héberül.

Más izraeli törvények a kissé érthetetlen megnyilatkozások pótlékaként mûködnek, 'mindenki aki a visszatérési törvény alapján bevándorolhat' és 'mindenki, akinek a visszatérési törvény értelmében bevándorlási joga van'. A kérdéses törvény alapján az elsõ kategória olyan juttatásokat kap, amelyeket a második rendszeresen nem kap meg. A mindennapi élet általános diszkriminálási módszere a személyi igazolvány, amelyet mindenki köteles magánál tartani. A személyi igazolványban a személy 'nemzetisége' is be van jegyezve, amely 'zsidó', 'arab', 'drúz' és hasonló lehet. Izraeli lakosok kísérletei, hogy a belügyminisztériumot arra kényszerítsék, hogy 'izraeli'-t vagy akár 'izraeli zsidó'-t jegyeztessenek ide be, nem voltak sikeresek. Akik ezt megkísérelték, egy levelet kaptak a belügyminisztériumtól, amelyben az állt, hogy egy határozat értelmében 'izraeli nemzetiség nem ismerhetõ el'. A levél nem árulja el, hogy ki és mikor hozta ezt a határozatot.

Izraelben olyan sok törvény és elõírás van, amelyek olyan személyeket, akik 'a visszatérési törvény alapján bevándorolhatnak' elõnyben részesít, hogy errõl a témáról külön kell beszélni. Itt egy példát említhetünk meg, amely a letelepedési jog csorbításával összehasonlítva triviális és mégis fontos, mert lerántja a leplet az izraeli törvényhozó szándékairól. Olyan izraeli állampolgároknak, akik az országot egy idõre elhagyták, de mint olyanok vannak számontartva, akik 'a visszatérési törvény alapján bevándorolhatnak', visszatérésük esetén nagyvonalú vámkedvezményekre, gyermekeik felsõbbfokú taníttatásához támogatására és vagy segélyre, vagy egy alacsonykamatú hitelre és más kedvezményekre van joguk. A nem így definiált polgárok, azaz Izrael nemzsidó polgárai ezen kedvezmények semelyikére sem jogosultak. Az ilyen diszkriminációs intézkedések nyilvánvaló célja az, hogy a nemzsidó polgárok számát csökkentse, hogy Izrael államot 'zsidóbbá' tegye.

***

3- A 'megváltott' ország ideológiája

Izrael zsidó polgárainak az ország megváltásának szuper-kiválasztott elméletét propagálja. Errõl az ideológiáról , amelyet a zsidó iskolás gyerekeknek Izraelben megtanítanak, le lehet azt a hivatalos célt olvasni, hogy a nemzsidók számát egy minimumra csökkentsék le. Azt tanítják, hogy ez az egész Izrael államra áll, vagy 1967 után arra a területre, amelyet Izrael államnak neveznek. Eszerint az ideológia szerint egy 'megváltott' terület olyan terület, amely nemzsidó tulajdonból zsidó tulajdonba ment át. A tulajdon átmehet magántulajdonba, a JNF tulajdonába, vagy a zsidó állam tulajdonába. A nemzsidók kezén levõ földeket 'nem megváltottnak' tekintik. Tehát ha egy zsidó bûnözõ egy bûntelen nemzsidótól egy telket vesz, akkor az 'nem megváltottból' 'megváltott' lett. Ha viszont egy bûntelen nemzsidó a legrosszabb zsidóktól földet vesz, akkor az addig hibátlan 'megváltott' terület újra 'nem megváltott' lesz. Egy ilyen elmélet logikus következménye a 'transzfernek' nevezett elûzése minden nemzsidónak az ország területérõl, amelyet 'meg kell váltani'. Ezért az Izrael állam által átvett zsidó elmélet szerint a zsidók ideálja az, hogy az ország teljesen 'meg lesz váltva' és nem lesz nemzsidók tulajdonában vagy nem mûvelik meg nemzsidók azt. A cionista munkásmozgalom vezetõi ezt a teljesen visszataszító ötletet nagyon világosan fejezték ki. Walter Laqueur, egy vérbeli cionista, a 'cionizmus története' címû könyvében leírja, hogy az 1919-ben elhunyt A. D. Gordon, a cionizmus egyik szellemi atyja 'az erõszakot alapvetõen elutasította, és az önvédelmet csak rendkívüli

körülmények között engedte meg'. Õ és barátai azt óhajtották, hogy a zsidó hazában minden fát és minden bokrot csak zsidó kezek ültessenek. Ami azt jelenti, hogy azt kívánta, hogy minden más vándoroljon ki a zsidók által 'megváltandó' területrõl. Gordon követõi több erõszakot vetettek be, mint õ gondolta. A 'megváltás' és annak a következményei megmaradtak.

Hasonlóképpen van a kibuccal, amely egy égig dicsõített utópia kísérlete. Akkor is ha ateistákból áll, alapvetõen nem vesz föl arabokat és más nemzetiségû leendõ tagjaitól megkívánja, hogy elõször konvertáljanak a zsidó hitre. Így aztán nem csoda, hogy a kibucban felnövõk az izraeli zsidó társadalom legmilitánsabb tagjainak tekinthetõk.

Éppen az a szuper-kizáró ideológia és nem az izraeli propaganda által elõtérbe helyezett 'biztonság iránti igény' az, amely alapján Izrael az 50-es és 60-as években területeket foglal el Izraelben és a megszállott területeken. Ez az ideológia hozta létre Izrael hivatalos terveit 'Galilea júdaizálására'. Ez a sajátos fogalom bátorít föl zsidókat letelepülésre Galileában anyagi támogatással. (Kérdezem, hogy hogyan reagálnának az amerikai zsidók, ha az országban valaki 'New York keresztényné tételét' vagy akár csak Brooklynét javasolná). A területek visszavétele mögött több van, mint helyi júdaizálás. Izrael egész területén az izraeli hatóságoktól (különösen a titkosrendõrségtõl) erõsen támogatott JNF sok pénzt ad ki arra, hogy minden területet megvegyenek, amit nemzsidó elad és zsidók minden kísérletét elfojtsák, hogy földjüket nemzsidóknak magasabb áron eladhassák.

***

4- Izraeli terjeszkedés

A legnagyobb veszély, amelyet Izrael mint 'zsidó állam' saját lakosai, más zsidók és szomszédai számára jelent, az az, hogy ideológiailag alátámasztja a területi terjeszkedést és a háborút, amelyet az a cél elkerülhetetlenül jelent. Minél zsidóbb lesz Izrael, ahogy héberül mondják, és minél inkább visszatér a júdaizmushoz (ez Izraelben 1967 óta tartó folyamat), annál jobban irányul a napi politikája zsidó ideológiai célok megvalósítására és kevésbé vezetik a józan megfontolások. Én itt nem annyira az izraeli politika erkölcsi értékelésére célzok, sem Izrael feltett biztonsági és védelmi igényeire, sem Izrael túlélésének állítólagos veszélyeztetésére. Én itt az izraeli hódító (imperialista) politikára gondolok, amely az ország állítólagos érdekein alapul. Attól függetlenül, hogy egy ilyen politika mennyire rossz erkölcsileg vagy mennyire durva politikailag, egy, a zsidó ideológián alapuló politikának minden változatát mint egy még rosszabb esetet tekintek. Az izraeli politika ideológiai védekezési mechanizmusai általában a zsidó valláson alapulnak és nem vallásos zsidóknál a zsidók történelmi jogain, amelyet õk ebbõl a vallásból vezetnek le, és megtartják a vallási hit dogmatikus jellegét.

Az én politikai pálfordulásom Ben Gurion csodálójából kifejezett ellenzõjévé pontosan ennél a problémánál kezdõdött. 1956-ban fölvettem magamba az összes politikai és katonai érvet, amelyet Ben Gurion fölhozott a Szuezi háború elkezdésére, amíg õ (pedig ateistaként büszke volt a zsidó vallás parancsainak figyelmen kívül hagyására) a háború harmadik napján büszkén mondta ki a Kneszetben, hogy a háború valódi oka Dávid és Salamon királyságának visszaállítása annak bibliai határain belül. Beszédének ezen a pontján szinte minden Kneszettag spontán fölállt és a himnuszt énekelte.

Tudtommal soha egy cionista politikus sem távolodott el Ben Gurion elképzelésétõl, hogy az izraeli politika (gyakorlati meggondolásokon belül) a bibliai határok visszaállítását kell

céljának tekintse. Valóban, az izraeli távlati stratégia és a külpolitika alapelveinek tényleges vizsgálata világossá teszi, hogy az izraeli tényleges politikát alapvetõen a zsidó ideológia határozza meg. A ténylegesen létezõ júdaizmus és a zsidó ideológia elhanyagolása azt a politikát érthetetlenné teszi a külföldi megfigyelõ számára, aki néhány felületes védekezésen kívül semmit sem tud a júdaizmusról.

Itt egy további példát hozok föl arra a lényeges különbségre, amely a felfújt, de világi birodalmi tervezés és a zsidó ideológia alapelvei között van. Az utóbbi megparancsolja, hogy minden terület, amely fölött az antik korban egy zsidó uralkodó uralkodott, vagy azt Isten az Ótestamentum szerint vagy, ami még fontosabb, a Biblia és a Talmud rabbinikus értelmezése szerint a zsidóknak ígérte, Izrael tulajdona, mivel ez egy zsidó állam. Az tény, hogy néhány zsidó 'galamb' véleménye ma az, hogy az ilyen megszállásokat akkor kell végrehajtani, amikor Izrael erõsebb, mint ma, vagy, azt remélik, hogy egy békés meghódítás lehetõ lesz, azaz meg tudják gyõzni az arab uralkodókat vagy népeket arról, hogy fizetés ellenében lemondjanak a kérdéses területekrõl.

Közkézen forognak részben egymásnak ellentmondó változatai Izrael állam bibliai határainak, amelyet a rabbinikus hatóságok szerint ideális esetben a zsidó állam területét képezik. A maximális változat szerint a következõ területek esnek ezek közé a határok közé: délen a Színai félsziget és Északegyiptom egy része Kairó közeléig, keleten egész Jordánia és Szaudi Arábia nagy része, egész Kuwait és Irak egy része az Eufrátesztól délre, északon egész Libanon és Szíria Törökország egy nagy részével együtt (a Van tóig) és nyugaton Ciprus szigete. Részletes tanulmányok és tudós viták, amelyek ezeken a határokon alapulnak, atlaszokban könyvekben, cikkekben és népszerû propaganda alakjában jelennek meg Izraelben állami támogatással. Biztosan ez a nemrég elhunyt Kahane rabbi és követõinek, valamint befolyásos egyesületeknek, mint a Gus Emunimnak a kívánsága, nemcsak ezen területek Izrael általi elfoglalása, hanem ezt Isten által megparancsolt törvénynek tekintik, és hisznek a sikerben, mert Isten velük van.

Ténylegesen, néhány fontos zsidó vallási vezetõ Izrael tartózkodását egy ilyen szent háború vezetésére, vagy, ami még fontosabb, Színai visszaadását, mint nemzeti bûnt tekinti, amelyet Isten igazságosan megbüntetett. Dov Lior, a Gus Emunim egyik szóvivõje és a Kirjat Arba és Hebron zsidó települések rabbija ismételten kinyilvánította, hogy a katonai vereségek Libanonban 1982 és 1985 között a megérdemelt Isteni bosszúk voltak, mert Izrael ország egy részét, a Színai félszigetet Egyiptomnak visszaadtak.

Noha én bevallottan extrém példát hoztam Izrael bibliai határaira, amelyek a zsidó állam tulajdonai, ezek a határok a nemzeti vallási körökben nagyon népszerûek. Vannak a bibliai határoknak kevésbé szélsõséges változatai is, amelyeket történelmi határoknak is hívják. Hangsúlyozni kell azonban, hogy Izraelben és a szétszórtságban a bibliai és történelmi határok elvét, mint a demarkációs vonalat a zsidó és nemzsidó népek között nem utasítják alapvetõen el. Itt csak egy pici kisebbség képez kivételt, amely a zsidó állam elvét elutasítja. Másfelõl ezeknek a határoknak a háború által történõ megvalósítása elleni érvek teljesen gyakorlati természetûek. Az egyik ellenvetés az, hogy Izrael még túl gyönge az egész ország meghódításához, amely a zsidók tulajdona, vagy hogy a zsidók (nem az arabok) életének föláldozása egy ilyen hódító háború során súlyosabb teher, mint az elfoglalt terület értéke. De a normatív júdaizmusban nem vitatható, hogy Izrael állam, bármely határok között nem minden zsidó tulajdona. 1993 májusában Ariel Sáron a Likud pártnapon azt javasolta, hogy Izrael ismerje el a bibliai határok elvét hivatalos politikaként. Sem a Likudon kívül, sem azon belül nem volt szóra érdemes ellenállás ez ellen, és ami volt, annak gyakorlati oka volt. Senki sem kérdezte meg Sáront, hogy hol

vannak pontosan azok a bibliai határok, amelyeket Izraelnek véleménye szerint a határai. Emlékezzünk vissza arra, hogy azok között, akik magukat leninistáknak nevezték, nem volt kétséges, hogy a történelem a Marx és Lenin által kidolgozott elveket követi. Nem a dogmatikus hit miatt, hanem a nyílt viták lehetõségének kiküszöbölése és az abból következõ gátlástalanságból egy totális lelki tartás következik. Ezért mondhatjuk el az izraeli zsidó társadalomról és azokról a diaszpórában élõ zsidókról, akik a zsidó élet vezetõi és a tiszta zsidó egyesületekbe vannak szervezve, hogy jellemük erõs totalitárius vonásokat mutat.

Az állam kezdete óta egy izraeli hosszú távú stratégiát is kifejlesztettek, amely nem a zsidó ideológia dogmáira, hanem tisztán stratégiai és imperialista meggondolásokra alapul. Az idõközben az aktív szolgálatból kivált tábornok, Slomo Gazit, aki a katonai hírszerzés vezetõje volt, összeírta az alapgondolatokat mértékadó és jól érthetõ módon, amelyekre ez a stratégia épít.

Gazit szerint:

Izrael fõfeladata [a Szovjetúnió felbomlása után] egyáltalán nem változott és alapvetõ fontosságú. Izrael pozíciója az arab-moszlém Közelkelet közepén arra hivatja el Izraelt, hogy éles szemmel figyelje szomszédai stabilitását. Izrael szerepe az, hogy a meglévõ rendszereket támassza, hogy megakadályozza vagy megállítsa a radikalizálódást és a fundamentalista vallási fanatizmust csökkentse.

Ez okból Izrael meg fogja határain túl a változásokat akadályozni és azokat akkor fogja elfogadhatatlannak tekinteni, ha elérik azt a pontot, amikor azok megakadályozása vagy kiirtása Izrael egész katonai erejét igénybe venné.

Más szavakkal Izrael célja az, hogy hegemóniát hozzon létre a Közelkelet más államai fölött. Gazit szavai szerint nyilvánvaló, hogy Izrael az arab kormányok stabilitásában érdekelt. Gazit szemében Izrael a közelkeleti rendszerek védelmével életfontosságú szolgálatot teljesít az iparilag fejlett államoknak, akiket nyugtalanít a Közelkelet biztonsága. Úgy gondolja, hogy Izrael nélkül a terület meglévõ rendszerei már régen összeomlottak volna, mert csak az izraeli fenyegetés miatt léteztek. Lehet hogy ez a nézet álszent, de ebben az összefüggésben emlékezhetünk La Rochefoucauld elvére, hogy 'az álszentség az az adó, amelyet az alattomosság fizet az erkölcsnek'. Az ország megváltása egy olyan kísérlet, amely egy ilyen adó fizetését akarja elkerülni.

Természetesen én teljes szívvel harcolok az ellen a nem ideológiai izraeli politika ellen, amelyet Gazit világosan és találóan leír. Egyszersmind elismerem, Hogy Ben Gurion és Saron zsidó ideológia által motivált politikája sokkal veszélyesebb mint egy tiszta hatalmi politika, sõt, bûnözõ jellegû is. Ennek a politikának a kihatásai más, ideológialiag motivált rendszerekre ugyanabba az irányba mutatnak. Az izraeli politika egy fontos összetevõjének a jelenléte, amely a zsidó ideológián alapul, megköveteli a politikai analízist. Ez az ideológia a történelmi zsidóság álláspontján alapul nemzsidókkal szemben, akik ennek a könyvnek az egyik fõ témája. Ez az álláspont szükségszerûen - tudat alatt vagy tudatosan - sok zsidót befolyásol. Feladatunk itt tehát az, hogy a történelmi júdaizmust úgy kezeljük, mint amilyen. A zsidó ideológiának sok zsidóra akkor a legnagyobb a befolyása, ha nyilvánosan nem folyik róla vita. Ez a vita remélhetõleg sok embert fog abba az irányba vinni, hogy a zsidó sovinizmus és a nemzsidók sok zsidó által mutatott megvetése (amelyrõl még itt szó lesz) iránt ugyanolyan álláspontot vesz föl, mint amelyet az antiszemitizmus és az idegengyûlölet, a sovinizmus és rasszizmus más

formáival szemben fölvesz.

Abból a föltételezésbõl indulhatunk ki, hogy csak az antiszemitizmus és történelmi gyökereinek leírása lehet az alapja az ellene folytatott harcnak. Ugyanígy azt is látom, hogy csak a zsidó sovinizmus, vallási fanatizmus teljes leírása lehet a harc alapja ezek ellen a jelenségek ellen. Ez éppen a mai idõkben igaz, amikor szemben az 50 vagy 60 évvel ezelõtti helyzettel a zsidó sovinizmus és vallási fanatizmus uralkodó szerepet játszik és politikai befolyásuk sokkal nagyobb mint az antiszemitizmusé. De van még egy fontos szempont. Meg vagyok arról gyõzõdve, hogy az antiszemitizmust és a zsidó sovinizmust csak együtt lehet leküzdeni.

****

5- Zárt Utópia?

Amíg ezek a belátások szélesebb körben ismertek lesznek, a zsidó ideológián alapuló izraeli politikából kiinduló veszély nagyobb, mint annak a politikának a veszélye, amely stratégiai meggondolásokon alapul. A kétfajta politika közti különbséget jól fejezte ki Hugh Trevor-Roper "Sir Thomas More and Utopia" címû elbeszélésében, amelyben azt plátói-macchiavelliinek nevezte.

Macchiavelli legalább igazolta azokat a módszereket, melyeket a politikában elkerülhetetlennek látott. Sajnálta, hogy erõszak és csalás szükségesek és nem nevezte õket másként. Plátó és More ezzel szemben jóváhagyták azokat azzal a föltétellel, hogy azokat saját utópikus köztársaságaik életben tartásához fogják használni.

Ehhez hasonlóan a zsidó államnak nevezett utópia valódi hívõi, akik bibliai határokat akarnak, sokkal veszélyesebbek, mint a nagyszerû Gazit típusú stratégák, mert az õ politikájukat vagy vallással vagy, ami még rosszabb, szekularizált és abszolútságra igényt támasztó vallási elvekkel igazolják. Gazit legalább úgy látja, hogy érveket kell hoznia arra, hogy az izraeli parancsuralom az arab rendszereknek elõnyöket hoz, Ben Gurion nem csinált titkot abból, hogy Dávid és királyságának újrafölállítása csak a zsidó államnak hoz elõnyöket.

A platonizmus elvének felhasználása a zsidó ideológiára alapuló izraeli politika vizsgálatához valószínûleg nem szokatlan. Több tudós, köztük Mózes Hadas mint a legjelentõsebb állapították meg, hogy a klasszikus júdaizmus alapjai, azaz a talmudi bölcsek által alapított júdaizmus Plátó befolyásán, különösen az õ Spártáról festett képén alapul. Hadas szerint Plátó politikai rendszerének, melyet a júdaizmustól vett át, meghatározó jellegzetessége volt már a makkabeusi idõben (142-63 Kr.elõtt), hogy: 'az emberi viselkedés minden fázisa vallási eljárásokon nyugszik, amelyeket valójában az uralkodó manipulál'.

A klasszikus júdaizmusra, és arra a módra, ahogy a rabbik manipulálnak, nincsen jobb meghatározás, mint hogy ez a plátói módszer. Hadas különösen azt állítja, hogy a júdaizmus azt vette át, amit 'Plátó maga, mint programja célját' a következõ ismert szakaszban összefoglalt:

"A legfontosabb az, hogy senki, se férfi se nõ ne legyen vezetõ nélkül, hogy senki lelke ne szokjon ahhoz, hogy akár a harcban, akár a gyakorlatok során, valamit saját elhatározásból tehet. Hanem minden háborúban és békében tekintsen föl a felettesére.. egyszóval, lelke

szokjon hozzá ahhoz, hogy mások nélkül ne tegyen semmit, sõt ne is vegyen észre dolgokat vagy tanuljon dolgokról, hanem mindenki élete lehetõleg egy egyesült, egymáshoz kötött módon együtt folyjon le." (törvények, a 942. tõl).

Ha a fölöttes szót a rabbi szóval helyettesítjük, akkor tökéletes képet kapunk a klasszikus júdaizmusról. az utóbbinak még nagy hatása van az izraeli-zsidó társadalomra és nagy részben meghatározza az izraeli politikát.

Éppen a fönt idézett szakaszt választotta Karl Popper mûvében: 'A nyílt társadalom és ellenségei'-ben arra ki, hogy egy zárt társadalom lényeges ismertetõjegyeit leírja. A történelmi júdaizmus és két utódja, a zsidó ortodoxia és a cionizmus, mindketten egy nyitott társadalom esküdt ellenségei, ha õket Izraelre alkalmazzuk. Egy zsidó állam sohasem lehet nyílt társadalom, függetlenül attól, hogy a mai zsidó ideológián alapul-e, vagy ha jellege alapján zsidóbb lesz, mint amilyen ma, ha a zsidó ortodoxia alapjain áll. Az izraeli zsidó társadalomnak két választási lehetõsége van: átváltozhat egy teljesen zárt és harci gettóvá, egy zsidó Spártává, amely az arab helóták munkájára támaszkodik és az USA politikai irányítására kifejtett befolyása valamint atomerejére való hivatkozásai tartják életben, vagy megpróbálhat nyílt társadalommá válni. A második választási lehetõség a zsidó múlt becsületes földolgozásától függ, attól a belátástól, hogy a zsidó sovinizmus és a zsidó kirekesztés léteznek, valamint a júdaizmus nemzsidókkal szemben tartásának becsületes vizsgálata.

***

B/ 6- Elõítéletek és hamisítások

A téma kezelésének elsõ nehézsége abban rejlik, hogy a 'zsidó' fogalomnak az utóbbi 150 évben két különbözõ jelentése van. Hogy ezt megértsük, elképzeljük, hogy 1780-ban élünk. Akkor zsidó alatt ugyanazt értették, amit a zsidók tekintettek saját azonosságuknak. Ez az azonosság elsõsorban vallásos volt. A vallási elõírások szabályozták a napi élet minden vetületét, társadalmi és magántéren, a zsidók között és a nemzsidókkal való kapcsolataikban. Szószerint igaz az, hogy akkor egy zsidó még egy pohár vizet sem ihatott egy nemzsidó házában. Ugyanazok az alaptörvények szabályozták a zsidók viselkedését nemzsidókkal szemben Jementõl New Yorkig. Mindegy, hogy melyik kifejezés írta le 1780-ban a zsidókat, (Itt nem szeretnék metafizikai vitába belemenni a nemzet és nép fogalmakról)- nem vitatott, hogy abban az idõben a zsidó közösségek különváltak az õket környezõ nemzsidó közösségektõl.

Mindezt két egymással párhuzamosan futó folyamat megváltoztatta, amelyek Hollandiában és Angliában kezdõdtek el és a forradalmi Franciaországban és a 19. század modern királyságaiban folytatódtak: a zsidók megkapták az egyéni polgárjogokat (sok esetben a teljes egyenlõséget), és a zsidó közösségek elvesztették törvényes hatalmukat tagjaik fölött. Említésre érdemes még, hogy a két fejlõdés egyidejûleg futott és a másodiknak, pedig sokkal kevésbé ismert, mint az elsõ, nagyobb jelentõsége volt.

A késõi Római Birodalom ideje óta volt a zsidó közösségeknek jelentõs hatalma tagjai fölött, éspedig nemcsak olyan hatalmuk, amely a társadalmi nyomás önkéntes nyomásából következik (pl. a tilalom, egy kitért zsidóval kapcsolatot tartani vagy hulláját elföldelni), hanem a meztelen kényszer hatalma, mint a büntetés veréssel, a bezárás és az elûzés. Egy rabbinikus törvényszéknek joga volt ezeket a büntetéseket kiszabni. Sok országban, pl. Spanyol- vagy Lengyelországban, a halálbüntetés kimondása is jogos volt, még olyan

kegyetlen módon is, mint a halálra korbácsolás. Ezt nemcsak megengedték, hanem keresztény és moszlém országok még támogatták is. A támogatás oka a rend és fegyelem közérdek követelte fönntartása mellett közvetlen anyagi elõnyök is voltak. Így találhatók 13. és 14. századbeli spanyol iratokban a legjámborabb katolikus spanyol királyoktól kiadott parancsok, amelyekben kevéssé vallásos tisztviselõiket arra utasítják, hogy a rabbikkal együtt kényszerítsék ki a szabbat betartását. Miért? Ha egy rabbinisztikus törvényszék zsidókat pénzbüntetéssel sújtotta a szabbat megsértése miatt, a rabbik a büntetés kilenc tizedét a királynak kellett hogy kifizessék, ami nagyon nyereséges és hatásos intézkedés volt.

Idézni lehet az 1832-ben ismert pozsonyi rabbi, Mose Szófer jegyzeteit, amelyeket az Bécsbe küldött. Pozsonyban (azaz Magyarországon) a zsidóknak akkor már sok egyéni joga volt. A rabbi arról panaszkodik, hogy a zsidók a vallási törvényeket már nem tartják be olyan pontosan, és hogy a bécsi zsidó közösségnek már nincs joga tagjait megbüntetni. Hozzáfûzte: 'Ha itt Pozsonyban azt mondta valaki, hogy egy zsidó üzletember üzletét egy zsidó ünnep idején nyitva tartja, rögtön a rendõrséget küldtem ki, hogy bezárják az illetõt.'

Ez volt a zsidó lét legfontosabb szociális ténye a modern állam kialakulása elõtt: a zsidók a júdaizmus vallási törvények betartását fizikai kényszerrel kényszerítették ki, amely ellen csak a többség vallására való áttéréssel lehetett védekezni, ami azonban teljes társadalmi törést is eredményezhetett és így egy vallási krízis kivételével gyakorlatilag lehetetlen volt.

A modern államban a zsidó közösség elvesztette azt a jogát, hogy zsidókat büntessen vagy fenyegessen. A legzártabb zárt társadalom, a történelem egyik legtotálisabb társadalma széttört. A felszabadítás kívülrõl jött akkor is, ha egy-két zsidó ehhez belülrõl is hozzájárult. A felszabadításnak ez a formája jelentõsen kihatott a jövõre. Németország esetén (A. J. P. Taylor mesteri analízise szerint) egyszerû volt a reakció ügyét a patriotizmussal összekötni, mert valóban a francia forradalom és Napóleon hozták az törvény elõtti egyenlõséget és az egyén jogait Németországba. Így aztán a szabadságot 'nem németnek' lehetett nevezni.

Éppen ennyire könnyû a zsidóknak (különösen Izraelben) az emberiesség és a jogállam eszméit 'nem zsidónak' vagy 'zsidóellenesnek' nevezni - amik azok valóban egy bizonyos történelmi értelemben - és mint olyan elveket támadni, amelyek akkor érvényesek ugyan, ha zsidó érdekeknek hasznosak, de érvénytelenek, ha károsak a zsidó érdekeknek, tehát ha pl. arabok hivatkoznak ezekre az elvekre. Ez vezetett pl. Németországban és más középeurópai államokban egy hamisított, érzelmes és ultraromantikus zsidó történetíráshoz, amelybõl minden kellemetlen tényt kicenzúráztak.

Hannah Arendt terjedelmes írásaiban a totalitarizmusról vagy a zsidókról vagy mindkettõrõl a legcsekélyebb utalást sem lehet találni a 18. század zsidó közösségeinek tényleges valóságára: könyvégetés, írók üldözése, ellentétek amulettek földöntúli erejérõl, a legelemibb nemzsidó oktatás tilalma (pl. német nyelvi oktatás a nyelv korrekt használatáról vagy a latin betûkkel való írás megtanulása). A számos angol nyelven írt zsidó történelmi mûvekben nem lehet alapvetõ tényeket megtalálni a zsidó misztika (amely ma bizonyos körökben olyan divatos) álláspontjáról a nemzsidókkal szemben: ezeket - így szószerint - mint a sátán testrészeit tekintik, és a köztük található kevés nem sátáni személy (azaz akik a júdaizmusra tértek át) valójában zsidó lelkek, akik elvesztek, amikor a sátán a szent asszonyt (Sehínát vagy Matronitot), az Istenség egyik nõi részét, és a Kabala szerint a fiatalabb férfi Isten nõvérét és feleségét megerõszakolta (mennyei lakhelyén). Elismert források, mint Gerzson Sólem hírnevükkel támogattak egy csalási

rendszert, amennyiben annak érzékeny részeit támogatták, és a legismertebbek köztük voltak a legbecstelenebbek és legdemagógabbak.

Ennek a libaralizálódási folyamatnak a következményeként egy zsidó kb. Kr.után 200 óta elõször lehetett tevékeny egy országban a polgári jog keretein belül, anélkül, hogy elõbb megfizesse ennek árát vallási áttérés formájában. A modern, sõt az abszolút európai államok adták meg elõször a zsidóknak a szabadságot, modern nyelveken írt könyveket megismerésére és elolvasására, a rabbik által nem engedélyezett héber könyveket olvasni (minden héber vagy jiddis könyvet azelõtt a rabbi kellett hogy engedélyezzen), nem kóser élelmet enni, a számos abszurd tabut a társadalmi életben nem venni figyelembe, sõt a gondolkodás szabadságát (a tiltott gondolatok a legveszélyesebb bûnökhöz tartoznak), noha ezek az országok ezzel egyidõben esetleg antiszemiták és elnyomóak voltak. Az orosz cár, I. Miklós antiszemita volt, és sok zsidóellenes törvényt hozott országában. De a jog és rend erõit erõsítette Oroszországban, éspedig nemcsak a titkosrendõrséget, hanem a normális rendõrséget és a csendõrséget is, úgy hogy nehéz lett zsidókat a rabbi parancsára megölni, ami Lengyelországban 1795 elõtt igen egyszerû volt. A hivatalos zsidó történetírás elítéli I. Miklóst mindkét vádpontban. Így például röviddel 1840 elõtt egy szent rabbi (zaddik) megparancsolta egy szabadgondolkodó kivégzését egy kis Ukrajnai zsidó városban, akit a városi fürdõ forró vizébe kellett volna vetni. Korabeli zsidó források meglepve és szörnyülködve számolnak be arról, hogy a vesztegetésnek már nem volt hatása, és nemcsak a tetteseket, de a szent embert is szigorúan megbüntették. Metternich kormánya Ausztriában 1848 elõtt reakciós volt és nagyon nem szerette a zsidókat, de nem engedte meg, hogy liberális rabbikat megmérgezzenek. 1848-ban, ahogy az államhatalom ideiglenesen legyengült, az elsõ az volt, hogy Lemberg város (ma: Lviv vagy Lvov) zsidó közösségei az új szabadság hatása alatt a város liberális rabbiját megmérgezték, aki a pici, nem ortodox zsidó csoportot Németországból odahozta. Mellékesen az egyik legveszélyesebb szabadgondolkodás volt akkor a Bár Micva ünnep tényleges megtartásának javasolása.

***

7-Fölszabadítás kívülrõl

Az utóbbi 150 évben a zsidó fogalomnak kettõs jelentése lett, amely különösen az angolnyelvû országokban néhány jószándékú embert nagyon összezavart. úgy gondolták, hogy az általuk ismert zsidók szociális szempontok szerint a zsidók reprezentánsai. Keleteurópában és az arab világban a zsidókat saját vallásuk és saját közösségük elnyomása alól külsõ erõk szabadítják föl, de túl késõn és olyan körülmények között, amelyek nem elõnyösek egy igazi belsõ szociális változásra. A legtöbb esetben (különösen Izraelben) a társadalomról alkotott kép a régi és a - különösen a nemzsidókkal szemben - teljesen hamis régi történelmi kép fönnmaradt. Ez azokra a zsidókra is áll, akik a 'haladó' baloldali mozgalmakba beléptek. A radikális szocialista és kommunista pártok vizsgálata a zsidó sovinizmus és rasszizmus rejtett példáit mutatja, azokét, akik a pártba a zsidó érdek képviseletében léptek be és ma Izraelben a nemzsidók diszkriminációját követelik. Csak meg kell nézni, hogy hány zsidó szocialista írt a kibucról anélkül, hogy egy gondolatot is áldozott volna arra, hogy a kibuc egy rasszista szervezet, amely Izrael nemzsidó polgárait szigorúan kizárja, és hogy ez a jelenség egyáltalán nem szokatlan.

Anélkül hogy álszentségre vagy figyelmen kívül hagyásra alapuló kliséket használnánk, látjuk, hogy a zsidóság szó (és hasonló eredetû szavak) két különbözõ sõt ellentétes társadalmi csoportot ír le. A mai izraeli politika miatt nagyon gyorsan tûnik el a folytatólagosság a kettõ között. Egyrészt létezik a tradicionális és fönt leírt totális jelentés,

másrészt, de származási zsidók is vannak, akik a Karl Popper által leírt nyitott társadalom eszmerendszerét belülre átültették. (Különösen az USA-ban vannak olyanok is, akik ezeket az elképzelésekkel ugyan belülrõl nem azonosulnak, de megpróbálnak ezekkel házalni.)

Tudnunk kell, hogy minden állítólagos zsidó tulajdonság (nyugati tudatlan intellektuellek ezeket a zsidókkal azonosítják) új ismertetõjel, amelyek a zsidó történelem nagy része folyamán ismeretlenek voltak és csak akkor léptek elõtérbe, amikor a totális zsidó közösség hatalma tûnni kezdett. Vegyük például az ismert zsidó humort. A múltban csak rövid ideig volt olyan országokban látható, amelyekben a zsidó felsõbb réteg nem szenvedett erõsen a zsidó elnyomás alatt, mint a 14.-17. század Olaszországában, vagy a moszlém Spanyolországban. A 19 század elõtt ez a humor a héber irodalomban nemcsak ritkán található, hanem humor és viccek a zsidó vallás értelmében szigorúan tilosak, a jellemzõ kivétellel: más vallásokról alkotott viccek. A rabbi vagy a zsidó közösség vezetõi ellen irányuló viccek nem léteztek a júdaizmusban, még olyan csekély mértékben sem, mint a latin kereszténységben. Nem léteztek zsidó vígjátékok, mint ahogy a régi Spártaiak sem írtak vígjátékokat, ugyanabból az okból.

Vagy vegyük a tanulás iránti szeretetet. A vallási indíttatású tanuláson kívül, amely akkor kisebbrendû és degenerált állapotban volt, az európai (és kisebb mértékben az arab országokban élõ) zsidók kb. 1780 elõtt mélyen megvetettek és szívbõl gyûlöltek minden tanulást (a Talmud és a zsidó misztika kivételével), Az Ótestament jelentõs részét, az egész nem egyházi héber költészetet és a legtöbb könyvet a zsidó filozófiáról nem olvasták, sõt megtiltották olvasását. Nyelvek, a matematika és a természettudományok tanulása szigorúan meg volt tiltva. Teljesen ismeretlen volt a földrajz, a történelem, különösen a zsidó történelem. A kritikus értelem, ez a zsidók egyik állítólagos erõssége nem létezett és semmi nem volt annyira, tilos, semmitõl nem féltek annyira és üldözték ezért, mint a legkisebb újítást vagy a legártatlanabb kritikát.

Ez a legmegvetendõbb babonákba, fanatizmusba és tudatlanságba lecsúszott világ volt, egy olyan világ, amelyben az elsõ héberül írt földrajzkönyv elõszava (amelyet 1803-ban adtak ki Oroszországban) arról panaszkodott, hogy sok jelentõs rabbi azért tagadta az amerikai világrész létezését, mert az lehetetlen volt. E között a zsidó környezet között és aközött, amit nyugaton gyakran tipikus zsidónak tartanak, a hibás tulajdonságjelzõn kívül semmiféle hasonlóság nincs.

A mai zsidók közül sokan éreznek nosztalgiát eziránt a környezet iránt, az elveszett paradicsom és a kényelmes zárt társadalom, amelybõl nem fölszabadultak, hanem ahonnan elûzték õket. A cionista mozgalom egy nagy része ezt akarta visszaállítani - és éppen ez a rész került fölülre. Sok az izraeli politika mögött álló hajtóerõ, amelyek Izrael szegény összezavart nyugati barátait gyakran úgy meglepik, elmagyarázhatók, ha azt egyszerûen reakciónak tekintjük a szó politikai jelentésében, egy kényszerre alapuló és sok értelemben ötletes és ezért illuzórikus visszatérésre a zsidó múltba.
***

8- Akadályok a megértés útjában

Mint a történelembõl ismert, egy zárt társadalom nem érdekelt önmaga leírásában, mivel egy ilyen leírás kétségtelenül egy kritikus vizsgálat formáját ölti magára és sok kritikus, tiltott gondolat kimondására bátorít föl. Minél nyíltabb egy társadalom, annál kevéssé zárkózik el attól, hogy jelenlegi mûködését és múltját leírják vagy kritizálják. Mi történik

akkor, ha intellektuelek egy klikkje azt kívánja, hogy egy már nagy részben nyílt társadalom visszatérjen korábbi zárt állapotába? Ez esetben a korábbi haladás eszközei, mint a filozófia, a természettudományok, a történelemírás és különösen a szociológia az intellektuelek elárulásának eszközeivé válnak. Pervertálják õket, hogy a csalás eszközeként szolgáljanak és ennek a folyamatnak során degenerálódnak.

A klasszikus júdaizmus kevéssé volt érdekelve abban, hogy önmaga le legyen írva a közösség számára, attól függetlenül, hogy azok a Talmud tanulmányozásában képzettek voltak-e vagy nem. Jellemzõ módon nincs zsidó történetírás (még a legszárazabb krónikás stílusában sem) Flavius Josephus korától (az 1. század vége) és a reneszánsz között. A reneszánsz idején rövid ideig kivirágzott Olaszországban és más olyan országokban, ahol a zsidók erõs olasz befolyás alatt állottak. Jellemzõ a rabbikra, hogy a zsidó történelemtõl még jobban féltek, mint az általános történelemtõl. Így volt az elsõ modern a 16. században kiadott történelemkönyv címe a francia királyok története és az oszmán királyoké. Ezt követte néhány történelmi mû, amely csak zsidóüldözéseket írt le.

Az elsõ a tulajdonképpeni zsidó történelemmel foglalkozó mûvet, amely az antik korral foglalkozott, a rabbinikai hatóságok betiltották és elnyomták. A 19-ik században jelent meg újra. A rabbinikus hatóságok Keleteurópában minden nem talmudi vizsgálatot megtiltottak, akkor is, ha abban semmi olyasmi nem volt, ami a tilalmat indokolta volna, Az azzal eltöltött idõ helyett keressenek inkább pénzt vagy tanulmányozzák a Talmudot, és a pénzt fordítsák a talmudtudósok támogatására. Egy kibúvó maradt, az az idõ, amelyet egy hívõ zsidó a WC-n kényszerül eltölteni. Mivel ezen a tisztátlan helyen a szent írások tanulmányozása tilos, ott szabad volt történelemkönyveket olvasni, föltéve, ha héberül voltak írva és teljesen valláson kívüli dolgokkal foglalkoztak, tehát csak nemzsidó témákról szólhattak.(Elképzelhetjük, hogy ebben az idõben néhány zsidó - kétségkívül a sátán kísértésére - erõsen érdeklõdött a francia királyok története iránt, és állandóan székrekedésrõl panaszkodtak szomszédaiknál...). Így kétszáz évvel ezelõtt a zsidók túlnyomó része szellemi sötétésgben élt, nem csak Amerika létezését illetõen, de a zsidó történelem és a zsidóság akkori állását illetõen. És õk azzal teljesen egyetértettek, hogy ez így is fog maradni.

***

9- Totalitárius történelem

Egy dolog esetén nem maradhattak önelégültségi állapotukban, mégpedig a keresztények támadásai esetén a Talmud azon részei ellen, amelyek általában nemzsidó és különösen keresztényellenesek voltak. Tudnivaló, hogy az ilyen támadások a történelemben és a keresztény-zsidó kapcsolatokban viszonylag késõn léptek föl, éspedig a 13. század után. (Ettõl az idõtõl fogva léptek föl a keresztény hatóságok a júdaizmus ellen vagy a Bibliával vagy általános érvekkel. A Talmud úgy tûnik, hogy meglehetõsen ismeretlen volt nekik.) A Talmud elleni keresztény támadásokat nyilvánvalóan a kereszténységre áttért zsidók vezették be, akik Talmudot nagyon jól ismerték és akiket sok esetben a keresztény filozófia erõs arisztotelészi (es ezzel általános) jellege vonzott.

Elsõnek azt kell megemlíteni, hogy a Talmud és a talmudi irodalom - teljesen eltekintve az általános nemzsidó ellenes megnyilvánulásoktól, amelyek keresztülhatják és amelyeket az V. fejezetben (E33- Törvények nemzsidók ellen) fogunk megbeszélni - néhol nagyon sértõ, különösen a keresztények elleni mondásokat és elõírásokat tartalmaz.

Egy sor hihetetlen, nem bebizonyított állítás mellett Jézus nemi életérõl pl. azt írja a Talmud, hogy büntetése a pokolban abból áll, hogy fõtt ürülékbe mártják. Ez az állítás nem éppen azt célozza, hogy a Talmudot megszerettesse hívõ keresztényekkel. De idézhetjük azokat az elõírásokat is, amelyekben a zsidókat arra utasítja, hogy az Újtestamentum minden kezükbe kapott példányát lehetõleg nyilvánosan égessék el. Ezt az elõírás ugyan már nincs érvényben, de még ma is gyakorolják, például 1980 március 23-án, amikor Újtestamentumok százait égették el nyilvánosan és ünnepélyesen Jeruzsálemben a 'Jad Le Ahim' szervezet rendezésében, amely az izraeli vallási minisztérium által támogatott egyesület.

Minden esetre a 13. századbeli Európában sok pontban jól megalapozott támadások indultak meg a talmudi júdaizmus ellen. Nem a tudatlanságon alapuló rágalmazásokról beszélünk, a szellemileg visszamaradt barátok vérvádjairól kis városokban, hanem az akkor Európa legjobb egyetemein tartott és pártatlanul vezetett vitákról amelyek a középkor folyamán lehetségesek voltak.

Mi volt a zsidó - vagy helyesebben: a rabbinikus reakció? A legegyszerûbb válasz abban állt, hogy elõvették a vesztegetés fegyverét és kapcsolataikat. A legtöbb európai országban szinte mindent el lehetett intézni vesztegetéssel. Sehol sem állt ez jobban, mint a reneszánsz pápák Rómájában. A talmudi törvények elsõ kiadása, a Misna Tóra Majmonidésztõl nemcsak tele van a legundorítóbb elõírásokkal minden nemzsidó ellen, de közvetlen támadásokkal is a kereszténység és Jézus ellen (akinek nevét az író a jámbor 'legyen átkozott a neve' toldalékkal látja el), 1480-ban a támadó részekkel együtt kiadták Rómában IV. Sixtus alatt, aki politikailag nagyon aktív volt és állandóan pénzhiányban szenvedett. VI. Sándor a Borgia családból szintén nagyon liberális volt ebbõl a szempontból.

Mint azelõtt, ebben az idõben is voltak országok, ahol idõlegesen egy talmudellenes üldözés hulláma tört ki. De a reformációval és ellenreformációval, amikor a keresztény tudósok között szellemi becsületesség és jobb hébertudás elterjedtebb lett, egy messzemenõbb és logikusabb támadási hullám vette kezdetét. A 16. századtól kezdve az egész talmudi irodalom a Talmudot beleértve a különbözõ országokban cenzúrázva lett, Oroszországban 1917-ig. Míg néhány cenzor pl. Hollandiában lazábban fogta föl feladatát, mások sokkal szigorúbbak voltak és kivették vagy megváltoztatták a nekik nem tetszõ részeket.

Minden modern történelmi kutatás a júdaizmusról, különösen azok, amelyek zsidóktól származnak, ebbõl az ellentétbõl kiindulóan fejlõdtek ki. Máig viselik eredetük félreismerhetetlen jegyeit: Csalás, védekezés vagy ellenséges vitatkozás, közöny vagy aktív ellenségeskedés az igazság keresése iránt. Akkortól máig az ún. zsidó tanulmányok a júdaizmusról egy külsõ ellenség ellen folytatott vita és nem egy belsõ vita formáját veszik föl.

Tudnunk kell, hogy ez eredetileg minden ismert kultúrkör teljes történetírására jellemzõ volt (az antik Görögország kivételével, ahol a korai liberális történészeket a szofisták hiányos hazafiságuk miatt támadták). Ez igaz az elsõ katolikus és protestáns történészekre is, akik egymással vitatkoztak. Ugyanígy az elsõ európai nemzeti történelmi mûvek a legdurvább nacionalizmussal és más nemzetek alábecsülésével vannak átitatva. Korábban vagy késõbb elérkezik az az idõ, amikor megkísérlik a nemzeti vagy vallási ellenséget is megérteni és ezzel egy idõben a nemzeti történelem fontos és mélyen fekvõ szempontjait kritikusan átvilágítani. Ez a két folyamat egy idõben zajlik le. Csak akkor, ha, ahogy azt

Pieter Geyl olyan jól fejezte ki, a történetírás vég nélküli vitává alakul és nem a háború továbbvitele marad történelmi módszerekkel, lesz lehetõ egy emberi, pontosságra és mértékletességre törekvõ történetírás. Ez akkor a humanizmus és önnevelés egyik leghatásosabb eszköze lesz.

Éppen ebbõl az okból írják a modern totális rendszerek a történelmet át vagy büntetik meg a történészeket. Ha egy egész társadalom megkísérel visszatérni a totalitarizmushoz, akkor totális történelmet írnak, éspedig nem azért, mert fölülrõl kényszerítik õket erre, hanem az alulról jövõ sokkal hatásosabb nyomás miatt. Éppen ez történt a zsidó történetírással és ez az elsõ akadály, amelyet le kell gyõznünk.

***

10- Védekezési mechanizmusok

Milyen módszereket vetnek be a zsidó közösségek a fent említett vesztegetés mellett, amelyet együttesen és teljes erõvel tesznek, hogy a Talmudra és más vallási irodalomra irányuló támadásokat kivédjék? Különféle eszközöket láthatunk, melyek mindegyikének fontos politikai következményei vannak, amelyek a mai izraeli politikában láthatóak. Fárasztó lenne minden esetben a Begin vagy Ben Gurionra mutató párhuzamokra hivatkozni. Biztos vagyok abban, hogy a közelkeleti politikát kicsit is ismerõ olvasó észre fogja venni a hasonlóságot.

Az elsõ eszköz, amelyet itt megbeszélünk, a külsõ alázattal összekötött titkos ellenállás.

Mint fönt említettük, el kellett a kereszténység és nemzsidók ellen szóló talmudi részeket távolítani vagy meg kellett azokat változtatni - túl nagy volt a nyomás. A következõt tették: a legbántóbb részeket kivették minden Európában a 16. század közepe után nyomott kiadásból. Más részekben a pogány, nemzsidó, idegen (Gój, Eino Jehudi, Nochri) kifejezéseket a bálványimádó, nem hívõ vagy akár kánaáni, szamaritániai kifejezésekkel helyettesítették, amelyeket könnyen el lehet magyarázni, és amelyeket a zsidó olvasó mint a régi kifejezések szépítését föl tudja ismerni.

A fokozódó támadások miatt a védekezés mind ravaszabb lett, szomorú eredménnyel. Idõnként a cári Oroszországban a cenzúra szigorúbb lett, és ahogy a fent említett szépítések ismertek lettek, megtiltották azokat. A rabbi hatóságok erre az arab, moszlém, (héberül: izmaelita, amely mindkettõt jelenti) vagy néha az egyiptomi szót használták, helyesen arra számítva, hogy a hatóságok ezt a szóhasználatot nem fogják megtiltani. Ezzel egy idõben a talmudi kihagyások listája kézirat formájában került közkézre, amelyek minden új fogalmat elmagyaráztak és fölsorolták a kihagyásokat. Néha a talmudi irodalom minden kötetének címoldalán egy nyilatkozatot nyomtak ki, amely néha eskü alatt állította, hogy az adott kötetben elõforduló összes ellenséges kifejezés kizárólag az antik kor bálványimádói vagy a régen kihalt kánaániakra vonatkozik, és 'nem olyan emberek ellen van, akiknek az országában élünk'. Amikor a britek elfoglalták Indiát, néhány rabbi azt állította, hogy az általuk használt különösen csúnya kifejezések csak indiaikra vonatkoznak. Néha Ausztrália õslakóit használták ugyanerre a célra.

Ez természetesen elejétõl végéig csalás, mert ahogy Izrael alapítása után a rabbik magukat biztonságban érezték, minden kifogásolt részt és kifejezést rögtön fölvettek minden új kiadásba. (a hatalmas költségek miatt, amellyel minden új kiadásra vonatkozik, a talmudi irodalom a Talmudot beleértve még mindig a régebbi kiadások újranyomása. Ezért

jelentek meg a fentemlített kihagyások Izraelben egy olcsó kötetben Hezronot Sasz cím alatt.) Ma tehát újra szabadon lehet a kifogásolható részeket olvasni (és a zsidó gyerekeknek meg is tanítják õket), mint például azt, hogy minden zsidó, aki egy zsidó temetõ mellett megy el, áldást kell hogy mondjon, míg a nemzsidó temetõ mellett a halottak anyját kell hogy megátkozza.

A régebbi kiadásokban elhagyták az átkot vagy a nemzsidóra egy fedõnevet használtak. Az új izraeli kiadásban amelyet Adin Steinsalz rabbi állított össze (héber magyarázatokkal és a szöveg arameus részéhez szószedettel, hogy az iskolás gyerekeknek ne legyen kétsége afelõl, hogy mit mondjanak), újra bevették a nemzsidó és idegen kifejezéseket.

Külsõ nyomás alatt a rabbik csaló szándékkal megváltoztattak bizonyos részeket, de az általuk elõírt gyakorlatot nem. Tény marad, hogy totális társadalmunk századokon át barbár és embertelen szokásokat alkalmazott tagjai lelkének megmérgezésére. Ez még ma is folyik. (ezeket az embertelen szokásokat nem lehet az antiszemitizmus vagy zsidóüldözésre adott reakciónak tekinteni. Ezek ok nélküli barbár szokások amelyek minden emberi lény ellen irányulnak. Egy hívõ zsidó, aki elõször Ausztráliába kerül és véletlenül az õslakók egy temetõje mellett megy el, vallási cselekedetként el kell hogy átkozza az ott eltemetettek édesanyját). Ha nem nézünk ezeknek a kemény tényeknek a szemébe, akkor részei leszünk egy csalásnak, és cinkosai a mai és jövõ nemzedékek megmérgezésének annak minden következményével.

***

11- A csalás folytatódik

A júdaizmus modern tudósai nemcsak hogy folytatják a csalást, hanem túl is lépnek a régi rabbinikus módszereken pimaszságban és becstelenségben. Mivel az antiszemitizmus különbözõ történelmi ábrázolásai egy komoly gondolatra sem érdemesek, nem akarok velük itt foglalkozni. Ehelyett három különbözõ és egy általános példáját mutatom be a modern tudományos csalásoknak.

1962-ben Jeruzsálemben megjelent a fentemlített Majmonidészi Kódex, az ún parancsolatok és tiltások könyve a zsidó hit és vallásgyakorlás alapszabályaival mint kétnyelvû kiadás, amelyben az angol fordítás és a héber szöveg egymás mellett olvasható. A héber szöveg eredeti formájában van visszaadva, amely a parancsot a zsidó hitetlenek kivégzésére teljes hosszában visszaadja: 'Kötelességünk ezeket saját kezünkkel kiirtani'. Az angol fordítás már kicsit enyhébb: 'Kötelességünk aktívan tevékenykedni megsemmisítésükön'. A héber szöveg ezután konkrét példákat hoz a hitetlenekre, akiket ki kell végezni: 'Az olyanok mint a názáreti Jézus, tanítványai, valamint Sadok és Baitos és az õ tanítványaik. Az átkozottak neve is rohadjon meg.' Az angol szövegben a mellette levõ oldalon ebbõl egy szó sem látható (78 a. oldal).

Ebben jellemzõ, hogy annak ellenére, hogy ez a könyv az angolnyelvû országok vallástudósai között meglehetõsen el van terjedve, tudomásom szerint egyik sem tiltakozott emiatt a jelentõs hamisítás miatt.

A második példa az USA-ból származik, itt szintén Majmonidész egy könyvének angol nyelvû fordításáról van szó. Majmonidész nemcsak a Talmudot rendszerezte hanem nagy filozófus is volt. Az eltévelyedettek vezetõje c. mûvét joggal tekintik a zsidó vallási filozófia egyik legnagyobb mûvének, sok ember olvassa és ma is használják. A nemzsidókkal és különösen a keresztényekkel szemben Majmonidész sajnos szintén

feketeellenes rasszista volt. A könyv végén egy fejezetben (II. Könyv, 51. fejezet) azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy hogyan képesek a különbözõ embercsoportok a legmagasabb vallási értéket, azaz Isten imádását elérni. Azok közé, akik ezt a célt nem képesek elérni, a következõk tartoznak:

"A törökök némelyike [azaz a mongol faj] és az északi nomádok, a feketék és a déli nomádok, és mindazok, akik területeinken hozzájuk hasonlatosak. Természetük a néma állatokéhoz hasonló, és véleményem szerint nem az emberek szintjén állnak, és minden ismert dologban az emberek alatt és a majmok fölött állnak, akkor is, ha külsejük hasonlóbb az emberekéhez mint a majmokéhoz."

Mi tegyünk egy ilyen résszel a júdaizmus legfontosabb és alapvetõen könyvében? A valóság és annak következményeinek az arcába nézni? Isten õrizz! Beismerni (mint sok keresztény tudós hasonló helyzetben tette), hogy egy magasan elismert zsidó tudós fanatikusan feketeellenes nézeteket vall és ez által a vallomás által megkísérelni, sajátmagunkat igazi emberré nevelni? Felejtse el ezt a gondolatot. El tudom az USA-ban élõ zsidó tudósokat képzelni, akik tanácskozásra vonulnak vissza és megkérdezik, hogy mit tegyenek, mert a könyvet az amerikai zsidók csökkenõ hébertudása miatt le kell fordítani. Hogy a tanácskozás eredménye vagy egy személy ötlete, egy szerencsés megoldást találtak: Az elterjedt amerikai fordításban, amelyet egy bizonyos Friedlander készített, és elõször 1923-ban jelent meg, és aztán sok új kiadást ért meg, sok kiadást ért meg zsebkönyv formában is, a héber kusim szó, amely feketét jelent, egyszerûen a kusiták szóvá írták át, amelynek, ha valaki nem tud héberül vagy egy jóságos rabbi nem világosítja föl, nincs jelentése. Ennyi év alatt egy szó sem esett, hogy ezt a csalást, vagy azokat a szociális tényeket, amelyeken a csalás folytatása alapul, napfényre hozzák.

És ez akkor történt, amikor Martin Luther King kampánya folyt, amelyet olyan sok rabbi támogatott, nem is említve más zsidó személyiségeket, akik feketeellenes rasszista alapállása ismert kell hogy legyen, mert ez zsidó örökségük része.

Martin Luther King sok zsidó segítõje biztosan feketeellenes rasszista volt, akik õt zsidó érdek miatt taktikai okokból támogatták (azért, hogy a feketék az amerikai zsidóságot és Izrael politikáját támogassák). Vagy pedig minden hájjal megkent, szinte skizofrén álszentek voltak, akik nagyon gyorsan át tudnak állni a fanatikus rasszizmus rejtett barátaiból a rasszizmus elleni harc nyílt támogatóivá, majd újra visszaállítják régi énjüket.

A harmadik példa egy olyan könyvbõl származik, amely tudományosan nem olyan igényes, de éppen ezért igen elterjedt: A Jiddis örömei, írója Leó Rosten. Ez a vidám könyv, amely elõször az Egyesült Államokban 1968-ban és utána sok új kiadást ért meg többek között a Penguin Paperback kiadásában. Ez jiddis szavak jegyzéke, amelyet zsidók de nemzsidók is gyakran használnak az angol nyelvû országokban. Minden szóhoz tartozik annak definíciója és többé-kevésbé vidám anekdóták használatának magyarázatára, a szó eredetének többé-kevésbé helyes adatai abban a nyelvben, ahonnan a jiddis a szót átvette, és jelentését az eredeti nyelvben. Ez alól kivételt képez a sajgec szó, melynek elsõ jelentése nemzsidó fiú vagy nemzsidó fiatal férfi. A származását hébernek mondja anélkül, hogy az eredeti héber szó jelentését vagy formáját leírná. A siksza szónál, amely a sajgec nõi formája az író a sekec (vagy sekez) szót adja meg, és ennek héber jelentését tisztátlannak mondja. Ez hazugság, mint azt minden héberül tudó tudja. Az Izraelben kiadott Megiddo Modern Héber-Angol szótár a sekecet helyesen:' tisztátlan állat, mocskos lény, szörny, rongy, ellenkezõ fickó, nemzsidó fickó'-ként adja meg.("unclean animal; loathsome creature, abomination, wretch, unruly youngster; Gentile youngster").

Az utolsó és általánosabb példa, ha ez lehetséges, még megdöbbentõbb mint az elõzõek, és a haszid mozgalom tartását adja vissza nemzsidókkal szemben. A haszidizmus, a zsidó misztika folytatása (és meghamisítása) ma is élõ mozgalom aktív támogatók százezreivel, akik fanatikusan esküsznek szent rabbijaikra. Néhányuknak jelentõs befolyása van Izraelben , a legtöbb párt vezetõje és a hadsereg magasabb vezetõi között.

Mi tehát ennek a mozgalomnak az álláspontja nemzsidókkal szemben?

Példaként említsük itt meg a Hatanya der habad-mozgalom alapkönyvét, a haszidizmus egyik legfontosabb mûve.

E szerint a könyv szerint minden nemzsidó kivétel nélkül sátáni lény, amelyben abszolút semmi jó sincs. Még egy nemzsidó embrió is minõségileg különbözik egy zsidótól. Egy nemzsidó teljes léte elkerülhetõ, ezzel szemben az egész Teremtés csak a zsidók érdekében történt.

Ez a könyv számos kiadást ért meg, elképzeléseit számos vitában terjeszti mostani vezetõje, az ún. Ljubavicsi Rabbi, M. M. Schneuerssohn, aki ezt a hatalmas világmozgalmat annak New Yorki fõhadiszállásából vezeti. Izraelben ezeket az eszméket nyilvánosan terjesztik az iskolákban és a hadseregben. (Schulamit Aloni kneszettag tanúsága szerint a habad propaganda növekedett Izrael 1978-as libanoni inváziója után, hogy katonai orvosokat és nõvéreket arra vegyen rá, hogy sebesült nemzsidóknak ne adjanak orvosi segítséget. Ez a náciszerû utasítás nem arabokra vagy palesztinokra állt, hanem egyszerûen nemzsidókra, gójókra). A korábbi izraeli elnök, Sazar a habad lelkes híve volt, és sok magas izraeli és amerikai politikus, mindenek elõtt Begin körüludvarolta ezt a mozgalmat és nyilvánosan támogatta azt. Annak ellenére, hogy a Ljubavicsi rabbi népszerûtlen: Izraelben azért kritizálják, mert még látogatóba sem hajlandó Izraelbe jönni. Érthetetlen messiási okokból New York-ban marad, pedig ott ismerik feketeellenes alapállását.

Az a tény, hogy a habadot a gyakorlati nehézéségek ellenére a politikai élet olyan sok személyisége támogatja, arra vezethetõ vissza, hogy a legtöbb tudós becstelen és félrevezetõ módon ír a haszidi mozgalomról és annak habad szárnyáról. Ez különösen áll azokra, akik a mozgalomról angolul írtak. Elrejtik a régi haszidi szövegek nyilvánvaló elvét és az abból folyó politikai következményeket. Ezek még a héber sajtó alkalmi olvasóinak is föltûnnek, mert a Ljubavicsi rabbi és más haszidi vezetõk folyamatosan jelentetnek meg vérszomjas kirohanásokat minden arab ellen.

A csalás hatalmára jó példa ebben az esetben a fõcsaló, Martin Buber. Számtalan mûvében az egész haszid mozgalmat (a habaddal együtt) az égig dícséri és nem mutatja meg a haszidizmus tanításait a nemzsidókról.

A hamisítás bûnét megnagyobbítja az a tény, hogy Buber a haszidizmust elõször német nyelven dícsérte a német nacionalizmus és a nemzeti szocialisták hatalomátvétele idején. Állítólag a nemzeti szocializmus ellensége volt, de egy olyan mozgalmat dícsért, amely olyan véleményének ad hangot nemzsidókkal szemben, amely a nemzeti szocialisták véleményétõl a zsidókról nem tér el. Lehetne természetesen azt is mondani, hogy a haszidi zsidók 70 vagy 50 éve az áldozatok voltak és egy kegyes csalás az áldozat javára megbocsájtható. De egy ilyen csalás következményei mérhetetlenek. Buber mûveit lefordították héberre és a héber nevelés jelentõs elemévé lettek. Erõsen megnövelték a vérszomjas haszidi vezetõk hatalmát és ezzel nagyrészben felelõsek az izraeli sovinizmus

és a nemzsidók iránti gyûlölet megnövekedéséért. Ha azokra az emberekre gondolunk, akik amiatt haltak meg, mert az izraeli hadsereg haszidi propaganda által fölheccelt orvosi személyzete nem segített neki, akkor haláluk miatt Martin Bubert tekinthetjük felelõsnek.

Itt meg kell említenem, hogy Buber sokkal erõsebben dicsõítette a haszidizmust mint más zsidó tudósok, éspedig elsõsorban azokat, akik héberül (régebben jiddisül) vagy európai nyelveken írtak zsidó olvasóknak. A zsidó belsõ érdekek kérdésében egyszer erõs kritika érte a haszidi mozgalmat. Nõgyûlölete, (amely sokkal erõsebb, mint az a zsidó ortodoxiában szokásos), alkoholfogyasztásra való fölhívása és fanatikus kultusza a szent rabbikkal, amely cím öröklõdik, és akik a mozgalomtól sok pénzt zsarolnak ki és számos babonás elképzelésük - ezek és más negatív vonásait kritizálták. De Buber szentimentális és csaló romantikussá tétele különösen Izraelben és az USA-ban fölülkerekedett, mert ez a minden igazán zsidó teljes csodálatával összhangban állt és bizonyos baloldali zsidó körök, akikre Bubernek különösen nagy hatása volt, átvették ezeket a nézeteket.

Buber nem állt egyedül ezekkel a nézeteivel, pedig véleményem szerint az a romlottság, amit terjesztett és nagy hatása miatt õ volt messze a legrosszabb. Sokan mások, mint a szociológus és Bibliakutató Jeheszkel Kaufmann, aki Józsua könyve alapján a népgyilkosságot propagálta, valamint az idealista filozófus Hugó Smul Bergman, aki már 1914 és 1915-ben minden palesztín elûzését Irakba és más országokba javasolta. Kifelé ezek ugyan mind galambok voltak, gondolataikat azonban úgy fejezték ki, hogy azok a legszélsõségesebb arabellenes üldözésre uszítottak. Mindegyikük hajlott a vallási miszticizmus felé, amely a csalás elterjedését elõsegítette, és valamennyien lágy léleknek tûntek, akik egy légynek sem tudtak volna ártani, akkor sem, ha elûzést, népgyilkosságot és rasszizmust hirdettek.

Éppen ezért volt csalásuk hatása annál nagyobb.

Harcunk az embertelenség dicsõítése ellen kell hogy irányuljon, az olyan ellen, amelyet nemcsak rabbik propagálnak, hanem olyanok is, akiket a júdaizmus legnagyobb és legbefolyásosabb tudósainak tartanak. A hamis próféták modern követõi és a becstelen papok ellen is harcolnunk kell. Mivel Izraelben és a más országokban, mint az USA-ban élõ zsidók véleménye szinte teljesen egységes, ismételnünk kell Lucretius intését, hogy ne mondjunk le a saját ítéletünkrõl a papok tirádái fejében: Tantum religio potuit suadere malorum (ennyi rosszra vitte az embereket a vallás). Nem mindig a vallás a nép ópiuma, ahogy Marx mondta, de gyakran lehet az. Hogyha valódi lényét hibásan mutatják be, azok a tudósok és intellektuelek, akik ezt a feladatot végrehajtják, ópiumcsempészek lesznek.

Ebbõl az vizsgálatból még egy következtetést vonhatunk le azokról a hatásos és rémítõ eszközökrõl, amelyek arra jók, hogy rosszat tegyenek, becsapjanak és csaljanak, egész népeket megrontsanak, és õket elnyomásra és gyilkosságra használják, egyidõben pedig magukat bûntelennek ábrázolják. Nyugatjordániában a legborzalmasabb elnyomás kétségtelenül a zsidó vallási fanatizmusból ered. A legtöbb ember látszólag abból indul ki, hogy a legborzalmasabb totalitarizmus testi kényszert alkalmaz. Orwell 1984-ére utalnak, amely egy ilyen hatalmi modellt mutat be. Nekem azonban úgy tûnik, hogy ez az általános vélemény durva félreértés. Isaac Asimov fölismerése, akinek a tudományos-fantasztikus elbeszélései a legborzalmasabb elnyomást mint belsõ elnyomást ábrázolták, jobban beletalál az emberi természetbe. Sztálin szelíd tudósait halál vagy koncentrációstábor fenyegette. A rabbiknak és még inkább az itt megtámadott tudósoknak, beleértve az éppúgy hallgató szellemi tucatárut, mint írókat, újságírókat, és híres embereket, akik még azoknál is többet hazudnak és csalnak, csak társadalmi nyomástól kell tartaniuk.

Hazafiságból hazudnak, mert kötelességüknek tartják, állítólagos zsidó érdekek miatt hazudni. Õk a hazafias hazugok, akiket hazafiasságuk ítél hallgatásra, amikor a palesztínok elnyomásáról van szó.

Ebben az esetben egy másfajta csoportos összetartásról van szó, amely kívülrõl jön és néha nagyobb károkat okoz. Sok nemzsidónak (beleértve a keresztény papságot és vallásos embereket, továbbá néhány teszõleges irányzatú marxistát) az a csodálatraméltó véleménye, hogy a zsidóüldözés bûnbánatának egyik eszköze az, hogy a zsidó gonosztettekrõl hallgatnak és résztvesznek azok kényszerû hazugságainak terjesztésében.

Az antiszemitizmus vádját (vagy zsidók esetében az öngyûlöletét) mindenki ellen, aki a palesztínok kirekesztése ellen van, vagy a megengedett változattól eltérõ tényekre utal a zsidó vallásról vagy a zsidó múltból hozzák föl ellenségesen a zsidók nemzsidó barátai vagy maguk a zsidók. Ennek a csoportnak a nagy befolyása minden nyugati országban, különösen az USA-ban (és más angolnyelvû országokban) lehetõvé teszi a rabbiknak és a júdaizmus tudósainak, hazugságaik nemcsak ellenállásmentes, hanem jelentõs segítséggel való terjesztését.

Valójában sok antisztalinista csak csodálata tárgyát cserélte ki, és afelé hajlanak, hogy a zsidó rasszizmust és fanatizmus lelkesebben és alattomosabban támogatják, mint a legtöbb hívõ sztálinista a múltban. Noha minden rossznak a vak sztálinista támogatása 1945 után különösen erõs volt, amikor a valóság az európai zsidók kiirtásáról ismertté lett, hiba azt föltenni, hogy ez a jelenség csak akkor lépett föl. Épp ellenkezõleg, egészen a szociáldemokrata körökig lehet azt visszakövetni. Moses Hess, Marx egyik korai barátja, aki Németország elsõ szocialistáinak egyike volt, késõbb rendkívüli zsidó rasszizmusával tûnt föl, akinek 1858-ban kiadott véleménye a tiszta zsidó fajról éppolyan ostobaság, mint a tiszta árja fajról kiadottak. A német szocialisták, akik a német rasszizmus ellen harcoltak, hallgattak a zsidó rasszizmusról.

A Hitler elleni háború idején a brit munkáspárt egy tervet hagyott jóvá 1944-ben a palesztínok kiûzésére Palesztínából, amely Hitler egy korábbi (kb. 1941-es) tervével a zsidókat illetõen azonos. Ezt a pártot a pártvezetés zsidó tagjainak a nyomására hagyták jóvá, amelyek közül sokan erõsebben a mottó szerint dolgoztak: 'A saját mispoche (család) elõször', az Izraelt illetõ politikájukban, mint ' a saját törzs elõször' elv alapján dolgozó konzervatív képviselõk mint Ian Smith körül valaha is tették. Mivel a sztálinista tabuk Nagybritanniában a baloldalra erõsebben hatnak mint a jobboldalra, szinte nem folytak viták a témáról akkor sem, amikor a munkáspárti kormány a Begin kormányt támogatta.

Az USA-ban hasonlóak az állapotok, itt is az amerikai liberálisok a legrosszabbak.

Ez itt nem az a hely, ahol ennek a helyzetnek minden politikai következménye felismerhetõ lenne. De a tényekkel szembe kell néznünk: Harcunkban a zsidó vallás rasszizmusa és fanatizmusa ellen legnagyobb ellenségeink nemcsak a zsidó rasszisták, hanem azok a nemzsidók, akiket más területeken - szememben hibásan- haladóknak tartanak.

***

----- a második részhez ----

C/ 12- Ortodoxia és magyarázatok

Ez a fejezet részletesen tárgyalja a klasszikus júdaizmus teológiai törvényeinek szerkezetét. Azelõtt azonban szükséges a sok félreértés legalább néhányát fölszámolni, amelyeket a júdaizmussal foglalkozó jelentések szinte egyhangúlag terjesztenek. Ez különösen érvényes azokra az írásokra, amelyek korunk divatos frázisait mint a zsidó-keresztény hagyományok vagy az egyistenhit közös hagyományait propagálják.

Helyhiány miatt ezeknek a szokásos félrevezetéseknek csak néhányával foglalkozom részletesen, elõször is azzal, hogy a zsidó vallás mindig egyistenhit volt. Amint sok teológus tudja, és az Ótestamentum tanulmányozása is hamar rámutat, ez egy teljesen hibás és történelmietlen látásmód. Az Ótestamentum sok, ha nem minden könyve egyhangúlag igazolja más Istenek létezését és hatalmát. Jehova, az Istenek leghatalmasabbja nagyon féltékeny vetélytársaira és megtiltja az embereknek azt, hogy ezekhez imádkozzanak. A bibliában csak egy késõi részben, a késõi prófétáknál tagadják, hogy Jehován kívül más Istenek is léteznek.

Itt minket most nem a bibliai, hanem a klasszikus júdaizmus foglalkoztat. Ha kevéssé is ismert, eléggé nyilvánvaló, hogy az utóbbi az elmúlt évszázadokban nagy részben messze volt a tiszta egyistenhittõl. Ugyanazt lehet mondani azokról a tanvéleményekrõl, amelyek a mai ortodox júdaizmust uralják, amely a klasszikus júdaizmus folytatása. A klasszikus egyistenhit gyöngülésének oka a zsidó misztikában (a kabalában) rejlik., amely a 12. és 13. században fejlõdött ki és a 16. században vége felé a júdaizmus minden központjában szinte teljes gyõzelmet aratott. A zsidó fölvilágosodásnak, amely a klasszikus júdaizmus krízisébõl nõtt ki, sokkal keményebben kellett ennek a miszticizmusnak a befolyása ellen küzdeni, mint bármi más ellen. Ennek ellenére a kabala megtartotta a zsidó ortodoxiában, különösen a rabbik körében irányadó szerepét. Például a Gus Emunim mozgalmat nagy részben kabalista elképzelések vezetik.

Ezeknek az eszméknek az ismerete és megértése két okból fontos. Elõször is, a júdaizmus igazi hitét klasszikus szakaszának vége felé nem lehet megérteni ezeknek az eszméknek az ismerete nélkül. Másfelõl ezek az eszmék korunk politkájában annyiban játszanak fontos szerepet, amennyiben sok vallásos politikus, mint a Gus Emunim vezetõinek a meggyõzõdését ezek határozzák meg és minden párt cionista vezetõjét a cionista baloldallal együtt közvetve befolyásolják.

A kabala szerint a Világmindenséget nem egy isten uralja, hanem több különféle jellemû és befolyású Istenség uralja azt, akik egy gyenge és távoli Elsõ Okból származnak. A részletek taglalása nélkül a rendszer a következõképpen foglalható össze. Az Elsõ Okból kiindulva elõször egy Bölcsesség vagy Apa nevû elsõ Isten majd egy Tudás vagy Anya nevû Istennõ lett kiküldve vagy született meg. Ennek a párnak a házasságából született egy pár fiatalabb Isten, a fiú neve kis arc vagy a szent áldott és a lányt Úrnõ (vagy latin szóval matronit), sehina, vagy királynõ, stb..

Ennek a két Istennek kellett volna egyesülni, de a Sátán, aki ebben a történetben nagyon fontos független személy, tevékenységével megakadályozta ezt. A Teremtést az Elsõ Ok végezte el, hogy a pár egyesülhetett. A Bûn azonban örökre elválasztotta õket, amellett a Sátánnak sikerült az isteni leányhoz nagyon közel jutnia, sõt meg is erõszakolnia õt (vagy csak látszólag, vagy tényleg - errõl megoszlanak a vélemények). A zsidó népet arra

teremtették, hogy azt a törést, amit Ádám és Éva, kiegyenlítsék, ami a Szinai hegy alatt rövid idõre rövid idõre sikerült is nekik. A Mózes alakjában emberi alakot öltött Isten fia egyesült Sehina Istennõvel. Sajnos az aranyborjú bûne újra elválasztotta az Istenségeket, de a zsidó nép bûnbánata ezt bizonyos mértékben jóvátette. Abban is hisznek, hogy a zsidó történelem minden eseménye az isteni pár egyesülésével vagy elválásával kapcsolatban áll. Palesztína zsidó elfoglalása a Kánaániak és az elsõ és második templom fölépítése különösen elõnyösek voltak egyesülésük szempontjából, a templom összerombolása és a zsidók elûzése a Szentföldrõl nemcsak az Istenek elválásának külsõ jele, hanem egy tényleges kurválkodás idegen Istenekkel. A leány a Sátán hatalmába kerül, míg a fiú felesége helyett különbözõ sátáni nõszemélyekkel megy ágyba.

A hívõ zsidók kötelessége imádsággal és vallásos cselekedetekkel a tökéletes isteni egység újra lehetõvé tétele a férfi és nõi istenség nemi egyesülésével. A vallásos zsidók által minden nap többször elvégzett szertartások közül a következõ kabalai formulát idézzük: "Az Áldott Szent és Sehina (nemi) egyesülésének érdekében.." A zsidó reggeli imák szerepe szintén ennek az ideiglenes nemi egyesülésnek a támogatása. Az ima ezt követõ részei misztikusan az egyesülés ezt követõ fokozatainak felelnek meg: Az egyik helyen az Istennõ közeledik szolgálóival, egy másikon az Isten karját a nyakára teszi és mellét simogatja, végül a szerelmi aktus következik.

Más imák vagy vallási szertartások a kabalisták értelmezése szerint a különbözõ angyalokat (akik eszerint alárendelt Istenek bizonyos függetlenséggel) kell becsapniuk vagy a Sátánt megenyhíteniük. A reggeli imádság egy részében arameusul kell néhány szakaszt elmondani (a héber helyett). Ezzel csapják be azokat az angyalokat, akik a Menny kapuját õrzik és így hatalmuk van arra, hogy a hívõk imáit ne engedjék be a Mennybe. Az angyalok csak héberül tudnak és így be tudják õket csapni az arameus szöveggel, és mert kissé ostobák (és valószínûleg sokkal kevésbé okosak, mint a kabalahívõk), kinyitják a kapukat. Ebben a pillanatban minden ima a hébernyelvûekkel egyetemben be tud jönni. Egy másik példa: Mind az étkezés elõtt, mind azután a hívõ zsidó szertartásosan kezet mos és eközben egy különleges áldást mond el. az egyiknél a kettõ közül Istenhez imádkozik a fiú és lány egyesülését kérve. A másiknál a Sátánhoz imádkozik, aki a zsidó imákat és szertartásokat annyira kedveli, hogy ha párat kaphat, egy darabig azokkal van elfoglalva és elfelejti, hogy az Isteni leány után szaladjon. Tényleg hisznek abban a kabalisták, hogy a templomi égési áldozatok némelyike a Sátánnak van szánva. Például a tabernákulumi ünnep 7 napja folyamán az áldozati ökröket valószínûleg a Sátánnak ajánlották föl, mint minden nemzsidó urának, hogy így el legyen foglalva, és a nyolcadik napon, amikor Istennek ajánlanak föl egy áldozatot, ne zavarjon. Sok hasonló példát lehetne fölhozni.

Ehhez a rendszerhez és jelentõségéhez szükséges még egy pár megjegyzés, hogy a júdaizmus mind a klasszikus idõszakában mind annak mai politikai viszonya a cionista gyakorlathoz érthetõbb legyen.

Elõször is lehet bármit mondani errõl a kabalai rendszerrõl, mindenesetre ez csak akkor tekinthetõ egyistenhívõnek, ha a hinduizmust, a késõi görög-római vallást, sõt a régi Egyiptom vallását is egyistenhitûnek tekintjük.

Másodszorra a klasszikus júdaizmus igazi arcát megmutatja az a könnyedség, ahogy ezt a rendszert átvette. A bizalom és hit (kivéve a nacionalista hitet) a klasszikus júdaizmusban csak rendkívül kis szerepet játszanak. Fontosabb viszont a szertartás és nem a jelentõség, amelyet a cselekvéshez vagy az azzal kapcsolatos valláshoz rendelnek. Ha régebben a zsidók egy csekély kisebbsége a kabala fölvételét megtagadta, (ahogyan ez ma történik),

ezt Isten imádásának tartották. Mások, akik pontosan ugyanezt tették, megpróbálták a Sátánt megenyhíteni. Ameddig a cselekvés ugyanaz, együtt imádkoztak és egyazon vallási közösség tagjai voltak, függetlenül attól, hogy mennyire nem kedvelték egymást. Ha valaki azonban a rituális kézmosással kapcsolatos szándék helyett a mosás módjának a megújítását merte volna bevezetni, annak biztosan egy vallási törés lett volna az eredménye.

Ugyanezt lehet elmondani a júdaizmus minden szent imádkozási formájáról. Föltéve, hogy a mûködés módja érintetlen marad, a jelentés legjobb esetben is alárendelt szerepet játszik. Így például a legszentebb zsidó hitformula: "Halld, Izrael, az Úr a mi Istenünk, az Úr egy", amelyet minden hívõ zsidó naponta többször elmond, ma két különbözõ dolgot jelenthet. Mondhatja azt, hogy az Úr valóban egy. De azt is jelentheti, hogy a férfi és nõ Istenségek egyesülésének egy bizonyos fokát értük el, vagy azt ennek az imának a helyes fölmondása elõsegítette. Ha viszont egy reformközösség zsidói ezt az imát más nyelven mondják el mint héberül, biztos, hogy minden ortodox rabbi nagyon bosszús lesz függetlenül attól, hogy Isten egységében vagy a két Istenség nemi egyesülésében hisznek.

Mindez ma is Izraelben (és más zsidó központokban) jelentõs dolog. A puszta imaformáknak tulajdonított rendkívüli jelentõség (mint a jeruzsálemi törvény), a Gus Emunim elképzelései és hajtóereje, a mély gyûlölet a ma Palesztínában élõ nemzsidókkal szemben, az arab államok minden békekezdeményezésével szembeni szenvedélyes álláspont, és nacionalista politika sok egyéb jellemvonása összezavar jóindulatú embereket, akiknek hibás elképzelésük van a klasszikus zsidóságról, azok ez elõtt a vallási és misztikus háttér elõtt érthetõbbek lesznek. Óvnom kell az olvasót attól, hogy a másik végletbe essen és a cionista politika egészét ennek alapján írja le. Az utóbbi mérete rendkívül változó. Ben Gurion mestere volt annak, hogy ezt a politikát bizonyos célok elérése érdekében manipulálja. Begin alatt a múltnak sokkal nagyobb kihatása volt a jelenre. Sohasem szabad viszont a múltat és befolyását figyelmen kívül hagyni, mert ismeretükben vak hatalmukat át lehet látni.

***

13- A Biblia magyarázata

Az elõzõ példa még azt is meg fogja mutatni, hogy az, amit a júdaizmusról állítólag jól informált emberek tudni vélnek, bizonyos körülmények között durva félreértésen alapul, ha nem tudnak jól héberül olvasni. Minden fönt ismertetett részlet az eredeti szövegben illetve bizonyos esetekben újhéberül írt könyvekben egy bizonyos olvasótábor részére. Az angol nyelvû kiadásokban hiába keresnék õket, olyan esetekben is, amikor azok kihagyása szociálisan fontos tényeket összezavar.

Különösen keresztények, vagy olyan emberek között, akiket a keresztény kultúra és hagyományok erõsen befolyásolnak, egy további félreértés uralkodik, mégpedig az, hogy a júdaizmus bibliai vallás, és az Ótestamentum a júdaizmusban ugyanolyan fontos szerepet játszik és ugyanúgy törvényei érvényesek, mint a Biblia a reformátusoknak vagy akár a katolikus kereszténységnek.

Ez is az értelmezéssel kapcsolatos. Láttuk, hogy hitkérdésekben nagyfokú szabadság van. A szent szövegek jogi értelmezésére ennek pontosan az ellenkezõje igaz. Itt az értelmezésnek alig van szabadsága, ami viszont inkább a Talmudra igaz, mint a Bibliára. A klasszikus júdaizmus és a mai ortodoxia egész másképpen, sokszor a kereszténységgel,

vagy az Ótestamentum más olvasóival szemben, akik csak a leírt szöveget látják, homlokegyenest ellenkezõ módon értelmezi azokat a bibliai szövegeket, amelyek vallási szertartásokat és kötelezettségeket írnak elõ. Ugyanez a választóvonal húzódik ma Izraelben a vallásos és a világi iskolákban képzett emberek között, akiknek nagyjában egészében azt Ótestamentum szószerinti jelentését tanítják.

Ezt a fontos szempontot csak példák alapján lehet megérteni. Meg fogjuk állapítani, hogy az értelmezési változtatások etikai szempontból egyáltalán nem a kérdéses fogalom mai megértése irányában halad. A júdaizmus mentegetõi úgy vélik, hogy a Biblia értelmezése, amelyet a farizeusok kezdtek el és a Talmudban van leírva, mindig túllépi a szószerinti értelmet. A következõ példák meg fogják mutatni, hogy ez a valóságtól nagyon messze van.

1. Kezdjük el a tízparancsolattal. A nyolcadik parancsolatot "Ne lopj" (2. Mózes 20,15) úgy értelmezik, hogy egy zsidó személy "ellopását" azaz emberrablását tiltja meg, mert a Talmud szerint - így az értelmezés - a Tízparancsolat által megtiltott minden cselekmény fõ bûn. Idegen tulajdon ellopása ezzel szemben nem fõbûn, és a nemzsidók elrablását zsidók által megengedi a talmudi törvény. Ez a szinte szó szerint egyezõ mózesi mondat "Ne lopjatok" (3. Mózes 19,11) viszont szószerinti jelentésében értelmezendõ.

2. Az ismert mondást "szemet szemért, fogat fogért" stb.. (2 Mózes 21,24) mint szempénzt egy szemért értelmezik, azaz pénzbüntetés fizetését és nem testi fenyítést.

3. Itt lép föl az ismert jelenség, hogy a szószerinti jelentést pontosan fordítva értelmezik. A bibliai szöveg egyértelmûen óv attól. hogy kövessük a tömeget egy jogtalan vád esetén "Ne kövesd a tömeget a rosszban és ne válaszold a törvény elõtt, hogy a tömegnek engedve letérsz az igaz útról" (2. Mózes, 23,2), Ennek a mondásnak a végét ".. hogy a tömegnek engedve letérsz az igaz útról" kiszakították környezetébõl és mint olyan törvényt értelmezik, amely megparancsolja, hogy kövessük a tömeget!

4. A szöveget: "Ne fõzz bárányt anyatejében" (2 Mózes 23,19) olyan tilalomként értelmezik, hogy nem szabad hús és tejtermékeket keverni. Mivel ugyanez a szöveg Mózes öt könyvében több helyen is szerepel, annak puszta ismétlését háromszoros tilalomnak tartják, hogy az megtiltja, hogy (1) egy zsidó ilyen keveréket egyen, (2) hogy megfõzzön ilyet bármilyen célra, (3) hogy valahogy élvezze vagy hasznot húzzon bármilyen módon egy ilyen keverékbõl.

5. A felebarát, idegen sõt az ember szó is szuper kizáró soviniszta jelentést kap. Az ismert mondat: "Szeresd felebarátodat mint önmagadat" (3. Mózes, 19,18) a klasszikus (és mai ortodox) zsidóság úgy értelmezi, hogy szeretni kell a zsidótársakat, de nem az embertársakat. Éppígy a mondat: "Ne kívánd felebarátod vérét" (ugyanott, 16) értelme az, hogy nem szabad tétlenül szemlélni egy zsidótárs élete (vére) veszélyben forog. Ahogy azonban az V. fejezetben (E) látni fogjuk, (törvények nemzsidók ellen) látni fogjuk, egy zsidónak általában tilos egy nemzsidó életét megmenteni, mert õ nem felebarát. A nagyvonalú parancsot, kalászokat a mezõn és a szõlõskertben meghagyni az szegényeknek és az idegeneknek, (ugyanott, 9 és 10) úgy értelmezik, hogy ez kizárólag szegény zsidókra és a zsidó vallást fölvettekre vonatkozik. A hullákra vonatkozó tabutörvények így kezdõdnek: "Ez törvény: ha egy ember egy kunyhóban meghal, mindenki, aki a kunyhóhoz megy, ...hét napig tisztátalan lesz." (4. Mózes 19,16 - a fordító megjegyzése: A Luther fordításban a 16-ik és nem a 14-ik részben van). De az ember (Ádám) szó jelentése zsidó, tehát csak a zsidó hulla tabu (tehát mind tisztátalan mind szent). Ezután az

értelmezés után a vallásos zsidók a zsidó hullák és temetõk iránt mély, mágikus tisztelettel vannak, de nem viselkednek tisztelettel a nemzsidó hullákkal és temetõkkel szemben. Így pusztítottak el moszlém temetõk százait Izraelben (mint egy esetben, hogy a Tel Aviv téren a Hilton szállónak helyet csináljanak). De a szörnyülködés hangos kiáltásai voltak hallhatóak, amikor az Olajfák Hegyén levõ zsidótemetõ jordániai uralom alatt kárt szenvedett. Túl sok hasonló példa létezik, hogy mindet fölsoroljuk. Ennek az értelmezésnek néhány embertelen következményét az V (E) fejezetben (V. Törvények nemzsidók ellen) fogjuk tárgyalni.

6. Vegyük végül szemügyre a legszebb prófétai fejezeteket, ahol Jézsaiás az álszentséget és az üres szertartásokat megátkozza valamint általánosan tisztességre szólít. Jézsaiás egyik része (Jézsaiás 1,15) így hangzik: "És ha kezeteket imára is lendítitek, mégis elzárom szememet elõttetek. Ha már sokat is imádkoztatok, nem hallom imátokat - mert kezeteket vér borítja be". Mivel a zsidó papok áldásosztáskor kezeiket áldásra lendítik, úgy értelmezik ezt a részt, hogy egy pap, aki véletlenül gyilkol, alkalmatlan arra, hogy kezét áldásra lendítse (akkor is, ha bûnét bánja), mert kezét vér borítja be.

Már ezek a példák is világosan mutatják, hogy ha egy ortodox zsidó ma (vagy minden zsidó kb. 1780 elõtt) a Bibliát olvassa, elõtte egy teljesen más könyv van egész mást jelentve, mint ahogyan azt nemzsidók vagy nem ortodox zsidók értik. Ez a különbség Izraelben is fönnáll, pedig ott mindkét rész a szöveget héberül olvassa. A tapasztalat ezt különösen 1967 után ismételten bebizonyította. Izraelben és másutt sok nem ortodox zsidónak csak kevés ismerte van a zsidó vallásról és megpróbálják az ortodox izraelieket (vagy a jobboldali pártok olyan tagjait, akik erõs vallási befolyás alatt állnak) Biblia idézetekkel emberi voltukban szégyenbe hozni, hogy föladják embertelen beállítottságukat a palesztínokkal szemben. De mindig kiderült, hogy ilyen érvek a legkisebb hatással sincsenek a klasszikus júdaizmus híveire. Egyszerûen nem értik, amit mondanak nekik, mert nekik a Biblia szövege egészen mást jelent, mint másoknak.

Ha Izraelben , ahol az emberek héberül olvasnak, egy ilyen kommunkációs ûr nem létezik, és meg tudják szerezni a helyes információkat, akkor elképzelhetjük, hogy milyen mély külföldön a félreértés, például olyanoknál, akik keresztény hagyományok között nevelkedtek. Az ilyen emberek minél többet olvassák a Bibliát, annál kevésbé ismerik az ortodox júdaizmust. Az utóbbi ugyanis úgy tekinti az Ótestamentumot, mint változtathatatlan szent hitformulák gyûjteményét, amely nagy értékû cselekedeteket ír le, ezek jelentése azonban máshol van teljesen leírva. Ahogy Humpty-Dumpty mondta Alice-nek, a probléma mögött, hogy ki állapíthatja meg a szavak jelentését, egy egyszerû kérdés áll: Ki az úr?

***

14- A Talmud fölépítése

Emiatt elejétõl fogva világosnak kell lenni, hogy a klasszikus (és ma ortodox) júdaizmus tekintélyének forrása, azaz jogi szerkezetének meghatározó alapja a Talmud, vagy - pontosabban) az ún. babilóniai Talmud, míg a talmudi irodalom maradéka (a jeruzsálemi és palesztínai Talmudot is beleértve) kiegészítõ tekintély.

Itt nem tudjuk a Talmudot és a talmudi irodalmat részletesen bemutatni, ezért néhány fõ pontra szorítkozunk, amelyekre témánk tárgyalásához szükségünk van. A Talmud alapvetõen két részbõl áll. Az elsõ rész a Misna, amely egy szûkre szabott hatkötetes

törvénytár, amely több, héberül írt alfejezetre van lebontva, és Palesztínában kb. 200-ban Kr. elõtt azokból a lényegesen hosszabb (és nagyrészt szóbeli forrásokból származó) törvényszövegekbõl származott, amelyek az azelõtti 200 évben álltak elõ. A második és sokkal fontosabb rész a Gemara, amely a Misnáról és témairól szóló viták terjedelmes gyûjteménye. Továbbá létezik két, durván kifejezve hasonló Gemara kiadás, ezek egyike Mezopotámiában (Babilon) keletkezett Kr. u. 200-500 között, a másik Palesztínában Kr.U. 200 és egy jóval 500 elõtti ismeretlen idõpontban jött létre. A babilóniai Talmud (azaz a Misna és a mezopotámiai Gemara) lényegesen nagyobb terjedelmû és jobb beosztású mint a palesztíniai. Ezért egyedül ezt tekintik véglegesnek és mérvadónak. Egy talmudi irodalomnak nevezett szöveggyûjteménnyel együtt, amelyet a két Talmud kiadói mellékeltek, A Jeruzsálemi (palesztíniai) Talmudnak alapvetõen alacsonyabbrendû a szerepe jogi irányvonalként.

A Misnával ellentétben a Talmud maradéka héberül és arameusul van írva, a babiloni Talmudban az arameus nyelv van túlsúlyban. Témája azonban nemcsak jogi természetû. Fölismerhetõ rend vagy látható ok nélkül megszakadnak a jogi témák és egy elbeszélés (Hagada) következhet. Ezek történetek és anekdóták keverékei rabbikról és az egyszerû néprõl, bibliai személyekrõl, angyalokról, démonokról, varázslatról és csodákról. Ezeknek az elbeszélõ részeknek ugyan nagy hatása volt az idõk folyamán a júdaizmusra, de mindig is (magában a Talmudban is) másodrangúként kezelték õket. A klasszikus júdaizmus számára a szöveg jogi részei a legjelentõsebbek, és azon belül az esetek kezelése, amelyet problematikusnak lehet mondani. A Talmud a zsidókat több fokozatba osztja be: A legalsóbb fokon állnak a tudatlanok, azután azok, akik a csak a Bibliát ismerik, végül azok, akik ismerik a Misnát és a Hagadát is. A legfelsõ fokon azok állnak, akik fölsõfokú tanulmányokat végeztek és képesek arra, hogy a Gemara jogi részérõl vitatkozzanak. Csak az utóbbiak képesek arra, hogy zsidótársaikat vezessék az élet minden ügyében.

A Talmud jogrendszerét úgy lehet jellemezni, mint egy mindenre kiterjedõ, szigorúan tekintélyelvû és mégis végtelen továbbfejlesztésre alkalmas rendszer, ahol a dogmatikus alapgondolatok megváltoztathatatlanok. A zsidók minden személyes és szociális életterületét részletesen tárgyalja és az elõírások minden lehetõ megsértésére kényszerintézkedéseket és büntetéseket helyez kilátásba. Minden probléma alapelvei dogmaként vannak lefektetve és nem tehetõk kérdésessé. A szabályok megjavítása és gyakorlati megfogalmazása viszont lehetõ és részletesen meg van vitatva. Ehhez egy pár példa:

Szabbat idején (szombaton) nem lehet dolgozni. A munkát pontosan 39 szóval definiálja, se kevesebbel, se többel. Egy fogalom fölvétele erre a listára nem kapcsolatos a feladat nehézségével, hanem egyszerûen a dogmatikus definíció dolga. Az egyik tiltott munkatípus az írás. Itt meg lehet kérdezni, hogy hány betût kell leírni ahhoz, hogy az írás bûnébe essünk szabbat idején. (válasz: kettõt). Ugyanaz marad-e a bûn, függetlenül attól, hogy melyik kezet használtuk írásra? (válasz: nem). Hogy megelõzzék azt, hogy valaki szabbatkor bûnbe esik, az írástilalom egy további tilalommal van kiegészítve, amely megtiltja, hogy bármilyen írásra alkalmas készüléket szombaton egyáltalán megérintsünk.

Egy másik szabbatkor tilos munkafajta a gabona õrlése. Ebbõl hasonló módon le lehet vezetni, hogy mindenféle õrlés, bármit is õrölnek, szombaton tilos. És ehhez a tiltáshoz is járul egy másik, amely orvosságok bevételét tiltja meg szabbatkor (kivéve, ha zsidó élet forog veszélyben), hogy ne essünk annak a bûnébe, hogy egy orvosságot megõrlünk. Hiába utalunk arra, hogy a mai idõkben ez a veszély nem áll fönt (és a talmudi idõkben sem igen állt fönt). Még ennél is tovább menve, a Talmud kifejezetten megtiltja a

folyékony orvosságok és a felélesztésre alkalmas italok ivását szabbatkor. Amit egyszer elõírnak, az örökre elõírás marad, bármilyen abszurd is a dolog. Tertulliánusz, az egyik elsõ egyházi vezetõ azt írta: " hiszem, mert abszurd". Ezt vezérfonalként lehet a többi talmudi elõíráshoz is használni, de a "hiszem" szót a "teszem" szóval kell helyettesíteni.

A következõ példa még jobban mutatja, hogy a rendszer az abszurditás melyik fokára jutott el. A szabbatkor megtiltott munkák mintapéldánya az aratás. Analóg módon meg van tiltva egy faág letörése is. Következésképpen a lovaglás bármiféle állaton is meg van tiltva, nehogy kísértésbe essünk, hogy egy ágat letörjünk azért, hogy azzal az állatra sújtsunk. Amit egyszer megtiltanak, az örökre tilos marad, de lehet, hogy kiterjesztik és megszigorítják a tilalmat. A mai idõben a biciklizés is tilos szabbatkor, mert hasonlít a lovagláshoz.

Utolsó példám mutatja, hogy lehet ugyanazokat a módszereket elméleti esetekben használni, amelyekre a valóságban nincs alkalmazási lehetõség. A templom fennállása alatt a fõpap csak szûzzel házasodhatott össze. Noha szinte az egész talmudi idõben sem templom sem fõpap nem volt, a Talmud egyik legzavarosabb (és bizarrabb) részét a szûz szó pontos definíciójának szenteli, akivel a fõpap megházasodhat. Mi van akkor, ha egy nõ szûzhártyája egy baleset során átfúródott? Van-e különbség, ha a baleset a nõ harmadik életéve elõtt vagy azután történt? Fa vagy fém szúrta-e át? Fára mászott-e? Ha igen, fölfelé vagy lefelé mászott? Természetes vagy természetellenes módon történt-e? Mindezt és ennél sokkal többet tárgyal az írás hosszában és széltében. A klasszikus júdaizmus minden tudósának ilyen problémák százaival kellett megküzdenie. Igazán nagy tudósok arra is képesek voltak, hogy ezeket a problémákat továbbfejlesszék, amelyek, mint láttuk, valóban teret adtak továbbfejlesztésre (ha csak egy irányba is) és ilyen fejlõdés tényleg folyt a Talmud végsõ kiadása után is.

Két nagy különbség van a talmudi (amely 500-ban lezárult) és a klasszikus júdaizmus (amely 800-ban kezdõdött) idõk között. A Talmudban megadott földrajzi terület körül van határolva, míg az adott zsidó társadalom teljes társadalom, melynek alapja a zsidó földmûvelés (ez igaz Mezopotámiára és Palesztínára). Noha akkor a zsidók az egész Római Birodalomban és a Szasszanidi Birodalom sok területén éltek, a talmudi szöveg világosan elmondja, hogy neki (a talmudi szövegnek) csak helyi jelentõsége van egy fél évszázadon keresztül. A közösségnek kizárólag Palesztínai és Mezopotámiai tudósok voltak tagjai. A szöveg arról sem szól, hogy milyenek a szociális föltételek ezeken a területeken kívül.

Kevés ismeretes a zsidók szociális vallási helyzetérõl a közbensõ három évszázadban. de 800 óta (amitõl újra léteznek részletes történelmi információk) megállapítjuk, hogy a három fent említett ismertetõjel megváltozott. Igazolódik, hogy a babiloni Talmud (és kisebb mértékben a talmudi irodalom maradéka is) mértékadó volt és azt minden zsidó közösségben tanulmányozták és továbbfejlesztették. Ezzel egyidõben a zsidó közösség alaposan megváltozott: Attól függetlenül, hogy ez milyen változás volt és hol történt, nem vonatkozott a parasztokra.

Az ebbõl a változásból következõ szociális rendszert a IV (D) fejezetben tárgyaljuk: (IV: a történelem terhe). Itt leírjuk, hogy hogyan illesztették a Talmudot a klasszikus júdaizmus föltételeihez, földrajzi értelemben messzemenõleg, szociális értelemben kevésbé messzemenõ módon és nagyon különbözõ sebességgel. A súlypont azon van, ami számomra az illesztés legfontosabb módszere volt, a diszpenzációk. ***

15- A diszpenzációk cc1-

Ahogy föntebb megmutattuk, a talmudi rendszer rendkívül dogmatikus és akkor sem engedi meg az elõírások lazítását, ha azok a megváltozott körülmények miatt abszurddá változnak. Másképpen mint a Biblia, a Talmud esetén a szöveg értelmezése elõre meg van adva és nem szabad azt más módon értelmezni. A klasszikus júdaizmus idején bizonyos törvények tarthatatlanná váltak a zsidók uralkodó osztályai, mégpedig a rabbik és a gazdagok részére. Ezen osztályok érdekében föltalálták a rendszeres csalás módszerét, amely szerint a törvény szövegéhez hûek maradnak, annak szellemét és szándékát viszont ezzel egyidejûleg megerõszakolják. Ez volt az ún. diszpenzációk (heterim) álszent rendszere, amely véleményem szerint a klasszikus júdaizmus pervertálódásának legfontosabb oka volt. (A második ok a zsidó misztika volt, amely viszont csak sokkal rövidebb ideig hatott.) Itt is pár példa kapcsán ábrázoljuk, hogy hogyan mûködik a rendszer.

16- Kamat cc2-

A Talmud szigorú büntetés terhe mellett megtiltja a zsidóknak, hogy más zsidóktól kamatot szedjenek egy hitelért. (A legtöbb talmudi hatóság szerint egy nemzsidótól viszont kötelezõ a lehetõ legtöbb kamatot szedni.) Részletes elõírások tiltják a leghajmeresztõbb eseteket is, amelyek szerint pl. egy zsidó kezes egy zsidó kölcsönvevõbõl hasznot húzhat. Mindenki, aki egy ilyen folyamatban résztvesz, cinkosnak számít, az irnoktól a tanúkig a Talmud mindenki becstelennek tekint, akik törvényszék elõtt nem tanúskodhatnak, mert ha egy zsidó ilyen cselekményben részt vesz, azzal gyakorlatilag azt jelenti ki, hogy nem részesedik Izrael Istenében. Ez a törvény nyilvánvalóan igen alkalmas a zsidó parasztoknak, kézmûveseknek vagy kisebb zsidó közösségeknek, akik pénzüket nemzsidóknak adták kölcsön. Keleteurópában (fõleg Lengyelországban) a helyzet egész más volt a 16. században. Ott nagyobb zsidó közösség élt, amely sok városban a többséget képezte. A parasztok, akik jobbágyok és ezzel szinte rabszolgák voltak, nemigen tudtak valamit is kölcsönözni, míg a nemeseknek való pénzkölcsönzés néhány nagyon gazdag zsidó üzlete volt. Sok zsidó egymással kereskedett.

Ezek között a körülmények között föltalálták a zsidók közötti kamatos kölcsönök lebonyolítására egy rendszert (amit Heter Iska: üzleti diszpenzációnak neveztek, amely nem ütközik a törvény betûjébe, mert formálisan nincs szó benne hitelrõl). A hitelezõ pénzt pénzét beruházza a kölcsönvevõ üzletébe két föltétel mellett: Az elsõ szerint a kölcsönvevõ egy a jövõben megállapodott idõpontban a hitelezõnek egy elõre megállapodott nyereségrészesedést fizet ki (a valóságban a hitel kamatait). Másodszor a kölcsönvevõ kötelezi magát, hogy eléggé nyereséges lesz ahhoz, hogy a hitelezõnek visszaadja a hitelt, ha a rabbi vagy a város rabbinikai törvényszéke ne adja meg a kölcsön adásához szükséges bizonyítványt. A gyakorlatban csak ennek a diszpenzációnak az arameus nyelven ért és teljesen érthetetlen szövegét kell annak a helységnek a falára kiakasztani, ahol az üzletet csinálják (ennek a szövegnek egy másolata minden izraeli bank falán ki van akasztva) vagy a szöveget egy ládában tartani, és ekkor a kamatos hitel zsidók között teljesen legális és nem kifogásolható.

17- A szabbatév cc3-

A talmudi törvény szerint (amelynek 3. Mózes 25 az alapja) a zsidó tulajdonban levõ földnek Palesztínában minden hetedik évben (szabbatév) parlagon kell heverni és sem bevetni sem learatni nem szabad. Hiteles bizonyítékok vannak arra, hogy ezt a törvényt

ezer éven át Kr.e. az ötödik évszázadtól a zsidó mezõgazdaság eltûntéig Palesztínában szigorúan betartották. Amikor késõbb nem volt alkalmuk a törvény alkalmazására, az elméletileg változatlanul érvényben maradt. A 19. század 80-as éveiben, ahogy Palesztínában az elsõ zsidó mezõgazdasági települések elõálltak, ez a gyakorlatban nehézségeket okozott. A betelepülõkkel szimpatizáló rabbik kitaláltak erre egy diszpenzációt, amelyet késõbb követõik a vallásos cionista pártokban tökéletesítettek és ez Izraelben bevett szokás lett.

Ez a diszpenzáció így mûködik: Röviddel a szabbatév elõtt az izraeli belügyminiszter átad a fõrabbinak egy írást, amely õt nevezi ki Izrael minden magán és közföldjének birtokosává. Ezzel az irattal fölfegyverkezve a fõrabbi elmegy egy nemzsidóhoz és eladja neki Izrael egész országát (1967 óta a megszállt területeket is) egy szimbólikus összeg fejében. Egy másik iratban leszögezik, hogy az eladó az év letelte után a földet újra megveszi. Ez a folyamat minden hét évben lejátszódik és általában ugyanazzal a vevõvel. A nem cionista rabbik nem ismerik el ennek a diszpenzációnak az érvényességét és nagyon helyesen azt mondják, hogy az egész üzlet bûnön alapul és emiatt érvénytelen, mert a vallási törvény tiltja a zsidóknak a föld eladását Palesztínában. A cionista rabbi erre azt feleli, hogy csak egy valódi eladás tilos, egy látszólagos viszont nem tilos.

18- Fejés szabbat idején cc4-

A fejés már a Talmud elõtti idõkben is tilos volt a fent említett szigorodó vallási törvények értelmében. A diaszpórában a tilalmat könnyen be tudták tartani, mert a zsidó állattenyésztõk általában elég gazdagok voltak ahhoz, hogy egy nemzsidó szolgát tartsanak, akinek (a következõ kifogások elmondása mellett) meg lehetett parancsolni a fejést. Az elsõ zsidó telepesek Palesztínában arabokat használtak erre a célra és más hasonló célokra A cionista politika kötelezõ elõírásai, amelyek szerint csak zsidó munkaerõket lehet alkalmazni, szükségessé tettek egy diszpenzációt. (Ez különösen a fejõgépek bevezetése elõtt az ötvenes években volt fontos). Itt is megoszlanak a cionista és a nem cionista rabbik véleményei.

A cionista rabbik szerint a tiltott fejés szabad akkor, ha a tej színe nem fehér, hanem kék. A kék vasárnapi tejet kizárólag sajtelõállításra használták és a színezõ anyagot az íróban kimosták. A nem cionista rabbik egy finomabb módszert fejlesztettek ki (én ellene voltam, amikor 1952-ben ezt egy vallásos kibucban megvalósították). Fölfedeztek egy régi elõírást, amely megengedi, hogy a tehén tõgyét azon föltétel mellett, hogy a tej használatlanul a földre folyik, szombaton azért ki lehet üríteni, hogy az állat ne szenvedjen megduzzadt tõgye miatt. És így a következõ történik: Szombat reggel az egyik kibuclakó kimegy a tehénistállóba és vödröket tesz a tehenek alá. (ez a munka sehol sincs megtiltva a talmudi irodalomban.) Aztán a zsinagógába megy és imádkozik. Utána megjelenik egy kollégája, akinek becsületes szándéka az, hogy az állatok fájdalmát enyhítse, és a tejet a földre feji. Ha ott véletlenül egy vödör áll, kötelessége ezt elvenni? Természetesen nem. Egyszerûen nem veszi figyelembe a vödröt, betölti kegyes hivatását és elmegy a zsinagógába. Végül egy harmadik hívõ kolléga megy az istállóba, nagy meglepetésére fölfedezi a tejjel teli vödröket, azokat hûvös helyre teszi és követi bajtársait a zsinagógába. Így minden rendjén van és nem szükséges pénzt kidobni a kék színre.

19- Vegyes gabona cc5-

Hasonló diszpenzációkat hoztak a cionista rabbik a (3. Mózes 19,19) szerinti tilalom miatt, amely megtiltja azt, hogy két különbözõ növényt vessenek el ugyanazon a földön. A

modern mezõgazdasági tudomány megmutatta, hogy néhány esetben (különösen takarmánytermesztés esetén) a vegyes vetés a legjövedelmezõbb. A rabbik tehát kitaláltak egy diszpenzációt, amely szerint egyvalaki hosszában vet egy bizonyos magot és bajtársa, aki errõl semmit sem tud, egy másik féle magot vet keresztben. Mert ez az eljárás munkaerõpazarlással járt, egy másikat találtak föl: Egy ember kitesz egy köztérre egy halom magot és letakarja egy zsákkal vagy egy deszkával. A második magfajtát ráteszik a letakarásra. Késõbb megjelenik egy ember, aki tanúk elõtt kijelenti, hogy szüksége van a zsákra (vagy a deszkára) és elveszi azt úgy, hogy a magok természetesen elkeverednek. Ezután megjelenik a harmadik ember, akit arra utasítanak, hogy vegye a magokat és vesse el azokat, amit ez meg is tesz.

20- Savas anyagok cc6-

Savas anyagokat egy zsidónak a Pesszáh ünnep hét (vagy Palesztínán kívül nyolc) napja alatt nem szabad sem enni sem birtokolnia. A savas anyagok kifejezés jelentését állandóan kiszélesítették, és az, hogy ilyesmit még látni sem akartak, a hisztéria peremére jutott el. Ezek az anyagok: mindenfajta liszt, sõt, a nem megõrölt magok is. Az eredeti talmudi közösségben szokás volt általában egyszer egy héten kenyeret (savasat vagy nem savasat) sütni. Egy parasztcsalád az elõzõ évi magvakat a nem savas kenyér sütésére használta föl az ünnepre, amely az új kenyér ünnepe is volt. A nemtalmudi európai zsidóság körülményei között ennek megtartása egy középosztálybeli zsidó családnak és még inkább egy gabonakereskedõnek nehéz volt. Tehát föltaláltak egy diszpenzációt, amely szerint az ilyen anyagokat látszatra eladtak az ünnep elõtt egy nemzsidónak, és azután automatikusan visszavásárolták azokat. A tabuizált anyagokat az ünnep idejére zárt helyen kellett tartani. Izraelben ezt a látszólagos eladást még hatásosabban csinálták. Vallásos zsidók eladták savas anyagaikat illetékes rabbijuknak, aki ezeket tovább adta el a fõrabbinak. Az utóbbi aztán szintén egy nemzsidónak adta el, amelynek során egy különleges diszpenzáció szavai szerint föltételezték, hogy itt nem praktizáló zsidók savas anyagairól van szó.

21- A szabbat-gój

A szabbat-gójra vonatkoznak a talán legfejlettebb diszpenzációk. Mint ahogy már megemlítettük, a szabbat alatt tilos munkák köre mind szélesebb lett, ezzel egy idõben azon munkák száma, amelyek az élethez szükségesek vagy a kényelem növelésére szükségesek, szintén mind nagyobb lett. Mialatt ez különösen a modern idõkre nézve igaz, a technikai változás iránti igény már régen érezhetõ volt. Az õrlési tilalom a második évszázadbeli Palesztínában nem jelentett problémát egy zsidó parasztnak vagy kézmûvesnek. A helyzet azonban más volt egy vizi- vagy szélmalomtulajdonos üzemeltetõjének, amely Keleteurópában az egyik leggyakoribb zsidó foglalkozás volt.

De még egy egyszerû emberi kívánság, mint a vágy, hogy szombat délután egy forró teát igyon valaki, komoly nehézséggé válik, ha a munkanapokon használt szamovár csábítóan a szobában áll. Itt csak két példát említettünk a szabbat betartásának a problémájára. Biztonsággal lehet állítani, hogy egy csak ortodox zsidókból álló közösség nehézségei az utóbbi nyolcszáz vagy ezer év során nemzsidók segítsége nélkül szinte megoldhatatlanok voltak. Ez méginkább igaz a zsidó államra, mert sok közszolgáltatás, mint a víz, gáz és áramszolgáltatás is ebbe a kategóriába tartozik. Egy hétig sem tudna a klasszikus zsidóság nemzsidók segítsége nélkül meglenni.

A különleges diszpenzációk nélkül nagyon nehéz lenne nemzsidókat azokra a munkákra szombatonként beállítani, mert a talmudi elõírások azt is megtiltják, hogy zsidók

nemzsidókat bízzanak meg olyan munkák elvégzésével, amelyet nekik nem szabad elvégezni. Itt kétfajta diszpenzációt fogok leírni erre a célra.

Elõször is létezik a jelzés módszere, amely azon az oki logikán alapul, hogy egy ravaszul fogalmazott bûnös kívánság nem büntetendõ. Egy ilyen jelzésnek általában homályosnak kell lennie, de rendkívüli sürgõsség esetén világos is lehet. Így például egy nemrég megjelent könyvecskében izraeli katonák részére vallási elõírások követésérõl az áll, hogy hogyan kell a hadseregben foglalkoztatott arab munkásokkal mint szabbat-gójokkal beszélni. Sürgõs esetekben, ha például nagyon hideg van és tüzet kell gyújtani, vagy ha egy Istentisztelethez fény kell, egy zsidó katona világos jelzést használhat az arabbal szemben és azt mondhatja: hideg van (vagy sötét van).Általában azonban egy homályos utalásnak is elegendõnek kell lenni: jó lenne, ha itt kicsit melegebb lenne. Az utalásnak ez a módszere annyiból undorító és megalázó, mert általában olyan nemzsidókkal szemben alkalmazzák, akik alacsony szociális helyzetük miatt teljesen ki vannak szolgáltatva zsidó munkaadójuknak. Egy nemzsidó szolgát (vagy az izraeli hadsereg alkalmazottját), aki nem gyakorolja a homályos utalások parancsként való kivitelezését, minden együttérzés nélkül elbocsájtják.

A második módszert olyan esetekben alkalmazzák, amikor az a munka, amelyet a nemzsidónak kell elvégeznie, nem alkalmi tevékenység, vagy személyes és a kérõ igénye alapján értendõ szolgálat, hanem rendszeres, állandóan végzendõ tevékenység zsidó ellenõrzés nélkül. Eszerint a módszer szerint, amely a szabbat úgynevezett indirekt bevitele (havlah) a munkanapokba, a nemzsidót az egész hétre vagy az egész évre alkalmazzák anélkül, hogy a szabbatot megemlítenék. A munkát valójában azonban csak szombaton végzik el. A múltban ezt a módszert alkalmazták arra, hogy nemzsidókat verbuváljanak arra a munkára, hogy a gyertyákat szombaton az ima után kioltsák (hogy ne égjenek le, ami pazarlást jelentett volna). A mai Izraelben példa erre a vízellátás szabályozása és a vízmendencék fölügyelete szombaton.

Hasonlóképpen járnak el zsidók esetén, de más céllal. Zsidóknak tilos szombaton végzett munkáért fizetést elfogadni, akkor is, ha a munka elvégzése önmagában nem tilos. Erre példák a vallási hivatások: rabbik vagy talmudtudósok, akik szombaton imádkoznak vagy tanítanak, az elõénekes, aki csak szombaton vagy más vallási ünnepnapokon (amikor hasonló tilalmak érvényesek) énekel, a templomi szolga és más hivatások esetén. A talmudi idõkben és néhány országban jóval azután sem fizettek az ilyen munkákért. De amikor ezek késõbb fizetett hivatásokká váltak, az indirekt bevitel diszpenzációját alkalmazták ezekre is és az embereket évi vagy heti alapon alkalmazta. A rabbi és a talmudtudós esetén a probléma különös nehézségekkel járt, mert a Talmud még hét közben is tiltja az imádkozás, a tanítás és a talmudi ügyek tanulmányozásának megfizetését. Ezeknek a csoportoknak az esetén egy diszpenzáció azt állapítja meg, hogy fizetésük nem igazi fizetés, hanem csak a fáradságuk díjazása (dmej batalah). Mindkét mûvelet eredménye az, hogy a kizárólag szombaton végzett munkát mint hét közbeni fáradozásokat fizetik meg.

22- A diszpenzációk szociális szempontjai

Ezeknek és sok hasonló dolognak két szociális vonatkozása különösen említésre méltó.

A diszpenzációs rendszernek és a klasszikus júdaizmusnak, ha ezeken alapul, föltûnõ vonása a csalás, és különösen Isten becsapása, ha egy képzeletbeli lényt ezzel a névvel lehet illetni, akit a rabbik, akik magukat sokkal ravaszabbnak tartják nála, ilyen könnyen

becsapnak. Nem lehet a Biblia Istene (különösen a nagy próféták) és a klasszikus júdaizmus Istene között nagyobb ellentétet el sem képzelni. Az utóbbi hasonlóbb a régi rómaiak Jupiterjére, akit imádói hasonlóan csaptak be, vagy a Frazer könyvében, Golden Bough (Az aranyág) leírt Istenekre.

Etikai szempontból a júdaizmus egy még ma is tartó elfajzást jelent. Az üres szertartásokba és mágikus babonákban való hitté való degenerálódás sok fontos szociális és politikai következményt érlel. Nem szabad elfelejteni, hogy nem azok a részei a Bibliának és a Talmudnak, amelyek valódi vallási és etikai értékeket hordoznak, hanem éppen a klasszikus júdaizmus babonái tartják a zsidó tömegeket szilárdan karmaik között. (Ugyanezt lehet más újraföléledt vallásokról is elmondani.) Mit lehet a zsidó vallási év legszentebb és legfölemelõbb eseményének tartani, amelyen sok olyan zsidó résztvesz, aki máskülönben nem nagyon vallásos? Ez a Kol Nidre imádság Jom Kippur elõestéjén, amely egy különösen abszurd és csaló diszpenzáció, amely szerint minden magáneskút, melyet Isten elõtt esküdnek a következõ évben, elõre érvénytelenné nyilvánítanak. A személyes vallás területén a kadis imádság vezet, amelyet a fiúk szüleik halála napján mondanak el, hogy szüleik lelke a Paradicsomba kerüljön. Ezt arameus nyelven idézik, amelyet a többség nem ért. Föltûnõ, hogy a zsidó vallásnak ezeket a babonás részeit lényegesen magasabbra értékelik a többi résznél.

Isten becsapásával együtt folyik a többi zsidó becsapása, fõleg az uralkodó zsidóosztály érdekében. Jellemzõ, hogy a zsidó szegények különös vágyainak teljesítésére nem vezettek be diszpenzációkat. Például olyan zsidóknak, akik az éhhalál küszöbén álltak, de még életben voltak, nem engedték meg a rabbik, hogy tiltott élelmet fogyasszanak, pedig a kóser élelem általában sokkal drágább.

A diszpenzációk második fõ jellemzõje az, hogy nagyrészt a nagyobb nyereség elérésének szándékán alapulnak. Éppen az álszentségnek és a nyereségvágynak ez a kombinációjának volt nagy hatása a klasszikus zsidóságra. Izraelben , ahol ez a folyamat még tart, a képzési rendszer és a médiák agymosása ellenére is csak gyengén tükrözõdik vissza a közvéleményben. A vallási vezetõség, a rabbik és a vallási pártok és az ortodox közösség egészében Izraelben nagyon népszerûtlen, mert megvesztegethetõnek és köpönyegforgatónak tartják õket. A közvélemény (a valószínûleg gyakori elõítéletekkel együtt) nem egyenlõ egy szociális vizsgálattal. Ebben a speciális esetben áll viszont, hogy a zsidó vallási vezetõségnek erõs hajlama van a joghamisításra és ferdítésre. Mert a vallás a közéletben csak a szociális tényezõk egyike, a hívõk tömegére messze nincs olyan hatással, mint a rabbikra és a vallási pártok vezetõire. A többségükben kétségkívül becsületes zsidók nem vallásuk és a rabbik befolyása miatt, hanem annak ellenére becsületesek. Másfelõl a közéletnek kevés területe van Izraelben , amelyet a vallási körök teljesen uralnának. A ferdítés, megvesztegethetõség és korrupció állandóan jelen van és messze túllépik azt az átlagos mértéket, amelyet az izraeli nem vallásos társadalom még elfogad.

A IV. Fejezetben (D) (A történelem terhe) látni fogjuk, hogy van összekötve a klasszikus júdaizmusban uralkodó nyereség iránti törekvés a zsidó társadalom struktúrájával és jellegével az általános társadalomban, amelyben a zsidók a klasszikus szakaszban éltek. Itt utalok arra is, hogy a nyereség iránti törekvés nem a júdaizmus egész történetének különös jellemzõje. Csak a plátói zûrzavar, amely a júdaizmus idõtlen metafizikus lényét keresi ahelyett, hogy a zsidó társadalom történelmi változásait figyelembe venné, leplezte el ezt a tényt. (Ezt a zûrzavar támogatta erõsen a cionizmus a történelmi jobbtól való függésében, amelyet (a történelmi jobbot) történelmietlen módon vezettek le a Bibliából) Ezért

mondják a júdaizmus védelmezõi nyíltan, hogy a Biblia ellenséges, a Talmud pedig közömbös a nyereséghajszolással szemben. Ennek az okai azok a nagyon különbözõ szociális körülmények, amelyek között írták õket. Ahogy föntebb említettük, a Talmudot két jól azonosítható idõszakban olyan idõben írták, amikor az ott élõ zsidók egy társadalmat alkottak, amely a földmûvelésen alapult és fõként parasztokból állt és így tényleg erõsen különbözött a klasszikus júdaizmus társadalmától.

Az V. Fejezetben (E) (Nemzsidók elleni törvények) részletesen tárgyaljuk azokat az ellenséges beállítottságot és csalásokat, amelyeket a klasszikus zsidóság alkalmazott nemzsidók ellen. A szociális tényezõnél fontosabb a nyereségért elkövetett csalás, amelyet a gazdag zsidók szegényebb zsidótársaik ellen (mint pl. a hitelkamatokra vonatkozó diszpenzáció) követnek el. Itt szeretném annak ellenére, hogy a marxista filozófiát és társadalomelméletet elutasítom, megjegyezni, hogy Marxnak mindkét cikkében a júdaizmusról igaza volt abban, hogy azt nyereséghajszolástól átitatottnak tartotta, föltéve, hogy ez a vélemény az általa ismert júdaizmusra korlátozódik, azaz a klasszikus júdaizmusra, amely fiatalkorában már a föloszlás jelenségeit mutatta. Az igaz, hogy ezt önkényesen, a történelem iránti érzék és bizonyíték nélkül írta le. Nyilvánvalóan ösztönösen jutott a végkövetkeztetésre, de megállapítása a megfelelõ történelmi beszûkítéssel igaz.

***

----- a harmadik részhez ----

D/ 23- A történelem terhe

Sok értelmetlenséget írtak össze azok, akik megkísérelték a zsidóságot vagy a júdaizmust teljes egészében szociális vagy misztikus szempontok szerint megvizsgálni. Ez nem lehetséges, mert a zsidó nép szociális összetétele és a júdaizmus ideológiai rendszere az idõ folyamán lényegében változott meg. Négy fõ fejlõdési fokot különböztethetünk meg:

1. Az antik királyságok ideje Izraelben és Júdeában az elsõ templom lerombolásáig (Kr.e. 587) és a babilóniai fogság. (Az Ótestamentum nagy része ezzel az idõvel foglalkozik, pedig az Ótestamentum legfontosabb könyvei Mózes öt könyvét beleértve, tudásunk szerint csak ezután születtek meg.) Szociális szempontok szerint ezek a zsidó királyságok nagyban hasonlítottak a szomszédos királyságokhoz Palesztínában és Szíriában, és itt, ahogy a próféták figyelmes tanulmányozása mutatja, a hasonlóság a nép nagy része által követett vallási szokásokra is vonatkozott. Ezek, a késõbbi júdaizmusra jellemzõ elképzelések beleértve az erõs faji elhatárolódást és az egyistenhívõ különállást ebben az idõben a papok és próféták kis csoportjára korlátozódtak, akiknek szociális befolyása a király támogatásától függött.

2. A palesztínai és mezopotámiai központ ideje a Babilonból való elsõ visszatérés (Kr.e. 537)-tõl kb. Kr.u 500-ig. Ezt az idõt a két autonóm és fõleg mezõgazdaságon alapuló zsidó társadalom léte fémjelzi, amelyre a már korábban papok és írók által kidolgozott zsidó vallást a Perzsa Birodalom hatalma és tekintélye kényszerítette rá. Ézra könyve az Ótestamentumban a pap Ézra jelentését tartalmazza, aki Mózes törvényének ismert tudósa volt. I. Artaxerxes perzsa király fölhatalmazta Ezrát, hogy Palesztínában tisztviselõket és bírókat nevezzen ki a zsidók élére Palesztínában, hogy azt, aki nem követi Isten és a király törvényét, gyorsan elítéljék, akár halálra vagy számûzetésre, vagyona elkobzására vagy börtönbüntetésre. És Nehemia könyvében, aki magasrangú birodalmi tisztviselõ volt és akit Artaxerxes király Júdeai helytartójává nevezett ki és nagy hatalommal ruházott föl, megtudjuk, hogy milyen mértékben nehezedett idegen (ma azt mondanánk, imperialista) nyomás a zsidó vallás követésének kikényszerítésekor, mégpedig hosszan tartó eredménnyel.

Mindkét központban zsidó autonómia uralkodott az idõszak legnagyobb részében. A vallási ortodoxiától való eltérést elnyomták. Kivételek ez alól a szabály alól akkor léptek föl, amikor a vallási uralkodó osztály hellén eszmékkel fertõzõdött meg (Kr. e. 300-166 -ig és Nagy Heródes és utódai alatt Kr.e. 50 - Kr.u. 70-ig) vagy a fejlõdésre való reakcióként (mint például amikor a farizeusok és a szadduzeusok pártja különvált kb. Kr.e. 140-ben.) De ahogy egy párt uralomra jutott, az a zsidó autonómia kényszereljárásait (vagy egy rövid ideig a függetlenségéit) használta arra, hogy saját vallási eszméit kényszerítse rá minden zsidóra mindkét központban.

Ebben az idõben, különösen a Perzsa Birodalom összeomlása után és kb. Kr.e. 200-ig a zsidók, akik nem éltek ennek a két központnak egyikében, többnyire nem álltak a zsidó vallási kényszer uralma alatt. A Felsõ Egyiptomban (Elefantínban) õrzött papíruszterkercseken olvasható egy Kr. e. 419-ben írt levél, amely a perzsa király, II. Dáriusz parancsát tartalmazza. Ez részletes elõírásokat tartalmaz arról, hogy milyen elõírásokat kell az egyiptomi zsidóknak a Passzah-ünnep idején betartani. A hellén királyságok, a Római Köztársaság és korábbi Római Birodalom nem foglalkoztak ezekkel a dolgokkal. A hellén uralom alatt élõ zsidók szabadsága Palesztínán kívül elõsegítette egy

görögül írt zsidó irodalom kibontakozását, amelyet a júdaizmus késõbb teljes egészében elutasított és amelynek maradékait keresztények óvták meg attól, hogy feledésbe merüljön. A zsidóknak a két központon kívüli viszonylagos szabadsága tette lehetõvé a kereszténység följövetelét. Itt jelentõs Pál apostol tapasztalata. Amikor a korintuszi zsidó közösség Pált Istentagadással vádolta, a római helytartó, Gallio rögtön elutasította a vádat és visszautasította, hogy ilyen ügyekben bíráskodjon, míg Júdeában a helytartó, Festus, kötelességének érezte, hogy ezt a teljesen belsõ zsidó vallási vitát törvény elõtt megtárgyaltassa.

Ez a tolerancia Kr.u. 200-ban végzõdött, amikor a rómaiak a zsidó vallást annak Palesztínában kidolgozott és kifejlesztett formájában minden, a birodalomban élõ zsidó számára kötelezõvé tettek.

3. A klasszikus júdaizmusként definiált korszakról a következõkben lesz szó.

4. A modern kort a totalitárius zsidó közösség és annak hatalmának szétesése jellemzi, és kísérletei annak visszaállítására. Itt a cionizmus fontos szerepet játszott. Ez Hollandiában kezdõdik a 17. században, Franciaországban és Ausztriában (Magyarországot kivéve) a késõi 18. században, a legtöbb európai országban a 19. század közepén és néhány moszlém országban a 20. században. (1948-ban a jemeni zsidók még a középkori klasszikus idõkben éltek). Ezekrõl a fejlõdésekrõl még szó lesz a késõbbiekben.

A második és a harmadik idõszak között, éspedig a klasszikus júdaizmus idejében, egy több évszázadot átfogó üresség tátong, amelyekben keveset tudunk az akkor zsidóságról és a zsidó társadalomról. Az a kevés, ami ismeretes, külsõ (nemzsidó) forrásokból származik. A latin kereszténység országaiból a 10. század közepéig írásos emlékek nem ismeretesek. A belsõ zsidó források, többnyire vallásos irodalom csak a 11-ik és még inkább a 12.-ik században lesznek gyakoribbak. Az azelõtti idõt illetõleg teljesen a római forrásokra vagyunk utalva. Noha a moszlém országokban nincs ekkora információs lyuk, nagyon keveset tudunk a Kr.u. 800 elõtti zsidó társadalomról és azokról a változásokról, amelyek az azelõtti 300 évben történtek.

***

24-A klasszikus júdaizmus alapvetõ vonásai da1-

Ezért egyszerûen nem vesszük figyelembe ezeket a sötét idõket és az egyszerûség kedvéért az 1000-1200-ig terjedõ idõvel kezdjük visszatekintésünket, amely idõszakról mind belsõ, mind külsõ forrásokból a keleti és nyugati minden fontos zsidó központról bõségesen állnak rendelkezésre. Az ebben az idõszakban világosan fölismerhetõ klasszikus zsidóság csak kevéssé változott, és az ortodox zsidóság álarca alatt ma is befolyásos hatalom.

Hogyan lehet a klasszikus júdaizmust jellemezni és melyik szociális különbségek különböztetik az meg a júdaizmus korábbi éveitõl? Úgy gondolom, hogy három ilyen alapvetõ vonás van.

1. A klasszikus zsidó társadalom nem ismerte a parasztságot és emiatt erõsen különbözik a palesztínai és mezopotámiai korai zsidó társadalmaitól. Korunkban nehéz megérteni, hogy ez mit jelent. Hogy fölismerjük, hogy a klasszikus idõszak alatt a zsidók az üldözések ellenére, amelyeket elszenvedtek, a kiváltságos osztályokhoz tartoztak, a következõt kell szem elõtt tartanunk: a jobbágyság jelentõsége, az írás és olvasás ismereti fokának (nem is beszélve a képzettségrõl) különbözõsége a falu és város között ez alatt az idõ alatt, és a

hasonlíthatatlanul nagyobb szabadság, amelyet minden nem paraszti kisebbség élvezett. Különösen az angol nyelvû országokban félrevezetõ a zsidó történetírás annyiból, hogy arra hajlik, hogy a zsidók szegénységére és a zsidók megkülönböztetésére koncentráljon. Mindkettõ létezett bizonyos ideig. De a legszegényebb zsidó kézmûves, házaló, birtok intézõje vagy egy jelentéktelen egyházfi is lényegesen jobb körülmények között élt mint egy jobbágy.

Ez különösen igaz az európai országokban, ahol a jobbágyság részben van szélsõséges formában még a 19. században is létezett: Poroszországban, Ausztriában (Magyarországot is beleértve), Lengyelországban és az oroszok által megszállva tartott lengyel területeken. És az sem lényegtelen, hogy a modern idõk nagy zsidó vándorlásának kezdete elõtt (kb. 1880-ban) a zsidók nagy része ezeken a területeken élt és fontos szociális állásokat látott el, cinkosa volt a nemesi és királyi elnyomóknak.

A klasszikus júdaizmus még nagyobb gyûlöletet és lenézést fejlesztett ki a mezõgazdasággal mint hivatással szemben, egy olyan gyûlöletet, melyhez hasonlót én más társadalmakban nem ismerek. Ez mindenkinek föltûnik, aki a 19. és 20. század héber és jiddis irodalmát ismeri.

A legtöbb keleteurópai zsidó szocialista (azaz a kizárólag vagy elsõsorban zsidó pártok és klikkek tagjai) bûnösek abban, hogy sohasem említették meg ezeket a tényeket. Valójában sokan voltak hibásak a militáns parasztellenességben, amelyet a klasszikus júdaizmustól örököltek. Ebben a vonatkozásban a cionista szocialisták voltak a legrosszabbak, de mások, mint az ún. Bund (szövetség) sem voltak sokkal jobbak. Tipikus példája ennek ellenségességük a katolikus egyház által támogatott paraszti szövetkezetekkel szemben amiatt, hogy ezek antiszemiták. Még ma is lehet ezzel a beállítottsággal találkozni. Világosan látszik sok zsidó disszidens az orosz néprõl alkotott rasszista nézetein, és azon, hogy sok zsidó szocialista, mint például Isaak Deutscher nem magyarázza el ezt a hátteret. Az egész rasszista propagandából, amely a zsidó erkölcs és a zsidó elme állítólagos fölsõbbrendûségét hirdeti, teljesen hiányzik a megértés az emberiség egy nagy részének, mégpedig a parasztságnak a problémái iránt, amelyet az utóbbi ezer évben erõsen elnyomtak.

2. A klasszikus zsidó társadalom különösen függött a királyoktól vagy a királyi hatalommal bíró nemesektõl. A következõ fejezetben (V. Nemzsidók elleni törvények) a különbözõ nemzsidók elleni törvényekrõl lesz szó, különös tekintettel azokra, melyek a zsidóknak elõírják a nemzsidók megalázását és tiltják személyük vagy szokásaik tiszteletben tarását. Ezek a törvények csak a király vagy egy nagyon befolyásos helyi személyiség esetén tesznek különbséget nemzsidó és nemzsidó között. Egy királyt dicsõíteni kell és imádkozni kell érte. Nemcsak a polgári ügyekben engedelmeskednek neki, hanem néhány vallási ügyben is. Mint látni fogjuk, zsidó orvosok, akiknek általában tilos nemzsidók életét szombaton megmenteni, mindent megtesznek, ami erejükbõl telik, hogy magas állású személyeket és uralkodókat meggyógyítsanak, ami részben elmagyarázza, hogy miért volt királyoknak és nemeseknek, pápáknak és püspököknek gyakran zsidó orvosa.

De nemcsak orvosoknak, hanem zsidó adószedõknek és vámszedõknek vagy (Keleteurópában) birtokon alkalmazott intézõknek is annyira függõnek kell lenniük, hogy királyuknak vagy bárójuknak olyan módon szolgáljanak, ahogy azt egy keresztény nem mindig tudta megtenni.

Egy zsidó közösség jogi állása a klasszikus júdaizmus idején általában egy olyan elõjogon alapult, amelyet egy király vagy herceg (a 16. század után Lengyelországban egy hatalmas nemesúr) adományozott a zsidó közösségnek és ezzel egyidejûleg autonómia jogokat is adott, azaz a rabbiknak hatalmat adott arra, hogy más zsidókról diktatórikus úton határozzanak. Egy ilyen adományozólevélnek (amely a késõi Római Birodalomig követhetõ vissza) fontos része volt a zsidó egyházi hatalom kialakítása, amely éppúgy mint a keresztény egyház a középkorban adófizetéstõl mentesítve volt és saját javára adót szedhetett az uralma alatt álló közösségtõl (itt a zsidóktól). Itt érdekes az, hogy ez a megállapodás a késõi Római Birodalom és a rabbik között legalább száz évvel megelõzte azt a nagyon hasonló szerzõdést, amelyet Nagy Konstantin és utódai kötöttek a keresztény klérussal, és amelyben klérust privilégiumokkal ruházták föl.

Kr.u. 200-tól az 5. évszázad elejéig a zsidóságnak a Római Birodalomban körülbelül a következõ volt a jogi helyzete: Egy zsidó pátriárka a palesztinai Tibériásban, akinek pozíciója örökölhetõ volt, lett a legmagasabb rangú zsidó képviselõ és minden zsidó elõljárója a birodalomban. A pátriárka mint római tisztviselõ, 'vir illustris' volt, társadalmi pozíciója megegyezett a konzulokéval, a birodalom legmagasabb rangú katonatisztjéével és a trón körül szolgáló legmagasabb tisztviselõkével. A protokoll szerint csak a császári család állt magasabb szinten nála. A tisztelt pátriárka (így szólították meg a császári okiratok) a helyi területi vezetõnél magasabban állt a ranglistán. Így például Nagy Theodóziusz császár, hívõ ortodox keresztény ember, kivégeztette a palesztinai helytartót, mert az megsértette a pátriárkát.

Ezzel egy idõben az összes olyan rabbinak, akit a pátriárka kijelölt, elengedtek bizonyos adófajták fizetését és sokan hivatalos elõnyöket élveztek, mint a fölmentést a városi tanácsosi kötelezettség alól. (ami az egyik legfontosabb elõjog volt, és a keresztény papságnak is joga volt rá). Azonkívül joga volt arra, hogy zsidóktól adót szedjen és õket pénzbüntetésekkel, kikorbácsolással és más büntetésekkel fegyelmezze. Hatalmát arra használta, hogy a zsidó vallási eltévelyedéseket elnyomja és hogy (ahogy ezt a Talmudból tudjuk) olyan zsidó rabbikat üldözzön, akik azzal vádolták õt, hogy a zsidó szegényektõl beszedett adókat saját javára fordítja.

Zsidó forrásokból tudjuk, hogy az adómentes rabbik kiátkozással és más hatalmukban álló eszközökkel növelték meg a pátriárka hatalmát. Nagyon indirekt módon azt is megtudjuk, hogy sok zsidó paraszt és a palesztinai városokban élõ szegény zsidók rabbijaikra gyûlölettel és gúnnyal gondoltak, valamint olvashatunk arról a megvetésrõl, amellyel a rabbik a szegény zsidókat kezelték (ez általában a közömbösök iránti megvetésnek nevezik). Ez a gyarmati rendszer tovább élt és a Római Birodalom hatalma támogatta azt.

A klasszikus júdaizmus ideje alatt mindenütt hasonló viszonyok uralkodtak, ezek hatása azonban másképpen mutatkozott meg a hely nagyságától függõen. Ha valahol csak kevés zsidó lakott, akkor nem volt társadalmi különbségtétel, mivel ezek többnyire a gazdagokat vagy a középosztályt képviselték és legtöbbjük jó rabbinikai és talmudi képzést kapott. Az olyan országokban, ahol több zsidó volt és ahol sok szegény zsidó is volt, ott a fent leírt ellentétek voltak láthatóak. Itt látható, hogy a rabbik osztálya a gazdagokkal együtt elnyomja a szegény zsidókat mind saját mind az állam, azaz a korona és a nemesek érdekében.

Ez különösen igaz az 1795 elõtti Lengyelországi helyzetre. A lengyelországi zsidóság helyzetét késõbb fogjuk leírni. Itt csak arra utalok, hogy a nagy zsidó közösség léte miatt mély ellentét alakult ki a zsidó felsõbb réteg (a rabbik és a gazdagok) és a zsidó tömegek

között a 18. században és ez a 19. században is látható volt. Ameddig a zsidó közösségnek hatalma volt tagjai fölött, el tudta nyomni a terhek nagy részét hordozó szegények elégedetlenséget vallási intézkedésekkel és a zsidó önkormányzat kényszerintézkedéseivel.

Emiatt a klasszikus idõ rabbijai voltak a hatalmasok leghûbb és legszorgalmasabb támogatói. Minél reakciósabb volt egy rendszer, annál jobban támogatták azt a rabbik.

3. A klasszikus júdaizmus társadalma a király (vagy a nemesek, ha azok kezében volt az államhatalom) kivételével teljesen elutasító volt a körülötte élõ nemzsidó közösséggel szemben, ami az V. fejezetben (Törvények nemzsidók ellen) teljesen világos lesz.

Ennek a három társadalmi föltételnek a következményei messzemenõen elmagyarázzák a klasszikus zsidó társadalom történetét mind a keresztény mind a moszlém országokban.

Az erõs kormányzatok alatt, melyek feudális jellegüket megõrizték és ahol nemzeti tudat nem fejlõdött ki, a zsidók helyzete különösen kedvezõ volt. Még ennél is kedvezõbb volt helyzetük Lengyelországban 1795 elõtt vagy az ibériai királyságban a 15. század második fele elõtt, ahol egy hatalmas nemzeti központi hatalom vagy még váratott magára vagy soha nem állt elõ. A klasszikus zsidóság legjobban olyan erõs kormányok alatt virágzott, amelyek elhatárolódtak a társadalom nagy részétõl. Ilyen rendszerek alatt a zsidók képezték a középosztályt, ha állandóan függõ formában is. Emiatt nemcsak a parasztság küzdött ellenük (akiknek ellenállása a ritka fölkelések kivételével nem volt fontos), hanem a nemzsidó középosztály (amely akkor volt Európában kialakulóban) és az alacsony beosztású papság is. A nemesség és a magasrangú papság védte õket. Az olyan országokban, ahol a feudális anarchia megszûnése után a nemesség és a király (valamint a polgárság egy része) szövetkezett az állam (egy kialakulóban lévõ vagy már kialakult nemzeti állam) vezetésére, ott rosszabbodott a zsidók pozíciója.

Ezt a mind a moszlém mind a keresztény államokra érvényes mintát most néhány példa kapcsán tesszük érthetõbbé.

(1) Anglia, Franciaország és Olaszország

Mert a zsidók elsõ angliai tartózkodása nagyon rövid ideig tartott és a nemzeti királyság kifejlõdésével egybeesett, ez az ország a legjobb példa a fönti A mintára. Hódító Vilmos azért hozta a zsidókat a franciául beszélõ normann uralkodó osztály részeként Angliába, hogy hitelt adjanak az egyházi és világi feudális uraknak, mert azok másképpen nem tudták bérleteik díját megfizetni. Ezek a fizetési részletek Angliáéban különösen magasak voltak és akkoriban ezeket ott nyomatékosabban szedték be, mint bármely más európai királyságban. A zsidókat támogató legjelentõsebb király II. Henrik volt. A Magna Charta viszont hanyatlásuk kezdete, amely II. Henriknek a bárókkal szembeni ellentéte során folytatódott. I. Eduárd ideiglenesen lezárta az ellentéteket és megnyitotta a parlamentet, az adóztatás pedig normális és megállapított összegû lett, a zsidókat pedig kiutasította az országból.

Éppígy virágzott a zsidó közösség a 11. és 12. század Franciaországában a feudális hercegségek és a királyi birtokok alapítása alatt. A Kapeting dinasztia alatt védõuruk VII. Lajos volt (1137 - 1180), függetlenül annak mély és igaz keresztény hitétõl. Akkor a zsidók Franciaországában a nemesekhez tartoztak (héberül parasim). A Franciaországi zsidó fõrabbi, Rabbenu Tam óvta a zsidókat attól, hogy elfogadják egy nemesúr meghívását arra, hogy birtokán letelepedjenek, kivéve ha olyan kiváltságokat kapnak, mint

a többi nemes. Hanyatlásuk II. Fülöp Ágoston kezdõdött, aki a városi kommuna mozgalom és a királyi hatalom szövetségének kezdeményezõje volt, és IV azaz Szép Fülöp alatt folytatódott, aki elõször hívta össze egész Franciaország hadvezéreit, hogy támogatásukat megnyerje a pápával szemben. A zsidók ezt követõ kiûzése egész Franciaországból szorosan kapcsolódik a korona adózási jogának bevezetésével és a nemzeti jellegû királyság kialakításával.

Hasonló példákat lehet más európai országokból is fölhozni, amelyekben zsidók éltek ebben az idõben. Míg a keresztény Spanyolországról és Lengyelországról még részletesebben lesz szó, Olaszországban, ahol sok városállam köztársasági államforma alatt élt, ugyanezeket a jelenségeket tapasztalhattuk. Különös virágzást éltek meg a zsidók az egyházi államban, a két szicíliai királyságban (amíg 1540-ben spanyol parancsra ki nem utasították õket onnan) és Piemont feudális részeiben. A nagy független kereskedõvárosokban, mint pl. Firenzében kevesen voltak és társadalmi állásuk jelentéktelen volt.

26- Moszlém országok da3-

Ugyanez az általános séma érvényes a klasszikus idõk zsidó közösségeire a moszlém országokban, de azzal a fontos különbséggel, hogy ott a zsidók kiutasítása jószerével ismeretlen volt, mert ez az iszlám jog ellen vétene. (A katolikus egyházi jog ezzel szemben nem nyilatkozik a középkorban az ilyen kiutasítások jogszerûségérõl).

A zsidó közösségek virultak az ismert, de társadalmilag félreértelmezett zsidó aranykor idején a moszlém országokban olyan kormányok alatt, amelyek különösen eltávolodtak az általuk uralt emberek nagy részétõl és amelyek hatalma csak a meztelen erõszakon és egy zsoldoshadseregen alapult. Erre a legjobb példa a mór Spanyolország, ahol a valódi zsidó aranykor (a filozófiában, a héber költészetben, stb..) pontosan az omaijádok spanyol kalifátusának hanyatlásával a de fakto uralkodó, Al-Mansur halálával 1002-ben és sok kis királyság alapításával kezdõdik, amelyek mind meztelen erõszakon alapultak. Granada királyság ismert fõvezérének és miniszterelnökének, Sámuel hercegnek (Samuel ha-Nagid ill. Samuel ibn Nagrela, 993 - 1055), minden idõk egyik legnagyobb héber költõjének fölemelkedése azért lett volt lehetséges, mert a királyságban, ahol élt, egy kis berber katonai csoport uralkodott elnyomó módon az arab lakosok fölött. Hasonló volt a helyzet a többi kis ibériai arab királyságban. A zsidók helyzete rosszabbodott valamit az Almoravidák (1086 - 1147) rendszere alatt, és az erõs és néphez kötött Almohádok uralma alatt (1147 után) veszélybe került, amikor a zsidók az üldözés miatt a keresztény spanyol királyságokba vándoroltak ki, amelyekben a királyok még nem voltak olyan hatalmasak.

Hasonló figyelhetõ meg a moszlém kelet államaiban. Az elsõ olyan állam, amelyben a zsidó közösség fontos politikai befolyáshoz jutott, a fatimidák birodalma volt. Ez különösen érvényes az Egyiptom meghódítása utáni 969 -es évre, mert ez a shiíta iszlámhívõk kisebbségi uralmán alapult. Ugyanez a jelenség figyelhetõ meg a szeldzsukok államaiban azok feudális hadseregével, amelyek zsoldos hadseregek voltak és növekvõ számban rabszolgahadak (mamelukok), és az azokat követõ államokban. Szaladin elõszeretete a zsidó közösségek iránt, elõször Egyiptomban, aztán növekvõ birodalma más részeiben nemcsak az õ személyes tulajdonságain alapul, mint toleranciája, meleg szíve és mély politikai bölcsessége, hanem éppúgy hatalma növekedésén mint az Egyiptomba jövõ új zsoldoscsapatok vezetõje és késõbb az öröklõdõ hatalom trónrablója, amelynek (úgy mint apja és nagybátyja õelõtte) szolgált.

A talán legjobb iszlámi példa az az állam, amelyben a zsidók helyzete jobb volt, mint bárhol másutt keleten a régi perzsa birodalom lehanyatlása óta, az oszmáni birodalom, különösen annak csúcspontján, a 16. században. Mint közismert, az oszmánok hatalma a törökök szinte teljes kizárásán alapult a hatalomból (hogy a többi született moszlémot ne említsük) , és a hadsereg legfontosabb részébõl, a janicsárokból (ezek gyerekkorukban elrabolt és különleges iskolákban kiképzett keresztény eredetû rabszolgák voltak). A 16. század végéig született török nem lehetett a janicsárok tagja és nem viselhetett fontos állami hivatalt. Egy ilyen rendszerben a zsidók éppolyan szerepet játszottak saját területükön, mint a janicsárok a hadseregben. Így a zsidók helyzete a lehetõ legjobb volt ebben a rendszerben, amely az általa uraltaktól legjobban eltávolodott. Amint törökök (és más moszlém népek, mint pl. az albánok) is tagjai lehettek az oszmán birodalom uralkodó osztályának, a zsidók helyzete hanyatlásnak indult, de ez az oszmán birodalom állandó önkénye és nem népi jellege miatt nem folyt le túl gyorsan.

Véleményem szerint ez különösen fontos pont, mert palesztín és más arab propagandisták a zsidók relatív jó helyzetére hivatkoznak az iszlám országokban általában és bizonyos iszlám rendszerekben különösen, és ezt nagyon együgyû, de jóindulatú módon teszik. Elõször is általánosítanak és a történelem és a politika komoly kérdéseit egyszerû jelszavakra redukálják. Igen a zsidók helyzete az iszlám alatt általában sokkal jobb volt, mint a kereszténység alatt. Fontos kérdés marad azonban, hogy melyik rendszer alatt volt rosszabb vagy jobb. Láttuk, hogy hova vezet egy ilyen vizsgálat.

Második és még fontosabb pontként megjegyezzük, hogy egy, a modern kor elõtt álló állam esetén a zsidó közösség jobb helyzete általában a rabbiknak a közösség többi tagjaival szembeni erõsebb elnyomását hozott magával. Erre egy példa: korának figyelembe vételével Szaladin biztosan olyan személy, aki tiszteletet érdemel. De a tisztelet ellenére sem tudom elfelejteni, hogy az egyiptomi zsidó közösségnek adott kedvezmények és Majmonidész kinevezése fõrabbinak (Nagid) után rögtön elkezdték a rabbik a zsidó bûnösök üldözését. Így például a zsidó papoknak (az antik papok állítólagos leszármazottainak, akik a templomokban szolgáltak) nemcsak a prostituáltakkal, hanem elváltakkal sem szabad házasodni. Ez a tilalom, amely mindig nehézségeket okozott. Az utolsó Fatimidák (1130-1180) alatt lévõ anarchia idején ezt olyan papok sértették meg, akik a zsidó vallási törvény ellenére elvált asszonyokat vettek el iszlámi házasságkötõ hivatalokban, amelyek nem moszlémokat is összeadhattak. A Szaladin által tanúsított tolerancia zsidókkal szemben lehetõvé tette Majmonidésznek, hogy minden rabbitörvényszéknek Egyiptomban megparancsolja, hogy minden engedély nélkül megházasodott zsidót elfogjanak és addig korbácsolják õket, amíg beleegyeznek válásukba. Az oszmán birodalomban is nagyon nagy volt a rabbitörvényszékek hatalma és emiatt ezek nagyon rosszindulatúak voltak. Ezért nem szabad a zsidók helyzetét a múlt moszlém országaiban politikai érvként használni a jelennel vagy a jövõvel kapcsolatban.

27- A keresztény Spanyolország da4-

Végül arról a két országról szólok, amelyekben a zsidó közösség helyzete és a klasszikus júdaizmus belsõ fejlõdése a legfontosabb volt, éspedig a keresztény Spanyolország (vagy inkább az ibériai félsziget Portugáliát is beleértve) és az 1795 elõtti Lengyelország. Politikailag nézve a zsidóknak a keresztény spanyol királyságban volt a legmagasabb pozíciójuk, amelyet valaha is elértek (kivéve néhány kis arab-ibériai királyságot a Fatimidák uralma alatt) a 19. század elõtt. Sok zsidó szolgált a kasztíliai királyok kincstárosaként, helyi és országos adószedõként, diplomataként, (a királyt képviselték idegen moszlém és keresztény udvaroknál Spanyolországon kívül is), és mint az uralkodó

és a fõnemesség udvaroncai és tanácsadói. Lengyelországtól eltekintve a zsidó közösségnek sehol sem volt több hatalma a zsidók fölött, és nem használta ezt olyan nyíltan - a halálbüntetést beleértve- a nyilvánosság szeme elõtt. A 11. századtól szokásos volt kasztíliában, karékat (egy zsidó szekta tagjait) addig korbácsolni (akár halálra is), amíg nem mutattak megbánást. Olyan zsidó nõket, akiknek nemzsidókkal viszonya volt, levágták az orrát, és elmagyarázták, hogy emiatt a nõ elveszti szépségét és nemzsidó szeretõje gyûlölni fogja emiatt. Zsidóknak, akik egy zsidó bírót megtámadtak, levágták a kezét. Házasságtörõket a zsidónegyedben vesszõfutásra kényszerítettek és utána bebörtönözték õket. Vallási viták esetén állítólagos istentagadóknak kivágták a nyelvét.

Történelmi szempontok szerint ez mind a feudális önkényuralommal áll kapcsolatban, és néhány kevésbé hatalmas király kísérletével, meztelen erõszak alkalmazásával uralkodni a meglévõ parlamenti intézményes, mint a már létezõ cortes figyelmen kívül hagyásával. Ebben a harcban nemcsak a zsidók politikai és gazdasági befolyása, hanem katonai hatalmuk is (legalábbis a legfontosabb királyságban: Kasztíliában) nagy jelentõségû volt. Egy példa erre elegendõ. A feudális rosszul mûködõ gazdaság és a zsidó politikai befolyás Kasztíliában I. Péter (a kegyetlen) alatt érte el csúcspontját. Toledo, Burgos és más városok zsidó közössége gyakorlatilag garnizonként mûködött a közte és féltestvére, Trastámarai Henrik között vívott hosszú polgárháború idején, akinek neve a II. Henrik (1369 - 1379)fölött aratott diadala helyébõl származik. Ugyanez az I. Péter a kasztíliai zsidókra ruházta a jogot, hogy az országban inkvizíciót folytassanak zsidó vallási eltérõk ellen, és ez 100 évvel az ismertebb katolikus szent inkvizíció kezdete elõtt történt.

Mint a többi Nyugateurópai országban, a nemzeti tudat folytonos növekedése a királyságban, amely a Trastámara ház uralma alatt kezdõdött és néhány visszaesés után a katolikus királyok, Ferdinánd és Izabella uralkodása alatt érte el csúcspontját, amelyet a zsidók helyzetének gyöngülése és ezt követõleg népi mozgalmak által kifejtett nyomás ellenük, amelyet kiutasításuk zárt le. Egészében a nemesség és a magasrangú papság védte a zsidókat. Az egyház népi ága és az alacsony osztályokkal közösséget vállaló koldusrendek ellenségesek voltak a zsidókkal szemben. A zsidók legnagyobb ellenségei, Torquemada és Jiménez érsek voltak a spanyol egyház legnagyobb reformátorai is. Megszüntették a korrupciót és erõsítették kapcsolatát a királysággal ahelyett hogy a feudális arisztokráciát konzerválták volna.

28- Lengyelország

A régi Lengyelország 1795 elõtt nemesi köztársaság volt választott királlyal, amely az elõbbivel ellentétes példa. Megmutatja, hogy a zsidóknak a modern állam kialakulása elõtt jelentõs társadalmi állásuk és nagy belsõ autonómiájuk volt, éspedig egy olyan kormány alatt, amely a teljes degeneráltság állapotában volt.

A középkori Lengyelország fejlettsége sok okból el volt maradva Angliáé és Franciaországé mögött. Erõs feudális királyság parlament nélkül csak a 14. században létezett itt , különösen Nagy Kázmér (1333-1370) alatt. Közvetlenül halála után a dinasztiában bekövetkezõ változások és más tényezõk a fõnemesek és kisebb nemesek hatalmának kiszélesedéséhez vezettek, úgyhogy 1572-ig a királyt sikerült egy strómanra csökkenteni és a nem nemes osztályokat kizárni a hatalomból. Az ezt követõ két évszázadban Lengyelország a hiányzó kormány miatt az ismert anarchia állapotába került. Ez addig ment, hogy egy nemes a törvény döntését csak jogalapnak tekintette egy magánháború vívására céljai elérése érdekében (más lehetõsége nem volt azok elérésére), és a 18. században a nemesi családok vitáit magánhadseregek bevetésével fejezték be,

amelyek létszáma több tízezer fõ volt és így nagyobb volt, mint a nemesi köztársaság nevetséges hivatalos haderejének a létszáma.

Ez a folyamat a lengyel parasztok helyzetének rosszabbodásával járt együtt (akik a korai középkorban szabadok voltak) egészen a jobbágyi viszonyig, amely alig különbözött a rabszolgaságtól és minden bizonnyal a legkeményebb sors volt egész Európában. A szomszéd országok nemességének kívánsága, hogy a lengyelországi urakhoz hasonló hatalmuk legyen a parasztok fölött (beleértve az élet és halál fölötti hatalmat föllebezési jog nélkül) támogatta Lengyelország területi terjeszkedését. A legrosszabb volt a helyzet Lengyelország keleti országaiban (Fehéroroszország és Ukrajna), amelyeket a jobbágysorba került parasztok gyarmatosítottak és telepedtek oda. Kevés, de magas állású zsidó élt már a tizedik századtól Lengyelországban. Nagyobb mértékû zsidó bevándorlás kezdõdött a 13. században, amely Nagy Kázmér alatt érte el a csúcspontját. Ezzel egy idõben romlott a zsidók helyzete Nyugat- és Középeurópában. A lengyelországi zsidóságról keveset tudunk ebben az idõben. De a királyság hatalmának csökkenése idején különösen I. Zsigmond (1506-1548) és fia II. Zsigmond Ágoston alatt (1548-1572) a zsidók társadalmi és politikai szerepe egy csapásra megnövekedett, és szokás szerint nagyobbfokú autonómiát is kaptak. Ez volt az az idõ, amikor a lengyelországi zsidók legjelentõsebb kedvezményeiket kapták meg, melynek csúcsa az ismert négy országot átfogó szinódium létrehozása volt, amely nagyon hatásos független zsidó szerv volt uralkodási és törvénykezési hatalommal Lengyelország mind a négy országrészén. Sok fontos feladatának egyike volt a zsidók adóinak beszedése az egész országban, amelynek egy része a helyi zsidó közösségek tulajdonában maradt, a maradék pedig az állami kincstár tulajdona lett.

Milyen szerepet játszott a lengyelországi zsidóság a 16. század kezdetétõl 1795-ig? A királyi hatalom lehanyatlásával a nemesség nagyon hamar átvette a király addig játszott szerepét a zsidókkal szemben, aminek eredménye tartós és tragikus volt mind a zsidók mind a lengyelországi nemesi köztársaság kis emberei számára. A nemesek egész Lengyelországban zsidókat használtak közvetítõként arra, hogy a királyi városok amúgy is gyönge gazdasági erejét aláássák. A nyugati kereszténységben csak Lengyelországban nem vonatkoztak a város törvényei és az ipari kamarák rendelkezései a nemeseknek a városokban fekvõ birtokaira. Többnyire a nemesek zsidó alkalmazottaikat tették ezekre a birtokokra és ezzel egy állandó vita alapját vetették el. A zsidók olyan szempontból gyõztek, hogy a városok sem elnyomni, sem elûzni nem tudták õket. A gyakori népfölkelések alkalmával a zsidók elveszthették életüket (gyakrabban tulajdonukat), míg a nemesek nyereségüket tették zsebre. Hasonló, vagy még rosszabb következménye volt a zsidók gyakori alkalmazásának a nemesség kereskedelmi közvetítõjeként: nem kellett a legtöbb lengyelországi adót megfizetniük, amely hátrányos volt a lengyel polgároknak.

A legtartósabb és legtragikusabb következmények Lengyelország keleti területein voltak láthatóak, éspedig a mai határoktól keletre, az egész Ukrajna területén az orosz határig (1667-ig a lengyel határ a Dnyeperen túl messze keleten volt, így például Poltava Lengyelországhoz tartozott.). Ezen a nagy területen szinte nem voltak királyi városok. A városokat nemesek alapították, ezek az õ tulajdonaik voltak, lakosaik pedig szinte kizárólagosan zsidók voltak. 1939-ig sok a Bugtól keletre fekvõ lengyelországi városban a zsidók aránya 90% körül volt. Ez a demográfiai jelenség még láthatóbb volt a cári Oroszországnak azoknak a területein, amelyek régebben Lengyelország részei voltak, és mint zsidó Pale kerület néven ismert. A városokon kívül egész Lengyelországban és itt különösen keleten sok zsidó volta a parasztság közvetlen ellenõre és elnyomója - mint a lovagi birtokok intézõi (mint ilyenek, a tulajdonos teljes jogaival rendelkeztek), vagy mint

bizonyos feudális monopóliumok bérlõi, mint malmoké, pékségeké, vendégfogadóké vagy alkoholelõállító üzemeké (megvolt a joguk arra, hogy a parasztok házait fegyveresen kutassák át engedély nélkül elõállított alkoholt keresve), továbbá mint a különféle feudális adók szedõi. Röviden, a keleti országrészben a zsidók a nemesség (és a feudalizált egyház, melyet a nemesség alapított meg ott) alattvalójaként a parasztok közvetlen kizsákmányolói voltak, és õk alkották ott a városok lakosságát.

Kétségtelenül részesültek a nemesek valamilyen módon a zsidók által a parasztoktól kisajtolt haszonból. Kétségkívül a zsidókat is elnyomta és kizsákmányolta a nemesség. A történelmi forrásokban olvasható néhány jelentés azokról a megalázásokról, amelyben a zsidók részesültek a nemességtõl. De ahogy már láttuk, a parasztok szenvedtek a legjobban az urak és a zsidók elnyomásától. Azt is föltehetjük, hogy a parasztfölkelések idejétõl eltekintve a parasztok teljes mértékben érezték a zsidó vallási törvények nemzsidók elleni élét. Ahogy a következõ fejezetben olvasni fogjuk, ezeket a törvényeket csak akkor helyezték ideiglenesen hatályon kívül vagy gyöngítették erejüket, ha attól féltek, hogy ezek a zsidók ellen veszélyes ellenséges érzelmeket hívnak elõ. A parasztok ellenségességét csak addig lehetett hatásosan figyelmen kívül hagyni, amíg a zsidó intézõ el tudott bújni a birtoktulajdonos háta mögött.

A modern állam elõállásáig a helyzet változatlan volt. Ekkor Lengyelország már szétesett. Ezért volt ez az egyetlen olyan ország a nyugati kereszténységben, ahonnan a zsidókat soha sem utasították ki. A teljesen rabszolgává tett parasztságból nem tudott új középosztály elõállni. A régi polgárság csak bizonyos területeken élt, gazdaságilag gyönge volt és emiatt hatalma csekély volt. A helyzet egészében rosszabbodott, de alapvetõ változás nem történt.

A zsidó közösségek belsõ helyzete hasonló módon fejlõdött. Az 1500-1795 -ös idõszakban, amely a júdaizmus történetének leg babonákkal telibb része, a lengyelországi zsidóság túltett babonás félelmében és fanatizmusában minden más zsidó közösségen. A zsidó közösségi önkormányzatok nagy hatalma mind erõteljesebben volt látható, és elnyomott minden eredeti és új gondolatot, támogatta a zsidó szegények pimasz elnyomását a zsidó gazdagok és rabbik által, és támogatta a parasztok elnyomását a zsidók által a nemesek szolgálatában. Itt sem volt kiút, kivéve egy kívülrõl jövõ fölszabadítás formájában. Az 1795 elõtti Lengyelországban, ahol a zsidók nagyobb társadalmi szerepet játszottak, mint bármely más klasszikus diaszpórában, látható legvilágosabban a klasszikus júdaizmus csõdje.

***

29- Zsidóellenes üldözések

A klasszikus júdaizmus idején a zsidókat gyakran üldözték. Éppen ez a tény szolgál ma a zsidó vallás védelmezõinek fõ érvéül arra, hogy megvédjék a zsidó vallás nemzsidók elleni törvényeit és különösen a cionistáknak. Természetes hogy a nemzeti szocialisták által kiirtott 5 vagy 6 millió európai zsidó ezen a szinten mindenen túltevõ érv. Ezért kell ezt a jelenséget és annak idõszerû szempontjait közelebbrõl szemügyre vennünk. Ez különösen fontos ha figyelembe vesszük, hogy az 1795 elõtti Lengyelországból származó zsidók (akiket keleti zsidóknak neveznek ellentétben a korai 19. század német kultúrkörébõl származó zsidókkal, akikhez a cseh- és morvaországi és ausztriai zsidók is tartoznak) kezében van a politikai hatalom elsõsorban Izraelben , valamint az USA zsidó közösségeiben és más angolnyelvû országokban. Az õ múltjuk miatt ez a fajta

gondolkodás náluk mélyebben és tartósabban gyökeredzik mint más zsidóknál.

Elõször is éles különbséget kell tennünk a zsidók üldözése a klasszikus idõkben és a nemzeti szocialisták általi zsidóirtás között. Az elsõk alulról jövõ népmozgalmak voltak, míg a második fölül kigondolt, megszervezett és kivitelezett dolog volt, amelyet állami tisztviselõk szerveztek. Ilyen intézkedéseket, mint a nemzeti szocialista állam által szervezett kiirtással ritkán találkozunk a világtörténelemben, noha azért tudunk esetekrõl (mint a Taszmániaiak és más gyarmatosított népek kiirtása). Azonkívül a nemzeti szocialisták a zsidók mellett más népek kiirtását is tervezték. Így a cigányokat is hasonlóan a zsidókhoz megsemmisítették és a szlávok kiirtása is elkezdõdött, amelynek során civil lakosokat és hadifoglyokat rendszeresen kivégeztek. Éppen a klasszikus idõben sok országban történt ismétlõdõ zsidóüldözést használták a cionista politikusok a palesztínok üldözésénél érvként és magyarázatként, és a júdaizmus védelmezõi pedig mint általános érvet. Ez egy olyan jelenség, amelyet részletesebben meg kell tárgyalni.

Utalnunk kell arra, hogy még a legdurvább zsidóellenes üldözések során is (azaz amikor zsidókat öltek meg), az uralkodó elit, azaz a pápa és a császár, a királyok, a fõnemesség és a magasrangú papság és a gazdag polgárság az önkormányzat alatt álló városokban mindig a zsidók oldalán állt. A zsidók ellenségei az elnyomott és kizsákmányolt osztályokból, és az azokhoz közelállókból, mint a kolduló rendek barátaiból kerültek ki. Tény az is (ha véleményem szerint nem is minden esetben) hogy az elit tagjai a zsidókat nem humanitárius okokból vagy a zsidókkal szembeni különös szimpátiájuk miatt védték, hanem egyszerûen azért, mert az uralkodók a zsidókat hasznosnak látták saját érdekeik elérésében, valamint azért, hogy a jogot és a rendet megvédjék, mert gyûlölték az alsóbb réteghez tartozókat és attól is féltek, hogy a zsidóellenes megmozdulások általános népfölkelésbe torkollhatnak. Tény marad azonban, hogy megvédték a zsidókat. Ezért történtek a zsidóirtások a júdaizmus klasszikus ideje alatt parasztfölkelések vagy más népfölkelések során, olyankor, amikor a központi kormány valamilyen okból éppen különösen gyönge volt. Ez különösen igaz a cári Oroszországra, amely bizonyos szempontból különbséget képez. A cári kormány, amely titkosrendõrsége útján alattomos intézkedésekhez nyúlt, csak akkor támogatta a pogromokat, amikor maga különösen gyönge volt (mint II. Sándor meggyilkolása után és az 1905-ös forradalom elõtt és után).De akkor is ügyelt rá. hogy a jog és rend fönnmaradt. Legnagyobb hatalma idején, mint pl. I. Miklós alatt vagy III.Sándor uralmának vége felé, amikor nem volt ellenzék, nem tûrt a cári rendszer pogromokat, pedig a zsidók diszkriminációja erõsebb lett a törvényhozás által.

Ez az általános irányvonal megfigyelhetõ a keresztény Európában minden nagyobb zsidóirtás során. Az elsõ keresztes hadjárat alatt nem a lovagok hadserege, amelyet híres hercegek és grófok vezettek, támadott a zsidókra, hanem azok a spontán néptömegek, akik szinte kizárólag parasztokból és amiensi Péter elszegényedett követõibõl álltak. Minden városban a püspök vagy a császár képviselõje ellenük foglalt állást és megkísérelte, ha sokszor hiába is, a zsidók védelmét. Az Angliai zsidóellenes fölkelések, amelyek a harmadik keresztes hadjárat idején bontakoztak ki, egy olyan népmozgalom részei voltak, amely a király tisztviselõi ellen irányult. I. Richárd király megbüntetett néhány fölkelõt. A fekete pestis idején történt zsidómészárlás a pápa, a császár, a püspökök és a német hercegek kifejezett parancsa ellenére történt. A szabad birodalmi városokban, mint pl. Straßburgban helyi felkelések elõzték meg a mészárlást, amelyek során az oligarchikus városi tanácsot, amely a zsidókat védte, elûzték és egy néphez közelebb álló tanáccsal pótolták azt. Az 1391-es nagy Spanyolországi zsidómészárlás idején a kormány gyönge volt és olyan idõben, amikor a két egymással vetélkedõ pápa harca által legyöngült

pápaság nem tudta a kolduló szerzeteseket ellenõrzése alatt tartani.

A talán legkiemelkedõbb példa az Ukrajnában (1648) a Hmelnicki fölkelés alatt történt nagy zsidókon elkövetett tömegmészárlás, amely mint a kozáktisztek lázadása kezdõdött el, hamarosan azonban az elnyomott jobbágyok kiterjedt mozgalmává lett. Az elnyomottak, az alattvalók, az ukránok, a lengyel katolikus egyház által üldözött ortodoxok föllázadtak lengyel katolikus uraik ellen, különösen urainak intézõi, a papság és a zsidók ellen. Ez a tipikus parasztfölkelés, amely egy rendkívüli elnyomás ellen tört ki, amelyet nemcsak a fölkelõk tömeggyilkosságai, hanem az ellenterror, amelyet a lengyel nagybirtokosok magánhadseregei követtek el is jellemzett, a mai napig él a keleteurópai zsidók emlékezetében, de nem mint egy parasztfölkelés, amely a föld elnyomottainak és boldogtalanjainak a forradalma, nem is úgy, mint a lengyel nemesség cinkosai elleni bosszú, hanem mint az önkényes antiszemitizmus tette, amely a zsidók mint olyanok ellen irányult. Az izraeli sajtó az ukrán delegáció szavazását és a közelkeleti szovjet politikát, mint a Hmelnicki örökséget vagy mint annak örökségét kommentálja.
***
30- A modern antiszemitismus

A zsidóellenes üldözések jellege radikálisan megváltozott a modern idõkben. A modern állam létrejöttével, a jobbágyság megszûnésével és a minimális egyéni jogok elérésével szükségszerûen szûnni kezdett a zsidók társadalmi és gazdasági szerepe, de az a hatalom is, amelyet a zsidó közösség fejtett ki addig tagjai fölött. A zsidó egyének mind nagyobb számban nyerték el azt a szabadságot, hogy országuk általános közösségéhez tartozzanak. Ez az átmenet természetesen heves reakciókat váltott ki a zsidók (és különösen a rabbik) oldaláról, de azok oldaláról is, akik a nyílt társadalmat elutasították és akiknek az egyén fölszabadítása átkot jelentett.

A modern antiszemitizmus elõször Franciaországban és Németországban, azután Oroszországban jelent meg röviddel 1870 után. A zsidó szocialisták véleményével szemben én nem hiszem, hogy elõállása és az azt követõ fejlõdés a kapitalizmus következménye. Ezzel ellentétben én azt hiszem, hogy a sikeres kapitalisták egy országban sem voltak antiszemiták, és azokban az országokban, ahol a kapitalizmus elõször jelent meg mai formájában, mint Angliában és Belgiumban, az antiszemitizmus kevésbé terjedt el, mint másutt.

A korai modern antiszemitizmus (1880 - 1900) olyan megtévesztett emberek reakciója volt, akik a modern társadalmat annak jó és rossz oldalaival együtt mélyen gyûlölték és a történelmi összeesküvési elméletben hittek. A zsidókat tartották bûnbaknak a régi társadalom szétesése miatt (amelyrõl az antiszemita nosztalgikusok azt tartották, hogy zártabb és rendezettebb volt, mint amilyen az a valóságban volt) és minden más miatt, amik a modern idõkben zavaró tényezõként hatnak. De már a kezdet kezdetén az antiszemiták elõtt egy nehéz probléma állt: Hogy írják le ezt a bûnbakot általánosan? Mi a zsidó zenész, bankár, kézmûves és koldus közös nevezõje, különösen azután, miután a belsõ vallási ismérvek föloldódtak? Ezt a kérdést a modern antiszemita saját, zsidó fajra vonatkozó elméletével válaszolta meg.

Ezzel ellentétben a régi keresztény és még inkább a moszlém ellenzõi a klasszikus júdaizmusnak nem voltak rasszisták. Egy bizonyos mértékig ez kétségtelenül a kereszténység és az iszlám általános jellegébõl következik. (Mórusz Tamás egy asszonyt ismételten szigorúan rendreutasított, aki az ellen érvelt, hogy Szûz Mária zsidó volt.) Ennél lényegesen fontosabb ok szememben a zsidók társadalmi szerepe, akik a felsõbb

osztályokba épültek be. Sok országban kezelték a zsidókat nemesként és ha vallásilag áttértek, a legfölsõbb nemességbe is rögtön beházasodhattak. A kasztíliai vagy aragóniai nemesség a 15. században vagy a 18. századbeli lengyel nemesség aligha házasodott volna össze spanyol parasztokkal vagy lengyel jobbágyokkal, függetlenül attól, mennyire dícséri az evangélium a szegényeket.

Éppen a zsidó faj modern mítosza - a rejtett, de állítólag domináns zsidó jellemvonások, amelye a történelemtõl a társadalmi szereptõl és bármi mástól függetlenek - a modern antiszemitizmus formális és legfontosabb megkülönböztetõ vonása. Ezt már néhány egyházi vezetõ is fölismerte, amikor a modern antiszemitizmus kissé erõsebb mozgalomként lépett föl. Néhány francia katolikus vezetõ ellentmondott pl. annak a rasszista elvnek, amelyet Edouard Drumont, az elsõ modern francia antiszemita és a hírhedt és elterjedt könyv, La France juive (1886) írója képviselt. A korai modern német antiszemiták is hasonló ellenállásba ütköztek.

Utalok arra, hogy néhány fontos európai konzervatív csoport készségesen fölhasználta a modern antiszemitizmust saját céljaira. Hasonlóképpen használták az antiszemiták a konzervatívokat minden adandó alkalommal, akkor is, ha a két oldal alapvetõen nem nagyon hasonlított egymásra. Drumont tolla legélesebben nem a Rotschildokat találta el, hanem a nekik udvarló fõnemességet. Drumont nem kímélte a királyi családot vagy a püspököket, sõt a pápát sem. Ennek ellenéra a francia fõnemesség, a püspökök és a konzervatívok szívesen vették Drumontot és az antiszemitizmust, és õt idézték a Dreyfus per idején, hogy ezzel a köztársaság rendszerét megbuktassák.

Ez a megalkuvó szövetség gyakran jelent meg európai országokban a nemzeti szocializmus leveréséig. A konzervatívok gyûlölete a radikalizmussal és a szocializmus minden fajtájával szemben vakká tette õket politikai szövetségesük természetét illetõen. Sok esetben szó szerint hajlandóak voltak az ördöggel is szövetkezni és elfelejtették a régi közmondást, hogy nagyon hosszú kanál szükséges ahhoz, hogy az ördöggel együnk.

A modern antiszemitizmus sikere és a konzervatívokkal alkotott szövetség sok tényezõtõl függött. A hagyományos keresztény zsidóellenességet, amely sok (ha nem is minden) európai országban létezett, be lehetett fogni az antiszemitizmus szekerébe, ha az egyház azt támogatta vagy legalábbis nem volt ellene kifogása. Hogy az egyház hogyan reagált a különbözõ országokban, az messzemenõen a helyi történelmi és társadalmi környezettõl függött. Franciaországban (de nem Olaszországban), Lengyelországban és Szlovákiában (de nem Csehországban) erõs irányzat volt az antiszemitizmussal való megalkuvó szövetségre. A görög-ortodox egyház hírhedten hajlamos volt erre Romániában, de Bulgáriában ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett. A református egyházak között a német ebben a kérdésben mélyen meg volt hasonulva. Mások, mint a lett és észt egyház antiszemitizmus felé hajlott, míg sok más (pl. a holland, a svájci és a skandináv egyházak) az elsõk között ítélték el az antiszemitizmust.

Másodszor az antiszemitizmus az idegenellenesség tipikus kifejezése volt, a vágyé egy tiszta, homogén társadalomra. Sok európai országban az 1900-as év táján (és még nem sokkal ezelõtt is) a zsidó volt az egyetlen idegen. Ez különösen áll Németországra. A német rasszisták a 20. század elején éppúgy gyûlölték és megvetették a feketéket mint a zsidókat, pedig akkor szinte nem voltak feketék Németországban. A gyûlölet hamarabb koncentrálódik a jelenlévõkre mint a távollevõkre, és különösen akkor, amikor tömegturizmus még nem volt és a legtöbb európai országát béke idején nem hagyta el.

Harmadszor a konzervatívok és antiszemiták szövetségének sikere fordítva volt arányos ellenségeik hatalmával és képességeivel. Az antiszemitizmus legkövetkezetesebb és legsikeresebb ellenzõi Európában a liberalizmus és a szocializmus erõi, történelmileg ugyanazok az erõk, amelyek különbözõ úton-módon a hollandiai függetlenségi háborút (1568 - 1648), az angol forradalmat és a francia forradalmat támogatták. Az európai kontinensen a legfontosabb megkülönböztetõ jel a francia forradalomhoz való viszony. Durván fogalmazva: Akik pártolják, azok ellenzik az antiszemitizmust, akik sajnálják ugyan, de elfogadják, azok nem nagyon hajlanak az antiszemitákkal való szövetségre, akik gyûlölik azt, és hatásait is meg akarják szüntetni, azok alkotják azt a környezetet, amelybõl az antiszemitizmus származik.

Mégis élesen meg kell különböztetni a konzervatívokat és reakciósokat az egyik oldalon és a tényleges rasszistákat és antiszemitákat a másik oldalon. A modern rasszizmust (melynek az antiszemitizmus csak egy része) bizonyos társadalmi körülmények okozzák, azonban ha ereje megnõ, akkor olyan lendületet kap, amelyet véleményem szerint csak a démoni szóval lehet jellemezni. Ha egyszer hatalomra jut, akkor véleményem szerint uralma alatt sem lehet azt ma használt társadalomelmélet vagy társadalmi megfigyelések sorával leírni. Ez különösen az elméletekre igaz, a más, mint a teljesen pszichológiai (osztály vagy állam) érdekek, amelyek egy egység érdekeire vonatkoznak, leírhatók az emberi tudás mai szintjén. Azt nem hiszem, hogy az ilyen erõk alapvetõen nem ismerhetõek föl. Éppen ellenkezõleg, reméljük, hogy ahogy az emberi tudásszint magasabb lesz, ezeket is föl tudjuk ismerni. Ma azonban sem megértésük sem racionális elõrejelzésük nem lehetséges. És ez igaz minden társadalom rasszizmusára. Tény az, hogy egy politikai csoport vagy személyiség sem mondta ki elõre a nemzeti szocializmus szörnyûségeit. Csak mûvészek és költõk, mint Heine voltak képesek arra, hogy a jövõ lehetõségeire egy pillantást vessenek. Nem tudjuk, hogy hogyan csinálták ezt. Azonkívül sok jóslásuk hamisnak bizonyult.

***

31- A cionista reakció

Történelmileg nézve a cionizmus mind az antiszemitizmusra való reakcióként tekinthetõ, mind az azzal alkotott konzervatív szövetség, pedig sem a cionisták, sem az európai konzervatívok nem gondolták meg, hogy kivel szövetkeznek.

A modern antiszemitizmus följövetele elõtt az európai zsidók rendkívül optimistán látták a dolgokat. Ez nem csak azoknak a zsidóknak a nagy számában tükrözõdik, akik, különösen a nyugati országokban az elsõ és második nemzedékben egyszerûen és különösebb sajnálkozás nélkül a klasszikus júdaizmus ellen határoztak, de a zsidó fölvilágosodás (Haszkala) kialakulásában is, amely egy Németországban és Ausztriában elõállt jelentõs kulturális mozgalom volt és 1860 táján jelentõs társadalmi erõként volt látható. Nem tudok itt a mozgalom kulturális jelentõségérõl beszélni, mint például a héber irodalom újraföléledése és egy csodálatos jiddis irodalom létrejötte. Fontos viszont, hogy ennek a mozgalomnak sok belsõ véleménykülönbség ellenére két alapvonala volt: elõször is az a meggyõzõdés, hogy a zsidó társadalom és a zsidó vallás társadalmi szerepe annak klasszikus formájában alapvetõen kritizálandó, másodszor pedig az a szinte már messiási remény, hogy a jó erõi gyõzedelmeskednek az európai társadalmakban. Ezeket az erõket természetesen egy kritérium, a zsidók egyenjogúsításának támogatása határozta meg.

A növekvõ antiszemitizmus mint népmozgalom és a konzervatív erõk szövetsége vele nagy csapást jelentett a zsidó fölvilágosodás számára. Ez a csapás különösen azért volt megsemmisítõ, mert az antiszemitizmus éppen akkor erõsödött meg, amikor a zsidók néhány európai országban egyenrangúak lettek, mielõtt más országokban fölszabadultak volna. Az osztrák császárság zsidói 1867-ben kapták meg teljes egyenjogúságukat. Németországban egyes független államok korábban, mások késõbb adták meg a zsidóknak az egyenjogúságot. Különösen Poroszország húzódózott ettõl. Az egész Német Birodalomban Bismarck adta meg az egyenjogúságot 1871-ben. Az Oszmán Birodalomban a zsidók hivatalosan 1909-ig meg voltak különböztetve, Oroszországban és Romániában 1917-ig. Középeurópában a modern antiszemitizmus a zsidó egyenjogúsítás évtizedében állt elõ, sokkal az akkor idõk legnagyobb zsidó közösségének, a Cári Birodaloménak egyenjogúsítása elõtt.

Ezért tudnak cionisták lényeges tényeket könnyen figyelmen kívül hagyni, a klasszikus júdaizmus fajelkülönítéséhez visszatérni és azt állítani, hogy a nemzsidók gyûlölködése és minden zsidó üldözése miatt az egyetlen megoldás az, hogy minden zsidót Palesztínába, Ugandába vagy máshova telepíteni. A cionizmus néhány korai zsidó kritikusa gyorsan arra utal, hogy amennyiben egy tartós és történelmi összeférhetetlenség áll fönt zsidók és nemzsidók között (ezt a föltételezést osztják a cionisták és az antiszemiták!), akkor a zsidók egy helyen történõ összegyûjtése a nemzsidók gyûlöletét a világnak ennek a részén hívná elõ (ami tényleg meg is történt, ha más okokból is). Tudtommal ez a logikus érv nem hatott, mint ahogy antiszemiták részére minden logikus és tényeken alapuló ellenérv a zsidó faj mítosza ellen teljesen lényegtelen.

Valóban mindig is szoros volt a cionisták és antiszemiták kapcsolata. Mint néhány európai konzervatív, a cionisták is úgy gondolták, hogy az antiszemitizmus démoni jellegét figyelmen kívül hagyhatják és az antiszemitákat saját szekerük elé foghatják be. Az ilyen szövetkezéseknek sok példája ismert. Herzl szövetségre lépett a hírhedt Plewe gróffal, II. Miklós antiszemita miniszterével. Jabotinszky Petyurával kötött szerzõdést, a reakciós ukrán vezetõvel, akinek csapatai 1918 és 1920 között kb. 100 ezer zsidót mészároltak le. A francia jobbszélsõk néhány ismert antiszemitája Ben Gurion szövetségese volt az algériai háború idején, akik óvatosan azt nyilatkozták, hogy csak a Franciaországban élõ zsidók ellen van kifogásuk.

A talán legijesztõbb példa erre az az öröm, amellyel néhány cionista vezetõ Hitler hatalomra jutását üdvözölte, mert osztották hitét a fajelméletet illetõen és helyeselték a zsidók integrációjával szembeni hozzáállását. A közös ellenség, a liberalizmus erõi fölött aratott gyõzelmet ünnepelték. Dr. Joachim Prinz, aki cionista rabbi volt és késõbb az USA-ba vándorolt ki, ahol a Zsidó Világkongresszus alelnöke és a cionista világszövetség egyik vezetõ ereje (valamint Golda Meir egyik jó tündére) lett, 1934-ben kiadott egy könyvet "Mi zsidók" címmel, amelyben Hitler úgynevezett német forradalmát és a liberalizmus vereségét ünnepelte.

Hogy mit jelentett a német forradalom a német népnek, az végül is csak nyilvánvaló, aki azt maga alakította és részt vett benne. Hogy nekünk mit jelent, azt itt kell elmondanom:

A liberalizmus esélyét eljátszottuk. Az egyetlen olyan politikai életforma, amely a zsidóság asszimilációját támogatni hajlandó volt, eltûnt.

A nemzeti szocializmus gyõzelme után az asszimiláció vagy a vegyes házasság zsidók számára nem volt lehetséges. "Emiatt nem vagyunk boldogtalanok", így Prinz dr. Abban,

hogy a zsidók kénytelenek voltak magukat zsidóként azonosítani, kívánságainak beteljesedését látta. Továbbá:

"Az asszimiláció helyébe a zsidó nemzethez és a zsidó fajhoz való tartozás beismerése lép. Egy olyan államot, amely a nemzet és a faj tisztaságán alapul, csak akkor tisztelik a zsidók, ha az magát mint ilyet azonosítja. Ebben az azonosításban sehol sem fedezhetõ föl az állammal szembeni hûség hiánya. Nem akarhat más zsidókat, csak olyanokat, akik világosan kimondják a saját népükhöz való tartozásukat. Nem akarhat álnok, csúszó-mászó zsidókat. Követelnie kell tõlünk a saját fajhoz való tartozás kimondását. Mert csak valaki, aki tiszteli a saját vérét és a saját faját, várhat tiszteletet más államok nemzeti akaratától."

Az egész könyv hemzseg az ehhez hasonló durva alkalmazkodástól a nemzeti szocializmus ideológiája elõtt, a kárörömtõl a liberalizmus és a francia forradalom eszméinek veresége miatt, és attól a reménytõl van átitatva, hogy az árja faj mítoszának légkörében a cionizmus és a zsidó faj is virágozni fog.

Mint a nemzeti szocializmus sok korai szimpatizánsa és szövetségese, Prinz dr. sem sejtette, hogy hova vezet a mozgalom (és általában a korai antiszemitizmus). Éppígy sok ember nem alkot arról sem tiszta képet, hogy melyik úton megy a cionizmus - az a mozgalom, amelynek Prinz dr. elismert tagja volt: Visszatér a klasszikus júdaizmus régi gyûlöletéhez a nemzsidókkal szemben, azok megkülönböztetéséhez, és történelemváltoztató módon használja a régi zsidóüldözéseket arra, hogy a palesztínok cionista üldözését igazolja.

Bármennyire is értelmetlennek tûnik, a cionisták igazi motívumainak közeli vizsgálata világosan megmutatja az egyik legmélyebb ideológiai forrását az állandó ellenségességnek, melyet a cionista uralkodók a palesztínok ellen mutatnak. Sok keleteurópai zsidó ugyanis ezeket a fölkelõ keleteurópai parasztokkal veszi egy kalap alá, akik a Hmelnicki és más fölkelésekben vettek részt, és az utóbbit történelmietlen módon a modern antiszemitizmussal és a nemzeti szocializmussal hozzák kapcsolatba.
***

32- Szembenézés a múlttal

Minden zsidó, aki a totális zsidó múlt zsarnokságától el akar szakadni, meg kell hallgatni a kérdést, hogy hogyan viszonyul az múltbeli ismert zsidóellenes nyilatkozatokhoz, különösen azokhoz, amelyeket a jobbágyfelkelések idején adtak ki. A zsidó vallás, a zsidó faji elkülönülés és sovinizmus védelmezõi minden vitában határozottan állást foglalnak ebben a témában. Vitathatatlan, hogy a paraszti fölkelõk rettenetes gonosztetteket követtek el zsidók (és más elnyomók) ellen. Ez a védõknek olyan érvül szolgál, mint a palesztínok terrorja, hogy megindokolják, hogy miért nem kezelik a palesztínokat igazságosan.

Válaszunknak általánosnak kell lennie és alapvetõen érvényesnek minden hasonló esetre. És egy olyan zsidónak, aki tényleg el akar a zsidó részrehajlástól, rasszizmustól és a zsidó vallás elválaszthatatlan részeitõl szakadni, nem túl nehéz a válasz.

Elnyomott parasztok gyakran keltek föl a történelem során uraik és azok intézõi ellen. Az ukrán parasztok fölkelése után Hmelnicki vezetése alatt az orosz parasztok Sztyepán Razin vezetése alatt keltek föl és száz évvel késõbb ismét Pugacsov vezetése alatt. Németországban 1525 volt egy nagy parasztfölkelés, Franciaországban a Jacquerie

1357/58-ban, és ezek mellett sok más népfölkelés, hogy a rabszolgafölkeléseket a világ minden táján ne is említsük meg. Ezek közül sok társult rettenetes tömeggyilkosságokkal, mint ahogy a francia forradalmat sem lehet a rettenetes terror említése nélkül tárgyalni. Itt szándékosan választottam olyan példákat, ahol nem zsidók voltak az áldozatok.

Melyik álláspontot mond az igazi haladó és eddig a legtöbb normális képzett emberek magáénak, legyen orosz, német vagy francia ezeknek a fölkeléseknek az esetén? Elítélik-e a komoly angol történészek angolok (általuk ritkán említett) lemészárlását, melyet lázadó ír parasztok követtek el, akik rabszolgasorban való tartásuk ellen lázadtak föl, mint angolellenes rasszizmust? Hogy látja egy haladó francia történész a Santo Domingói nagy rabszolgalázadást, amelynek során sok francia nõt és gyereket mészároltak le? A kérdés föltevése annak megválaszolását is jelenti. Ha sok haladó vagy szocialista vitakörben hasonló kérdéseket teszünk föl, másfajta válaszokat kapunk. Itt egy rabszolgasorban tartott paraszt rasszista szörnnyé alakul, ha a rabszolga sorban való tartásából és kizsákmányolásukból zsidóknak volt haszna.

Az a tény, hogy akik a történelembõl nem tanulnak, azok számára az megismétlõdik, azokra a zsidókra is igaz, akik nem hajlandók a zsidó múlttal szembenézni. Annak rabjai lettek és annak minden hibáját megismétlik a cionista és az izraeli politikában. Sok ország elnyomott parasztjaival szemben, és nemcsak a Közelkeleten, hanem azon messze túl, Izrael állam olyan szerepet játszik, mint a zsidók Lengyelországban 1795 elõtt, azaz az imperialista elnyomó intézõjéét. Jellemzõ és tanulságos, hogy a Nikaraguai Somoza rendszer, ezenkívül a Guatemalai, El Salvadori, Chilei és más rendszerek hadseregének fölfegyverzésérõl, melyet fõleg Izrael végzett, nem folyik sem Izraelben , sem a diaszpóra zsidó közösségeiben nyílt és széleskörû vita. Még az a kérdés is ritkán merül föl, hogy vajon célszerû-e a szabadságharcosok és parasztok diktatórikus elnyomóinak fegyvereket eladni, és ez vajon Izrael hosszútávú érdeke-e. Még jelentõsebb az ezekben az üzletekben résztvevõ vallásos zsidók és ezek rabbijainak teljes hallgatása (akik viszont az arabok elleni gyûlölet erõsítése érdekében hangjukat hangosan hallatják.) Úgy tûnik, hogy Izrael és a cionizmus a klasszikus júdaizmus szerepébe esett vissza világszerte és veszélyes körülmények között.

Ezen problémák egyetlen lehetõ megoldása (elsõsorban a zsidók számára) azokban a válaszokban rejlik, amelyeket a szabadság és emberség ügyvédei és nagy filozófusok minden országban és minden nép esetén adtak, akkor is, ha azok néha az emberi természet miatt nem tökéletesek. Szembe kell néznünk a zsidó múlttal és az azokkal az elfajulásokkal szembe kell szállnunk, melyeknek oka ennek a múltnak a hamisítása és imádata. Ennek elõfeltétele elõször is föltétlen becsületesség a tények iránt, másodsorban a hit (amely lehetõség szerint mindig tettekben kell, hogy megmutatkozzon) az etika és politika általános emberi alapgondolataiban.

A kínai bölcs, Meng-tse (400-ban Kr.e), akit Voltaire úgy csodált, egyszer ezt írta:

Ezért mondom azt, hogy minden emberben van együttérzés. Itt egy ember, aki hirtelen észreveszi, hogy egy gyermek éppen a kútba fog esni. Mindig elfogja a szörnyülködés és az együttérzés, és nem azért, hogy a gyermek szüleinek jóindulatát elnyerje, vagy a szomszédoknak és barátoknak tetsszen, vagy amiatt, mert fél attól, hogy megbüntetik amiatt, ha nem menti ki a gyereket. Látjuk tehát, hogy nincs ember együttérzés, szégyen, udvariasság és a jó és rossz közötti különbségtétel képessége nélkül. Az együttérzés az emberiesség alapja, a szégyen a becsületesség eredete, az udvariasság a tisztességé, a jó és rossz megkülönböztetése a bölcsességé. Minden emberben megvan ez a négy

alapképesség, éppúgy, mint ahogy négy végtagja van. Mivel ez a négy alap mindenkiben megvan, az az ember önmagát teszi tönkre, aki azt hiszi, hogy nem képes arra, hogy ezeket gyakorolja.

Fönt láttuk, és a következõ fejezetben még részletesebben fogjuk látni, hogy milyen messze vannak ezek a parancsolatok attól, amivel a zsidó vallás klasszikus és talmudi formájában az elmét és a szívet megmérgezi.

Foglaljunk pártatlanul állást az ellen, ami a múltunk része, pont úgy, ahogy Voltaire tette saját népe ellen:

Écrasez l'infâme! (Védekezzünk az kezdet ellen - a fordító).

***

----- a negyedik részhez ----

E/ 33- Törvények nemzsidók ellen

Ahogy már a III.fejezetben (C/ 12- Ortodoxia és magyarázatok) elmagyaráztuk, a babilóniai Talmud a klasszikus júdaizmus jogrendszerének, a halahának legfontosabb alapja, ahogy azt szinte minden zsidó a 9. századtól a 18. század végéig gyakorolta és máig az ortodox zsidóság körében továbbél. Mert a Talmudban leírt viták nehézkesek és bonyolultak, a talmudi törvény egyszerûbb magyarázatai voltak szükségesek és ezeket a rabbinikai tudósok következõ nemzedékei meg is alkották. Ezek néhánya igen tekintélyes és általánosan alkalmazzák. Ezért mi is ezekre a gyûjteményekre és az elismert kommentárokra koncentrálunk és kevésbé közvetlenül a Talmudra. Emellett helyes az a föltételezés, hogy az említett gyûjtemény pontosan adja vissza a talmudi szöveget és annak adalékait, amelyet késõbbi tudósok fûztek hozzá annak jelentõsége miatt.

A talmudi törvény legkorábbi és ma is nagyon fontos kódexe a Misna Tóra, melyet Mózes Majmonidész a késõi 12. században írt. A korunkig kézikönyvként használt legtekintélyesebb kódex a Sulhán Áruh, amelyet Josef Karo rabbi terjedelmes mûvének, a Bet Jossefnek, amely a tudósok közt is a szakértõknek íródott, rövidített és leegyszerûsített kiadásaként adta ki. A Sulhán Áruhot gyakran kommentálták. A 17. századbeli klasszikus kommentárokon kívül létezik a 20. századnak is egy fontos kommentárja, a Misna Berura. Végül létezik még a Talmudi Enciklopédia, egy modern, Izraelben az ötvenes években megjelent gyûjtemény, melyet a legnagyobb ortodox rabbitudósok adtak kis, és amely az egész talmudi irodalomnak jó összefoglalója.

34- Gyilkosság és népirtás

A zsidó vallás szerint a zsidón elkövetett gyilkosság fõbûn és a három legnagyobb bûn egyike (a másik kettõ a bálványimádás és a szemérmetlenség). Zsidó vallási törvényszékek és világi hatóságoknak mindenkit meg kell büntetni, aki zsidót gyilkolt meg, még a szokásos büntetésen túl is. Egy zsidó, aki egy másik zsidó halálát közvetve okozta, csak az ellen a törvény ellen vét, amelyet a talmudi törvény az ég törvényei elleni vétségnek nevez, és ezt Isten bünteti meg és nem az emberek.

A dolog egész másképp néz ki, ha az áldozat nem zsidó. Egy zsidó, aki egy nemzsidót megöl, csak az ég törvényei ellen vét, ezért egy földi törvényszék nem büntetheti meg. Ha közvetve okozta egy nemzsidó halálát, akkor egyáltalán nem követett el bûnt.

Ezért a Sulhán Áruh három legjelentõsebb kommentátorainak egyike úgy véli, hogy egy nemzsidó ellen nem szabad a kezet fölemelni, hogy kárt tegyünk benne. De közvetve lehet neki kárt okozni, például a létrát elvenni, miután az egy sziklaüregbe esett.. Ezt nem tiltja semmi, mert ez nem közvetlenül történt. Utal viszont arra, hogy olyan cselekmény, amely közvetlenül vezet egy nemzsidó halálához akkor mindig tilos, ha ez zsidók elleni ellenségességet okozna.

Egy nemzsidó gyilkost, aki véletlenül zsidó törvényszék elbírálása alá esik, mindig ki kell végezni, függetlenül attól, hogy az áldozat zsidó volt-e vagy nem. Ha viszont az áldozat nemzsidó volt és a gyilkos áttér a zsidó vallásra, akkor nem kell megbüntetni.

Mindennek közvetlen gyakorlati kapcsolata van Izrael állam valóságával. Az állam büntetõtörvényei nem tesznek különbséget zsidó és nemzsidó között, de bizonyos ortodox

rabbik igen, akik hívõiket a halaha szerint vezetik. Különösen jelentõs az a lelki támasz, amelyet vallásos katonáknak nyújtanak.

De mivel a nemzsidók megölésének tilalma csak az olyan nemzsidókra vonatkozik, akikkel mi [zsidók] nem állunk háborúban, a különbözõ rabbinikai kommentátorok régebben azt a logikai következtetést vonták le, hogy a háborúban minden nemzsidót, aki az ellenséges lakossághoz tartozik, meg lehet, sõt meg kell ölni. 1973 óta ezt a tantételt a vallásos izraeli katonák oktatásában nyilvánosan hirdetik. Az elsõ ilyen nyilvános fölhívás egy könyvecskét is magába foglalt, amelyet az izraeli hadseregnek az a központi helyi parancsnoksága adott ki, amelynek területéhez a megszállt Nyugatjordánia tartozik. Ebben a könyvben így ír a hadsereg fõrabbija:

Ha csapataink a háború során vagy üldözés során civilekkel találkoznak, és nem biztos, hogy ezek a mi hadseregünknek kárt tudnak okozni, akkor ezeket a halaha értelmében meg kell ölni... Semmi esetre sem bízhatunk meg egy arabban, akkor sem, ha civilizált ember benyomását kelti... Ha csapataink az ellenség ellen harcolnak, nemcsak szabad nekik, de kötelesek a halaha szerint ártalmatlan civileket megölni, azaz olyan civileket is, akiknek ártalmatlansága elejétõl fogva világos.

Ugyanez a tantétel egy rabbit képvisel egy fiatal katonával folytatott levelezésében, amelyet az ország egyik legnevesebb vallási fõiskolájának, a Midrasijat Noamnak évkönyvében hoztak nyilvánosságra, amelyben a nemzeti vallási pártnak és a Gus Emunimnak képezik ki sok vezetõjét.

A katona, Mosé levele Simon Weiser rabbihoz:

Isten segítségével fordulok Önhöz, tisztelt rabbi,

Elõször is meg szeretném kérdezni, hogy hogy van Ön és családja. Remélem jól. Én is jól vagyok Isten segítségével. Már régen nem írtam Önnek. Kérem, bocsásson meg emiatt. Néha a versre gondolok: Mikor jöjjek és jelenjek meg Isten elõtt? Remélem, de nem vagyok biztos benne, hogy szabadságom alatt jönni fogok. Kell jönnöm.

Csoportunk egyik vitáján a fegyverek tisztaságáról volt szó. Arról vitatkoztunk, hogy szabad-e fegyvertelen embereket vagy nõket és gyerekeket megölni. Vagy hogy álljunk-e bosszút az arabokon? Amikor mindenki elmondta, hogy hogy érti ezt a dolgot, nem tudtam magamat elhatározni, hogy az arabokat, mint az amalekitákat kell-e kezelni, azaz megengedett-e megölésük, ameddig az ég alatt senki sem emlékszik rájuk, vagy pedig úgy kell-e viselkednünk, mint egy igaz háborúban, ahol csak katonákat ölnek meg?

Egy második problémám az, hogy szabad-e veszélybe kerülnöm amiatt, hogy egy nõt életben hagyok? Megtörtént ugyanis, hogy nõk gránátokat vetettek. Vagy szabad-e vizet adnom egy arabnak, aki kezét fölemeli, ha okom van attól félni, hogy csak be akar csapni és meg akar ölni? Ilyen esetek is elõfordultak.

Szívélyes üdvözlettel zárom a rabbinak és egész családjának:

Mosé.

Simon Weiser rabbi válasza Mosénak:

Az Ég segítségével: Kedves Mosé, sok üdvözlet.

Ezt a levelet ma este kezdtem el, pedig tudom, hogy ma este nem tudom befejezni, mert nagyon el vagyok foglalva, és szeretnék egy hosszabb levelet írni, hogy kérdéseidet részletesen megválaszoljam, Ezért le kell másolnom bölcs elhunyt elõdöm néhány szavát.

A nemzsidó népek szabályai szerint a háborúnak saját szabályai vannak, mint egy futball vagy kosárlabdajátéknak. Bölcs elhunyt elõdöm szavai szerint számunkra a háború nem játék, hanem életszükséglet. Nekünk csak eszerint az alapelv szerint szabad elhatározni, hogy hogyan viselünk háborút.

Egyrészrõl [...] úgy látszik ,hogy azt tanuljuk, hogy ha egy zsidó egy nemzsidót megöl, akkor gyilkos lesz -eltekintve attól, hogy semmilyen törvényszéknek nincs joga megbüntetni - a tett súlya éppen akkora, mint bármelyik másik gyilkosságnak. Ugyanazoknál a szaktekintélyeknél [...] olvassuk azt is, amit Simon rabbi mondogatott: "Öld meg a nemzsidók legjobbjait Taposd szét a kígyók legjobbjainak a fejét."

Talán föl lehetne hozni ellenvetésként, hogy Simon rabbi a gyilkolj szót csak képletesen használta, nem szó szerint, jelentése inkább "nyomd el" vagy hasonló itt. Így kerüljük el az ellentmondást a korábban idézett szaktekintélyekkel szemben. Gondolhatnánk azt is, hogy noha ezeket a szavakat szó szerint így gondolta, ezek csak az õ személyes véleményét adják vissza, amelyet a többi [föntebb idézett] bölcs vitat. Igazi magyarázatukat a Tosszafotban találjuk. Itt olvassuk a következõ kommentárt ahhoz a talmudi mondáshoz, hogy a kútba esett nemzsidókat nem kell kisegíteni abból, de nem kell õket bele sem lökni azért, hogy megöljük õket. Ez azt jelenti, hogy nem szabad õket a halálos veszedelem ellen megvédeni, de közvetlenül megölni sem szabad õket. A Tosszafotban a következõ áll: "És ha valaki megkérdõjelezi, mondván, hogy másutt az áll, hogy a nemzsidók legjobbjait meg kell ölni, akkor azt kell válaszolni, hogy ez háború idejére vonatkozik..."

A Tosszafotban kommentátorai szerint béke és háború ideje között különbséget kell tenni. Béke idején ugyan nem szabad nemzsidókat ölni, háború idején egy micva [kötelezõ vallási elõírás] írja elõ megölésüket.

És ez a különbség egy zsidó és egy nemzsidó között: Noha a szabály: "Aki meg akar ölni, öld meg elõször te" zsidók számára érvényes, ahogy a Talmud Szanhedrin c. részében a 72a. oldalon áll, ez csak akkor érvényes számára, ha valóban oka van attól tartani, hogy meg akarják ölni. Nemzsidók esetén ezt föltesszük háború idején, kivéve, ha teljesen kézenfekvõ, hogy nincsenek rossz szándékai. Ez a fegyverek tisztaságának szabálya a halaha szerint és nem az általános eljárás, amelyet ma az izraeli hadseregben alkalmaznak és amely sok zsidó áldozatért felelõs. Mellékelek egy újságkivágást a múlt hétrõl a Kneszetbõl, Kahana Kálmán rabbi beszédébõl, amely nagyon élethez közeli és megmutatja, hogy a fegyverek tisztaságának szabálya hogyan szedett áldozatokat.

Abban a reményben zárom levelemet, hogy nem fogod hosszúsága miatt unalmasnak találni. Errõl a témáról leveled nélkül is szó volt. Leveled miatt azonban följegyeztem az egész esetet.

Béke legyen Veled és minden zsidóval, remélhetõleg hamarosan látlak, ahogy mondod. Üdvözöl: Simon.

Mosé válasza Simon Weiser rabbinak:

Kedves és tisztelt rabbimnak,

Elõször is remélem, hogy Ön és családja egészséges és hogy ön jól van.

Megkaptam hosszú levelét, köszönöm személyes gondoskodását, mert úgy gondolom, hogy Önnek sok embernek kell írni, és a legtöbb idõre saját tanulmányai miatt van szüksége.

Ezért kétszeresen szívélyesen köszönöm Önnek a levelet.

A levelet a következõképpen értem:

Háború idején nemcsak meg van engedve, de kötelezõ is minden arab férfit és arab nõt, akivel találkozom, megölni, ha okom van föltételezni, hogy õk közvetlenül vagy közvetve részt vesznek az ellenünk vívott háborúban. Ami engem illet, én megöltem õket akkor is, ha ezzel a hadi törvények ellen vétettem. Úgy gondolom, hogy a fegyverek tisztaságának kérdését a neveléssel megbízott intézeteknek, legalábbis a vallásosaknak föl kell tenni, hogy foglaljanak állást a témával kapcsolatban, és ne veszítsék el a fonalat a logika nagy területén, különösen nem ennél a témánál. Ezt az elõírást el kell magyarázni, hogy tudjuk, hogy hogyan kell a gyakorlatban követni az elõírást. Sajnálattal kell közölnöm, hogy különféle fajta logikákkal találkoztam itt-ott még vallásos bajtársaimnál is. Remélem, hogy ön ezzel kapcsolatban aktív lesz, hogy katonáink világos és egyértelmû képet kapjanak õseik álláspontjáról.

Abban a reményben zárom itt levelemet, hogy ha az iskola egy hónap múlva véget ér, el tudok menni a jesivába [Talmudi fõiskolára]. Üdvözlettel: Mosé

A halahának ez a szabálya a gyilkossággal kapcsolatban nemcsak az izraeli büntetõtörvényekkel ellentétes, hanem, ahogy az idézett levelek megemlítik a hivatalos katonai elõírásokkal is. De csak csekély lehet a kétségünk afelõl, hogy a gyakorlatban ez a szabály a jogrendszert befolyásolja, különösen a katonai hatóságokon keresztül. Minden esetben, amikor zsidók katonai vagy félig katonai akciók keretében arab civileket gyilkoltak meg (mint például a Kafr Kasszimi tömeggyilkosság esetében 1956-ban), a gyilkosok, ha nem maradtak teljesen büntetlenek, csak rendkívül kis büntetést kaptak vagy messzemenõ büntetés elengedést kaptak, amely szinte egyenlõ volt a nem megbüntetéssel.

***

35- Élet mentése

Az emberi élet legmagasabbrendû célja és minden ember kötelessége minden tõle telhetõt megtenni, hogy egy embertársa életét megmentse, és ez egy igen fontos téma. Zsidó ügyekkel kapcsolatban ez különösen érdekes annak a ténynek a tükrében, hogy a zsidó közvélemény - néha joggal, néha jogtalanul - a második világháború óta az egész világot, de legalábbis Európát azzal vádolja, hogy tétlenül nézte, ahogy zsidókat gyilkoltak meg. Ezért meg akarjuk nézni, hogy mit mond ehhez a halaha.

A halaha szerint fõ kötelesség egy zsidótárs életének a megmentése. Ezért minden vallási kötelességet és tilalmat hatályon kívül helyez, kivéve a három legnagyobbat, a házasságtörést (a vérfertõzést is beleértve), a gyilkosságot és a bálványimádást.

A nemzsidókra vonatkozólag az a talmudi alapszabály vonatkozik, hogy életüket nem szabad megmenteni, de tilos közvetlenül megölni õket. Magában a Talmudban ez így hangzik: "nemzsidókat nem szabad a kútból kihúzni. de nem szabad õket abba belelökni sem. Majmonidész ezt mondja:

"Ami a nemzsidókat illeti, akikkel nem állunk háborúban, azok halálát nem szabad okoznunk. De tilos õket megmenteni, ha halálos veszélyben vannak. Ha például látjuk, hogy egyikük egy tóba esett, nem szabad kimenteni, mert így áll az Írásban: "Ne vedd embertársaid vérét, de egy nemzsidó nem embertársunk."

Egy zsidó orvos nem kezelhet nemzsidó betegeket. Majmonidész, aki maga híres orvos volt, elég világosan fogalmaz, egy további bekezdésben megismétli a különbséget az embertárs és egy nemzsidó között, és következtetése: "Ebbõl azt kell megtanulnod, hogy tilos nemzsidókat akár fizetés ellenében is meggyógyítani..."

Ha egy zsidó, különösen egy zsidó orvos megtagadja nemzsidók életének megmentését, ez hatalmas nemzsidók ellenségességét ébresztheti föl, és így zsidóknak veszélyt jelenthet. Ha ilyen veszély áll fönt, kötelesek a zsidók ennek elkerülésén fáradozni, és ez fontosabb, mint annak a tilalma, hogy nemzsidóknak segítsenek. Ilyen értelemben folytatja Majmonidész: "De ha te félsz ellenségességétõl, úgy gyógyítsd meg fizetés fejében, mert tilos ezt ingyen megtenni". Maga Majmonidész Szaladin háziorvosa volt. Szigorú követelése, hogy a kezelést meg kell fizettetni, valószínûleg annak biztosítására, hogy ez nem sajnálatból történik, hanem mint elkerülhetetlen kötelesség, nem abszolút. Egy másik helyen ugyanis megengedi nemzsidók kezelését ingyen is, ha tartunk azok ellenségességétõl és ez nem elkerülhetõ. A nemzsidók élete megmentésének és gyógyításának tilalmának megszûnése olyan esetekben, amikor tartunk azok ellenségességétõl, szinte szó szerint található meg más jelentõs szaktekintélyek mûveiben is, mint az Arba-ah Turimban a 14. században és Karo Bet Jossefében és Sulhan Árukjában. Majmonidészt idézve a Bet Jossef kiegészíti: " megengedett egy orvosságot egy pogánynál kipróbálni, ha ez célszerû. Ugyanez az állítás található az ismert Mózes Isserles rabbinál is.

A halahai szaktekintélyek között egyetértés van abban, hogy a gój megnevezés a fönti tantételben minden nemzsidóra vonatkozik. Mózes Rivkes rabbi egyedül áll véleményével, amelyet a Sulhán Áruh kisebb kommentárjaként fogalmazott meg. Így ír:

"Bölcseink ezt csak olyan pogányokról mondták, akik annak idején bálványokat imádtak és nem hitték a zsidók kivonulásában Egyiptomból vagy a világ teremtésében a semmibõl. De azok a nemzsidók, akiknek védõárnyékában mi, Izrael népe élünk a kivetettségben szétszórva, hisznek a világ teremtésében a semmibõl, az Egyiptomi kivonulásban és vallásunk sok egyéb alapelvében és az ég és föld megteremtõjéhez imádkoznak. Nemcsak hogy nem tilos nekik segítenünk, de kötelességünk jólétükért imádkozni."

Ezt a passzust a 17. század második felében sokat idézik a mentegetõ tudósok. Valójában ez nem megy olyan messzire, ahogy azt a mentegetõk állítják, mert ugyan javasolja a nemzsidók életének megmentésére vonatkozó tiltás megszüntetését, de nem teszi kötelezõvé zsidók esetében. És ez a nagyvonalúság is csak keresztényekre és moszlémokra vonatkozik, nem az emberiség többségére. Inkább azt mutatja, hogy hogyan volt lehetõ volt a halaha szigorú parancsát apránként föllazítani. Tény marad azonban, hogy a késõbbi halahai szaktekintélyek messze voltak attól, hogy Rivkes emberségét az emberiség más részeire is kiterjesszék. Mindannyian távol álltak ettõl a jószívûségtõl. ***

36- A szabbat megszentségtelenítése életmentésre

A szabbat megszentségtelenítése, azaz tiltott munkák végzése kötelesség akkor, ha zsidó(k) élete forog veszélyben.

Egy nemzsidó életének megmentése különös jelentõséget kap a Talmudban, mert ez még munkanapon is tilos. De komplikált esetté válik két dologgal összefüggésben.

Az elsõ ilyen probléma a veszélyeztetett emberek csoportja. Lehet (de nem biztos), hogy egy zsidó is van közöttük. meg kell a szabbatot szentségteleníteni, hogy megmentsük õket? Az ilyen eseteket részletesen megvitatták. Korai szaktekintélyek után, Majmonidészt és a Talmudot is beleértve, a Sulhán Áruh a dolgot a valószínûségi fok szerint határozza el. Tegyük föl, hogy kilenc nemzsidó és egy zsidó él ugyanabban az épületben. Az épület összedõl szombaton, és a tíz személy egyike hogy ki, az nem ismert - hiányzik, míg a többi kilenc a romok alá van temetve. El kell-e hordani a romokat és ezzel a szabbatot megszentségteleníteni, ha föltesszük, hogy a zsidó esetleg nincs az eltemetettek között (lehetne ugyanis az is, aki kimenekült)? A Sulhán Áruh azt mondja, hogy a romokat el kell hordani, mert annak a valószínûsége, hogy a zsidó alattuk van, nagyon magas (kilenc az egyhez). Tegyük azonban föl, hogy kilenc menekült el és csak egy - itt sem tudjuk, ki a romok alá van zárva. Ebben az esetben nem kötelezõ a romokat elhordani, mert ebben az esetben a valószínûség az ellen szól, hogy a zsidó a romok alatt van. Egy hasonló eset: "Ha látjuk, hogy egy hajó pár zsidóval a fedélzetén a tengeren veszélyben van, akkor mindenkinek kötelessége, a szabbatot megszentségteleníteni megmentésükre. A nagy Akiba Eger rabbi (1837-ben halt meg) írta ehhez, hogy ez csak akkor áll, ha ismert, hogy zsidók vannak a fedélzeten. De ha semmit nem tudunk a hajó utasairól, akkor nem szabad a szombatot megszentségteleníteni, mert akkor a valószínûség szerint cselekszünk és a világ embereinek többsége nemzsidó. Mivel ezek vannak a zsidó utasokkal szemben többségben, hagyni kell õket megfulladni.

Másodszorra az az elõírás, hogy egy nemzsidót szabad megmenteni vagy ápolni, hogy az ellenségesség veszélyét elkerüljük, szombaton korlátozva van. Egy zsidónak, akit hét közben kérnek arra, hogy segítsen egy nemzsidón, valószínûleg segítenie is kell. Ha ugyanis bevallaná, hogy neki alapvetõen tilos nemzsidók életét megmenteni, ellenségességet ébresztene. Szombaton azonban a szombat betartása hihetõ kifogás. A Talmud részletesen taglalja egy zsidó bábaasszony esetét, akit egy nemzsidó asszonyhoz hívnak a szülésnél segíteni. A tanulság az, hogy a bábaasszony az ellenségességtõl való félelmében hét közben - de nem szombaton - segíthet, mert szombaton ezt mondhatja: "nekünk szombaton csak a saját népünkön, akik a szombatot betartják, szabad segíteni. De nem szabad önök miatt, akik a szombatot nem tartják be, azt megszentségteleníteni." Becsületes-e ez a magyarázat, vagy csak kifogás?

Majmonidész világosan elmagyarázza, hogy ezt a kifogást akkor is szabad használni, ha a bába föladata nem szentségtelenítené meg a szombatot. Ez a kifogás akkor is mûködni fog, mert a nemzsidóknak általában fogalmuk sincs arról, hogy melyik munkák végzése tilos zsidóknak szombaton. Minden esetre a következõt írja elõ: "nemzsidó asszony szülésénél nem szabad szombaton segíteni, fizetés ellenében sem. Nem kell ellenségeskedéstõl tartani, akkor sem, ha ilyen segítség által a szombat nem lenne megszentségtelenítve. A Sulhán Áruh hasonlóan érvel.
Ilyenfajta kifogások nem segítettek mindig, hogy a környezetet becsapják és a nemzsidók ellenségességét elkerüljék. Ezért néhány jelentõs rabbinikai tekintély bizonyos értelemben enyhítette az elõírásokat, és megengedte zsidó orvosoknak nemzsidók kezelését

szombaton, akkor is, hogyha ehhez szombaton tilos munkát kellet végeznie. A részbeni enyhítés különösen néhány gazdag és hatalmas nemzsidó páciens kezelését tette lehetõvé, akiket nem lehetett olyan könnyen elküldeni, és akik ellenségessége veszélyes lehetett volna.

Így Joel Serkes rabbi, a Bajit hadas írója és korának egyik legnagyobb rabbija (Lengyelország 17. század) meghatározta, hogy polgármestereket, az alsóbb nemességet és az arisztokratákat, akiknek ellenségessége veszélyeket rejt, kezelni kell. Más esetekben viszont, különösen akkor, amikor nemzsidókat egy kifogással el lehet küldeni, a zsidó orvos tûrhetetlen bûnt követ el, ha õket szombaton kezeli. Késõbb, de még ugyanabban az évszázadban a Franciaországi Metz városban hasonló határozatot hoztak . Itt a város két részét hajóhíd kötötte össze, és zsidóknak általában tilos volt szombaton ilyen hidat használni. Metz rabbija elhatározta, hogy egy zsidó orvos akkor használhatja, ha õt a területi kormányzó hívja. Mivel ismert, hogy az orvos zsidó páciensei kezelése érdekében használja szombaton a hidat, a területi kormányzó ellenséges lenne, ha az orvos ezt érte nem teszi meg. XIV Lajos tekintélyelvû uralma alatt közismerten fontos volt a kormányzó jóindulata, az alacsonyabb rangú nemzsidók érzelmei ezzel szemben nem voltak fontosak.

Hohmat Slomo, a Sulhán Áruh egy kommentárja a 19. századból az ellenségesség fogalmát hasonlóan kicsinyes módon határozza meg a karaitákkal kapcsolatban, amely egy kis zsidó szekta. Álláspontja szerint az õ életüket nem szabad megmenteni, ha emiatt a szabbatot meg kéne sérteni, mert az ellenségesség fogalom csak pogányokra vonatkozik, akik minket gyakran elutasítanak és akiknek ki vagyunk szolgáltatva... de csak kevés karaita létezik, és nekik nem vagyunk kiszolgáltatva. Ezért esetükben a félelem az ellenségeskedéstõl indokolatlan. Ahogy még látni fogjuk, a teljes tilalom a szombat megszentségtelenítésére, hogy egy karaita életét megmentsük, még ma is érvényes. Mosé Szófer rabbi, aki 1839-ben halt meg Pozsonyban, az egész témát részletesen taglalja válaszaiban (jobban ismert Hata Szófer néven). Magyarázatai nemcsak történelmileg érdekesek, mert 1966-ban az izraeli fõrabbi válaszait nyilvánosan a halaha alapszabályainak fogadta el. Szófer konkrétan a törökországi helyzettel foglalkozott, ahol háború idején olyan utasítás volt érvényes, hogy minden városban és minden faluban bábaasszonyokat kellett tartani, hogy ezek segítsenek a szülõ nõknek. Néhány bábaasszony zsidó volt. Segítsenek-e ezek nemzsidó asszonyoknak hét közben vagy szombaton?

Egyik válaszában Szófer alapos vizsgálat után arra a következtetésre jut, hogy a nemzsidók, akikrõl itt szó van, vagy keresztények vagy moszlémek, nem bálványimádók, akik más Isteneket imádnak, és ezért sem egy kútba bedobni, sem onnan kihúzni nem szabad õket, és az amalekitáknak felelnek meg, úgy hogy a talmudi elõírás: "Tilos az amalekiták magját szétszórni" alkalmazandó rájuk. Ezért hét közben sem szabad nekik segíteni. A gyakorlati életben azonban szabad nemzsidókat gyógyítani és nemzsidóknak a szülésnél segíteni, ha azoknak saját orvosaik és bábáik vannak, akiket a zsidók helyett hívhatnak. Mert ha a zsidók és orvosok nem segítenének nemzsidóknak, akkor bevételük csökkenne, ami természetesen nem kívánatos. Ez vonatkozik hétköznapokra és a szombatra is, föltéve, hogy a szombatot nem szentségtelenítik meg. Az utóbbi esetben azonban szombaton ki lehet bújni a segítségnyújtás alól, hogy a pogány asszonyokat becsapják és azt mondják nekik, hogy azáltal a szombatot megszentségtelenítenék.

Az olyan esetekben, ahol a szombatot tényleg megszentségtelenítik, Szófer más szaktekintélyekhez hasonlóan különbséget tesz kétfajta munka között, amely szombaton tilos. Elõször is vannak olyan munkák, amelyeket a Tóra (a Biblia szövege, ha azt a

Talmud magyarázza) megtilt. Egy ilyen munkát csak ritka és kivételes esetekben szabad kivitelezni, ha másképpen rendkívüli veszélye állna fönt annak, hogy zsidók elleni ellenségesség lépne föl. Továbbá vannak olyan munkák, amelyeket csak a Tóra parancsait kiszélesítõ bölcsek tiltottak meg. Az ilyen tiltások elleni vétkekkel szembeni álláspont általában enyhe.

Szófer egy további válasza azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy szabad-e egy zsidó orvosnak kocsival utazni szombaton, hogy nemzsidónak segítsen. Miután kideríti, hogy a szombati lovaskocsiban való utazás csak a bölcsek és nem a Tóra törvényét sért meg, visszanyúl Majmonidész véleményére, hogy a szülõ nemzsidó asszonyok nem kaphatnak segítséget, ha amiatt a szombati tilalmakat megsértenék. Azt mondja, hogy az elv minden orvosi szolgálatra érvényes és nemcsak a szülésnél adott segítségre. De aztán aggodalmát nyilvánítja ki, hogy ha így járnak el, ez nemkívánatos ellenségeskedést szülne. A nemzsidók ugyanis nem fogadnák el a kifogást, hogy a szombatot be kell tartani és azt mondanák, hogy egy bálványimádó vérének kevés az értéke szemünkben. Még fontosabb azonban, hogy nemzsidó orvosok bosszút állhatnának zsidó pácienseiken. Jobb kifogásokat kell találni. Egy zsidó orvos, akit szombaton egy nemzsidó beteg kezelésére a városból kihívnak, azzal érvelhet, hogy a városban kell maradnia, hogy a többi páciensét ellássa. Ezt lehet használni: "mert egy veszélyben levõ beteget kell ellátnom, nem tudok elutazni, és nem szeretném a honoráriumomat elveszteni"... Ilyen kifogás esetén nem kell veszélytõl tartani, mert orvosok, akik elkésnek, gyakran élnek azzal a kifogással, hogy egy másik sürgõs esettel foglalkoztak. Csak ha lehetetlen kifogást találni, akkor szabad egy zsidó orvosnak szombaton kocsival utazni, hogy nemzsidót kezeljen.

Az egész vita a kifogásokkal foglalkozik és nem a beteg gyógyításával vagy állapotának javításával. És mindenütt magától értetõdõnek tekintik, hogy nemzsidókat be szabad csapni és nem kell õket kezelni, kivéve ha ellenségességüktõl tartunk.

Ma természetesen kevés zsidó orvos vallásos, és többnyire nem is ismerik ezeket az elõírásokat. Továbbá úgy tûnik, hogy sok vallásos orvos - ami pozitív rájuk nézve - a hippokrátészi esküt hözhöz való kötõdést elõnyben részesíti fanatikus rabbijának elõírásainál. A rabbik befolyása azonban néhány orvos számára fontos. Sok olyan is van, akire az elõírások ugyan nem vonatkoznak, de nem mernek nyilvánosan tiltakozni ellenük.

Mindez messze van attól, hogy elintézett kérdés legyen. A legújabb halahai álláspontot egy rövid és mértékadó könyv írja le, ez megjelent angolul is a zsidó orvosi szabályzat címmel. Ez a könyv, melyet a neves izraeli alapítvány, a "Mossad Harav Kook" adott ki, Eliezer Jehuda Waldenberg rabbi válaszán alapul, aki a jeruzsálemi rabbinikus kerületi törvényszék fõbírója. Ennek a mûnek néhány része különös figyelmet érdemel.

Elõször is : tilos a szombatot egy karaita miatt megszentségteleníteni. Így áll benne, abszolút módon, minden további körülhatárolás nélkül. Ennek a kis szektának az ellenségessége lényegtelen, így õk meghalhatnak szombaton kezelés nélkül. A nemzsidókat illetõen: "A Talmud és a zsidó törvény kódexe szerint tilos a szombatot a bibliai vagy rabbinikus törvény megsértésével megszentségteleníteni, vagy egy beteg nemzsidó páciens életét megmenteni. Szintén tilos egy nemzsidó asszony szülését levezetni."

A tilalmat egy diszpenzáció lazítja: "Ma meg van engedve, a szombatot egy nemzsidó miatt megszentségteleníteni a rabbinikai törvény által megtiltott cselekedetekkel, mert így akadályozzuk meg a zsidók és nemzsidók közti negatív érzelmek elõállását."

Ez nem túl messzemenõ, mert egy orvosi kezelés során gyakran fordulnak elõ a Tóra által szombaton megtiltott cselekedetek, amelyeket ez a diszpenzáció nem fed. Van néhány halahai szaktekintély, úgy magyarázzák, akik ezt a diszpenzációt azokra is kiterjesztik. De ez más szavakkal azt mondja, hogy legtöbb halahai szaktekintély és azok, akiknek véleménye számít, ellenkezõ véleményen vannak. De még nem veszett el minden. A zsidó orvosi törvények c. könyv lélegzetelállító megoldást kínál ezekre a problémákra.

A megoldás a talmudi törvény egy kis helye. A Tórában leírt tilalomnak egy bizonyos munka elvégzésére szombaton elõfeltétele, hogy ez csak akkor áll, ha kivitelezésének fõ célja egy eredmény elérése. (Példa: A gabonaõrlést csak akkor tiltja meg a Tóra, ha az õrlés célja liszt elõállítása.) Ha viszont ugyanennek a cselekvésnek más eredménye lesz (melachah se-einah zrichah legufah), akkor megváltozik a cselekvés helyi értéke. Még mindig tilos ugyan, de nem a Tóra tiltja, hanem csak a bölcsek. Ezért:

A törvény áthágásának elkerülése végett van egy jogilag megengedett mód, egy nemzsidó páciens kezelését lehetõvé tenni, akkor is, ha ez a bibliai törvény ellen vét. Azt javasolja, hogy ha egy orvos a szükséges szolgálatot ellátja, nem azzal a céllal teszi, hogy a betegnek segítsen, hanem azzal, hogy a zsidó embereket védje a vallási diszkrimináció vádja ellen és bosszútól, amely különösen neki, de a többi zsidónak is veszélyt jelentene. Ennek a célkitûzésnek az esetén az orvos minden eljárása 'olyan cselekvés, amelynek a tényleges eredmény nem fõcélja'. .., amelyet szombaton csak a rabbinikai törvény tilt.

Egy nemrég héberül megjelent alapvetõ könyv ezt az álszent pótcselekvést javasolja a hippokrátészi eskü esetén. Noha az izraeli sajtó legalább két esetben írt errõl, az izraeli orvosszövetség mélyen hallgatott a témáról.

Miután a nagyon fontos kérdésrõl, halaha álláspontjáról a nemzsidók életfontosságú érdekeit illetõen kissé hosszasabban foglalkoztunk, most más halahai elõírásokkal akarunk foglalkozni, amelyek a nemzsidók megkülönböztetésére szolgálnak. Mivel sok ilyen elõírás van, itt csak a legfontosabbakról lesz szó. ***
37- Nemi bûnök

Egy házas zsidó asszony és egy másik férfi közti közösülés fõbûn mindkét oldalon és a legnagyobb bûnök egyike. Egy nemzsidó asszonynak itt egész más a helyzete. A halaha pimaszul azt állítja, hogy minden nemzsidó gyakran váltja nemi partnerét, és a versszakasz igaz rájuk: "húsuk olyan, mint a szamarak húsa, folyadékuk (spermájuk) a lovak spermájával azonos". Hogy egy nemzsidó asszony házas-e vagy nem, nem fontos,, mivel a házasság fogalma nemzsidókra nem alkalmazható. A Talmud egy ilyen közösülést a szodomiával tesz egyenlõvé (állatokkal való közösülés - a fordító). (Ugyanebbõl az okból kifolyólag állítják nemzsidókról, hogy az apaság náluk nem állapítható meg.)

A talmudikai enciklopédia ezt mondja:

Akinek nemi kapcsolata van egy nemzsidó feleségével, azt nem sújtja halálos büntetés, mert ez áll az Írásban: "Felebarátod felesége" és nem szól egy idegen feleségérõl. És a nemzsidókra vonatkozó parancsolat, hogy egy férfi legyen hû feleségéhez, nem áll zsidókra, mert egy pogány nem él házasságban. Egy házas nemzsidó asszony a nemzsidók részére tabu, de nem a zsidók számára.

Ez nem mondja azt, hogy egy zsidó férfi és egy nemzsidó nõ közötti nemi közösülés megengedett - éppen ellenkezõleg. A nemzsidó nõt a legsúlyosabban kell megbüntetni,

Kivégzik akkor is, ha a zsidó megerõszakolta.

Függetlenül attól, hogy három éves gyerekrõl, felnõttrõl, házas vagy nem házas, kilenc éves és egy napos gyerek, úgy kell megölni, mint egy vadállatot, mert egy zsidóval szándékosan közösült és így nehézségeket okozott egy zsidónak.

A zsidót meg kell korbácsolni. Ha papról van szó (Kohen), akkor kétszer annyi korbácsütést kap, mert duplán bûnözött. Egy papnak nem szabad prostituálttal közösülni, és állítólag minden nemzsidó asszony prostituált.

38- Státusz

A halaha szerint lehetõleg zsidók nem engedhetik meg nemzsidóknak, hogy zsidók fölött hatalmuk legyen, legyen ez bármilyen csekély. (A két példa: a zsidó hadsereg 10 katonájának parancsnoka és egy öntözõcsatorna felügyelõje.) Tipikus módon ez az elõírás a zsidóságra áttértekre és utódaikra is áll a nõi vonalon tíz nemzetség alatt, vagy addig, amíg származásuk ismert.

A nemzsidókról fölteszik, hogy született hazugok. Egy rabbinikai törvényszék elõtt nem tanúskodhatnak. Itt elméletileg a zsidó asszonyok, rabszolgák és kiskorúak szintjén állnak. A gyakorlat viszont még sötétebb számukra. Egy zsidó nõ szerepelhet bizonyos esetekben tanúként, ha egy rabbinikus bíróság hihetõnek tartja, egy nemzsidó ezzel ellentétben sohasem.

Probléma áll akkor elõ, ha egy rabbinikus törvényszék olyan ügyben kell hogy döntsön, amelynek csak nemzsidó tanúi vannak. Erre példa az özvegyek példája: A zsidó vallási törvény szerint egy asszonyt csak akkor lehet özveggyé nyilvánítani és csak akkor házasodhat újra, ha férje halálát biztosan tanúsítja egy tanú, aki látta halálát vagy a holttestet azonosította. A rabbinisztikus törvényszék a bizonyítékot egy zsidótól elfogadja, aki tanúsítja, hogy a kérdéses tényt egy nemzsidó tanútól hallotta. Ennek elõföltétele, hogy a törvényszék meg legyen arról gyõzõdve, hogy az utóbbi ezt mellékesen említette csak meg ("goj mesiah lefi tummo") és nem direkt kérdésre válaszolta, mert a nemzsidó direkt válasza egy zsidó direkt kérdésére valószínûleg hazugság. Ha szükséges, egy zsidó (általában egy rabbi) beszélgetésbe kezd a szemtanúval és anélkül, hogy közvetlenül megkérdezné, mellékesen fog belõle egy tanúvallomást kihozni a kérdéses tényrõl.

***

39- Pénz és tulajdon ef1-

40- Ajándékok ef2-

A Talmud nyíltan megtiltja nemzsidók megajándékozását. A klasszikus rabbinikai szaktekintélyek megváltoztatták ezt az elõírást, mert üzletemberek között szokásos ajándékot adni. Ezért úgy szól a szabály, hogy egy zsidó megajándékozhat egy nemzsidó ismerõst, mert ez nem igazi ajándék, hanem egyfajta invesztíció, amelyért profitot várnak el. Ismeretlen nemzsidók megajándékozása továbbra is tilos.

Hasonlóan átfogó az elõírás az alamizsnát illetõen. Zsidó koldusnak alamizsnát adni fontos vallási kötelesség. Nemzsidó koldusnak alamizsnát adni csak a béke érdekében megengedett. Sok rabbinisztikai figyelmeztetés mondja azt, hogy a nemzsidó koldusok rászokhatnak a zsidók alamizsnájára, úgyhogy lehetséges az ilyen adományozástól

eltekinteni anélkül, hogy szükségtelen ellenséges érzéseket ébresszünk.

41- Kamat követelése ef3-

A nemzsidók elleni megkülönböztetést ebben a dologban már a III. fejezetben (III. Ortodoxia és értelmezése) elmagyarázott diszpenzáció keretében tárgyaltuk, amely a valóságban megengedi azt, hogy zsidó hitelfölvevõtõl is kamatot szedjünk, messzemenõen elméleti dolog. Kamatmentes kölcsön adását egy zsidónak a felebaráti szeretet példájának tekintik, de a nemzsidó hitelvevõtõl kamatot szedni vallási kötelesség. Valójában sokan - ha nem minden rabbinikus szaktekintély Majmonidészt is beleértve parancsként tekintik azt, hogy egy nemzsidótól olyan magas kamatot szedjünk be, amekkorát csak lehet.

42- Elvesztett tulajdon ef4-

Ha egy zsidó olyan idegen tulajdont talál, amelynek valószínû tulajdonosa egy zsidó, akkor a megtalálónak ezt nyilvánosságra kell hozni és mindent el kell követnie, hogy visszaadja a talált tárgyat. De a Talmud és minden korábbi rabbinikai szaktekintély szerint nemcsak hogy megengedett dolog az, hogy a zsidó megtartsa egy nemzsidó elvesztett tulajdonát, de tilos is neki azt visszaadni. Csak mióta az egyes országokban törvények születtek, melyek a talált tárgyak visszaadását kötelezõvé teszik, utasítják a zsidókat, hogy tartsák be ezeket a törvényeket, de nem vallási kötelességként, hanem a polgári engedelmesség aktusaként az állammal szemben. Ha a tulajdonos nemzsidó, nem kötelesek semmit tenni azért, hogy õt megtalálják.

43- Csalás az üzleti életben ef5-

Zsidók becsapása súlyos bûn, egy nemzsidó közvetlen becsapása csak nem megengedett cselekmény. A közvetett becsapás meg van engedve, ha nagy valószínûséggel nem okoz ellenségességet zsidók ellen és nem sérti meg a zsidó vallást. Ennek példája az ár hibás kiszámítása vétel esetén. Ha egy zsidó saját kárára téved, akkor vallási kötelesség õt kijavítani. Ha egy nemzsidó követ el ilyen hibát, nem kell ezt vele közölni, hanem azt kell neki mondani: "ráhagyom magam az ön számítására", hogy nehogy késõbb ellenséges érzelmek lépjenek föl, ha a nemzsidó késõbb fölismeri saját hibáját.

44- Csalás ef6-

Tilos zsidót vásárlásnál vagy eladásnál az árat illetõen becsapni. De a csalás tilalma nem áll nemzsidókra, mert az Írás azt mondja: "Senki sem csaphatja be bátyját". Egy nemzsidót, aki zsidót csap be, kötelezni kell arra, hogy visszacsinálja a csalást, de nem kell szigorúbban megbüntetni, mint egy zsidót hasonló esetben.

45- Tolvajlás és rablás

Erõszakmentes lopás szigorúan tilos, nemzsidóktól is, ahogy a Sulhán Áruh olyan szépen írja. Erõszakos rablás szintén tilos, ha az áldozat zsidó- Egy nemzsidó kirablása zsidó által nem tilos közvetlenül, de a körülményektõl függ, mit pl. hogy a zsidók nem állnak a mi uralmunk alatt; ha a zsidók a mi uralkodásunk alatt állnak, akkor nem tilos a rablás. Arról, hogy milyen körülmények között rabolhat ki egy zsidó nemzsidókat, megoszlik a rabbinikai szaktekintélyek véleménye. Az egész vita csak a nemzsidók és zsidók egymáshoz viszonyított hatalmával foglalkozik és veszi figyelembe az igazságosság és emberség szempontját. Ez megmagyarázza, hogy miért tiltakozott olyan kevés rabbi a

palesztinai tulajdon elrablása miatt Izraelben . Ezt a rablást a zsidók hatalma támogatta.

46- Nemzsidók Izraelben

Az általánosan nemzsidók elleni törvények mellett a halaha külön törvényeket is tartalmaz olyan nemzsidók ellen, akik Izrael országában (Erez Izrael) élnek vagy bizonyos esetekben az országon keresztülutaznak. Ezek a törvények kívánják a zsidó uralmat biztosítani ebben az országban.

A Talmud és a talmudi irodalom különbözõ álláspontot foglal el Izrael országának pontos földrajzi definícióját illetõleg, és ez a vita a különbözõ cionista véleménycsoportok között ma is folyik. A maximalisták szemében Izrael országához maga Palesztína mellett nemcsak az egész Színai, Jordánia, Szíria és Libanon tartozik, hanem Törökország jelentõs részei is. Az uralkodó minimalisták nézete szerint az északi határ csak Szíria és Libanon közepén fekszik, kb. Homs szélességi fokán. Ben Gurion ezt az álláspontot támogatta. De azok is, akik Szíriát és Libanont kizárják, egy nézeten vannak abban, hogy bizonyos megkülönböztetõ törvények (ha kevésbé elnyomóak is, mint magában Izraelben), az ezeken a részeken lakó nemzsidók számára érvényesek, mert ez a terület Dávid király birodalmának volt része. Ciprus minden talmudi vélemény szerint Izrael része.

Most néhány ilyen kivételes törvényt mutatok be, amelyek nemzsidókra érvényesek Izrael országában. Föltûnõ itt a mai cionista gyakorlathoz való kapcsolat.

A halaha megtiltja zsidóknak, hogy ingatlant, azaz földet és házakat Izrael országában nemzsidóknak eladjanak. Szíriában házak eladása meg van engedve, földeké nincs.

Egy ház bérbeadása Izrael országában nemzsidóknak két föltétel mellett lehetséges. Elõször is nem lakhat a házban, hanem azt más célokra használhatja, mint pl. raktárnak. Másodsorban három vagy annál több egymás mellett álló házat nem szabad bérbe adni. Ezeknek és más elõírásoknak a magyarázata így hangzik: "ne engedd meg nekik, hogy az országban tartózkodjanak, mert ha nincs földjük, csak ideiglenesen fognak letelepedni." Nemzsidók ideiglenes jelenléte csak akkor tûrhetõ el, ha a zsidók máshol élnek vagy a nemzsidók hatalmasabbak mint a zsidók.

Ha viszont a zsidók hatalmasabbak mint a nemzsidók, nem szabad bálványimádókat megtûrni magunk között. Egy csak ideiglenesen itt tartózkodó házaló is csak akkor jöhet be országunkba, ha Nóé hét törvényét tiszteli, mert ez áll az Írásban: "Ne lakjanak országodban.", azaz ideiglenesen sem. Ha betartja Nóé hét törvényét, akkor itt lakó idegen lesz (ger toschaw), és megkapja az ideiglenesen itt tartózkodó idegen státuszát, kivéve az ünneplés évében [azaz amikor a templom még állt és áldozatokat hoztak]. Az ünneplés évén kívül tilos bárkit is fölvenni, aki nem tért teljesen át a júdaizmusra (ger zedek).

Ezzel világos, hogy a palesztínok kezelése a halaha szerint csak a zsidó hatalom kérdése, ahogy ezt a Gus Emunim vezetõi és szimpatizánsai mondják. Ha a zsidóknak elég hatalma van, vallási kötelességük a palesztínok elûzése.

Izraeli rabbik és fanatikus híveik gyakran idézik ezeket a törvényeket. Így például azt a törvényt, amely három egymás mellett álló ház bérbe adását nemzsidóknak megtiltja, az a rabbinikai konferencia ünnepélyesen elismerte, amely 1979-ben a Camp Davidi szerzõdéseket írta alá. A konferencia megállapította, hogy a halaha szerint az autonómia, amelyet Begin fölajánlott a palesztínoknak, túl liberális. Az ilyen nyilvánosan elhangzott

nyilatkozatok ellen, amelyek valóban korrektül adják vissza a halaha álláspontját, a cionista baloldal ritkán foglal állást.

Az eddig említett törvényeken kívül, amelyek minden nemzsidó ellen irányulnak Izrael országában, a kánaániak és más, Palesztína Jósua vezetésével történõ elfoglalása elõtt itt élõ nemzetek, valamint az amalekiták ellen hozott törvények hatása még negatívabb. Mindezeket a népeket teljesen ki kell irtani. A Talmud és a talmudi irodalom még határozottabban ismétlik a bibliai követeléseket a népgyilkosságra. befolyásos rabbik, akiknek az izraeli hadsereg tisztjei között sok hívük van, a palesztínokat (sõt minden arabot) ezekkel a népekkel teszik egyenlõvé, úgy hogy az olyan parancsok, mint: "Ne mentsd meg aki lélegzik" aktuális értelmet kapnak. Valóban nem rendkívüli, hogy tartalékosok, akiket õrszolgálatra hívnak be a Gáza övezetben, nevelõ célzatú kiképzést kapnak, ahol elmondják nekik, hogy a Gáza övezetben élõ palesztínok olyanok, mit az amalekiták. Egy jelentõs izraeli rabbi idézte ünnepélyesen a midaniták kiirtására fölszólító bibliai szakaszokat a kibbijai tömeggyilkosság igazolására. Ez a történet erõsen elterjedt az izraeli hadseregben. Sok hasonló példát hozhatnánk föl vérszomjas rabbinikai nyilatkozatokra a palesztínok ellen, amelyek mind ezeken a törvényeken alapulnak.

***

47- Szidalmazás

Ez alatt a cím alatt a halaha törvényeibõl olyan példákat fogok bemutatni, amelyeknek legfontosabb célja nem is annyira abból áll, hogy nemzsidók elleni megkülönböztetéseket írjanak elõ, hanem az, hogy a nemzsidók elleni gyûlöletet és megvetést szítsák. Így ebben a fejezetben nem csak idézek a vonatkozó halahai forrásokból (ahogy eddig tettem), hanem néhány kevésbé alapvetõ mûvet is figyelembe veszek, amelyek eléggé elterjedtek a vallásoktatásban.

Kezdjük néhány liturgiai imádság szövegével. A napi reggeli ima elsõ részében minden hívõ zsidó köszönetet mond Istennek azért, hogy nem nemzsidót csinált belõle. A napi ima záró része (amelyet az újévi és a Jom Kippuri istentisztelet legünnepélyesebb részében is elmondanak) azzal a kijelentéssel kezdõdik: "Köszönünk mindent az Úrnak. Hogy nem olyanná tett minket, mint más országok népeit. Mert ezek a hiúság és méltatlanság elõtt hajolnak meg és olyan Istenhez imádkoznak, aki nem segít." Míg a cenzorok az utolsó mondatrészt kihúzták az imádságos könyvekbõl, Keleteurópában szóban adták tovább és most sok Izraelben nyomott imakönyvben újra benne van. A heti ima, a 'tizennyolcas ima' olyan különleges átkot tartalmaz, amelyet eredetileg keresztények, a kereszténységhez konvertált zsidók és más zsidó vallásilag eltérõk ellen szántak: "És ne legyen az árulóknak reménye és menjenek a keresztények rögtön tönkre". Ez a megfogalmazás az elsõ század elején fogalmazódott meg, amikor a kereszténység még csak egy kis üldözött szekta volt. Valamivel a 14. évszázad elõtt legyöngítették: "Ne legyen az árulóknak reménye és minden vallástagadó menjen rögtön tönkre". és további nyomás miatt "Ne legyen az besúgóknak reménye és minden vallástagadó menjen rögtön tönkre"-re változtatták. Izrael alapítása után megfordult a kocka, és sok újonnan nyomott imádságos könyv újra a második változatot használta, amelyet sok tanár is elõír az izraeli vallásos iskolákban. 1967 után a Gus Emunimhoz közelálló közösségek közül sok vett át újra az elsõ változatot (addig csak szóban használták és nem írásban), és ma naponta azért imádkoznak, hogy a keresztények menjen rögtön tönkre. Ez a váltás akkor történt, amikor a katolikus egyház XXII János pápa uralkodása alatt eltávolított a nagypénteki liturgiából egy imát, amelyben Istent arra kérik, hogy bocsásson meg a zsidóknak és vallási eltérõknek. Errõl az imáról a

legtöbb zsidó vezetõ azt állította, hogy sértõ, sõt antiszemita.

A napi ima mellett egy vallásos zsidónak különféle (örömteli vagy szomorú) alkalmakkor rövid áldásokat kell mondani (pl. egy új ruhadarab felvételekor, ha az évben elõször eszik bizonyos gyümölcsfajtákat, erõs villámlást lát, rossz híreket hall, stb...) Ezeknek a rövid áldásoknak némelyike a nemzsidók elleni gyûlölet és megvetés erõsítésére szolgál.

A II fejezetben (II: Elõítéletek és hamisítások) megemlítettem azt az elõírást, hogy egy zsidó egy nemzsidó temetõ láttán átkot kell hogy mondjon, de Istent kell dícsérnie, ha zsidó temetõben van.

Hasonló elõírás vonatkozik az élõkre. Ha egy hívõ zsidó nagy zsidó tömeget lát, akkor Istent kell dícsérnie, de átkozódnia kell, ha nemzsidók nagyobb tömegét látja.

Az épületek sem kivételek. A Talmud elõírja, hogy ha egy zsidó olyan lakás mellett megy el, ahol nemzsidók laknak, akkor annak tönkremenéséért kell imádkoznia. Ha az épület romokban hever, akkor a bosszú Istenének kell köszönetet mondania. Természetesen a fordított elõírások igazak zsidó házak esetén. Ezt az elõírást zsidó parasztok, akik saját falvakban vagy városok zsidónegyedeiben éltek, könnyen be tudták tartani. A klasszikus júdaizmus föltételei mellett mind nehezebben volt betartható és ezért csak más vallások templomaira és egyházi épületeire vonatkozott (Az Iszlám kivételével). Ebben az összefüggésben a szokások megerõsítették ezt az elõírást. Szokássá lett ugyanis, hogy egy templom vagy egy kereszt láttán (általában háromszor) köptek, mégpedig a kötelezõen elõírt szánakozás finomításaként. Amellett szidalmazó bibliai szakaszokat is fûztek hozzá.

Létezik továbbá elõírásoknak egy sorozata, amely nemzsidók vagy azok tetteinek dicséretét megtiltja, kivéve, ha egy ilyen dicséret hallgatólagosan zsidók vagy azok tetteinek magasabb fokú dicséretét foglalja magába. Így például Agnon, az író hazatérése után Stockholmból, ahol az irodalmi nóbel díjat kapta meg, dicsérte az izraeli rádióban a svéd akadémiát, gyorsan hozzáfûzte: "nem felejtettem el, hogy tilos nemzsidókat dicsérni. Dicséretemnek azonban különös oka van".- azaz, hogy egy zsidó kapta meg a díjat.

Ugyanígy tilos, nemzsidók népünnepélyein részt venni, kivéve, ha a részvétel elutasítása ellenségességet szülne zsidók ellen. Ilyenkor szabad kis mértékben részt venni.

Az eddig említett szabályok mellet léteznek mások, amelyek zsidók és nemzsidók emberi barátságait hivatottak megakadályozni. Két példát említek erre: Az áldozati bor szabálya és a nemzsidókra vonatkozó szabályok, ha azok zsidóknak készítenek el élelmet zsidó vallási ünnepeken.

Egy vallásos zsidó nem ihat olyan bort, amelynek elõállításánál nemzsidók valamilyen módon közremûködtek. Egy nyitott üvegben levõ bort, akkor is, ha azt teljesen zsidók állították elõ, tilos akkor fogyasztani, ha egy nemzsidó megérintette az üveget vagy akárcsak a kezét fölötte elhúzta. Ezt a rabbik úgy okolják meg, hogy minden nemzsidó nemcsak bálványimádó, hanem föl kell róluk tételezni, hogy gonoszul elõnyöket akarnak a maguk számára elérni, és suttogva vagy gondolatban minden bort, amelyet zsidók inni szándékoznak, bálványaiknak szentelik mint ivási áldozatot. Ez a törvény kötelezõen érvényes minden keresztényre és kissé gyöngébb formában moszlémokra is. (egy nyitott borosüveg tartalmát, amelyet keresztény ember megérintett, ki kell önteni. Ha egy moszlém érintette meg, akkor még el lehet adni vagy el lehet ajándékozni., de egy zsidó nem ihatja meg. A törvény érvényes nemzsidó ateistákra is (honnan tudhatnánk, hogy nem

hazudják csak, hogy ateisták?), de nem érvényes zsidó ateistákra.

Azok a törvények, amelyek a munkát tiltják meg szombaton, érvényesek, ha nem is olyan szigorúan más vallási ünnepek esetén is. Így egy nem szombatra esõ ünnep esetén minden munka meg van engedve, amely a vallásos ünnepnapon megeendõ étel elkészítéséhez szükséges. A törvény ezt mint a lelki táplálék elõkészítését (ochel nefesch) definiálja, ahol a lélek alatt zsidót értenek, nemzsidók és kutyák kifejezetten ki vannak zárva ez alól. De létezik egy diszpenzáció hatalmas nemzsidók javára, akik ellenségessége veszélyes lehet. Ezért lehetséges egy vallási ünnepnapon egy látogató számára is fõzni, ha nem hívtuk meg tudatosan.

Ha a gyakorlati alkalmazástól eltekintünk, az állandó foglalkozás ezekkel a törvényekkel, amelyek a halaha tanulmányozásához tartoznak, és a klasszikus zsidóságban a legfölsõbb vallási kötelesség volt, fontos lelki alapállást eredményezett.

Egy ortodox zsidó a szent tanulmányok során gyermekkortól megtanulja, hogy a nemzsidókat kutyákkal kell összehasonlítani, hogy bûn dicséretük, stb... A kezdõknek szóló tankönyvek hatása itt még rosszabb, mint a Talmudé és a nagy talmudi történelemkönyveké. Ennek egyik oka az, hogy az ilyen alapvetõ szövegekhez részletes magyarázatok tartoznak, hogy a fiatalokra és a képzetlenekre mélyen hassanak. Nagyszámú ilyen szövegbõl kiválasztottam egyet, amely most nagyon népszerû Izraelben . Olcsó könyvként jelent meg, amelyet az Izraeli kormány erõsen támogat anyagilag. Itt egy spanyolországi névtelen rabbi könyvérõl van szó, melyet a 14. század elején írt a nevelésrõl, amely a júdaizmus 613 vallási parancsolatot (micváját) abban a sorrendben magyarázza el, ahogy azok a talmudi magyarázatban, melyet a III. fejezetben (III: Ortodoxia és magyarázat) írtunk le, találhatók, és Mózes öt könyvében találhatók állítólag. Hosszan tartó befolyását és népszerûségét a világos és könnyen érthetõ héber stílusnak köszönheti, amelyet írásakor használtak.

A könyv központi oktatási célja abban áll, hogy a Biblia korrekt jelentését magyarázza el olyan fogalmakról, mint a felebarát, barát és ember, amit szintén a III. fejezetben tárgyaltunk. Így a 219§, amelyben a "Szeresd felebarátodat mint tenmagadat"-ból következõ vallási kötelességeket írja le a "A zsidók szeretete vallási kötelesség" cím alatt, a következõképpen hangzik:

"Minden zsidót szívbõl szeretni azt jelenti, hogy minden zsidóval és annak pénzével úgy kell törõdnünk, mint sajátmagunkkal, és saját pénzünkkel, mert így szól az írás: 'Szeresd felebarátodat mint tenmagadat' és tisztelt bölcseink ezt mondták: 'Ami neked árt, azt ne tedd barátoddal sem'.. és sok más vallási kötelesség következik ebbõl, mert valaki, aki egy barátját úgy szereti, mint önmagát, nem lopja el annak a pénzét, nem csalja meg feleségével, nem csapja be pénzügyekben vagy szavakkal, nem lopja el a telkét és semmiféle kárt nem okoz neki. Továbbá sok vallási kötelesség függ ettõl, mint ezt minden értelmes ember tudja."

A 322§-ban, amely azzal a kötelességgel foglalkozik, hogy egy nemzsidó rabszolgát örökre rabszolgaságban kell tartani (amivel szemben egy zsidó rabszolgát hét év után szabadon kell engedni), a következõ magyarázat áll:

"Vallási kötelességeinknek az a tény az alapja, hogy a zsidó nép az emberi faj legkitûnõbbje, amelyet azért teremtettek, hogy teremtõjét fölismerje, ÕT imádja és érdemes legyen arra, hogy rabszolgákat tartson szolgálatában. Ha nincsenek rabszolgái

más népekbõl, akkor saját fivéreit is rabszolgává teheti, akik így nem tudnak az Örökkévalónak, akinek neve legyen áldott, szolgálni. És ezért parancsolta meg nekünk, hogy legyenek ilyen szolgái, akiket elõzõleg erre fölkészítenek és a bálványimádást kiverték belõlük, és így nem jelentenek veszélyt házainkra. Ez ennek a szakasznak a célja. De fivéreitek, Izrael gyermekei közül egy se uralkodjon a többiek fölött nagy szigorral, hogy ne kelljen fivéreidet rabszolgává tenned, akik mind készek Isten imádására."

Az 545 §-ban, amely azzal a vallási paranccsal foglalkozik, hogy nemzsidóktól kamatot kell szedni, a következõt mondja a törvény:

"Megparancsolták nekünk, hogy kamatot szedjünk a nemzsidóktól, ha pénzt adunk nekik kölcsön, és nem szabad kamatmentes kölcsönt adnunk nekik.

Magyarázat: Ennek a vallási kötelességnek az az oka, hogy nem szabad kegyelmet gyakorolnunk, kivéve azokkal az emberekkel szemben, akik Isten átélik és imádják. Ha jótékonyságunkat csak ilyenekkel szemben gyakoroljuk és az emberiség maradékával szemben tartózkodóak vagyunk, akkor bebizonyítjuk, hogy szeretetünk és jótékonyságunk nagy részét nekik adjuk, mert õk a szent vallást követik, amely ÕT imádja, legyen a neve áldott. Mert így kapjuk meg jutalmunkat Istentõl, ha a jótékonyságot nem idegenekkel szemben gyakoroljuk, amely annak a jutalma, hogy a jótékonyság gyümölcseit saját népünknek juttatjuk."

Hasonló különbségtevéssel találkozunk számos más helyen. A munkabér kifizetésének késleltetése (238 §) esetén az író kifejezetten utal arra, hogy ez a bûn nemzsidók esetén nem olyan súlyos. A káromkodás tilalma így hangzik: Ne átkozz zsidót, se férfit, sem nõt. (239§). Ugyanez igaz a félrevezetõ tanács adására, más emberek gyûlöletére, szégyenbe hozására, vagy a bosszúállásra is. (240, 245, 246, 247§§), amelyek csak zsidótársakra vonatkoznak.

A nemzsidók szokásai gyakorlásának a tilalma (262 §) azt jelenti, hogy zsidók magukat a nemzsidóktól nemcsak távol kell hogy tartsák, hanem hogy viselkedésükrõl, sõt öltözködésükrõl rosszakat kell mondaniuk.

Utalni szeretnék arra, hogy a fönt idézett magyarázatok a halaha tanításait nem adják vissza egész korrekt módon. A rabbik és ami még ennél is rosszabb, a júdaizmus azt mentegetõ tudósai ezt nagyon is pontosan tudják. Ezért nem is próbálnak a zsidó közösség elõtt ilyen vélemények ellen érvelni és a közösségen kívül természetesen sohasem említik ezeket. Ehelyett minden zsidót szidalmaznak, aki nemzsidók füle hallatára ezeket a dolgokat szóba hozza, és csaló szándékkal tagadnak, ahol a kétértelmû kijelentések mûvészete gyõzelmeket ünnepel. Így általános fordulatokban utalnak arra, mekkora jelentõsége van a jótékonyságnak a zsidóság szemében, de elfelejtik megemlíteni, hogy a halaha szerint a jótékonyság csak zsidókkal szembeni jótékonyságot jelenti.

Mindenki, aki Izraelben él tudja, hogy milyen mély és elterjedt az a gyûlölet , amelyet az izraeli zsidók minden nemzsidóval szemben éreznek. Általában nem mutatják ezt a külvilág elõtt. Izrael állam alapítása óta, az 1967-es háború óta és Menahem Begin fölemelkedése óta az izraeli és a külföldön élõ zsidók egy jelentõs kisebbsége nyitottabb lett az ilyen kérdések iránt. Az utóbbi években az olyan embertelen elõírásokat, hogy a rabszolgaság a nemzsidók természetes sorsa, Izraelben nyilvánosan (még a TV-ben is) idézték zsidó parasztok, akik arab munkaerõt, különösen gyerekeket zsákmányolnak ki. A Gus Emunim vezetõi vallási elõírásokra hivatkoznak, amelyek szerint zsidók kötelessége,

nemzsidó munkaerõket elnyomni, és ezeket használják a palesztin polgármesterek elleni gyilkossági kísérletek igazolására és mint Isteni támogatást saját terveik számára, hogy minden arabot ûzzenek ki Palesztínából.

Sok cionista utasítja el ezeket az álláspontokat politikai okokból, standard ellenvetéseiket arra alapítva, hogy a zsidó önérdek melyik célt szolgálja, de nem a humanitás és az etika általánosan igaz tételeivel. Így pl. azzal érvelnek, hogy a palesztínok kizsákmányolása és elnyomása az izraeliek által többé-kevésbé az izraeli társadalmat megrontja, vagy hogy a palesztínok kiûzése a mai politika feltételek mellett nem kivitelezhetõ, vagy hogy az izraeli terror a palesztínok ellen Izraelt nemzetközileg elszigeteli. A cionisták alapvetõen osztják, és különösen a baloldali cionisták a mély megvetést a nemzsidókkal szemben, amelyet az ortodox júdaizmus olyan élénken támogat.

***

48- A kereszténységhez és Iszlámhoz való viszony

Az elõzõ oldalon csak érintettem a rabbinikus álláspontot ezekkel a vallásokkal szemben néhány példa kapcsán. De hasznos, ezt az álláspontot itt röviden bemutatni.

A júdaizmust nagyon mély gyûlölet tölti be a kereszténységgel szemben anélkül, hogy ismerné az utóbbit. Ez a gyûlölet erõsebb lett a keresztények által elkövetett zsidóüldözések hatására, de messzemenõen független attól. Abból az idõbõl származik, amikor a hatalommal nem rendelkezõ keresztényeket üldözték (nem utolsósorban a zsidók), és ezt azok a zsidók is osztják, akiket keresztények nem üldöztek, sõt, támogatták õket. Például Majmonidész moszlém üldözések miatt az Almohádok uralma alatt a Keresztesek Jeruzsálemi királyságába menekült, de nézeteit ez a legcsekélyebb mértékben sem módosította. Ez a mély negatív beállítottság két fõelemen alapul:

Elõször is a gyûlölettel teli rosszindulatú rágalmazásokon Jézus ellen. Természetesen élesen meg kell különböztetni a júdaizmus Jézus elleni álláspontját az antiszemiták és a zsidók védõi közti értelmetlen ellentétek között, amelyek a kivégzésével szembeni felelõsséget illetõen térnek el egymástól. A legtöbb modern tudós bevallja, hogy Jézus kivégzésének pontos körülményeit nem ismeri, mert az errõl szóló források és korabeli jelentések csekély száma, valamint az evangéliumok késõbbi leírása és az ezek közötti ellentmondások ezt nem teszik lehetõvé. A kollektív illetve az öröklõdõ bûn fogalma alattomos és abszurd. Itt azonban nem Jézusra vonatkozó tényekrõl van szó, hanem azokról a pontatlan, sõt rágalmazó Talmudi és a Talmudot követõ irodalomban található jelentésekrõl, amelyekben a zsidók a 19. századig hittek, és sok zsidó, különösen Izraelben ma is hisz bennük. Emiatt játszanak ezek a jelentések fontos szerepet a zsidóknak a kereszténységgel szembeni beállítottságánál.

A Talmud szerint egy rendes rabbinikus törvényszék ítélte el Jézust bálványimádás miatt, mert a többi zsidókat arra buzdította, hogy a rabbik tekintélyét vessék meg. Minden zsidó forrás, amely kivégzésérõl szól, örömmel veszi át a felelõsséget amiatt. A talmudi jelentés meg sem említi a rómaiakat. A népszerû jelentések, amelyeket szintén nagyon komolyan vettek, mint a Toledói Jesu, még rosszabb példa, mert ezek nemcsak a fönt említett bûnöket, hanem varázslói hatalmat is tulajdonítanak neki. Maga a Jézus név is a zsidók számára minden gyûlöletes jelképe volt és ma is az. Hasonlóan mély az evangéliumok megvetése. A modern izraeli iskolákban sem lehet rájuk hivatkozni (nem is beszélve tanításukról).

Másodszor a rabbinikai tanítás a kereszténységet teológiai, és ezzel tudatlanságon alapuló okokból mint bálványimádást fogja föl, éspedig a keresztény tantételek túl durva értelmezése által Krisztus emberré válásáról és a Szentháromságról. Minden keresztény jelképet és képi ábrázolást bálványoknak tekintenek - még azok a zsidók is, akik szó szerint köveket, írástekercseket vagy szent emberek személyes tárgyait imádják.

Ehhez képest viszonylag enyhén bírálják meg az iszlámot. A Mohamednek adott név, õrült (mesugga) nem volt olyan sértõ, mint amilyennek ma tûnik és minden esetre elhomályosodik a Jézusnak szánt szidalmak mellett. A Koránt sem akarják elégetni, mint az Újtestamentumot. Bár nem tisztelik úgy, ahogy az iszlám törvényei a szent zsidó írásokat tisztelik, de legalább normális könyvként kezelik. A legtöbb rabbinikai szaktekintély egységes véleménye szerint az iszlám nem bálványimádás (noha a Gus Emunim néhány vezetõje ezt nem veszi figyelembe). Ezért rögzíti le a halaha, hogy zsidók a moszlémokat nem kezelhetik rosszabbul, mint a többi nemzsidót - de jobban sem. Itt is idézhetjük Majmonidészt ennek magyarázatára. Õ ugyanis kifejezetten megállapítja, hogy az iszlám nem bálványimádás. Filozófiai mûveiben nagy tisztelettel idéz az Iszlám filozófiai szaktekintélyeitõl. Mint már említettük, Szaladin és családjának háziorvosa volt, és Szaladin kinevezte minden egyiptomi zsidó fõrabbijának. Ennek ellenére az általa fölállított szabályok a nemzsidó élet mentése ellen (kivéve a zsidók elleni veszélyek kivédésére) moszlémokkal szemben is érvényesek.

----- az ötödik részhez ----

F/ 49- Politikai következmények

A klasszikus zsidóság változatlan álláspontja nemzsidókkal szemben még mindig erõsen rányomja bélyegét híveire, az ortodox zsidókra és azokra, akik hagyományait nyilvánvalóan folytatják, a cionisták, akiknek nagy a befolyása Izrael állam politikájára. 1967 óta Izrael mind zsidóbb lesz, és emiatt inkább zsidó-ideológiai meggondolások mint hidegen kiszámított imperialista érdekek vezérlik politikáját. A külföldi megfigyelõk általában nem veszik észre ezt a befolyást. Arra hajlanak, hogy ne vegyék észre a zsidó vallás befolyását az izraeli politikára, vagy azt csekélynek nevezzék. Ez elmagyarázza azt is, hogy elõrejelzéseik miért nem teljesülnek be.

Az izraeli kormányválságok nagy része valójában vallási és gyakran triviális okok következménye. Háborúk és krízisek idejét leszámítva a héber nyelvû sajtó fõképpen a különféle vallási csoportok és a vallási és világi csoportok vitáival foglalkozik. Ennek a könyvnek az írásakor (1993 augusztusában) a héber sajtó olvasói a következõ témákról olvashattak: Hogy azok az elesett katonák, akik anyai részrõl nem zsidó eredetûek, az izraeli katonai temetõknek egy elkülönített részében kell-e eltemetni, hogy zsidó vallásos temetkezési vállalkozásoknak, akiknek monopóliuma van minden zsidó eltemetésére, kivéve a kibuctagokéra, megengedjék-e, hogy továbbra is a nem körülmetélt zsidókat a temetés elõtt körülmetéljék (és ezt a család engedélye nélkül), hogy a nem kóser hús importja Izraelbe, amely az állam létének kezdete óta nem hivatalosan tilos, a törvény megtiltsa-e vagy engedélyezze-e. Sok hasonló kérdés van Izraelben , amelyek az izraeli-zsidó közvéleményt jobban érdeklik, mint a palesztínokkal és Szíriával folytatott tárgyalások.

Néhány izraeli politikus kísérlete, a zsidó ideológia hatását tiszta imperialista érdekek érdekében nem venni figyelembe, katasztrofális eredményeket mutatott. A Jom Kippur háborúban elszenvedett részleges vereség után Izraelnek 1974 elején létfontosságú érdeke volt a PLO növekvõ befolyását lecsökkenteni, amelyet addig az arab államok még nem ismertek el mint a palesztínok egyetlen legális képviselõjét. Az izraeli kormány akkor azt tervezte, hogy a megszállt Nyugatjordániában növelje a jordániai befolyást. Amikor Husszein királyt kérték fel közremûködésre, az a látható jóindulat jelét kérte. Mosé Dajan egyetértésével megegyeztek abban, hogy a legfontosabb támogató tiszteletére Nyugatjordániában, Jabri Sejkére Hebronban, aki a déli részt kemény kézzel kormányozta, ünnepséget rendeznek a környék kormányzóinak részvételével az õ hebroni luxusszállásának udvarában. Ezt az ünnepséget a király születésnapjának a tiszteletére, amelyen a jordániai zászlót nyilvánosan akarták mutatni, egy jordániabarát kampány kezdetének szánták. De a közeli Kirijat Arbat település vallásos lakói, aki akkor csak pár tucatot számláltak, hallottak a tervrõl, és Golda Meir miniszterelnöknõt és Dajant energikus tiltakozással nyomás alá vették, mert egy nemzsidó állam zászlójának fölhúzása Izrael országában ellentmond a szent törvénynek, hogy az ország csak a zsidóké. Mert minden cionista egyetért ezzel az alapelvvel, a kormány engedett kívánságuknak és utasította Jabri sejket, hogy ne húzza föl a jordániai zászlókat. Erre Jabri, aki ezzel mélyen meg volt alázva, lemondta az ünnepséget. Röviddel ezután az Arab Liga Fezben tartott találkozóján Husszein király amellett szavazott, hogy a PLO-t ismerjék el mint a palesztínok egyetlen képviseletét. Az izraeli zsidó közvéleménynek a zsidó ideológiai meggondolások fontosabbak mint bármi más, beleértve az autonómiáról szóló tárgyalásokat is.

Az izraeli politikának ebbõl az ábrázolásából és a júdaizmus hozzátartozó vizsgálatából az jön ki, hogy az izraeli politika vizsgálata mindig megtéveszt, ha a zsidó állam sajátságos jelentését nem hangsúlyozzuk.

Különösen nem korrekt Izrael összehasonlítása a nyugati imperializmussal vagy a gyarmatosító államokkal. Az apartheid ideje alatt Délafrika hivatalosan 87%-ban a fehérek és 13%-a feketék tulajdona volt. Azonkívül hivatalosan hoztak létre ún. hazákat vagy bantu államokat, amelyek önálló államok voltak. De a zsidó ideológia azt írja elõ, hogy Izrael semelyik része nem lehet nemzsidók tulajdona és nyilvánosan nem mutathatók más állam független jelképei (mint a jordániai zászló). Az ország fölszabadításának gondolata azt követeli, hogy ideális esetben az egész országot (és nem csak 87 %-át) ki kell váltani, azaz zsidó tulajdonba kell hogy átmenjen. A zsidó ideológia megtiltja az imperializmus kényelmes alapgondolatát, amelyet már a rómaiak is ismertek és sok más világbirodalom is, és amelyet lord Cromer fogalmazott meg a legjobban: "Mi nem kormányozzuk Egyiptomot - mi Egyiptom kormányát kormányozzuk".

A zsidó ideológia megtiltja ezt. Még azt is megtiltja, hogy Izrael országban a tisztelete megadják a nemzsidó kormányzóknak. A királyok, szultánok, maharadzsák, vazallus fõnökök, vagy a függõ diktátorok intézményét, amely olyan kényelmes az imperialista uralomnak, nem vethetõ be Izraelben olyan területen, amelyeit Izrael állam részének tekintenek. Így a palesztínok aggodalma, hogy nekik egy Bantusztánt ajánlanak föl, teljesen alaptalan. Csak ha sok zsidó élet vész el egy háborúban, mint ahogy ez 1973-ban és a háború utójátéka idején 1983-1985-ben Libanonban történt, képzelhetõ el egy izraeli visszavonulás, amelyet az az alapelv szentesít, hogy a zsidó élet szentsége minden más meggondolásnál fontosabb. Ameddig azonban Izrael zsidó állam marad, nem lehetséges az, hogy függetlenséget vagy autonómiát adjon területén nemzsidóknak politikai okokból. Izrael néhány más államhoz hasonlóan kizáró állam és a kizárás Izrael elõjoga.

A zsidó ideológia valószínûleg nem csak az izraeli politikát hanem a diaszpórában élõ zsidók jelentõs részét is, ha nem a legnagyobbat befolyásolja. A zsidó ideológia átültetése a gyakorlatba erõs Izraelt kíván, amely jelentõs mértékben függ attól a támogatástól, amelyet a zsidók, különösen az USA-ban Izraelnek juttatnak. A diaszpórában élõ zsidók képe és viselkedése nemzsidókkal szemben erõsen különbözik a klasszikus júdaizmus fönt leírt elveitõl. Ez a különbség különösen az angolnyelvû országokban föltûnõ, ahol a júdaizmus legdurvább hamisításai napirenden vannak. A legrosszabb a helyzet a USA-ban és Kanadában, abban a két államban, ahol az az izraeli politika, amely a legvilágosabban ellentmond a nemzsidók alapvetõ emberi jogainak, a legerõsebb támogatást élvezi.

Az Izraelnek adott US-támogatás nem egyszerûen az amerikai imperialista érdekek eredményeként értelmezhetõ, ha azt nem absztrakt hanem konkrét részleteiben vizsgáljuk meg. Az USA szervezett zsidó közösségének erõs befolyását azért, hogy az USA támogassa a teljes izraeli politikát, is figyelembe kell venni, ha az amerikai kormányok közelkeleti politikáját meg akarjuk érteni. Ez még föltûnõbb Kanada esetében. Ennek az országnak nincsenek erõs érdekeltségei a Közelkeleten, de Izraellel szemben még hûségesebb, mint az USA: Mindkét országban (és Franciaországban, Nagybritanniában és sok más államban) a zsidó szervezetek ugyanolyan lojálisan támogatják Izraelt, mint a kommunista pártok annak idején a Szovjetúniót támogatták.

Éppen úgy sok zsidó, aki az emberi jogokat olyan aktívan védi és modern véleménye van más kérdésekrõl, Izrael esetén nagyfokú totális gondolkozásról tesz tanúbizonyságot és legelõl áll az izraeli politika egészének védelmében. Izraelben nagyon is ismert, hogy a

diaszpórában élõ szervezett zsidók sovinizmusa és fanatizmusa (különösen 1967 óta) sokkal nyilvánvalóbb, mint az átlagos izraeli zsidók esetében. Ez a fanatizmus különösen jól látható Kanadában és az USA-ban. Mert politikai hatása az USA-ban sokkal nagyobb, az utóbbira koncentrálok. Emellett figyelemre méltó, hogy léteznek olyan zsidók is, akiknek politikai nézetei az izraeli politikáról nem különböznek a társadalom többi tagjának (azok földrajzi helyzetét, jövedelmüket és társadalmi állásukat is figyelembe véve) nézeteitõl.

Miért soviniszták amerikai zsidók, néha a végsõkig, és mások nem? Kezdjük a zsidók társadalmi és politikai jelentõségének vizsgálatát a kizáró szervezetekben, akik alapvetõen nem vesznek föl nemzsidókat tagjaik közé (Ez a kizárás ellentétben áll azzal a föllépéssel, amellyel a legkülönlegesebb nemzsidó klubot is megátkozzák, amely zsidókat nem vesz föl). Azok, akiket szervezett zsidónak lehet nevezni és akik szabadidejük nagy részét más zsidók társaságában töltik, nyilvánvalóan sokat tartanak a zsidó kizárási elvrõl és megõrzik a klasszikus júdaizmus álláspontját nemzsidókkal szemben. A mai körülmények között, amikor a nemzsidók a lakosság 97%-át teszik ki az USA-ban, nem mutathatják nemzsidókkal szembeni álláspontjukat nyíltan. Ennek pótlására valódi álláspontjukat a zsidó állam támogatásával és annak támogatásával, ahogy az a közelkeleti nemzsidókat kezeli, fejezik ki. Hogy magyarázhatnánk el máskülönben azt a lelkesedést, amelyet sok amerikai rabbi mutatott Martin Luther King irányában, ha ezt összehasonlítjuk a palesztínok jogainak hiányzó támogatásával vagy akár azok egyéni emberi jogainak figyelembe nem vételét? Hogyan tudjuk másképp a kiáltó ellentmondást a klasszikus júdaizmus álláspontjával nemzsidókkal szemben és az elõírással, hogy az utóbbiak élete csak zsidó érdekek õrzése érdekében menthetõ meg, és az amerikai rabbik és szervezett zsidók kiállásával a fekete nemzsidók érdekében? Végül is Martin Luther King és amerikai feketék nagy része nemzsidó. Akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy csak a konzervatív és az ortodox zsidóknak, akik együtt az amerikai szervezett zsidók többségét alkotják, van ilyen véleménye nemzsidókról, mégsem foglalt az amerikai zsidóság másik része, a reformáltak, sohasem állást ez ellen, és véleményem szerint erõsen az elõbbiek befolyása alatt áll. Ez a nyílt ellentmondás könnyen föloldható. csak arra kell emlékeznünk, hogy a júdaizmus, különösen klasszikus formájában totalitárius természetû. Más totalitárius ideológiák képviselõinek viselkedése korunkban semmiben sem különbözött a szervezett amerikai zsidók viselkedésétõl. Sztálin és cinkosai fáradhatatlanul átkozták az amerikai vagy délafrikai feketék megkülönböztetését és különösen akkor, mikor a Szovjetúnió bûnözése a csúcspontján állt. A délafrikai fajvédõ rendszer és támogatói sohasem fáradtak el abban, hogy a kommunista vagy más afrikai rendszerek emberi jogokat sértõ tetteire rámutassanak. Sok hasonló példát lehetne itt idézni. A demokrácia vagy az emberi jogok támogatása ezért jelentéktelen, sõt káros és csaló, ha nem önkritikával kezdõdik és az emberi jogok védelmével, ha a saját csoportunk sérti meg azokat. Ha egy zsidó támogatja az emberi jogokat általánosan, és amellett nem veszi figyelembe a zsidó állam által megsértett emberi jogokat, az éppen olyan csalási manõver, mint ha egy sztálinista védené az emberi jogokat. Az föltûnõ szorgalom, amellyel amerikai zsidók és zsidó szervezetek támogatták az USA feketéit a déli államokban az 50-es és 60-as években olyan volt, mint a kommunisták támogatása ugyanezeknek a feketéknek, amelyet kizárólag a zsidó önérdek motivált. Mindkét esetben arról volt szó, hogy a fekete közösséget politikailag befolyás alá akarták vonni, és a zsidók vak támogatást akartak a közelkeleti izraeli politikának.

Ezért az igazi próba, amely elõtt az izraeli és a diaszpórában élõ zsidók állnak az, hogy önkritikát gyakoroljanak, amelyhez a zsidó múlt kritikája is beletartozik. A kritikus önvizsgálat legfontosabb része a zsidók kapcsolatának nemzsidókkal részletes és

becsületes vizsgálata. Ez az, amit sok zsidó kíván a nemzsidóktól, azaz a saját múlt vizsgálata és így tudatosítani azt a megkülönböztetést és üldözést, amelyben zsidók részesültek. Az utóbbi 40 évben a zsidók által megölt nemzsidók száma messze túlhaladta a nemzsidók által megölt zsidók számát.

A nemzsidók üldözése és megkülönböztetése, amelyet a zsidó állam hajtott végre a diaszpóra szervezett zsidóinak támogatásával sokkal nagyobb mint az a szenvedés, amelyet ellenséges államok jelentettek a zsidóknak. Noha az antiszemitizmus (és a rasszizmus bármely formája) ellen vívott harc nem szûnhet meg, a zsidó sovinizmus és kizárásosság elleni harc, amelyhez a klasszikus zsidóság kritikája is hozzátartozik, idõközben legalább olyan fontos vagy még fontosabb.

***
50- Jeruzsálem és a zsidók

A zsidókkal kapcsolatos témák megbeszélése nehézségeket okoz. Az elsõ az, hogy a zsidó fogalomnak, ahogy azt az utóbbi 150 éve használják, két különbözõ jelentése van. Ez nem volt mindig így. Vegyük az 1760-as évet mint összehasonlításunk alapját. akkor a zsidó szó jelentése egyenlõ volt a zsidók saját fogalmával erre. Noha a zsidó azonosság akkor fõleg vallási természetû volt, a zsidók és azok a népek, akikkel kapcsolatban álltak, ezt nemzeti azonosságnak tekintették, akkor is, ha ehhez vallási különbség is társult. A zsidók számára ez a nézet a 10. században élõ bölcs rabbi, Szadia ben József gyakran idézett mondásában kristályosodott ki: "népünk a vallási törvénynek köszönheti népi jellemét." Ez a törvény nem csak minden köz- és magánterületet szabályozott, hanem szigorú elkülönülést parancsolt zsidók és nemzsidók között. A gyakorlat 1780-ig megerõsítette a bölcs mondását a 10. századból. Akkoriban igaz volt, hogy egy zsidó szó szerint egy pohár vizet sem ihatott meg egy nemzsidó házában.

Azóta ez a helyzet két párhuzamosan futó változás miatt megváltozott. Ezek egyike az, amit a zsidó történetírás a zsidók emancipációjának nevez. Ez a 17. században kezdõdött Hollandiában és Angliában, eljutott a francia forradalomba és a 19. század országaiba, a modern királyságokba is, akik ezt fokozatosan vezették be. A fejlõdés során a zsidók megkapták a az egyéni jogok jelentõs részét, néhány esetben teljes jogi egyenlõséget. Ennek eredményeképpen megszûnt a zsidó közösség törvényes hatalma tagjai fölött. ha pl. egy zsidó 1780-ban észrevette, hogy egy másik zsidó vizet iszik egy nemzsidó házában, ezt megbüntettethette saját zsidó közösségében a zsidó törvény szerint. 1880 után ez a legtöbb országban nem volt többet lehetséges. A második fejlõdés az elsõ következménye. Sok zsidó tudta emancipálása után zsidó örökségét elhallgatni és modern nézeteket vallani. Ez természetesen mély változásokat okozott nemcsak viselkedésükben, hanem beállítottságukban is. Különleges eset voltak azok, akik csak abban az értelemben maradtak zsidók, hogy nem változtatták meg vallásukat, de nem érdeklõdtek többet zsidó témák iránt. Akkor is, ha az utolsó kategóriát nem vesszük figyelembe, amit meg is fogok tenni, a zsidó kifejezés ma olyan csoportokra vonatkozik, akiknek kevés közük van egymáshoz. Különösen különböznek a nézetek minden zsidóról, Jeruzsálemet is beleértve, és sokszor csak érintõlegesen találkoznak. Nincsenek mér minden zsidóra jellemzõ tulajdonságok, nincs közös zsidó vélemény egy témáról, legkevésbé Jeruzsálem. kérdésérõl.

Mert én az izraeli helyzetet jól ismerem, és az izraeli zsidók beállítottsága Jeruzsálemet illetõen minden esetre különösen fontos politikailag, csak azokkal a nézetekkel fogok foglalkozni, amelyeket az izraeli zsidó társadalom Jeruzsálemmel kapcsolatban foglal el,

és utalni fogok arra, hogy min alapul ez az álláspont a zsidó múltban. Modern izraeli szociológusok és közvéleménykutatók túlnyomó részben úgy vélik, hogy az Izraelben élõ zsidó társadalom alapvetõen két kb. egyenlõ nagyságú részre van fölosztva. A legfontosabb szempont, amely az egyes személy hovatartozását meghatározza, a zsidó vallással szembeni álláspont, annak követése és annak befolyása politikai kérdésekre. A politikai megkülönböztethetõség szempontjából valaki tagja lehet a Likudnak, valamelyik jobboldali pártnak és minden vallásos pártnak, másvalaki a munkáspártnak és minden baloldali pártnak, egy csoport a zsidó vallásos hagyományok teljes vagy részbeni folytatásának szószólója, egy másik pedig a dogmák jelentõs változtatását pártolja néhány modern vonás bevitelével.

Hadd idézzek ezzel kapcsolatban egy cikkbõl néhány bekezdést, amelyet az egyik legismertebb izraeli szociológus, Baruch Kimmerling írt (Zmanim, 50-51. szám, 1994 õsze). Vizsgálatokra hivatkozva Kimmerling meggyõzõen mutatja meg, hogy a zsidó társadalom Izraelben vallási kérdésekben sokkal meghasonlottabb, mint ahogy ezt külföldön gondolják, ahol az általános zsidó tulajdonságokba vetett hitet és az abból következõ általánosításokat sokkal kevésbé vonják kétségbe. Így idézi Kimmerling a Jeruzsálemi héber egyetem híres Gutman intézetének adatait, amely szerint az izraeliek 19%-a naponta imádkozik, és 19%-uk azt mondja, hogy semmilyen körülmények között nem lépne be egy zsinagógába. Ebbõl és hasonló adatokból azt a következtetést vonja le, hogy mindkét itt említett csoportnak egy ún. kemény magja van, amely ellentétes véleményt foglal el a fenti témában.

Részünkre sokkal jelentõsebb Kimmerlingnek (és más ismert kutatóknak) az a megállapítása, hogy a demokrácia elismerése fordítottan arányos egy izraeli zsidó vallásosságával. A legnagyobb különbség a zsidó fiatalok beállítottságában mutatkozik izraeli állampolgárságú arabokkal szemben. Míg pl. a megkérdezett fiatal zsidók 47%-a úgy gondolta, hogy az izraeli arabok jogai drasztikusan meg vannak rövidítve, az ennek megfelelõ százalékarány a vallásos és a világi beállítottságú fiatalok között 89 illetve 13%-ot tesz ki, és azok, akik magukat tradicionalistáknak nevezik, azaz a vallási törvényeket csak részben veszik figyelembe, a két szélsõség közé esnek. Természetesen vannak más szempontok is, mint a szegénység. A legtöbb antidemokratikus zsidó a vallásos szegények körébõl származik. Ezt a két tulajdonságot magyarázza meg a vallás a legjobban.

Most a Jeruzsálemmel való viszonyra térek át. Itt a vallásos zsidók álláspontjával Izraelben kezdem, amely arra vezethetõ vissza, amit én klasszikus júdaizmusnak neveznék, azaz az a júdaizmus, amelyet az egész zsidó közösség követett az elsõ századtól a 19. század közepéig és amely befolyását a zsidó társadalomnak kb. a felére megõrizte. Itt nem fogok utalni a bibliára vagy a júdaizmusra a bibliai idõkben, mert a klasszikus júdaizmust késõbb alakította a Talmud. A bibliai hatás, amelyet a júdaizmus ellen lázadó zsidók élesztettek föl, csak azoknak a zsidóknak az esetében játszik szerepet, akik modern nézeteket vallanak, különösen annak a kemény magnak az esetében, akik nem hajlandóak egy zsinagógába belépni. Nem fogom a judeo-keresztény hagyományokat sem megemlíteni, amely szememben a sztálini marxizmus-leninizmus szerû fõzet. Ugyanígy nem fogok az ábrahámi hagyományról sem beszélni, amely szememben teljes értelmetlenség.

Mindenkinek, aki a klasszikus júdaizmus sok évszázados irodalmát ismeri, világos, hogy Jeruzsálem ezekben az írásokban mint az a város jelenik meg, ahol a templom állott. Éppen ez a templom és az odavitt állatáldozatok az okai a zsidók mély kötõdésének ehhez

a városhoz. Ehhez csatlakoznak a szomorúság és a veszteség érzése, amely azóta tart, mióta a rómaiak kr.u. 70-ben lerombolták a várost. A sok terjedelmes kötettel ellentétben, amelyek a klasszikus júdaizmus tudósai írtak, amelyben a templom minden részletét, környékét, és különösen az állati áldozatokat leírják, csak kevés irodalom létezik magáról Jeruzsálem városáról. A zsidó imádságok csak a templomot és az odavitt áldozatokat említik meg. A zsidó imák cionisztikus fölhasználásának annyi köze van tartalmukhoz, mint Sztálin idézeteinek Marx Károly mûveibõl a szociális haladáshoz. Ez csak azért lehetséges, mert a keresztények és a moszlémok szinte semmit sem tudnak a júdaizmusról, sem a klasszikusról, sem a modernrõl.

Így például a sokszor idézett mondás: "Jövõre Jeruzsálemben" valójában a Passzah ünnep elõestéjének egy része, amelyet sok világi zsidó is a régi módon ünnepel. Milyen összefüggésben van ez a mondás az ünneppel? Egy ünnepélyes ima elõzi meg, amelyben kérik Istent, hogy engedje meg újra, hogy neki a templomban állatot áldozzanak. Abban a boldog idõben, így az ima, nagy öröm lesz a zsidók között "a juhok vérének láttán, amelyeket az oltár oldalához dobnak, hogy Neked, Ó Uram, örömet szerezzenek". Ebbõl az alkalomból mondják el a fenti mondást, amelyet imádsággal zárnak le. amely arról szól, hogy már a Passzah ünnep elõtti napon örülnek annak, hogy másnak juhot áldozhatnak az Úrnak. Kézenfekvõ. hogy a "Jövõre Jeruzsálemben" sok zsidó számára azt jelenti, hogy "jövõre egy juh vérét dobjuk az újjáépített templom oltárának oldalára". Ezzel egy idõben Weizmanntól Ben Gurionig és Begintõl Rabinig és Perezig egy fontos cionista politikus sem várt arra, hogy a "templom oltárának oldalára dobott juh vérét" lássák egy zsidó templomban. Ez volt a legkisebb bajuk. csak a vallásosak valódi érzéseit akarták saját céljaikra manipulálni és a nemzsidóknak imponálni a történelmi zsidó összefüggésébõl kiszakított idézetekkel. Jeruzsálemet illetõ politikájuk nem olyan meggondolásokon alapult, amelyek a zsidó múltban vagy a zsidó vallásban gyökeredzik.

Vallásos zsidók zarándoklatát Jeruzsálembe, nem is beszélve a városba való költözésükrõl, amely a templom lerombolása után sohasem maradt abba, mély kötõdésük motiválta a lerombolt templom helyéhez és az újjáépítése utáni vágy. Ha egy vallásos zsidó elõször látja a templom hegyet (Haram Al-Scharif), akkor a szomorúság jeleként ingét vagy kabátját elszakítja, amely abból a bibliai szokásból ered, hogy megszaggatták ruhájukat. Ugyanezt teszi közeli rokona temetésekor. Célja mindig a templom helye vagy az a hely, ahonnan a legjobban rálátott a templomra. A panaszok fala történelmileg tekintve csak nemrég óta játszik szerepet. Évszázadok óta a hívõ zsidó számára a templom hegye Jeruzsálem legszentebb helye, mert innen látható a templom a legjobban. A panaszok falának szentsége a 10. századból származik, amikor Jeruzsálem falain kívül a személyes biztonság hiányos volt és az olajfák hegyének fölkeresése napközben is veszélyes volt. A panaszok falának szentségét a 16. és 17. században a zsidó miszticizmus (a Kabala), amely az akkor zsidó vallást és kultúrát uralta, népszerûsítette és húzta alá. (mellékesen, akkor találták föl az összes többi zsidó szent helyet Palesztínában, melyeknek száma jelentõs). Létezik a júdaizmusban egy kabalisztikus állítás, amely szerint egy szent helyen elmondott imát Isten gyorsabban meghall és válaszol rá, mint a máshol elmondott imákra, és ez sokat segített a panaszok falának szentséges voltának elképzelésében. Ezt a dogmát hamarosan kiterjesztették írott imákra is, amelyeket a panaszok falának kövei közé tettek.

Sajátos módon szigorúan meg volt tiltva zsidók számára, akik ilyen mélyen kötõdtek ehhez a helyhez, hogy azt meglátogassák. Ennek az ellentmondásnak a megvilágítására el kell valamit mondanom abból az idõbõl, a Kr.u. 70 elõttirõl. Akkoriban a júdaizmusban részletes elõírások szabályozták a tisztaságot és a tisztátalanságot. Csak egy rituálisan tiszta zsidó léphetett be a templom belsõ udvarába, ahol az állatokat föláldozták és

tetemüket a nagy oltáron elégették. Maga a templom kis épület volt amelyben nagy belsõ udvarok voltak, amelybe a zsidó papok csak tiszta állapotban léphettek be. Egy tisztátlan zsidó belépését egy belsõ udvarba vagy valamely aktust a templomban, melyet tisztátlan pap vitt véghez, súlyos bûnnek és szentségtörésnek tekintették. Egy zsidó sok módon lett tisztátlan. A legfontosabb és legragályosabb volt, hogy a modern szóval éljek, egy zsidó hulla akár csak közvetett érintése, vagy egy zsidó csont megérintése, amely lehetett bármilyen régi. (Mellékesen, a Talmud szerint csak zsidók hullája okoz tisztátlanságot. nemzsidók vagy állatok hullájának nincs ilyen hatása.) Ha egy zsidó egy zsidó temetõben volt, minden zsidó, akit akár csak egy ujjal is megérintett, szintén tisztátlan lett. Ez a ruhákra is állt.

Tisztátlan zsidók megtisztíthatták magukat egy komplikált, több napig tartó eljárással. Céljainkra elég, ha megemlítjük, hogy mi történt a 3. és 7. napon. A még tisztátlan zsidót egy papnak kellett lefröcskölnie olyan vízzel, amelyben egy vörös tehén hamvából van egy kevés. (lásd 4. Mózes 19.) Egy tiszta pap áldozott idõrõl idõre egy vörös tehenet az olajfák hegyén. Ezeknek teljesen vörösnek kellett lenniük. Már két nem vörös szõrszál kizárta õket az áldozatok közül. Mivel a tisztaság rituális tulajdonsága nem csak a templom belsõ udvaraiba való belépéshez volt szükséges, hanem a zsidó istenimádás más tevékenységeihez is, akkoriban sok zsidó magát mindig tiszta állapotban tartotta, hogy Istennek tetsszen. Hogy magukat tisztítani tudják, a vörös tehén hamuját idõrõl idõre a zsidók által lakott Palesztínában szétszórták. Bizonyítékaink vannak arról, hogy a vörös tehén hamujának maradékait a 6. századig Galileában megõrizték és néhány pap a templom újrafölépítésére várva magát tisztán tartotta.

Akkoriban maguk a zsidók a rituális tisztátlanság állapotában voltak. Emiatt a vallási tilalmak nem csak azt tiltották meg nekik, hogy a belsõ templomudvarokba lépjenek, hanem azt is, hogy a templomot újra fölépítsék, mert ahhoz tisztának kellett volna lenniük. Itt még meg szeretném említeni, hogy minden nemzsidó, aki a júdaizmus szerint nemcsak tisztátlan, hanem nem is tisztítható, a fõrabbinátus nyilatkozata szerint (legalábbis annak héber változata szerint) nem léphetnek a templom hegyének területére. A templomhegyet látogató zsidók éppen azok, akik, ahogy tanulmányom elején elmagyaráztam, a klasszikus júdaizmus ellen lázadtak. A rabbik és a zsidó vallásos pártok a templom hegyét legszívesebben lezárnák az Aksza-Dzsámi moszlém imádkozói elõl is, mert szemükben a szent helyet jelenlétük éppúgy megszentségteleníti, mint a nem hívõ zsidóké. Az ilyen látogatások folytatódnak és azért támogatják õket, mert eddig még minden izraeli kormány világi volt. Érdekes, hogy zsidó partizánok a templomhegyi dzsámit föl akarták robbantani, amikor egy rabbi azt a véleményét nyilvánította ki, hogy a szent helyre való egyszeri belépés ilyen céllal elõnybe helyezendõ a hosszútávú megszentségtelenítéssel szemben.

Ezért azok a kis zsidó csoportok, akik a templomot, vagy legalábbis a nagy oltárt újra föl szeretnék építeni, vagy a templom hegyére szeretnének menni imádkozni, csak zsidó elhajlókként írhatók le. Különcök és ostobák, és minden valóban vallásos és sok világi zsidó is határozottan elutasítja õket. Eltúlzott jelentõséget kaptak a médiáktól, akik szívesen nyomnak ki ilyen komikus dolgokat, továbbá a moszlém papság tudáshiánya miatt és a júdaizmus tudósaitól.

A vallásos zsidók tisztátlansága nemcsak a vörös tehén hamujának hiánya miatt van. Teljesen vörös teheneket találtak a világ minden részén és Izraelbe vitték õket, ahol azokat a jövendõbeli hasznukra való tekintettel szeretettel gondozták. De itt is van egy csapda. Ahogy már említettük, az a pap, aki a vörös tehenet föláldozza, tiszta kell hogy legyen.

Különben az áldozat érvénytelen és nincs tisztító hatása. de mivel minden zsidó legalább 1400 éve tisztátlan, és mindennapi életük hozzájárul tisztátlanságukhoz, nem lehet tiszta papot találni a vörös tehén föláldozásához. Most úgy gondolják, hogy a Messiás föladata a vörös tehén hamujának egy részét megkeresni vagy az égbõl lehozni és így indítani meg a tisztítás folyamatát. A Messiás távollétében semmi sem történhet. lehet, hogy a Gus Emunim hû hívei egy régi szemetesvödröt fognak találni és elmondják, hogy ebben van a vörös tehén hamuja. De biztos lehetünk benne, hogy a legtöbb rabbi szörnyülködve utasít vissza egy ilyen fölfedezést, és érvénytelennek nyilvánítja.

Nem kisebb mértékben, ha nem is mindig, mutatnak a vallásos zsidók érzelmei a templom és helyi iránt politikai hatást. Az izraeli vallásos zsidók két kategóriába oszthatók: vannak olyanok, akik a nemzeti vallásos pártot támogatják vagy legalábbis azzal szimpatizálnak és gyakran messianistáknak nevezik õket, és olyanok, akiket "Haredim"-nek (Istenfélõnek) hívnak, és akik a klasszikus júdaizmus parancsait sokkal szigorúbban tartják be. A különbség mélyenfekvõ: Mindkét kategória külön iskolarendszert, és a kasrot-szabályok különbözõ rendszerét tartja fönn. Azonkívül létezik egy fontos teológiai különbség is köztük. A messianisták a messiás közeli eljövetelében hisznek és az idõ minõségének változásában, amikor is a világ új korba lép és a megváltás kezdete lép föl. A zsidók feladata ebben a korban a Messiásnak a lehetõ legjobb körülmények biztosítása. Az arab földek elrablása Jeruzsálemben és a palesztínok piszkálásának a messianisták szerint teológiai célja van. a zsidó vallási törvény (halaha) szerint nemzsidók ideális esetben nem élhetnek Jeruzsálemben, de meglátogathatják a várost. Továbbá nemzsidó vallások imahelyeit nem lenne szabad tûrni Jeruzsálemben. (Flavius Josephus olvasói emlékezni fognak arra, hogy a zsidók a templom fennállásának utolsó két évszázadában már hittek ebben). Más szavakkal a messianisták azt hiszik, hogy Isten annál jobban örvendezik és hogy a megváltás kezdete annál gyorsabban válik megváltássá, minél kevesebb nemzsidó lesz Jeruzsálemben.

A haredimok elutasítják ezeket a teológiai föltételezéseket és ezért a messianisták politikáját is. Szerintük az idõ nem változott. Az izraeli politika célja a zsidók jóléte és azon belül is a haredimoké. Jeruzsálemi föld kisajátítása szerintük csak akkor megengedett, ha célja ez. Ha nagy ellenkezést von maga után, nem szabad folytatni. Ez más szavakkal azt jelenti, hogy a messianisták el vannak szigetelve a vallásos zsidók között. Se Jeruzsálemet illetõen, se más területeken nem tudtak soha semmit sem elérni világi zsidó szövetségeseik támogatása nélkül. Ezért fogom most az izraeli zsidó társadalomnak ezt a részét Jeruzsálemmel szembeni álláspontja alapján tárgyalni.

Hadd kezdjem azzal a kérdéssel, hogy mit tud és mit nem tud egy izraeli zsidó, aki világi nevelést kapott és felnõtt korát egy világi társadalmi közösségben tölti el, mit tud és mit nem tud Izraelrõl. Az izraeli zsidó nevelés (nem is beszélve a diaszpóráról) soviniszta. A sovinizmus elsõsorban a Palesztínában élõ vagy régebben itt élt nemzsidók szerepének lekicsinylésében vagy elhallgatásában mutatkozik meg. A népszerû médiák megerõsítik a nevelésnek ezt a tanát erejüktõl telhetõleg. Így például azt tanítják a zsidó iskolákban, és az izraeli zsidók többsége ezt el is hiszi a történelmi és archeológiai bizonyítékok ellenére, hogy Palesztína mindig csak akkor virágzott föl, ha zsidók lakták és uralták azt, és a zsidókon kívül senki sem járult hozzá értékének növeléséhez. Ezt a gonosz mítoszt Jeruzsálemre is alkalmazzák. A város történetét, mielõtt Dávid király azt elfoglalta (kb. Kr. e. 1000-ben, a pontos dátum nem ismert), vagy nem említik meg vagy nem létezõnek tekintik. Az azt követõ ezer év történetét megtárgyalják, azaz azt az idõt, amely a város és a templom összerombolásáig, Kr.u. 70-ig történt, amikor Jeruzsálem izraeli és utána zsidó város volt.

A város ez utáni történetét Izrael zsidó iskolái vagy a nyilvánosság csak nagyon szelektíven tárgyalják. Itt csak azt veszik figyelembe, aminek történelmi kapcsolata van a zsidókkal. A nemzsidók és uralkodóik létét nem lehet ez alatt a hosszú idõ alatt teljesen figyelmen kívül hagyni, de ezt teljesen csak aszerint tárgyalják, hogy ezeknek milyen viszonyuk volt a zsidókkal és nem önálló témaként. Bármilyen furcsának is tûnik, azt tételezik föl, hogy amikor nem éltek zsidók Jeruzsálemben, akkor mások sem éltek ott. Ez nem túlzás. Keletjeruzsálem elfoglalása után 1967-ben az ismert dalszerzõ, Naomi Schemer egy nagyon népszerû dalt írt, 'az arany Jeruzsálem' címmel. Lényeges részeiben így írja le Jeruzsálemet meghódítása elõtt: 'Minden piactér üres, senki sem vándorol Jerikótól a Holt Tengerig'.

Így az izraeli zsidók többsége azt föltételezi, hogy a város keleti része, mielõtt a zsidó állam elfoglalta volna, üres volt. Kevés bátor radikálistól eltekintve senki sem tiltakozott ez ellen a föltételezés ellen 1967-ben és csak egy nagyon kicsi (ha beismerten nagyon hangos is) kisebbség tiltakozik ma ellene. Ez az elképzelés egy vallástalanított változata az idõk során megírt héber vallásos költészetnek, amely Jeruzsálem várost romként vagy megalázottnak írja le, amikor azt valójában nemzsidók lakták és tisztelték. Amikor én a gimnáziumban Palesztína történelmi földrajzát tanultam, akkor nekem Jeruzsálem történetébõl Kr.u. 70 és 638 közötti idõbõl, amikor Omar kalifa meghódította, egyetlen tényt tanítottak meg, hogy a zsidókat csak évente egyszer engedték be egy napra a városba, hogy a lerombolt templomot közelrõl megsirathassák. Amikor egyszer ártatlanul megkérdeztem, hogy még mi más történt Jeruzsálemben ez alatt a hosszú idõ alatt, a tanár elutasítóan azt válaszolta, hogy bizonyos kérdéseket nem szabad föltenni. A legtöbb izraeli zsidónak az a szokása, hogy nemzsidók jelenlétét tagadják vagy csekélynek írják le, Izrael állam minden részében általánosan elterjedt, amely izraeli uralom alatt áll., mint például a Golán magaslat esetében.

Meron Benvenisti írja le ezt a beállítottságot, amely most is áll a megszállott területekkel szemben.(Haarez, április 27). Ezt egy 'koncepciós etnikus tisztogatás, azaz mások kioltása az emberek tudatából' tünetének tartja. Nem kerülhetõ el annak a megállapítása, hogy az úgynevezett békefolyamatot a palesztínokkal a zsidó társadalomban egy a rasszizmushoz igen közel levõ etnocentrikusság, az erkölcs törzsi formái és az a tünet képviseli, hogy képtelenek az erkölcsi létezési jog és az erkölcsi kötelesség között, hogy tisztességesen viselkedjenek, különbséget tenni. Benvenisti a véleményem szerint helyes következtetést vonja le, hogy az oslói folyamat, az annak eredményeként elõálló elhatárolási ideológiával és az abból következõ biztonsági meggondolásokkal az izraeli etnikai tisztogatásokat akarják a becsületesség aurájával átfesteni. Bizonyos, hogy ahogy én fejezem ki magamat, azt a szélsõségesség kifejezésének lehet tekinteni, ha összehasonlítjuk azzal, hogy milyen elegánsan szokták vele a tömeggyilkosságot és elûzést körülírni. Véleményem szerint az etnikai tisztogatások idõben körülhatárolhatóak is lehetnek. A megszállott területek lezárása, egy kijárási tilalom, amely a nyilvános tereket a 'másikaktól' meg akarja tisztítani, tökéletes példái egy ilyen koncepcionális és idõben körülhatárolt etnikai tisztogatásnak. A Jeruzsálemben történtek valószínûleg ismertebbek mint a Nyugatjordániaiak. De a politika mindenütt ugyanaz.

Nem tudok itt minden részletét megtárgyalni annak, amit én Jeruzsálemben, Palesztína egy másik részében Izraelt beleértve izraeli apartheid politikának nevezek. De az apartheid politika véleményem szerint azon az elképzelésen alapul, hogy ideális esetben csak zsidók éljenek a zsidó államban. Ahogy a cionizmus minden alapító atyja mondta, és amit a mai napig egy cionista vezetõ sem utasított el, zsidók csak egy teljesen zsidó társadalomban, azaz ahol csak zsidók élnek, tudnak normálisak lenni, és azoktól a rossz tulajdonságoktól

megszabadulni, amelyeket diaszpóra mentalitásnak is neveznek. Nem csak a palesztín munkásokat nevezik az izraeli médiák rendszeresen a testünkben lévõ ráknak, hanem a thaiföldi vagy román munkásokat is, akiket az õ pótlásukra importáltak. Az etnikus tisztogatás ideálja minden nemzsidóra vonatkozik.

Hadd szögezzem itt le, hogy ezt az aljas beállítottságot nemzsidókkal szemben nem izraeli archeológusok propagálták, ahogy azt néhány arab értelmiségi hinni tûnik, mert annyira különbözik az archeológiai talált dolgoktól. Egy archeológus sem tagadhatja, hogy a 19. század elõtt Palesztína és Jeruzsálem is a késõi Római Birodalom idején és a korai bizánci idõszak alatt (a 4. század elejétõl a 6. század közepéig) fölvirágzott, amikor lakóinak többsége keresztényekbõl állt és közülük sokan görögül beszéltek. Az izraeli archeológiának biztosan vannak hibái, de csak nagyon mérsékelt a befolyása az izraeli zsidó sovinisztákra.

A világi zsidó soviniszták itt leírt álláspontját Izraelben nem lehet a klasszikus zsidósággal összhangba hozni, amelynek nevében irónikus módon Izrael mint zsidó állam kizárólagos történelmi jogokat követel az egyesült Jeruzsálem számára. Ennek az az oka, hogy a zsidó múlt legtöbb szent jelensége a templomot és Jeruzsálem városát beleértve az alatt az idõ alatt, amíg zsidó város volt, a világi sovinisztákat teljesen visszataszítja és ezek visszaállítása nekik kellemetlen lenne. Ez talán új jelenség, és kapcsolatban áll az újra föléledt érdeklõdéssel a zsidó történelem iránt, és annak revízionista irányzataival, amelyek egész másképpen mint néha gondolják, nem csak századunk eseményeinek vizsgálatára szorítkoznak.

A vezetõ izraeli újságban, a Haarezban legutóbbi Passzah-ünnepi mellékletében (április 14-én) megjelent egy cikk, amelyben elõször mutatták be, hogy hogy nézett ki a templom, amikor ott még vallási szertartásokat tartottak és állatáldozatokat hoztak. A cikk címe 'A szent mészárszék'. (Az a nem alaptalan gyanúm, hogy ha a brit sajtó hozna egy cikket zsidó ügyekrõl ilyen címmel, az nagy botrányt okozna. Izraelben nem így történt.) Megbízható zsidó forrásokra hivatkozva a cikk leírta, hogy hogy néztek ki a templom belsõ udvarai az állítólagos legdicsõbb idõkben, és hogy hatott ki az áldozati állatok részbeni vagy teljes elégetése Jeruzsálem életére. A bûz modern orrok számára elviselhetetlen lehetett. A cikk leírja továbbá, hogy az áldozati állatok bõrét lehúzták, aztán hat darabra vágták õket, mégpedig a négy lábat, és a test alsó és felsõ részét választották külön. Ezt a szent munkát tiszta papok végezték a templom belsõ udvarában az emberek szeme elõtt. Ezután az említett bõrlehúzás és fölvágás szerencsejáték volt, amely meghatározta, hogy melyik pap kapja meg a kitüntetõ föladatot, hogy a marha véres lábát vállára vegye és a nagyoltáron égõ tûzbe dobja. Más papok kalácsot sütöttek a szent lisztbõl és olajból a belsõ udvaron szerteszét álló kályhákban, hogy aztán ezeket a kalácsokat is a nagy oltáron elégessék és bizonyos esetekben a papok megehessék azokat.

Mellékesen létezett egy terjedelmes irodalom, melyet a rabbinikai bölcsek írtak az évszázadok során, amelyben pl. leírták, hogy pontosan hogy kell megnyúzni az áldozati juhot. A Gus Emunim néhány hû híve egész idejét azzal tölti, hogy ezt az irodalmat tanulmányozza különleges vallásiskolákban (jesiva). Legismertebbjük, Ateret Cohanim [A papok gyémántja] összeköti munkáját, a papok oktatását állatáldozatok hozásában azzal, hogy Jeruzsálem óvárosában palesztín tulajdont vesz meg (nem szükségszerûen mindig törvényes módon), hogy vallásos zsidókat telepítsen ott le. A szent célra gyûjtött pénz nagy része az angol nyelvû országokból jön Nagybritanniát is beleértve, ahol ez az adóból levonható. Ha Nagybritanniában valaki többet tudna Ateret Cohanim szándékairól, a brit kormány elvonná tõle az elõjogokat. De a zsidó ügyekrõl való tudatlanság a múltban és a

jelenben minden komoly vitát kizár az ilyen intézmények céljáról. Ez a tudatlanság határtalan lehet. A terjedelmes irodalomban Jézus idejérõl eddig egyetlen leírást sem láttam arról, hogy hogy nézett ki a templom akkor, amikor Jézus imádkozott ott. Az olyan ellentmondásos fogalmak képzése, mint judeo keresztény hagyományok ennek a tudatlanságnak a következménye.

A templomi történések leírása kissé rövidre sikerült, de eléggé érthetõvé teszi, hogy miért antipatikus egy világi zsidónak, akkor is, ha még olyan soviniszta, a leírt gyakorlat újrakezdése. Ez annál inkább érvényes, ha a véres részleteket a TV világszerte bemutatja. Hívõ zsidók biztos örülnének ezeknek a kilátásoknak, a nem vallásos zsidókat viszont undorítja ez.

Itt az ideje, hogy néhány politikai végkövetkeztetést hozzunk. Elõször is Jeruzsálemben sohasem lesz jog és egyenlõség, és sohasem lesz minden ember különbség nélkül számára nyitva, ha nem ismerjük részleteiben, hogy ki ellenzi ezeket a célokat és miért. Francis Bacon, a modern tudomány egyik megalapítója azt mondta, hogy a tudás hatalom. Aki nem törekszik pontos és részletes tudásra, az nem él annak lehetõségével, hogy felszámolja azokat a jogtalanságokat, amelyek õt és másokat érnek. Az ENSZ határozatokról szóló még olyan részletes viták sem pótolhatják azt a hatalmat, amelyet a tudás ad.

Másodszor azok, akik a Jeruzsálemi nemzsidók számára akár csak a minimális jogokat is követelik, meg kell hogy értsék, hogy az izraeli hatalommal és annak erõs támogatójával, az USA-val kerülnek szembe. Ezért kell elsõ föladatunkként elõször olyan követeléseket támasztani, amelyek széleskörû támogatásra számíthatnak és szándékosan szemben állnak Izrael igényeivel Jeruzsálem egyedüli kormányzására. Hadd javasoljak egy ilyen követelést. Az izraeli kormány sem tagadhatja, hogy Jeruzsálemben szent moszlém és keresztény helyek is vannak. De megtagadja hívõ moszlémoktól a jogot, hogy Jeruzsálemben lakjanak, mert vallásos zsidók a városhoz kötõdnek. Mellékesen az Oszmán Birodalom nem ismerte el ezt a jogot keresztények számára. Követeljük tehát, hogy olyan keresztényeknek és moszlémoknak, akik vallási okokból Izraelben akarnak élni, erre joguk legyen.

Harmadszor a mai politikai föltételek mellett csak két lehetõség van arra, hogy megakadályozzuk az izraeli kísérletet Jeruzsálem etnikai tisztogatására: Az általános emberi jogok elvével, különös tekintettel az egyén jogaira és azzal a követeléssel, hogy ezeket minden Jeruzsálemben élõ ember számára kötelezõvé tegyünk, és a valóságot Jeruzsálemrõl amennyire csak lehet mindenki tudomására hozni. Ide tartozik a valóság Jeruzsálem múltjáról is. A város múltjának meghamisítása csak a jelenlegi elnyomási intézkedéseknek használ. Ez azonban nem történhet úgy, hogy az Izrael által propagált durva mítoszokat még durvábbakkal pótoljuk, ahogy ezt néhány ellenzéki teszi.

Minden idegenellenes és reakciós mozgalom meghamisítja a múltat, hogy korrumpálja a jelent. A cionizmus nem kivétel ez alól. Feladatunk nem csak az, hogy fölfedjük az ilyen hamisításokat, hanem az is, hogy lehetõségeket keressünk egy igazságosabb jövõ számára, amikor leleplezzük a nehéz múltat.

***

51- Benjamin Beit-Hallahmi könyvkritikája

Haarez, irodalmi melléklet, 1994 szeptember 21. Benjamin Beit-Hallahmi: vádirat a zsidó vallás ellen- Jewish History, Jewish vallás: The Weight of Three Thousand Years, Izrael Shahaktól, Pluto Press, 127 oldal.

A nemrég lefolyt érzelmekkel teli vita során Izraelben az utóbbi 100 év cionista történelemszemléletérõl a vita résztvevõi valami még fontosabbat szem elõl vesztettek. a cionista történelem nem 1882-ben kezdõdik. Maga mondja, hogy kezdetei sokkal mélyebbre nyúlnak. Elvárják tõle, hogy a zsidó nép érthetõen földolgozott történelmi ideológiáját mutassa be. De éppen ebben a történelemben nem kételkedett eddig senki.

Mit tud a Haarez olvasója a zsidó vallásról? Mit tud tényleg a zsidó történelemrõl? Minden valószínûség szerint tudását az izraeli zsidó iskolarendszerben szerezte. Ha ez igaz, akkor tudásának nagy része a zsidó vallási mitológián alapul a patriarchák koráról és az Egyiptomból való kivonulásról, amelyet a második templom ideje követ, amely a zsidó vallás központi figurája. Ettõl az idõtõl fogva a zsidó lét a diaszpórában elbújik az ismeretlenség homályában.

Már az óvodában kívülrõl meg kell tanulnunk az izraeli függetlenségi nyilatkozat bevezetõ mondatát: A zsidó nép Izrael államban alakult ki. Legtöbbünknek azonban nagyon nem lesz világos, hogy hogyan élt ez a nép a szétszórtságban. És legtöbbünk csak a cionista szemszögbõl bemutatott csúnya történetekre a zsidóellenes üldözésekre, elnyomásra és hihetetlen rágalmakra tud visszaemlékezni, amely ellentétben áll a különbözõ zsidó csoportok és egyének csodálatos sikereivel. A zsidó diaszpóra cionista ábrázolása természetesen keresi az összhangot és a folyamatosságot a csúcsponttal, a zsidók visszatérésével Cionba. Minden nacionalista ábrázolás célja az, hogy az adott nacionalizmus törekvéseit fölnagyítsa, és a logikusság dicsfényével vegye körül, amennyiben a nemzeti történelmet mint egyenes, nem visszafordítható és elõre látható folyamatos dolgot mutatja be, és minden törést vagy folytatólagossági hiányt, amit nem lehet teljesen figyelmen kívül hagyni, kisebbíti.

Minden nép nemzeti története elkerülhetetlenül tartalmaz durván kifordított magyarázatokat és dolgok eltussolását. A zsidó nép viszonylag új történelmében a világiasítás elkerülhetetlenné tette a vallási múltról alkotott elképzelések nagyobb revízióját. Örömünkre és fájdalmunkra ezen a jelenségen nincs semmi különösen zsidó. Minden nyugati országban, ahol a világiasítás fájdalom és szenvedés mellett történt, létezik egy nyilvánosság, amely minden pár évben a vallások jelentõségét újra fölfedezi, amelyeknek ezekben az országokban még életereje van. Az utóbbi idõben sok ilyen eset (mint pl. fölszólítás iszlámi írók megölésére és hasonlók) mutatják, hogy a valóban vallásosak azt is gondolják, amit mondanak, és tényleg hisznek az Isten által adott Szent Írások tévedhetetlenségében.

Izrael esetében a zsidók tényleg azt hiszik, hogy a világmindenséget a zsidóknak teremtették, és az emberiség egész története az õ érdekükben folyt le. A legkisebb kétség nélkül várják a harmadik templom újrafölépítését az áldozati állatokkal. Azon fáradoznak, hogy Izraelt teokráciává tegyék, amelyet a halaha [zsidó vallási törvény] szerint kormányoznak. Azt akarják, hogy az izraeliek a zsidó vallás parancsait betartsák, amelyekhez a tisztaság és a tisztátalanság törvényei is tartoznak, amelyeket tudós rabbik sokkal alkalmazásuk elõtt dolgoztak ki. Az igazán vallásos zsidók számára az ilyen elképzelések nem elméleti dolgok, hanem életük értelme. A nehézség ott van, hogy az átlagosan képzett zsidó alig tud errõl valamit.

Izrael Shahak könyve két központi elméletet tartalmaz. Az elsõ szerint a zsidó vallás, ahogy az a több száz éves talmudi iratokban le van fektetve, a különcség, primitívség, fanatizmus és rasszizmus mintapéldája. A második szerint a zsidó fanatizmus öröksége, itt pedig különösen a zsidók álláspontja nemzsidókkal szemben komoly akadályt jelent egy világi és fölvilágosult zsidó civilizáció útjában. Shahak harmadik elmélete azt mondja, hogy a máig létezõ zsidó történetírás és a júdaikának nevezett tudományos vizsgálatok megkísérlik az elsõ és második elméletben bemutatott valóságot elnyomni vagy összezavarni. Shahak megvádolja az egész zsidó történetírást, hogy az magát tudatosan önvédõ hibás helyzetbe hozta. Szeretné a zsidó történelmet valódi világi alapra helyezni. A könyv tartalmaz egy programot egy ilyen még megírandó történelemre, és ellentmondásosabb és támadóbb, mint a mai legjobb revizionista történész összes írása. A diaszpórai zsidó létnek jelentõsebbnek kéne lennie, mint a Bar Kochba fölkelésnek [Kr.u. 132-135], mert azt a civilizációt, amelyben ma élünk, valóban a sok évszázados diaszpórai lét tapasztalatai alakították. Ezt nem vitatom. De ezt megtagadjuk, ha magunkat nem a makkabeusi hõsök [Kr.e. 167-165] utódjainak látjuk, hanem Varsói vagy Kaszablankai antihõsõknek.

Izrael Shahak Izraelben a valósághoz való ragaszkodása miatt lett híres, amelyet a legtöbb izraeli nem szívesen hall. Ezért követelte Amnon Rubinstein (ma a nevelés, kultúra és sport minisztere) már évekkel ezelõtt. hogy Shahaktól vonják vissza a kémiaprofesszori címet a Héber Egyetemen, amikor az nyilvánosan ismételten határozottan állást foglalt az izraeli kormány politikája ellen a megszállt területeken. Shahak mindig megpróbált az izraeli zsidó egyetértési nyilatkozatoktól távolmaradni, és végül sikere volt ezzel. De nagyon gyorsan észrevesszük, hogy könyve tele van szeretettel a zsidó nép iránt. Olyan, mint a fiú szeretete a család iránt, ahol fölnõtt.

Ez a rövid könyv, amelyet angolul írt és Angliában adtak ki, a nemzsidó olvasóhoz fordul. Nyíltan mutatja be a hagyományos zsidó társadalmat fanatikusnak és ultrakonzervatívnak. Shahak megmutatja, hogy egy olyan zsidó állam, amelyet a vallásos zsidók maguknak megálmodtak, azaz egy a zsidó vallás elõírásai szerint kormányozott állam soha sem létezett. A zsidó történelem különbözõ szakaszaiban voltak olyan zsidó közösségek, amelyek csak azért éltek a zsidó vallás elõírásai szerint, mert elég hatalmuk volt ahhoz, hogy tagjaikra rákényszerítsék az elõírt életformát. A történelem azonban megmutatja, hogy az ilyen közösségekben semmi olyasmi nem létezett, ami a többpártrendszerre akár csak hasonlított volna.

Manapság sem lenne nehéz példákat találni vallásos zsidókra, akik a nemzsidók jogait teljesen figyelmen kívül hagyják. Be kell látnunk, hogy nem csak a palesztínok jogait hagyják figyelmen kívül. A legjobb példát Délafrika legutóbbi 50 évének a történelme adja. Ismert, hogy sok zsidó vett mértékadó módon részt az apartheid elleni harcban. De ezek csak világi zsidók voltak. Az ortodox zsidó közösséget nem érdekli az apartheiddel kapcsolatban semmi. Ha tíz évvel ezelõtt a számos habad [Ljubavics] hívet Délafrikában az apartheidrõl megkérdezték volna, azok biztosan azt felelték volna, hogy az apartheid csak nemzsidókra vonatkozik, ezért zsidókat nem érdekli. Ezt általánosítani lehet. Az emberiség zsidó szemmel csak az, amihez zsidóknak közük van. Nem volt okuk a zsidóknak arra, hogy az emberiség maradékával törõdjenek. Minden problémát aszerint ítéltek meg, hogy az jó vagy rossz volt a zsidóknak. Shahak ezt a beállítottságot a halahára és azokra a rabbinikai válaszokra vezette vissza, amelyek a nemzsidó élet mentésével foglalkoznak, különösen azokra, amelyek azzal foglalkoznak, hogy megsértheti-e egy zsidó a szabbatot azért, hogy egy nemzsidó életét megmentse.

Az izraeli zsidó vallásos pártok kíméletlen ellenállását minden kísérlet ellen, hogy törvény írja elõ az emberi jogokat, nem lehet arra a kívánságra visszavezetni, hogy a hírhedt vallási Status Quo-t megtartsák, vagy hogy több pénzt kapjanak az államtól a jesivaiskolák számára. Az emberi jogok kérdésében ezeknek a pártoknak az álláspontja elõ van írva és az az elképzelés vezeti õket, hogy nem lehet minden embernek egyenlõ joga. Ha vallásos zsidók propagandát csinálnak annak, amit temetési szertartások alkalmával emberi méltóságnak neveznek, akkor egyáltalán nem gondolnak ennek a méltóságnak a védelmére nemzsidók esetén. Ha a magzatelhajtás ellen foglalnak állást, akkor nyíltan kimondják, hogy csak a zsidó magzatok miatt aggódnak. Ezeknek a vallási kampányoknak a sok évszázados zsidó hagyomány világos történelmi példái adják meg az alapját.

A zsidó védelmezõk ellenállásával szemben, az állítólag humanista és pluralista júdaizmus történeteivel szemben és mindazok fölhívásaival szemben, akik a zsidókat fölhívják, hogy bánkódjanak a világiasítás miatt, Shahak kérlelhetetlenül megmutatja a zsidó hagyományok sötét pontjait és megkérdezi olvasóit, hogy folytatni kell-e ezeket a hagyományokat. A zsidók élete nehéz volt a szétszórtságban, Shahak ebben egyetért a cionizmussal. De ezeknek a nehézségeknek a magyarázata nála más, mint azoknál. Így például azt, amit a zsidó történetírás "a zsidók üldözése Keletlengyelországban 1648-49" címszó alatt ír le, az nem a vad zsidógyûlölõ, Hmelnicki antiszemitizmusa, hanem parasztfölkelés és bosszú a zsidók ellen - azok különleges társadalmi és gazdasági helyzete miatt. Shahak nem szépíti a zsidókkal akkor megesett katasztrófát. Azonban történelmi keretek közé teszi az antiszemitizmust és visszautasítja azt a föltételezést, hogy minden nemzsidó születésétõl kezdve antiszemita. Ehelyett az antiszemitizmust történelmi helyzetek eredményének tekinti, amelynek során a zsidók vagy a népek közötti ellenségességbe bonyolódtak, vagy részt vettek az egyik társadalmi osztály elnyomásában egy másik által.

Stílusa miatt Shahak könyve vádiratnak tûnik a zsidó vallás ellen. Ebbõl egy probléma adódik, a humanista szélesebb látókörében. Van valami speciálisan zsidó a zsidó önzésben vagy sovinizmusban? Rosszabbak a zsidók ebben az értelemben, mint mások? Rosszabb egy zsidó soviniszta, mint egy ír, orosz vagy japán? Shahak úgy gondolja, hogy minõségi különbség van a zsidó halaha és más vallási törvények között. Úgy gondolja, hogy egy hagyomány nyomasztó terhe, amely az egész emberiséget csak a korlátoltan önzõ zsidó szempontból tekinti, mindannyiunkat korrumpál Izraelben. Van-e a világban más példa az ilyenfajta fajközpontúságra? Rosszabb a zsidó hagyomány, mint a hutuk és tutszik hagyománya? Rosszabb a zsidó álláspont nemzsidókkal szemben, mint amit a hinduizmus tesz a maga érinthetetlenjeivel? Valóban annyival rosszabbak a zsidók elképzelései magasabbrendûségükrõl és isteni kiválasztottságukról, mint a szikhek vagy a világ más faji csoportjaié?

Az emberi jogokért, demokráciáért és egyenlõségért folytatott harc mindig a világiasítással volt összekapcsolva, mert a vallási hagyományok és a humanista eszmék között mindig is szakadék volt. Ez Izraelben és minden más országban is így van. Ha mi izraeliek a demokráciát és a társadalmi igazságosságot tovább akarjuk fejleszteni, akkor e szándékunk megvalósítására aligha találunk valamilyen vallási hagyományban támogatást, sem a zsidóban, sem a tibetiben. Úgy tûnik, hogy Shahak osztja az izraeli zsidó többség törekvését a zsidó élet normalitása és modernsége iránt, ellentétben a diaszpórai élet furcsaságaival. Ezen kívül új nemzeti és cionizmus utáni életet kíván, amely lehetõleg kritikus szemmel tekint az egész zsidó múltra, amely olyan közel van hozzánk és mégis olyan távol.

> ***
>
> ----- a hatodik részhez ----

52- Olvasói leveleim, amelyeket héber újságok kinyomtattak.

53- Demagógiatúltengés

Haarez, Pénteki kulturális és irodalmi melléklet, 1991 december 13.

Tom Segev könyvének (Nem volt együttmûködés, Kultúra és Irodalom, november 29.) kritikájában, a második részben Jakov Savit professzor kétszer esik a veszélyes általánosítás hibájába. Elõször azt állítja, hogy: "A harmincas években a cionista mozgalomnak egyáltalán nem volt annyi hatalma, hogy a zsidók bevándorlását egy más helyre [mint Palesztína] megakadályozza. A szavak "nem volt annyi hatalma" gyanút ébresztenek. Lehetséges az, hogy a Népszövetség által névlegesen elismert zsidó mozgalomnak, amelyet egy nemzetközileg rendkívül tisztelt zsidó [Chaim Weizmann] vezetett, tényleg "nem volt annyi hatalma"? Egy ismert esetben valóban nem volt a cionista mozgalomnak elég hatalma ahhoz, hogy a zsidók bevándorlását befogadásukra hajlandó országokba megakadályozza. Az eviani Konferenciáról beszélek 1938 végén. Ezen a konferencián néhány állam kinyilatkoztatta hajlandóságát, hogy Németországi zsidókat befogadjon, de a cionista mozgalom hatásos tiltakozást jelentett be. Az egész történet elolvasható S. B. Beit-Zvi "Az Uganda utáni cionizmus és a holokauszt tûzpróbája" c. héber nyelvû mûvében , Bronfman, 1978. Beit-Zvi kétségkívül bebizonyítja, hogy a cionista mozgalomnak elég hatalma volt ahhoz, hogy a német zsidók bevándorlását más országokba, mint Palesztínába megakadályozza. Ez a hatalom természetesen még körülhatárolt volt és a körülményektõl függött. Ez azt jelenti, hogy minden esetet egyenként kell megvizsgálni, hogy Savits általánosítását a nem létezõ hatalmat illetõen elkerüljük.

Savits második általánosítása ott van, hogy Hitler hatalomra jutását a zsidó nép európai pozíciójának szempontjából halálos csapásként értékelte, "és ezért logikus volt, hogy nem kevés cionista vezetõ akart ebbõl elõnyöket kihozni, amennyiben a zsidó kivándorlási hullámot Palesztínába támogatta és a briteket kényszerítette, hogy jobban megértsék a kivándorlás okait". Savit nyilvánvalóan nem lát semmi hazugságot az általa leírt tényben. Ez neki csak jó alkalomnak tûnik a cionista mozgalom hatalmának megnövelésére. Ezek között a körülmények között Savit számára logikus, hogy a zsidók csak emberanyagot szolgáltattak a cionizmus hatalmának növelésére és nem emberi lényekként kezelték õket, akiknek szenvedésének saját súlya van.

54- Egy spanyol példa

Hadasot, pénteki melléklet, 1992 február 14.

Az új területi bíró, Amnon Strasnov c. cikkében (Hadasot-melléklet, január 24.) Amira Segev nem teszi föl a kérdést, hogy hogyan lett Strasnov bíró. A válasz az, hogy egy bizottság, amely politikai hatóságok és a titkos jogi hatóságok tagjaiból áll, adta neki ezt a hivatalt ismeretlen okból. Mivel idén van a Spanyolországból való kiûzés ötszázadik évfordulója és ezért sokat írnak Spanyolországról, nem lényegtelen megállapítani, hogy a spanyol inkvizíciós bírók hivatalukat pontosan úgy kapták, ahogy ma Izrael államban bírót választanak: egy titkos bizottság tette ezt, amely egyrészt a királyi ház képviselõibõl, másrészt az inkvizítorokból állt. Mellékesen, ezek között az inkvizítorok között volt néhány brilliáns jogi elme, akik semmiben sem maradtak el a mi bíróink mögött.

De a hasonlóság a mai Izrael állam és Izabella és Ferdinánd Spanyolországa között nem végzõdik itt. Nem hasonlít az arabok átszállítása a megszállt területekrõl, mint ezt a Moledet-párt és mások követelik a zsidók kiûzéséhez Spanyolországból? Emiatt a hasonlóság miatt tanácsos lenne megvizsgálni, hogy ami a spanyol inkvizíciónak jó volt, az jó-e a mai Izraelnek is. Talán az USA legfelsõbb bírójának kijelölése kissé demokratikusabb, akkor is, ha a szenzációhajhászat, amely Clarence Thomas kijelölését kísérte, negatív következményeket is hordoz magában?

55- Izraeli terrorizmus
Hadasot-melléklet, 1992 május 8.

Kár, hogy az Egyiptomban történõ izraeli kémkedésrõl szóló cikkében Jehoschua Meiri (Hadasot-melléklet április 23.) ír a Lavon esetrõl, de nem nevezi azt valódi nevén terrorizmusnak. Ha az egyiptomiak is, mint mi, izraeli postahivatalokba, mozikba és kultúrközpontokba bombákat tettek volna, ezt mi információszerzésnek vagy terrorizmusnak neveznénk-e?

Az is kár, hogy Meiri nem szól az izraeli terrorizmusról és ábrázolja azt politikai összefüggésében. A Lavon eset idején a a brit hadsereg Egyiptom nagy részét még megszállva tartotta. Az egyiptomi partizánharc és a népellenállás más formái során a britek megfontolták, hogy visszavonulnak és elismerik Egyiptom függetlenségét. Az izraeli terrorizmusnak a britek szemében egyiptomi terrorizmusnak kellett lenni, amellyel az a remény kapcsolódott össze, hogy a briteket meggyõzik arról, hogy örökké Egyiptomban maradhatnak, hogy Samir kifejezését használjuk, amelyet most a megszállott területekre alkalmaz. Az izraeli kormány saját magát csapta be azt föltételezve, hogy Egyiptom örökre idegen uralom alatt marad. Valójában az izraeli terrorizmus abban az idõben a háborús feszültségek fönnmaradását eredményezte, amely még mindig kiszélesedik, amiatt, mert Izrael sohasem törõdött bele egy arab ország tényleges függetlenségébe.

56- A halaha különbséget tesz a gyilkosságok különbözõ fajtái között. Haarez, 1992 május 14.

Fontos cikkében: Ha az utca fölkel (Haarez, május 6.) Uzi Benziman leírja a törvényben levõ különbségtételt zsidók és arabok között (pontosabban zsidók és nemzsidók között), és átgondolja a következményeket. De a cikk nem tárgyalja a témát kimerítõen. Föl lehetne tenni a kérdést, melyik zsidókat helyezi elõnybe ez a különbségtétel és milyen fokon. Így például megkérdezhetnénk, hogy zsidók egy nemzsidó meggyilkolását komoly bûnténynek számítják-e, amelyet ennek megfelelõen kell megbüntetni?

A válasz világos: A halaha a 'ne ölj' parancsot ugyanúgy értelmezi, mint a világi zsidók. A halahában minõségi különbség van egy zsidó zsidó általi, egy nemzsidó zsidó általi és egy nemzsidó nemzsidó általi megölése között. A legutóbbit a halaha rabbinikai elõírás által megtiltottnak nevezi, ami azt jelenti, hogy ennek megsértése bocsánatos bûn. Azt is megállapítja a halaha, hogy egy nemzsidó zsidó általi megölése egyáltalán nem büntetendõ, itt Isten fog büntetni.

A kabala még jobban lenézi a nemzsidókat. Azt mondja, hogy a nemzsidók lelke megvetendõ és sátáni. Ez az álláspont egész szélsõséges a habad haszidizmusban.

A leírt álláspontok irányították nem kevés rabbit és vallásos politikust, vagy vallásos és hagyománytisztelõ zsidókat. Mivel a világi zsidó közvéleményt a vallásos zsidók és a júdaizmus szakértõi állandó agymosásnak vetik alá, nem képes arra, hogy a neonáci német bõrfejûek és a hardeim és a vallásos zsidók közötti hasonlatosságot meglássa. Valójában ezek nagyon közel vannak egymáshoz,

57- Ki demokrata a Közel-keleten?
Haarez, 1992 június 17.

Noha már régóta állást foglalok az izraeli visszavonulás érdekében az elfoglalt területekrõl, ahogy ezt Ahmad Tibi (Polgár mint gyanús tárgy, Haarez, június 5.) javasolja, nem tudok megbarátkozni az "elfoglalt arab terület" kifejezéssel, ahogy ezt õ használja ebben az összefüggésben. Véleményem szerint nincs arab, zsidó vagy kurd terület. Ami létezik, azok a megszállt vagy elnyomott népek.

Visszautasítom Tibi követelését, hogy Izraelt a Közelkeletbe mostani állapotában bele kéne foglalni. Ezt a követelését nem tartom összeférhetõnek többi követelésével: demokrácia és egyenlõség minden izraeli polgár számára.

Ez Izrael törvényesen kötelezõ alapelvével is ellentétes: "Izrael kizárólag a zsidók állama". Itt teljesen osztom Tibi kritikáját.

A törvény szerint minden arab ország arab és/vagy moszlém állam (vagy mint Libanon, többvallású). Nincs olyan arab ország, amely minden polgárának azonos jogokat ad. Egy arab országban sincs a nõknek azonos joguk a férfiakkal. Tibi azt említi, hogy amerikai és marokkói vagy etiópiai zsidók ritkán házasodnak. Ez igaz. De Izraelben nincs olyan törvény, amely egy ilyen házasságot megtiltaná, az USA-ban sincs ilyen törvény. Moszlém és keresztény palesztínok nem ritkán házasodnak saját választásuk szerintem de mind Izraelben, mind egy arab országban akadályoznak egy ilyen házasságot.

Azok, akik valóban demokráciát és egyenlõséget kívánnak minden izraeli polgárnak, azoknak kritizálnia kellene a demokrácia és az egyenlõ jogok hiányát az arab országokban is. És azok, akik Izrael befoglalását kívánják a Közelkelet országaiba, azoknak látni kell, hogy egy ilyen integráció csak akkor lehetséges, ha a Közelkeleten csak demokratikus államok vannak.

58- Scharon birodalma

Hadasot-melléklet, 1992 június 19.

Kérdezem én, hogy hogyan sikerült Ilan Hausernak a Ronald Fischerel folytatott interjúban az 1982-es Libanoni invázióról (Hadasot-melléklet június 5.) Saron indítékait az invázióra elfelejteni, pedig Saron nyilvánosan beszámolt indítékairól. 1981 decemberének végén a héber sajtó hozta Saron beszédét, amelyet a Tel Avivi egyetemen tartott. Ennek a beszédnek a legjobb analízisét Zvi Timor írta az Al Hamischmarban (1981 december 24.).

Igazat adok Timornak amikor azt írja, hogy a Libanoni invázió Saronnak és másoknak az elsõ lépés az izraeli birodalom kiépítésében, amely Algéria vagy Marokkótól nyugaton Kínáig keleten és Kenyától vagy Délafrikától a Szovjetúnióig nyúlna. Ha az invázió katonailag sikeres lett volna, tovább folytatták volna, amíg az izraeli hadsereg messze

Izrael határaitól komolyabb veszteséget szenvedett volna el, mint valaha is története folyamán.

Ha Saron Izraelben valaha is újra hatalomra jut, mindent meg fog próbálni, hogy létrehozza az izraeli birodalmat. Ebben az esetben második veresége még rosszabb lesz, mint az elsõ.

59- Gyilkosság a halaha értelmében

Haarez, 1992 június 26.

Az egyiptomi író, Faraj Foda, akit nemrég gyilkoltak meg moszlém fanatikusok, jó alkalom arra, hogy megkérdezzük: mit mond a zsidó halaha hasonló esetekrõl?

Majmonidész mérvadó halahai szöveggyûjteménye, a Misna Tóra, a bírák könyvének elhajlók szakasza a 3. fejezetben azt állapítja meg, hogy egy zsidó, aki nem hisz a szóban elmondott törvényben, azt elhajlónak kell tekinteni és mindenki megölheti (azaz minden zsidónak joga van õt megölni)... és miután a szóban elmondott törvény szerint elhajlónak nyilvánították, le kell sújtani rá és nem kell fölemelni, azaz halálát közvetve kell okozni és tilos életét veszélyhelyzetben megmenteni, mert azok közé a zsidók közé tartozik, akik vagy elhajlók vagy akik azt mondják, hogy a Tóra nem Istentõl ered, vagy rágalmazók. Ezek megöléséhez nem kellenek tanúk, sem elõzõleg nem kell õket figyelmeztetni, nem kell bíró, mivel minden zsidó, aki ezeket megöli, nagy tettet visz véghez, mivel egy akadályt semmisít meg.

Amíg a zsidók a halaha önkényuralma alatt éltek, valóban ilyen módon bántak a gyanúsokkal, elhajlókkal és istentagadókkal. Ma nemcsak Sah rabbi, a Sassz párt és a Ljubavicsi rabbi akarja, hogy a fönt leírt törvény újra érvényes legyen, amely szerint minden zsidó, aki egy elhajlót megöl, dicsõ tettet hajt végre. A Gus Emunim, a nemzeti vallásos párt és a vallásos nyilvánosság mérsékeltebb tagjai sem kivételek ez alól, ha a halahához, mint legfelsõ tekintélyhez hûek.

Csak az európai felvilágosodás szabadított meg minket a halaha gyilkos törvényétõl, éspedig az akkor zsidók nagy részének ellenállásával szemben. Ma néhány izraeli zsidó megpróbálja a halahai törvényt újra bevezetni és nevelõi hatásukat használják az emberek ilyen irányú befolyásolására.

60- Az egyenlõség érvényes

Kol Hair, 1992 július 10.

Ha Haim Baram azt írja, hogy az izraeli arabok tömegei a zsidó pártokra szavaztak, (Kol Hair, június 26.), akkor nem említi meg, hogy az egyik párt, amelyet sok arab támogatott, a nemzeti vallási párt volt, amelyet Baram helyesen mind jobbszélsõ pártot ír le. Az izraeli arabok 4.7%-a szavazott a NVP-ra, míg Tel Aviv lakóinak csak 2.9%-a. Ezt a magas számot nem lehet úgy magyarázni, hogy a vallási minisztérium, amely a NVP ellenõrzése alatt áll arab alkalmazottainak vagy az arab vallási vezetõknek a szavazatai okozták azt. Ez az eredmény csak a választók családi összetartásával magyarázható. Azért, hogy egy arab tisztviselõ vagy Sejk támogatást kapjon, egy egész arab családi klán kész arra, hogy a Gus Emunimra szavazzon és ezzel elfogadja annak tetteit. Ha összeadjuk az arab szavazatokat, akik az NVP-re, a Likudra (8.4 %), a Sasszra (4.9 %) és az egyesült Tóralistára (0.6 %)

szavaztak, akkor az izraeli arabok 18.6%-át kapjuk meg, akik Samir kormányzati koalíciójára szavaztak. Azok, akik magukat baloldalinak nevezik és így az arab társadalom valóságát figyelmen kívül hagyják, aki egy ilyen sajnálatos választói viselkedést tanúsítanak, úgy viselkednek, mint egy vak, aki más vakokat tanít az Újtestamentumra ás mindannyian a gödörbe esnek.

61- Imák zavaros utakon

Jerusalajim, 1992 július 10.

Örömmel hallom Elisur asszonytól (Jael Admoni, Jerusalajim, július 3.), hogy "a zsidó imádságok, ha Hebronban imádkozzák õket, közvetlen az égbe szállnak, nem kell nekik közvetítõ". Noha örültem neki, maradt még egy-két kérdésem, amelyekre választ szeretnék kapni. Milyen utakon szállnak azok az imádságok az égbe, amelyeket zsidók nem Hebronban, hanem más helyeken imádkoznak? A Jeruzsálemi vagy Bnei-Braki zsidó imákat elõbb Hebronba küldik, hogy onnan menjenek az égbe, vagy egy ideig a légben lebegnek, miközben Elisur asszony imái elõnyben részesülnek? És mi történik a Ljubavicsi zsidó imádságaival Brooklynban?

Eléggé össze vagyok zavarodva, ha megkísérlem elképzelni, milyen komplikált az út az égbe ha Brooklyn és Hebron távolságára gondolok.

Annak is örülök, amit Elisur asszony az imák szállítóiról mond, akkor is, ha neki nem szükségesek szolgálataik, mert õ véletlenül Hebronban lakik. Például nagyon szeretném megtudni, hogy ki viszi a Sah vagy Kaduri rabbi imádságait az égbe, aki a sasz pártot támogatta Sah rabbi akarata ellenére. Lehet, hogy Sah rabbi pártja azért maradt alul a választásokon, mert imái átadói ügyetlenek voltak, míg Kadrus rabbi pártja azért nyert, mert õk a jó közvetítõket keresték ki imáik számára? Libabõrös leszek a félelemtõl ha az 1967-es évre emlékszem vissza, amikor még nem élt zsidó Hebronban és a sok jámbor zsidó imádsága az eget csak kerülõ utakon érhette el. Egyetlen vigaszom az, hogy mi ennek ellenére is élünk, sõt a függetlenségi háborút is megnyertük, függetlenül attól, hogy hogyan jutottak a hívõ zsidók imái az égbe. Akkor is megvoltak a zsidók, noha akkor Elisur asszonynak és polgártársainak követeket kellett fogadni ahhoz, hogy imáik az égbe jussanak.

62. Az iráni Modell

Al Hamischmar, 1992 július 12.

Gadi Jaziv ("A sasz-párt diszkvalifikálja magát", Al Hamischmar, július 5.) azt mondja, hogy õ csak nevetni tudott, amikor az izraeli TV az ördögkiûzést és a mágikus esküket mutatta, amelyeket a sasz párt választási harcában használt. Kár, hogy nem vette a fáradságot, hogy megértse az ilyen gyakorlat mögötti fura világnézetet. A zsidó fölvilágosodás elõtt a zsidók a kabala terhe alatt éltek, miután az azelõtt uralkodó halahai júdaizmus és azokkal a kísérletekkel szemben gyõztek, amelyek filozófusi gondolatokat akartak a júdaizmusba bevezetni. A kabala gyõzelme és az ezzel egyidejû hamis Messiás hívés a 16. század közepétõl tartott. Megtartotta abszolút hatalmát a zsidó közösségeken a zsidó fölvilágosodás kezdetéig, amelyet mint egy zsidó fölkelést lehet értelmezni a kabalisták hatalma ellen és mint a zsidó közelmúlt visszautasítását.

Gadi Jaziv nevet a kabalisztikus és szefárd zsidók babonáin, nem mer azonban az askenázi zsidóknál, elsõsorban a haszidoknál ugyanezen a babonán nevetni. Lehet hogy ennek az az oka, hogy a cionista munkásmozgalom a haszidi mozgalmat dicsõíti, ahelyett hogy ellenállna neki?

A szomorú valóság az, hogy a cionista munkásmozgalom már régen elárulta a zsidó fölvilágosodás ideáljait, és amellett elfelejtette, hogy csak az azelõtti fölvilágosítás miatt létezhet egyáltalán. Ezt állítólag a kényelmes koalíció miatt a vallási és haredi pártokkal tette. Ezzel úgy viselkedett, mint az iráni baloldal a sah uralmának vége felé, hasonló okokból. Azt hiszem, a fõ ok az érthetõ és emberi viszolygás az iránt, hogy saját közelmúltunkat, amelyet bármelyikünk apja vagy nagyapja személyesít, ne ismerje el.

A reakciósok csak abban különböznek a baloldali politikusoktól, hogy múltjukat vakon tömjénezik, míg az utóbbiakról föltételezzük, hogy ezek ezt kritikusan értékelik. Ha az iráni baloldal szomorú tapasztalataiból nem tanulunk, egy nap talán ugyanabba a helyzetbe jutunk, mint õk.

63- Kitömött babák emberi alakká maszkírozása

Hadasot-melléklet, 1992 július 17.

Kitûnõ cikkében (A Golda, neurózis, ne hagyj el minket, Hadasot-melléklet, július 3.) Doron Rosenblum megkérdezi: Mi a jelentõsége ennek a kényszerû törekvésnek, amelyet különösen az izraeli munkáspárt mutat, amikor fölszólítja visszalépett vezetõit, hogy maradjanak hatalmon? Azt hiszem én meg tudom ezt válaszolni.

Gideon Doron professzor, annak a stratégia csoportnak a tagja, amely Rabinnak volt a választási harc alatt tanácsadója, Amiram Cohen elmagyarázta (Al Hamischmar, június 26.) a munkáspárt stratégiáját: "Egyik fõ célunk az volt, hogy Rabint úgy ábrázoljuk, mint Begin megbízható utódját". Más szavakkal, Rabinnak nem volt mondanivalója, de stratégia csoportja segítségével Begin alakját képviselte. De az is igaz, hogy máskor Begin ellenségének alakját öltötte magára. Általában Rabin politikai karrierje abból a játékból állt, hogy különféle figurákat testesített meg.

Ben Gurion visszalépése óta követõi az izraeli munkáspártból mást sem tettek, mint ez a beöltözési mûvészetet gyakorolták. A munkáspárt vezetõi ezért csak kitömött babák voltak. Ezekben a babákban van szalma, de nincsenek elveik. Ez azt jelenti, hogy nem maguk, hanem saját képmásaik. A Simon Perez cimkéjû baba túltett minden eddigi rekordon. Különféle alakokban tudták fölmutatni: mint Geula Cohent, az egész területen hamarosan eljövõ paradicsom egy hívõjét és mint más fénysugarakat.

64- A legjobb szándék?

Haarez, 1992 augusztus 28.

Joel Markus írja (Nem történt csoda, Haarez, augusztus 21.), hogy az új izraeli kormánynak a legjobb szándékai vannak a béketárgyalások folytatásánál. De a kormány javaslatai azonosak azokkal, amelyeket már Begin tett 1981-ben, kivéve néhány változtatást a palesztínok hátrányain, amelyek amiatt szükségesek, mert az elfoglalt területeken idõközben sok zsidó település található.

Ebbõl következik, hogy a kormány szándékai a legjobbak, mint Begin kormányáé. Hasonlóképpen igaz ennek megfordítottja is: Ha Begin szándékai nem voltak a legjobbak, akkor Rabinéi sem azok. Rabin legjobb szándékai relatívok, ha összehasonlítjuk azokat Samir vagy Saron õrültségével. De ha visszaemlékezünk a csonttörõ parancsokra, csak arra következtethetünk, hogy Arennek jobb szándékai voltak a palesztínokkal szemben mint Rabinnak.

Szememben nincs alapvetõ különbség a Likud és a munkáspárt között. Mindkét párt része az izraeli politika túlnõtt, nehézkes és elhülyült magjának. Izraelben csak akkor lehetséges igazi változás, ha ez a két legfontosabb párt, melyek a 20-as évekbõl származnak, végnapjaikat éri meg.

65- Ez még ugyanaz a munkáspárt?

Hadasot, 1992. augusztus 11.

Hanan Kristal (Hadasot, augusztus 2.) vezércikkéhez írt egy kommentárom mutatja, hogy a munkáspárt várományosainak miniszteri kinevezésre és miniszterhelyetteseinek a száma a Likudéit (az ezelõtti kormányéit) meghaladja. Ez a tény csak a naív szemlélõt lepheti meg aki még mindig azt hiszi, hogy a munkáspárt Rabin és Perez vezetése alatt megváltozhat.

A munkásmozgalom hívei képesek arra, hogy Saron vagy a Gus Emunim ostobaságait mentegessék. De Izraelben csak akkor lesz igazi változás, ha ez a rothadó párt teljesen föloszlik.

66- Perez támogatása a településeknek

Haarez, 1992 augusztus 19.

A Sebastiai eset, melyet Ran Kislev írt le (Haarez, augusztus 14.), már önmagában is elég gonosz. Az utójátéka még gonoszabb. Itt azokra a csaló magyarázatokra utalok, amelyek szerint Ofra település állítólag munkásszállás és Siló település ásatási tábor. Ezért a csalásáért az akkori honvédelmi miniszter, Simon Perez felelõs, aki annak idején a Gus Emunim ügyeit támogatta. Mellékesen Perez volt az, aki az Ofra telepeseket oktatási anyaghoz segítette, amennyiben azt a monopóliumot juttatta nekik, hogy kasrut jegyeket állíthatnak elõ az izraeli hadsereg részére.

Perez vezetése alatt a pénzügyminisztérium megmaradt e mellett az irányzat mellett és azon fáradozott, hogy a vallásos csoportok és a Gus Emunim jóindulatát úgy nyerje meg, hogy külön pénzeket juttatott nekik. Szándékát, hogy a zsidó valláshoz közeledjen és a rabbiknak hízelegjen, nyíltan bevallotta. Mielõtt nemrég a miniszterelnöki posztot foglalta el, nem késlelkedett a vallásos törvénysértõk védelmét Givat Harszinára (Hebron mellett) kiterjeszteni. Aggódom, hogy ezt a gyakorlatot a jövõben is folytatni fogja.

67- Mibõl áll a nyilvánosság?

Hadasot-melléklet, 1992 augusztus 12.

A Chicagói izraeli konzulnak, Jicak Ben Gadnak (Akit Perez ki fog dobni) valószínû igaza van, amikor azt gondolja (Hadasot-melléklet augusztus 7.), hogy Chicagó nyilvánossága

bosszankodik azon, hogy kedvelt konzuljukat elbocsátják. Éspedig azért, mert Ben Gad szerint a nyilvánosság szó csak a szervezett amerikai zsidókra vonatkozik. Számára és nyilvánossága számára az amerikaiak 97%-a és 1.5%-a nem jelenthet nyilvánosságot, mert vagy nemzsidók, vagy asszimilált zsidók, és az utóbbiak a definíció szerint még a nemzsidók után következnek.

Mint izraeli zsidók tudnunk kell, hogy a szervezett amerikai zsidók általában sovinisztábbak és rasszistábbak mint a soviniszták és rasszisták köreinkben. Rasszizmusuk célja az egész világ, amely véleményük szerint elkerülhetetlenül Izrael ellenes, akkor is, ha Izraelt teletömik pénzzel. A szervezett amerikai zsidók büntetlenül gyûlölhetnek minden nemzsidót, mivel megakadályoznak az USA-ban minden szabad vitát Izraelrõl és a júdaizmusról, amennyiben vitapartnereiket antiszemitáknak és öngyûlölõ zsidóknak nevezik. Sikerük ebben az ügyben hasonlít McCarthy szenátor sikeréhez a szabad vélemény nyilvánítás elnyomása terén az USA-ban, de az amerikai zsidók sokkal sikeresebbek ebben nála. A mód, ahogyan minket az amerikai zsidók támogatnak, sajátságos. Támogatásuk abból áll, hogy minket háborúba vonnak be. Ha ez sikerül nekik, a mi vérünk ömlik, míg õk szenvedésünk láttán a TV képernyõje elõtt sírnak. Nem csoda, így próbálják intoleranciájukat és álszentségüket túlbuzgósággal palástolni.

68-Nemzsidók szervei szervátültetésre

Kol Hair, 1992 . szeptember 11.

Jair Schedeg cikke, amelyben részletesen beszámol a Goren és Haredi rabbik közötti vitáról a szervátültetés vallási engedélyezésérõl alkalmas arra, hogy az olvasók elõtt elködösítse a vita egy lényeges kérdését. Mindkét fél egyetért abban, hogy álláspontjaik különbözõsége csak zsidó páciensekre vonatkozik. Ezért a haredimoknak, akik általában a zsidók testébõl való orgánkivétel ellen vannak, nincs kifogásuk egy európai vagy USA utazás ellen, hogy ott történjen a szervátültetés. Abból indulnak ki, hogy egy ilyen szerv nagy valószínûséggel nemzsidó testébõl származik. A rabbik egyetértenek ezzel, mert egy Izraelben történõ szervátültetés esetén nagyon valószínû, hogy az átültetett szerv zsidó testbõl származik. Ez a haredimok meglehetõsen sikeres szervátültetés ellenes kampányának kiindulópontja Izraelben.

Sok európai ország úgy reagált erre az alattomosságra, hogy megtiltották a szervátültetést izraeliek részére. Ezt a tilalmat azzal igazolják, hogy a legtöbb zsidó, akinek szervátültetésre van szüksége, valóban megpróbál nemzsidóktól kapni a szükséges szervet, míg zsidók alapvetõen nem hajlandók nemzsidók részére szervet adni. A Gorem és Haredi rabbik alapvetõen egyetértenek abban, hogy a zsidók teste alapvetõen más minõségû, mint egy nemzsidóé. Emiatt mindkét vitapartner egyenlõ módon megvetésre méltó.

69- Az út az abszolút korrupció felé

Hadasot-melléklet, 23. október 1992

Valószínû senkit sem lepnek meg az Aharon Klein által fölsorolt tények (Hadasot-melléklet, szeptember 25.), amelyek a sabak sikertelenségének okai a megszállt területeken. A sabak nem mûködik a megszállt területeken, mert fõ feladatai adminisztratív jellegûek, míg a polgári irányítás csak egy álca. A sabaknak abszolút hatalma van ezeknek a föladatoknak a végrehajtásánál. Mint titkosrendõrség a sabak úgy viselkedik, mint a volt keleteurópai rendszerek vagy a mostani arab országok

titkosrendõrsége. Minden ilyen országban a titkosrendõrség határozza meg az egyes emberek sorsát.

Itt igaz Lord Acton szabálya, hogy 'hatalom korrumpál, abszolút hatalom abszolút korrumpál', akkor is, ha ez a szabály 150 éves. Az abszolút korrupcióhoz vezetõ útnak egyik jellemzõje, amely teljesen áll a sabak tisztviselõire, hogy teljesítményük a növekvõ korrupcióval csökken. Egyszerû szavakkal ezt úgy lehet kifejezni, hogy szolgálati éveik során mind butábbak lesznek.

Azok az emberek, akik azt hiszik, hogy Acton szabálya annak minden következményével csak az arab országok titkosrendõrségére igaz, de nem a zsidóra vagy megfordítva, nem csak buták hanem rasszisták is.

70- Egy tisztátlan cím esete

Jerusalajim, 1992 október 2.

Szeretném azokat az ultravallásos haredi zsidókat fölbátorítani, akik azt panaszolják, hogy Jeruzsálemben az utcanevekért illetékes bizottság egy utcát Weiß rabbi után nevezett el, pedig az anticionista volt. Kicsit fel fogja õket vidítani, ha arról hallanak, hogy mi történt egy utcával, amelyet Jeruzsálemben Albert Einsteinrõl, egy lelkes cionistáról, de hitetlenrõl neveztek el.

Einstein halála után Jeruzsálem néhány lakosa azt kívánta, hogy egy utcát róla nevezzenek el a mi szent városunkban. A vallásos zsidók ezt szentségtörésként utasították ezt vissza. Képzeljük csak el, érveltek, hogy egy vallásos zsidók egy ilyen rettenetes hitetlenrõl, mint Einstein, elnevezett utcában lakik , és egy ilyen tisztátlan nevet kell címként megadnia. Hosszas vita után egy Izraelben tipikus megegyezés született meg. Nyugat Jeruzsálem térképén szerepel ugyan egy Albert Einstein utca, az azonban csak egy, az egyetem épületei és a nem kevésbé hitetlen Givat Rami héber egyetem épületei között fekszik. Soha senki nem lakott ott és nem kellett ezt a címet lakcímként megadnia, és ez a jövõben is így fog maradni.

Talán vehetné az utcanév bizottság ezt a történetet mintaként? Miért ne találna a bizottság egy utcát, melyen nincsenek épületek a haredimok szomszédságában és ne nevezhetné el ezt Weiß rabbiról? Csodálói ezzel éppen olyan elégedettek lennének, mint Einstein csodálói voltak a leírt kompromisszummal.

71- Arthur Ruppin rasszizmusa

Haarez-melléklet, 1992. október 9.

A "Jemeni zsidók, a született segédmunkások", (Haarez-melléklet, szeptember 18.) c. cikkében Haim Hanegbi azokról a faji rágalmakról beszél, amelyekkel Arthur Ruppin írja le a jemeni zsidókat naplójában [1908-1912]. De Ruppin rasszizmusára sokkal jobb bizonyíték van, mégpedig "A zsidók szociológiája" c. könyve, amit elõször Németországban adtak ki 1904-ben Palesztínába való érkezése elõtt (1904), és aztán kétszer héber nyelven (1914 Odesszában és 1934-ben Tel Avivba). Nemrég Jakov Savit professzor foglalkozott könyvének rasszista részeivel (ha nem is részletesen) könyvében: "Júdaizmus a hellénizmus tükörképe" (Tel Aviv, Oved, 1992). Az olvasó számára idézetek formájában vagy saját szavaimmal foglalom össze, amit Savit mond Ruppin rasszista

elméleteirõl könyvének egy fejezetében, melynek címe: "A zsidó faj, eredete és tulajdonságai Ruppin szerint", 354-357 o.

Ruppin szerint a zsidó faj kánaánitákból és filiszteusokból származik. Ez azt jelenti, hogy a zsidók a hibás szemita mítosszal ellentétben, amely a zsidókat nem sorolja a fehérek csoportjába, liliomfehérek. Savit véleménye kissé humoros, szerinte Ruppin és néhány más zsidó elvált a szemita kötéstõl, hogy tagadják azt, hogy a zsidók rendelkeznek a szemita faj néhány negatív jellemvonásával és hogy a zsidókat az arabok közelébe vigyék fajilag, amellyel ugyanannak a faji kategóriának a határait jelölték. Savit ezután leírja a zsidó faj tulajdonságait úgy, ahogy Ruppin definiálta azokat, és aztán találóan megjegyzi, hogy Ruppin zsidóképe egyezik azzal, ahogy ezeket az antiszemita irodalom definiálja. Úgy gondolja, hogy Ruppin azért lett cionista, mert attól félt, hogy a radikális változások idején mind nehezebb lesz a zsidó fajtának tulajdonságait megtartani anélkül, hogy elveszítenék azokat az asszimiláció folyamán. Az ilyen veszélyek megelõzésére gondolta, hogy a zsidóknak saját országra van szükségük.

A jemeni zsidók létezése megdöntötte Ruppin elméletét, hogy a zsidók a fehér fajhoz tartoznak. Még semmit sem tudott a fekete etiópiai zsidókról vagy a Kohini (Délindia) zsidókról. Palesztína tiszta spanyol zsidóit virágzó fantáziájának értelmében föl lehetett venni a zsidó fajba. A jemeni zsidók esetében ez a legvirágzóbb fantáziával sem volt lehetséges. Végkövetkeztetése az volt, hogy ezeket el kell nyomni.

S 72- Vágyakozás Dávid és Salamon királyságának újraalapítására.

Haarez, 1992 október 30.

Tom Segev részletes könyvkritikája (Haarez, október 16.), amelyet Anita Sapira új könyvérõl jelent meg, oszt a könyvvel egy szokásos, de komoly félreértést. A cionista munkásmozgalom két etikus iránya mellett, melyet mind az író, mind a kritikus megtárgyal, létezik egy harmadik etikus irány is, egy mítosz, amely a mozgalomnak legalább annyi életet adott mint az elsõ kettõ. Itt arról az elképzelésrõl van szó, hogy Dávid és Salamon királyságát újra létrehozzák. Ez a mítosz föltételezi, hogy a zsidók minden területet újra elfoglalnak, amely valaha is a régi izraeliták tulajdona volt, vagy azon területen belül voltak, melyet Isten a zsidóknak ígért a bibliai szöveg alapján. Ezeket a szavakat, "Dávid és Salamon királyságát újra létrehozni" használta David Ben Gurion is, amikor 1956-ban a Szuezi háború hivatalos céljait magyarázta el a Kneszetben a háború harmadik napján tartott beszédében. Ahogy kimondta ezeket a szavakat, a Kneszet minden tagja, a négy kommunista képviselõ kivételével fölállt és elénekelte a hatikvát. Ugyanebben a beszédében mondta Ben Gurion azt is, hogy a Színai félsziget nem egyiptomi terület, ami nem akadályozta õt abban, hogy békét követeljen Egyiptomtól.

Ilyen módon vallotta be Ben Gurion, a szemében közvetlenül, hogy a szuezi háború nem elkerülhetetlen, hanem elkerülhetõ háború volt, amelyet messiási célokért vívtak. Ez a vallomás lényegesen érthetõbb volt, mint Begin 1982-es nyilatkozata. Föltehetõ, hogy ha Eisenhowers elnök nem lett volna ennek a messiási irányzatnak az ellenzõje, akkor az az izraeli messiási õrültség, amely 1967-ben tûnt elõ teljes mértékben, már 1956-ban elkezdõdött volna. A munkásmozgalmon belül a messiási nyomás már 1918 óta erõs és befolyásos volt.

73- Mit akar Isten valójában?

Jerusalajim, 1993 március 5.

Ahogy jelentették, (Jerusalajim, február 19.), a nagy rabbinisztikai bölcs, Slomo Salman Auerbach rabbi elmagyarázta egy tanítványának, hogy hat jeruzsálemi askenázi ultravallásos haredim zsidó egy héten meghalt, mert a mostani izraeli kormány telítve van hitetlenséggel, és a keleti haredi sasz párt támogatását élvezi. Tegyük föl, hogy Auerbach rabbi tényleg ismeri Isten akaratát és nem csak gondolja, hogy ismeri azt. Tegyük föl továbbá, hogy Isten tényleg annyira el van szörnyedve a mai izraeli kormányon és azon, hogy a sasz párt támogatja azt, hogy hat személyt megölt, akiknek semmi közük a politikához. Akkor is, ha ezek a föltételezések igazak, néhány kérdés nyitva marad.

A. Miért volt Isten akarata, hogy megöljön hat askenázi haredimot a keleti haredim miatt érzett haragja miatt?

B. Nem tette-e volna Isten jobban, ha úgy mutatja meg haragját a sasz tagjai és a kormány világi támogatói iránt, hogy a sasz ismert képviselõit vagy Sulamit Alonit (egy miniszter, akit a haredim különösen gyûlölnek) ölte volna meg egy hét alatt ahelyett, hogy a kormány hat ellenségét öli meg?

C. Hajlandó-e Auerbach rabbi azt az egyszerûbb föltételezést figyelembe venni, hogy Isten a hat askenázi haredimot az õ Agudat Izrael nevû pártja fölött érzett haragjában ölte meg és nem a sasz miatt?

D. Hogy még egy lépéssel tovább menjünk, Isten a hat askenázi haredimot talán az azon rabbik miatt érzett haragjában ölte meg, akik úgy tesznek, mintha ismernék az õ szándékát, mint pl. Auerbach rabbi és azon rabbik miatt, akik azt állítják, hogy az õ nevében szólnak.

74- Agymosás

Hadasot, 1993 március 17.

A két oldal igényeivel szemben a munkáspárti parlamenti képviselõ, Burg és az oktatásügyi minisztérium közti vitában (Hadasot, március 11.) nem arról van szó, hogy hogyan oktassák a júdaizmust, hanem az agymosási lehetõségekrõl. Egyik oldal sem kívánja, hogy a múlt vagy a jelen cionizmusát az iskolákban oktassák.

Hadd mutassak be két példát. A múlt generációkban a zsidók jelentõs részét reformálták meggyõzéssel, de errõl nem szólnak a tantervben. Vagy egy másik példa: Fogják-e valaha is tanítani iskoláinkban, hogy a spanyol idõk [1000-1200] legnagyobb héber költõi mindkét nem iránt érdeklõdtek, és azok a csodálatos szerelmi költemények, amelyeket írtak, mind férfi, mind nõi szeretõiknek szólnak. Emlékezzünk Jehuda Halevi két csodálatos költeményére:

Ahogy ruháit levette, nem volt meztelen,
mert szépség, méltóság és báj vette most képét körül.

Fogják-e ezt iskoláinkban valaha is tanítani függetlenül attól, hogy milyen izgatottak lesznek a tanulók a tanulás közben?

75- Kinek hozhatnak az 'állami földek' hasznot?

Haarez, 1993 március 26.

Kár, hogy Meron Benvenisti ("Tények és negatív következmények", Haarez, március 18.) nem említi a legfontosabb és leggondosabban elrejtett tényt, amely véleményem szerint az izraeli politika alapvetõ pontja a megszállott területeken. A települések és az állami földek a megszállott területeken nyíltan csak zsidók számára vannak fönntartva. Azok, akik ahogy a Zomet párt a diszkriminációt azzal mentegetik, hogy a hadkötelezettségbeli különbségekre utalnak, jobb lenne, ha arra emlékeznének vissza, hogy egy drúz, aki a hadseregben szolgált, és esetleg a megszállott területeken való szolgálat közben kapott magas rangot, az sem élhet egy ilyen településen és nem húzhat hasznot az állami területekbõl. Egy öreg zsidónak viszont, aki tegnap vándorolt be Brooklynból, soha nem szolgált az izraeli hadseregben és sohasem fog ott szolgálni, esetleg azt is elutasítja, hogy fölvegye az izraeli állampolgárságot, joga van minderre.

A megszállott területeken való letelepülésre, és az azzal járó pénzbeli támogatást a júdaizmusra áttértek megkapják függetlenül attól, hogy Peruból jönnek, vagy az India és Burma közti határterületrõl. Palesztínok, beleértve azokat, akik az izraeli hadseregben szolgáltak, vagy nemzsidók, nem jogosultak erre. Nyugatjordánia 70%-a és a sûrûn lakott Gáza övezet 30%-a idõközben hivatalosan nemzsidó mentes lett.

Más szavakkal aparteid rendszert rendeztünk be. Sok vonásában undorítóbb annál, ami valaha is Délafrikában volt. A települések mindent elmondanak a rendszerrõl.

76- Mint az Egyiptomi vallási fanatikusok

Haarez, 1993 május 14.

Izrael Harel, a Nyugatjordániai vallásos telepesek egyik vezetõje azt mondta (Haarez, május 7.), hogy a zsidó földalatti mozgalom néven ismert csoport tettei bosszú az arabok ellen és támogatás a kormánynak. Emlékezzünk vissza arra, hogy tetteikhez, melyek miatt a törvényszék elítélte õket, egy dzsámi lerombolása a templom hegyén is hozzátartozott, és arab buszok alá tett szabbatra beállított bombákkal akarták azokat szabbat kezdetekor fölrobbantani.

Akkor, 1984-ben az ilyen buszokat sok zsidó, idegen turisták, de mindkét nembeli és minden korú arabok is használtak. Csak az nem volt valószínû, hogy vallásos zsidók használják ezeket a buszokat a robbanás tervezett idõpontjában. A külföldi turisták ellen tervezett gyilkosság határozottan emlékeztet az egyiptomi vallási fanatikusok által elkövetett merényletekre turisták ellen.

A vallásos telepesek soha sem ítélték el igazán az ilyen hõstetteket, és Harel még mindig segítségnek tekinti azokat a kormány számára. Ez jó alkalom, hogy mindenkit, akit illet emlékeztessünk arra, hogy az ilyen kísérletek, amelyeket néhányan nem akarnak elítélni, nem csak nemzsidók (mint arabok) ellen irányulnak, hanem nem vallásos zsidók ellen is, akiket a tettesek szintén büntetlenül megölhetõ alacsonyabbrendû embereknek tekintenek.

77- Chomeini-állam

Jerusalajim, 1994 március 11.

Johai Hakak jelenti március 4-én, hogy a Kirjat Arbai rabbi, Dov Lior, Kiryat Arba Hesder-Jesiva termében elismerõ beszédet tartott a gyilkos Goldsteinra, amelyben azt mondta, hogy bármit is tett Goldstein, azt az ég érdekében tette. Ez azt jelenti, hogy Kirjat Arba rabbija náci, aki olyan véleményeket ad ki magából, amelyek Adolf Hitleréitõl semmiben sem különböznek. Hitler is a látnoki képességet használta utálatos ideológiájának igazolására. Gondoljunk erre a hasonlatosságra, amikor legközelebb a Németországi neonácik ellen tüntetünk.

Véleményem szerint a neonáciknak joguk van undok hitüket terjeszteni. Más dolog viszont zsidó neonácikat azokkal az adókkal támogatni, amelyeket én fizetek polgárként. Lior rabbi a kormánytól kapja fizetését és a Hesder-Jesiva az izraeli hadsereg része. Mellékesen a Merez álszenteknek semmi kifogásuk sincs ez ellen, hogy ne zavarja a békefolyamatot.

Ezért fontos Izraelben a vallás és az állam szétválasztása. Még fontosabb, mint a megszállt területek elfoglalása. Az álszentek, akik meghajolnak a rabbik elõtt a békefolyamat miatt, meg kellene hogy értsék, hogy ez nem az az út, amelyen a békét elérjük. H egyáltalán valami, akkor ez csak annak az útja, hogy Izrael átváltozását egy Homeini államba fölgyorsítsuk.

78- Az izraeli zsidók hallgatása

Haarez-könyvmelléklet, 1994 március 16.

A melléklet kiadója, Michael Handelsalz, megkísérli kiadásában (Haarez-könyvmelléklet, február 16.) az izraeli zsidó nyilvánosság hallgatását Salman Rushdie üldözésével kapcsolatban azzal magyarázni, hogy az izraeli zsidóknak látszólag fontosabb problémáik vannak. Múlt héten az egész héber sajtó ezekkel a fontosabb problémákkal foglalkozott, ugyanis azzal, hogy a francia hadsereg egy magasrangú tisztjét kirúgták, miután egy történelmi cikket írt és amelyben Dreyfus ártatlanságában kételkedett.

Fontos és jogos továbbra is azt állítani, hogy Dreyfus tényleg ártatlan volt. Nem tudom azonban elképzelni, hogy Handelsalz azt mondaná, hogy a franciáknak vagy a zsidóknak fontosabb problémái vannak, mint ez. Azt is gondolom, hogy a kiabálás Dreyfus esetében és a hallgatás Rushdie esetében a zsidó sovinizmus egy visszataszító változatát mutatja. Ennek két furcsa következménye van. Az elsõ az, hogy Dreyfus nem a bizonyítékok miatt, hanem azért ártatlan, mert zsidó, és a zsidóknak mindig igazuk van. A második az, hogy A Salman Rushdie iránti érdeklõdés hiányának az a magyarázata, hogy zsidók nem akarnak egy nemzsidót védeni.

A végkövetkeztetés ebbõl az ellentétbõl nekem világosnak tûnik. Izraelnek nincs írója, aki Emile Zola erkölcsi nagyságával bírna, sem politikusa, aki Clemenceau nagyságrendû lenne. Clemenceau mondta kb. 100 éve, hogy az igazságosság fontosabb Franciaországnak, mint a hadsereg becsülete.

Egyetlen Kneszet tagot sem tudok elképzelni, aki ugyanazt mondaná az izraeli hadseregrõl, amit Clemenceau mondott a franciáról.

Handelsalz tényleg megvédte Rushdiet cikkében. Sajnálatos, hogy ezzel egy idõben lehetõsége volt arra, hogy igazolja az izraeli zsidókat, akik szinte az utolsó emberig lelkiismeretesen figyelmen kívül hagyták azt az aljasságot, amivel Rushdiból áldozatot

csináltak.

79- Az apartheid-rendszer négy fõ ismertetõjele

Haarez, 1994 április 1.

Nem kételkedhetünk abban, hogy a Danny Rubinstein március 16-án írt cikkében leírt tények pontosak. Cikkébõl csak az apartheidnek mint elvnek a leírása hiányzik, amely szerint az izraeli megszálló rendszer az megszállt területeken mûködik. Ez az elv erõsen különbözik attól, amelyet a többi megszálló és gyarmatosító rendszerek alkalmaznak. Ez garantálja a gyõzteseknek azt is, hogy az izraeli megszálló hadsereg nem tehet mást, mint azt, hogy a telepeseknek szolgáljon.

Az izraeli megszálló rendszernek négy fõ jellemzõje van. Elõször is a törvények nem egy bizonyos területre érvényesek, hanem attól függenek, hogy ki alkalmazza õket. Izraeliekre, akik a megszállt területeken laknak vagy azokat akár csak meglátogatják, egészen más törvények vonatkoznak, mint az ott élõ palesztínokra. Ezzel ellentétben azokra a brit állampolgárokra, akik Indiában éltek vagy Indiát meglátogatták, ugyanazok a törvények vonatkoztak, mint az indiaiakra, amikor Britannia ott uralkodott.

Kinyilatkoztatják, hogy a megszállt területeken az összes állami terület zsidó települések céljára van fönntartva, függetlenül a potenciális telepes állampolgárságától. Ennek a területnek semelyik részén sem települhetnek le palesztínok, függetlenül attól, hogy a megszállott területen laknak, hogy külföldi számûzetésben vannak, izraeli állampolgárok vagy az izraeli hadseregben szolgáltak.

A megszállott területeken lakó palesztínoknak tilos a nekik jutó vízmennyiségen kívül vizet használni (kutakból vagy más forrásokból sem), amelynek mennyiségét 1967 szeptemberében állapították meg. Ezzel szemben a megszállt területeken lakó zsidók szinte annyi vizet használhatnak föl, amennyit csak akarnak.

Minden zsidó beléphet a megszállott területekre, saját óhaja szerint letelepedhet ott, kivéve néhány ritka esetet, amikor biztonsági szabályok mást írnak elõ. Palesztínoknak nincs meg ez a joguk. Izrael állam nem hajlandó a családegyesítés elvének elismerésére sem, de ezzel ellentétben fölhasználta ezt az elvet arra, hogy szovjet zsidókat hozzon Izraelbe.

80- Gabison professzor téved

Sisi, 1994 április 1.

Sajnálom, hogy Ruth Gabison professzor, akinek nézeteit általában tisztelem, olyan nyilatkozatot tett, (Sisi, március 18.), amelyet féligazságnak tekintek, ami rosszabb mint egy hazugság. Azt írta, hogy Izrael állam területén alapvetõen minden embernek joga van a szabad költözésre és letelepülésre (néhány törvénytõl eltekintve).

Izrael állam területének legkevesebb 92%-a állami terület, amelyet az izraeli területi törvény szerint a Jewish National Fund kezel. Ezek az elõírások nemcsak az izraeli állampolgárságú arabok letelepedését tiltják meg, hanem minden nemzsidóét. A tilalom áll a drúzokra is, akik Izraelben hadkötelesek, a beduinokra és más arabokra, akik a hadseregben önkéntesként szolgálhatnak. Ugyanez a tilalom vonatkozik minden külföldire.

Valamilyen külföldi ország nemzsidó polgárainak, szemben annak az országnak a zsidó polgáraival, nincs joguk arra, hogy ezekre a földekre települjön. A holokauszttól megmenekült nemzsidóknak sincs joguk a zsidó állami földeken letelepedni. Izrael államban nemzsidók csak a terület azon 8%-án telepedhetnek le, amely magántulajdonban van.

Szeretném a Jeruzsálemi helyzetet bemutatni példaként. Jeruzsálem óvárosának zsidó negyedében, amelyben az államé a föld tulajdona, megtagadták a letelepedés jogát egy korábbi ottlakótól, Mohammed Burkantól, és egy svéd akadémikustól is, aki ott egy zsidó tulajdonostól akart lakást bérelni. Ezzel ellentétben Jeruzsálem moszlém negyedében, Szilvan faluban és a város más részein a zsidók letelepedése nemcsak megengedett, hanem az állam támogatja azt.

81- A katonai fegyelem durva megsértése

Sisi, 1994 április 22.

Mattai Cohen (Sisi, április 15.) cikke egy katonaorvosról, aki egy drúz katonát nem volt hajlandó kezelni, miután észrevette, hogy annak arab családneve van, arra kellene, hogy emlékeztessen bennünket, hogy a gyilkos orvos, Baruch Goldstein karrierje azzal kezdõdött, hogy nem kezelt nemzsidókat és a hadsereg ebbõl nem vont le következményeket. A hippokrátészi eskü megszegése és az egyszerû embertelenség mellett az itt tárgyalt esetek a hadsereg szolgálati utasításait és a hadi fegyelmet is megszegik.

Goldstein tömeggyilkosságát meg lehetett volna akadályozni. A legnagyobb felelõsség amiatt, hogy ez nem történt, szemememben a hadsereg fõparancsnokságot terheli 1984-1985-ben és a honvédelmi minisztert, Rabint. Rabin és fõparancsnoksága katonai törvényszék elé kellet volna hogy állítsák Goldsteint és ki kellett volna zárni a hadseregbõl. De az izraeli hadsereg és parancsnokai ugyanolyan álszent és felelõtlen viselkedést mutatnak, mint akkor. Mivel nem voltak hajlandóak egy katonaorvos esetével foglalkozni, aki kinyilvánította, hogy nem hajlandó egy arab nevû katonát orvosilag kezelni, mutatja, hogy semmit sem tanultak és semmit sem felejtenek.

82- Ez történhet itt

Kol Hair, 1994 április 22.

Április 15-i cikkük, amelyben egy polgárháború esélyeit tárgyalják, nem tartalmazza azt, amit én a legvalószínûbb oknak tartok. Önök egyetlen lehetõségként egy védekezõ polgárháborúra gondolnak akkor is, ha vallásos telepesek fölfegyverzett ellenállást tanúsítanak a kormány ellen. De miért nem gondolnak arra, hogy vallási fanatikusok kerülnek erõszakkal hatalomra? És mi van azzal a szemememben nagyon valószínû lehetõséggel, hogy vagy a helyi védelem vagy a Hesder-talmudiskolák néhány fölfegyverzett egysége vasárnap Jeruzsálembe jön, hogy a minisztereket a heti összejövetelükön letartóztassák, aztán megszállják a rádió és TV állomásokat és kinyilatkoztassák a zsidó államot a halaha alapján? Ha Rabint és minisztereit ezek a körök árulóknak és az izraeli zsidó társadalmat kánaániaknak tekintik, akkor miért nem várhatók ilyen következmények?

Az Önök szakértõje, Meir Pail, nem volt éppen tudása magaslatán, amikor csak a zsidó történelem késõi polgárháborúiról beszélt, anélkül, hogy megemlítette volna a Mózes 2. könyvében leírtat. Ez a könyv mutatja, hogy mi történt, miután Mózes leszállt a Színai hegyrõl és látta, hogy hogyan imádták a zsidók az aranyborjút.

A tábor kapujához lépett és így beszélt: "Hozzám, aki az Úrhoz hû!". Akkor Lévi gyermekei köré csoportosultak.

Õ így beszélt hozzájuk: "Így beszél az Úr, Izrael Istene: Mindenki öltse föl kardját, menjen vissza a táborhoz egy másik kapun keresztül és fojtsa meg fivérét, barátját és felebarátját".

Lévi gyermekei azt tették, amit Mózes mondott nekik. Egy napon háromezren estek el a népbõl (2 Mózes 32, 26-29).

Ez egy nagyon zsidó történet. És nagyon valószínû képe annak, ami itt is nagyon elképzelhetõ, hogy megtörténik.

83- Az igazi név "Genocid" és nem "Shoa"

Haarez, 1994 április 29.

Miután elolvastam a Holokauszt tudós Jehuda Bauer (Haarez, április 21.) cikkét elolvastam Goldsteinról, végre megértettem, hogy a zsidók kiirtását a nemzeti szocialisták által véleményem szerint hibásan miért a Shoa (zavar) néven emlegetik és nem egyszerûen genocidnak, azaz kiirtásnak. Mivel úgy tûnik, hogy Bauer számára nem léteznek a zsidó parancsolatok más népek kiirtására, egy másik név használatának jó okai lehetnek. Ezen okokból engedte meg magának Bauer azt, hogy Goldstein tömeggyilkosságát részben igazolja, mert azt írja, hogy Goldstein magát az arab amalekiták áldozatának látta. Nem vagyok biztos abban, hogy a német nemzeti szocialisták valóban hittek saját propagandájuknak, amely azt mondta, hogy a németek a zsidók áldozatai. De tudom azt, hogy a gyilkos nem áldozat. Az áldozat az, akit megöltek.

Tudom azt is, és ezt Bauernek is tudnia kell, hogy a zsidó parancsolatok az amalekiták és kanaaniták kiirtására népgyilkosságot parancsolnak meg. A kánaanitákról azt mondja a Biblia: "Ne hagyj senkit életben, aki lélegzik" (5 Mózes 20,16). Tudnunk kell azt is, hogy a Biblia szerint akkor kell másokat kiirtani, amikor a zsidók erõsek. Az amalekiták kiirtásának parancsában a következõ szavak találhatók: "Ha az úr, a te Istened neked nyugalmat ad ellenségeidtõl... akkor még az amalekiták emlékét is irtsd ki a földrõl." (5. Mózes 25,19). Ennek a parancsnak a kivitelezését a következõ szavakkal parancsolja meg a Biblia: "Menj oda, verd meg az amalekitákat és ûzd el õket mindenükkel. Ne kíméld õket, öld meg a férfiakat, nõket, gyerekeket és csecsemõket" (1 Sámuel 15,3). Izrael gyõzelmei szomszédai fölött, amelyek a Bibliában az elõzõ fejezet végén vannak leírva, szolgálnak az azt követõ népgyilkossági parancs alapelveként.

Ezek a népgyilkosságra fölhívó parancsok (néha más változatban) minden listán rajta állnak annak a 613 parancsnak a listáján, amelyeknek a Talmud szerint a zsidóknak engedelmeskedniük kell. Másképp mint az olyan parancsok esetén, amelyek csak ideiglenesen érvényesek, a nevezett parancsok zsidók minden nemzedéke számára érvényesek, ami azt jelenti, hogy ezeket a jövõben is követni kell. Jehuda Bauertõl egy szót sem hallottam a nemzsidó csecsemõk kiirtásának parancsáról. Nem láttam tõle egy utalást sem arra, hogy mi ennek a lehetséges kihatása hívõ zsidókra és emiatt hívõ

keresztényekre. Ameddig errõl semmit sem tudok meg, maradok véleményemnél, hogy a holokauszt tudósok, akik csak a holokausztról írnak és nem említik meg a népgyilkossági parancsokat, bûnösek tudós mivoltuk erkölcsi és szellemi korrumpálásában.

84- Az[izraeli] médiák árulása és az értelmiségiek.

Haarez, 1994 május 2.

Danny Rubinstein (Haarez, április 25.) a 'lépcsõfokok hamaz ideológiáját' túl szûklátókörûen értelmezi, mert számára egyedül a palesztínok hozzáállása Izrael államhoz érdekes. Véleményem szerint részletesebben kell foglalkoznunk a Hamaz befolyásával a palesztinai társadalomra.

Több érdeklõdést kell mutatnunk a Hamaz ideológiájával szemben, amely szerint a politikai jogokat nemcsak a zsidóktól hanem a keresztényektõl is meg kell tagadni. Gondot kéne hogy okozzon, hogy a hamaz ez idõ szerint a keresztények bárminemû részvételét ellenzi a politikában. A Gaza övezetben a keresztények csak egy törpe kisebbség, és a palesztínai kiegyezést keresõk könnyen figyelmen kívül hagyhatják õket. Nyugatjordániában, ahol a keresztények aránya a lakosságban lényegesen magasabb, a PLO szervezetek, azokat beleértve, amelyek magukat szocialistáknak nevezik, elméletben megvédik a keresztények jogait, gyakorlatban figyelmen kívül hagyják azokat. A hamaznak az a követelését, amelyet más szervezetek képviselõivel szemben hangsúlyoz, hogy mindenki legyen moszlém, már hosszabb idõ óta hallgatólagosan elfogadták.

Hasonlóképpen megtagad a hamaz a nõktõl minden politikai jogot. A Gaza övezetben ebbõl a szempontból teljesen gyõzött. Ennek eredménye az, hogy nincs olyan palesztín szervezet, amelynek munkájában nõk résztvehetnének. Nyugatjordániában a hamaz részben gyõzött. Mégsem vehetnek nõk részt olyan összejöveteleken, ahol a hamaz is résztvesz.

Nem szándékozom itt a dolgok állásából politikai végkövetkeztetéseket levonni. Csak az a véleményem, hogy az izraeli médiák célja az, hogy a békefolyamatot addig támogassák, amikor elemi kötelességeiket elhanyagolhatják az újdonságok jeletésére, ebben az esetben a palesztín társadalmon belüli fejlõdésekrõl. Szememben még szomorúbb néhány Izraeli értelmiségi árulása, akik ugyan békét szeretnének, de egy szót sem szólnak azokról az emberi jogok megsértésérõl, amelyek a békefolyamat során a különféle palesztín szervezeteknél történnek. A legrosszabbak szememben azok a palesztín értelmiségek, akik Izraelben élnek, de mindig azt prédikálják, hogy nekünk magunkat a Közel keleten integrálni kell. Hallgatásuk a palesztín nõk és keresztények jogainak megsértését illetõen világosan mutatja, hogy õk a valóságban csak akkor akarnak demokráciát, amikor az a PLO sajátmaga által kitûzött céljainak használ.

85- Sabra és Satila Nr. 2

Jerusalajim, 1994 június 10.

Ahogy az izraeli újságok a múlt héten jelentették, az izraeli légvédelem néhány bombája és rakétája, amelyeket a Libanoni Hisbollah táborra vetettek le, idõzített gyújtással volt fölszerelve. Mint olyan személy, aki részt vett 1982-ben az izraeli támadások, amelyek libanoni civil személyek ellen irányultak, vizsgálatában, tanúsítani tudom, hogy a vádak igazak, hogy az idõzített gyújtással fölszerelt bombák és rakéták , amelyeket Izrael az

utóbbi idõben állít elõ, és ezt sohasem tagadta, ebben az esetben a mentõszolgálat és a sebesültek támadására szolgáltak. Az idõzített gyújtással fölszerelt bombák bevetését ilyen föltételek mellet én egyenrangúnak tartom a vörös dávid csillaggal megjelölt mentõkocsi bombázásával. Véleményem szerint ez egy állam szándékos barbársága, amely tudatosan lövetni hagyja a mentõszemélyzetet, ami még borzalmasabb, mint a szabrai és satilai tömeggyilkosság.

Ha a mostani libanoni vádak, melyeket Izrael nem is tagad, az idõzített gyújtást illetõen igazak - én attól félek, hogy igazak - akkor ebbõl azt a következtetést vonom le, hogy Rabin rosszabb mint Saron és a Merez párt még Rabinnál is rosszabb. És a 'béke most' mozgalomra szót sem érdemes vesztegetni.

86- A cionista munkásmozgalom nem szociáldemokratikus.

Sisi, 1994 június 10.

Gabriel Moked azt hiszi, hogy ha õ a Histadrutot, a cionista munkásmozgalmat és az izraeli munkáspártot szociáldemokratikusnak nevezi, akkor ezek a jelzõk illenek azokra. Hadd vizsgáljam meg ezt a fajta demagógiát. Elõször is egy valódi szociáldemokratikus pártnak sincs nagyobbszabású tulajdona egy munkástulajdonban álló konszern formájában. Egy szociáldemokratikus párt sem merne Reagan-féle gazdasági politikát folytatni. Próbálja ki Sisi ezt egyszer. Kérdezze meg heti körkérdésében az izraeli munkásokat, hogy hol szeretnének dolgozni: magánvállalatnál, vagy pedig a Histadrut tulajdonában levõ munkástulajdonban álló vállalatnál. Ki fog derülni, hogy az elsõ népszerûbb. Akik tényleg beszélnek a munkásokkal, tudják, hogy a Histadrut legádázabb ellenségük és kizsákmányolójuk.

De van egy még fontosabb pont is, ahol a Histadrut és az izraeli munkáspárt teljes ellentétben van a szociáldemokratikus alapelvekkel. - ez pedig az általuk átvett zsidó sovinizmus szélsõséges formája. Emlékezzünk arra, hogy a szociáldemokrata pártok kezdettõl fogva és ma is fölvesznek mindenkit nemzetiségére és vallására való tekintet nélkül. Emlékezzünk arra is, hogy ezt az elvet zsidókra is alkalmazták és zsidók vezetõ pozícióban voltak néhány ilyen pártban, mielõtt más pártokban foglaltak el hasonló állást. Ezzel ellentétben a Histadrutot 1920-ban olyan szervezetként alapították meg, amely csak zsidókat vesz föl tagnak. És csak 50-ik fennállási éve után kezdett arabokat is fölvenni tagnak. A mai napig hátrányosan különbözteti meg az arabokat és a telepeseket helyezi elõnybe velük szemben. A munkáspártban még ennél is rosszabb a helyzet: az a mai napig rasszista párt.

87- "Ezt a gonosz cselekedetet ne bocsássák meg nektek halálotokig"

Haarez, pénteki-irodalmi melléklet, 1994 augusztus 5.

Ez Izrael Gutmannak (július 22.) és Jehuda Bauernak (július 29.) kritikájára adott válasz, melyet azok Jossi Grodzinsky cikkére írtak, amelynek címe: "A holokauszt cionista kizsákmányolása elleni ellenállás" (július 15.). Én a varsói gettóban éltem röviddel annak lerombolásáig és utána majdnem két évig Bergen-Belsenben. A felszabadítás után a varsói gettó túlélõinek százaival beszéltem. Mint én, mindannyian emlékeztek arra, hogy az elsõ olyan hírek, hogy a zsidókat megsemmisítik, a varsói gettót röviddel 1941 júniusa után érték el a Szovjetúnió zsidó településeirõl, és késõbb Lengyelország különbözõ kisebb városaiból. A Lublini gettó fölszámolásának különösen szörnyû hírei a varsói gettót csak

lerombolásának kezdetén érték el. De egy zsidó szervezet sem kísérelte meg e hónapok alatt a zsidókat figyelmeztetni, hogy hamarosan õk kerülnek sorra. Senki sem mondta, hogy meneküljön, aki teheti.

Véleményem szerint azzal komoly hibát követtek el, éppen azok, akik késõbb a varsói gettófelkelést szervezték. A fölkelés, amely röviddel a varsói gettó zsidói nagy részének megsemmisítése elõtt kezdõdött, nem tehermentesíti vezetõit attól a vádtól, hogy nem figyelmeztették az embereket közeli kiirtásukról. Emlékszem, 1979-ben héberül olvastam S. B. Beit-Zvi könyvét "Az uganda utáni cionizmus törvény elõtt - a cionista mozgalom hibás analízise a holokauszt alatt", az angol változat 1991-ben jelent meg. A könyv megerõsítette korábbi gyanúmat. Ha a varsói gettó agitátoraira gondolok, minden évben a holokauszt és hõsök napján Ésau 22,14-et mondom föl: "Megbocsássák-e nektek ezt a gonosz tettet halálotok napjáig?" Noha sokkal jobb információs forrásaik voltak, mint egy átlagos gettói zsidónak, és magukat a zsidók vezetõinek tekintették, nem óvták a zsidókat közelgõ sorsuktól. Ez tényleg gonosz cselekedet volt.

Ehhez hasonlóan a keleteurópai zsidók mentési kísérleteit, különösen minden fegyveres fölkelést a zsidó becsület mentésére legjobb esetben haszontalannak tekintem. Tökéletesen egyetértek Beit-Zvis nézetével, hogy az igazi zsidó hõsök, akik ma tiszteletünket megérdemlik azok voltak, akik nem hagyták magukat beszervezni és magukat mentették meg.

Brilliáns emlékiratában Beit-Zvi megmutatja, hogy a cionista vezetõsség abban az idõben együtt a Béssel és az Agudat Izraellel elemi kötelességét nem teljesítette, hogy Európa zsidóit informálja. Azt is megmutatja, hogy 1941-1942-ben Palesztína héber sajtója a szovjet és lengyel kormány jelentéseit és késõbbi információkat más forrásokból nem vett figyelembe arról, hogy az európai zsidókat kiirtják. És mindig akkor, amikor Palesztína héber sajtója az ilyen híreket nem tudta teljesen elhallgatni, minden tõlük telhetõt megtettek azok jelentõségének csökkentésére, néha még hivatalos nemzeti szocialista tagadásokat is idéztek. Soha sem fogom elfelejteni, hogy a cionista mozgalom vezetõsége akkor csöndben volt és másokat is hallgatásra kötelezett. És az olyan holokauszt történészek, akik most a vezetõséget tehermentesíteni akarják, még kifogásolhatóbban viselkednek.

Véleményem szerint Ben Zvinek igaza volt, amikor azt a következtetést vonta le, hogy a cionista mozgalom vezetõségét nem érdekelte a zsidók megmentése, ha azok nem vándorolnak be Palesztínába. Annak a lehetõsége, hogy zsidókat úgy mentsenek meg, hogy más országokba való kiutazásukat megengedjék ugyan nem állt fönt teljes mértékben, de azért létezett. A cionista vezetõség mindent megtett annak érdekében, hogy ilyen lehetõségeket meghiúsítson. A Patria nevû hajó története, amely 1940 decemberében Haifa kikötõjében, fedélzetén illegális zsidó bevándorlók százaival horgonyzott, nagyon tanulságosak ebben az összefüggésben. A britek éppen az utasokat Mauritius szigetére akarták deportálni, ahol azok biztosan nem lettek volna életveszélyben. De a cionista vezetõség bombát vetett a fedélzetre, amelynek eredményeképpen több mint 200 zsidó fulladt meg, amikor a hajó elsüllyedt.

A cionista vezetõség természetesen nem akarta megölni õket - csak a hajó elindulását akarták megakadályozni. Nem kevésbé volt a bombavetési parancs jellemzõ az emberélettel szembeni pillanatnyi közömbösségre. Azt föltenni minden esetre totális vonás, hogy a cél szentesíti az eszközt, akkor is ha egy ember élete forog kockán. Ebben az értelemben a cionista mozgalom a totalitarizmus mintapéldája.

Azért hiszem azt, hogy mind Beit-Zvi mind Grodzinsky jó szolgálatot tett, amikor nemzeti történelmünk totalitárius elemeire fényt vetettek, amelyben a holokausztnak még mindig központi jelentõsége van.

88- A Chabad-mozgalom eszméi még megvetendõbbek mint a Kahánáéi.

Davar, 1994 szeptember 11.

Már sok helyet adtak egy hebroni településõnõvel folytatott interjúra, aki a nemrég elhunyt Ljubavicsi rabbi által vezetett habad mozgalom tagja (Davar, szeptember 1.). Ezért remélem, hogy helyet adnak arra, hogy leírjam annak a mozgalomnak a gondolatvilágát. Hadd utaljak elõször arra, hogy a tömeggyilkos Goldstein nem csak a kahana, hanem a habad mozgalom tagja is volt. ennek a mozgalomnak nagy delegációja volt jelen temetésén. Szememben a habad mozgalom elképzelései még elutasítandóbbak, mint a kahánáé, kivéve azt, hogy azok tényleges jelentését nagyszámú hívei és az izraeli médiák elködösítik. Kahan legalább nyíltan és csalás nélkül bevallja nézeteit.

Itt van például a nemrég elhunyt Ljubavicsi rabbi beszélgetésgyûjteményébõl egy idézet. Ezt a gyûjteményt hívei terjesztik és ez a zsidók és nemzsidók közti különbségekrõl szól. "A zsidók és nemzsidók közti különbség egy gyakran idézett talmudi mondattal fejezhetõ legjobban ki: Tegyünk kategórikusan különbséget." Ez azt jelenti, hogy a zsidók és nemzsidók közti különbség nem fokozatos. A zsidó fölsõbbrendûség olyan abszolút, mint a különbözõ állatfajok közötti. A zsidó és nemzsidó teste összehasonlíthatatlan dolgok. Ezért írta az öreg rabbi (a habad mozgalom 1812-ben elhunyt alapítója) hatanja c. könyvében, hogy a zsidó imádkozók mondása: Kiválasztottál minket az összes nép közül a zsidók és nemzsidók testének különbözõségére utal. Érvként azt hozta föl, hogy csak olyan dolgok között lehet választani, melyek megjelenése azonos. És a zsidók teste tényleg hasonló a nemzsidóékhoz. Az idézett mondat viszont azt mondja, hogy noha a testek hasonlítanak, a szellemi különbség köztük olyan nagy, hogy testük, ahogy éppen elmagyaráztam két teljesen különbözõ fajé. Ez az oka annak, hogy a Talmud a szabbat-imádságban azt mondja, hogy a halaha (a zsidó vallási törvény) a nem jelentõs nemzsidók testét a zsidó testekkel átlósan ellentétes módon kell kezelni.

"Eddig a testek közti különbséget magyaráztam el. A lelkek közti különbség ennél lényegesen nagyobb. A nemzsidók lelke a zsidó lélek ellentéte, mert az elsõ a sátán piszkos részeibõl, a második pedig a szentségbõl származik (Likutei Sichot 7 beszédgyûjtemény, 1965, 297 o.) A Hatanja könyv tényleg úgy véli, hogy a nemzsidók lelke sátáni szférákból származik, azt is mondja, hogy a nemzsidó lélekben semmi értékes nincs. És ennek ellenére ez a habad mozgalom vezérfonala. Ebbõl csak arra lehet következtetni, hogy a habad mozgalom elképzelései csak kevéssé különböznek a nemzeti szocialisták elképzeléseitõl a zsidókról.

Társadalmunk értelmesebb része most siratja Leibowitz professzor emlékét, akinek halálát és temetését az ultravallásos napi sajtó, a haredim egy szóval sem említette. Emlékezzünk arra vissza, hogy Leibowitz egyik legnagyobb tette a judeonácizmus kifejezés bevezetése. Ezt õ azokra a zsidókra alkalmazta, akik mint Hitler ideológiájának csodálói, nemcsak szövetséget kívántak vele kötni, hanem azokra a zsidó ideológiákra is, amelyek a németek nemzetiszocialista ideológiájához nagyon hasonlítottak, akkor is, ha a nemzsidó szó az utóbbiban a zsidó szónak felel meg. Ez alkalommal emlékezzünk arra is, hogy Leibowitz nem véletlenül nevezte a Kabalát a júdaizmus pöcegödrének. Noha a haszidi szekták a kabalában gyökereztek, a habad mozgalomról el lehet mondani, hogy az ennek a

pöcegödörnek az alapja, amely híveit továbbra is bemocskolja és mindannyiunk számára veszélyt jelent.

89- Az alkotmány nem ismeri el a palesztínok jogait

Davar, 1994 december 5.

Nekem úgy tûnik, mintha Daniel Ben-Simonnak (Davar, november 28.) most világos lenne, hogy Rabin kormánya és az azt támogató izraeli béketábor sohasem akart a palesztínokkal békét kötni és valójában sohasem kötöttek békét. Rabin egy csaló diktátorral, Jasszir Arafattal kötött szerzõdést. Az oslói alapvetõ határozat nem ismeri el a palesztínok semmiféle jogát, hanem csak a PLO létezési jogát, azaz azt, hogy Arafat és megalkuvói képviseljék a palesztínokat. A tényleges szerzõdést Izrael és a PLO között nem Oslóban kötötték meg, hanem egy csomó összejövetelen az izraeli sabak és Arafat különféle titkosrendõrségeinek emberei között. Rabin és Perez sohasem akarták az izraeli hatalmat föladni a megszállott területeken. Csak a formát akarták megváltoztatni, amennyiben a Fatah gengsztereit még hatásosabban hagyták piszkos munkájukat végezni, amelyet azelõtt izraeli katonák végeztek Jablia sikátoraiban vagy Nablus utcáin. Ahigy Rabin fejezte ki, ezt a piszkos munkát az izraeli legfelsõbb bíróság és a Be Zelem közremûködése nélkül akarták végrehajtatni. És ez is történt.

Ebbõl következik, hogy Rabin támogatása a települések számára azáltal, hogy aparteid utcák sorát állította föl közöttük, nem lehet puszta taktikaként értékelni. Ez egy nagy stratégia része, amely két alapon nyugszik: az elfoglalt területeken az aparteid megerõsítése és az ellenségesség minden fajta palesztínai demokráciával szemben. Az izraeli béketábor, amelynek fõ foglalkozása Arafat személyének tisztelete, ugyanezeket a célokat követi. Ez elmagyarázza azt is, hogy miért különbözik olyan kevéssé Rabintól. Mind Rabin, mind a béketábor, legalábbis hallgatólagosan támogatnak minden tömeggyilkosságot a palesztínokon, ha ezt Arafat gengszterei követik el. Rabin és a béketábor között kevés véleménykülönbség van, véleményük tökéletesen egyezik abban, hogy Izrael érdekei elõírják, hogy jobb, ha a palesztínokat Arafat emberei és nem Izrael gyilkolja le.

Ilyen célok a politikában még erkölcstelenebbek, mint Jicák Samir céljai. És nincs arra esély, hogy alakot vegyenek föl. Arafat a Közelkelet minden rekordot megdöntõ hazudozója, ezért nem lehet arra alapítani, hogy betartja azokat az ígéreteit, amelyeket arra tett, hogy palesztínokat fog lemészárolni Izrael hasznára. Csak akkor fogja õket lemészároltatni, amikor ez az õ érdekében áll. Perez, aki 1965-ben a Rafi párt vezetõjeként azt az ígéretét, hogy minden izraeli munkásnak egy autót ad, nem váltotta be, 1994-ben sem szándékozik a megszállott területeket fejleszteni. Azokat a dollármilliókat, amelyeket Perez 1994 augusztusában a Holst Fondstól Arafat részére kapott, arra a kísérletre fordították, hogy Arafat ellenségeit kivégezzék a libanoni menekülttáborokban. Ez a kísérlet sem volt sikeres.

A mai békefolyamat erkölcstelen, mert célja az, hogy az aparteid rendszert erõsítse az elfoglalt területeken. Vesztésre van ítélve, mert egy diktatúrával kötött szerzõdésen alapul, amely diktatúraként is csõdöt mondott. Szemben az olyan diktátorokkal, mint Asszad, Arafat nem képes az általa aláírt szerzõdések betartására.

90- Kemény pszichikai nyomás

Haarez, 1994 december 16.

Ran Kislevnek (Haarez, december 6.) nem kell más országokból példákat hozni azért, hogy bebizonyítsa, hogy egy állam biztonságban élhet és kínzás nélkül is tovább élhet, és hogy azok az államok, akik kínzást alkalmaznak, nem javítják meg biztonságukat. Izrael miniszterelnöke Menahem Begin 1977 õszén megszüntette a kínzást. A kínzási tilalom 1982-ig érvényes volt. 1984-ben, Rabin kinevezésekor honvédelmi miniszternek elkezdõdött a kínzás tömeges alkalmazása. Szeretném hangsúlyozni, hogy a a kínzási tilalom alatt is létezett kínzás Izrael államban, amely megszállt területeket vett birtokába és ott egy csomó települést épített.

Arra is rá szeretnék mutatni, hogy a PLO minden szervezete egy ideig szintén alkalmazta a kínzást, például a kollaboránsok kikérdezésénél vagy a napi gyakorlatban. A Gazai övezet és Jerikó autonómia hatóságai is megkínozzák a gyanúsítottakat. A kínzás alkalmazása úgy tûnik, hogy nem segített nekik tovább. Sok izraeli a kínzás - bocsánat, a 'rövid ideig megerõsített mérsékelt lelki nyomás' ellen van, ha azt a sabak alkalmazza, de nincs kifogásuk ellene, ha azt Arafat banditái alkalmazzák. Izraelben még nincs szervezet a kínzás ellen, mindegy, hogy ki alkalmazza azt.

91- Csak a zsidók hasznára

Kol Hair, 1995 január 6.

Sajnálom, hogy Hillel Cohen kihagyja, amit én mondanivalójának legfontosabb részének tartok, mégpedig az Al-Chader falu (Kol Hair, január 6.) lakóitól elrabolt földet. Miután az elvett földet Izrael állam tulajdonának nyilvánították ki, ezután hivatalosan csak zsidók használhatják azt. Ezután a palesztínoknak (azoknak is közöttük, akik az izraeli hadseregben vagy a rendõrségnél és a Sabakban szolgálnak), nincs joguk az ilyen föld használatára. A Jewish National Fund, amely ezekkel az ügyekkel foglalkozik, rasszista elõírásai megtiltják, hogy ezeket nemzsidóknak bérbe adják vagy hogy azok a földet másképp használják.

Véleményem szerint ennek az intézményes rasszizmusnak a jelentõsége még a palesztínok elleni földrablás jelentõségén is túlnõ. Sok olyan államа van, amely rendszeresen rabolt földet. Az USA például az indiánok földjét rabolta el és abból képezték az állami földeket. Most ez az ország minden US állampolgár rendelkezésére áll. Ha ma az USA-ban megtiltanák, hogy egy zsidó ilyen földet nem vehet meg csak azért, mert zsidó, akkor ezt joggal értelmeznék antiszemitizmusként.

Ha nem ismerjük föl az igazi problémát - azaz a cionista mozgalom és Izrael állam rasszista jellegét, ennek a rasszizmusnak a forrását a zsidó vallási törvényben (halaha) - nem leszünk képesek saját valóságunk fölismerésére. És ha nem értjük azt, akkor nem is tudjuk azt megváltoztatni.

92- Egy elõítéletmentességi eset a 11.századból

Haarez, 1995 február 10.

Joram Bronovski misztikus elképzeléseivel ellentétben (Haarez, január 27.) a héber nyelv fölsõbbrendûségérõl és más nyelvek alsóbbrendûségérõl szeretném Mose Ibn Esra rabbi nézeteit idézni 'A költészet' c. könyvébõl., amely a legelsõ könyv a héber költészetrõl

(arabul írva). Idézeteim Benzion Halper héber fordításából származnak, Stibel Publishers, 1924.

Könyvének harmadik fejezetében Ibn Esra azzal a kérdéssel foglalkozik: "Mitõl van az, hogy a költészet hangja természetes arabul és mesterséges minden más nyelven?" Végkövetkeztetése az, hogy ennek három oka van. Az elsõ ok az, hogy az arab félsziget éghajlata a beszédkészséget segítette, a második az, hogy az arabok átvették az iráni, iraki és szíriai uralkodóházak kultúráját, a harmadik és legfontosabb az, hogy az arabok minden antik és modern könyvet a tudományról és kultúráról, ami csak a kezükbe került, lefordítottak és kommentárokkal látták el és saját könyveket is írtak a témáról. Ibn Esra hozzáteszi, hogy az arabok különösen jól tudják a görög könyveket fordítani, mert széles körben ismert az, hogy a görögök nem csak a tudományokban fejlettebbek voltak, mint más népek, hanem a görög metafizika ismerete annak az egyetlen útja, hogy a következõ nemzedékek tisztelettel tekintsenek ránk.

Ibn Esra ezzel minden nyelvet potenciálisan egyenlõnek tekint és történetét a következõ történettel támasztja alá:

Amikor még fiatal voltam és szülõföldemen, Granadában éltem, beszéltem egy nagy moszlém tudóssal, aki az iszlám vallási törvényt kitûnõen ismerte. Õ volt mesterem, akinek nagyon sokat köszönhetek. A beszélgetés közben megkért, hogy olvassam föl neki a Tízparancsolatot arabul. Tudtam, hogy annak stílushiányosságaira akarja rámutatni. Ezért megkértem, hogy olvassa föl nekem elõször a Korán elsõ fejezetét latinul. Õ nemcsak jól beszélt latinul, de a nyelvnek elsõrangú mestere volt. Amikor megkísérelte a Korán elsõ fejezetét latinra fordítani, azok csodálatos stílusa nevetségesnek tûnt és szépségük csúnyává változott. Ekkor megértette szándékomat és soha többé nem ismételte meg kérését.

Csak remélhetjük, hogy idõnkben utánozni fogják ezt az elõítéletmentességet, amelyet Granadában a tizenegyedik században legalábbis a tudósok között lehetett találni. ***

93- A zsidó vallási törvény embertelen

Haarez , 1995 december 31.

Cikkében "Ki üldözõ" , Haarez december 11-én Jehuda Hankin rabbi a "ne vétkezz testvéred vére ellen" (3. Mózes 19,16)-ot idézi és megpróbálja azt a törvénnyel összehasonlítani, amely minden civilizált államban polgárainak kötelességévé teszi egy más ember életének a megmentését. Mintha az elemi törvény, hogy az emberi életet meg kell menteni, nem lett volna már a régi Görögországban és Rómában is ismert.

El akarjuk ennek a kötelességnek az eredetét hagyni és inkább arra koncentrálunk, hogy mit jelent az ember szó (héberül: Ádám) ebben a zsidó vallási törvényben. Nem tudom, hogy a rabbi az ismert talmudi szabályra gondolt-e, amely az egész zsidó vallási törvény alapja: "Titeket zsidókat embernek neveznek. A föld többi népeit nem nevezik embernek, ami az ember szó használatát a zsidókra határolja be. Cikkének egy másik részében, ahol a nemzsidók megölésének tilalmáról beszél, nem használja az ember kifejezést, hanem nemzsidókról beszél. Azt nem említi, hogy a zsidó vallási törvény általánosan megtiltja emberek megölését. Azt sem említi, hogy noha a nemzsidók megölése is tilos, ez a tilalom nagyon erõsen különbözik a zsidók megölésének tilalmától. Azzal ellentétben, ami civilizált államok jellemzõje, egy zsidót, aki nemzsidót ölt meg, nem szabad a zsidó vallási

törvény alapján megbüntetni, ée nem szabad gyilkosnak tekinteni.

A zsidó vallási törvény már a Talmudban is leírja, hogy zsidó nem mentheti meg egy nemzsidó életét. A nem vallásos zsidó életét tekintve azt írja elõ a vallási törvény, hogy a hívõ zsidónak meg kell õt ölnie, ha ez lehetséges. Majmonidész így ír: "azokat a nemzsidókat, akikkel nem állunk háborúban, a kis nyájak [zsidó] pásztorait és más zsidó bûnösöket ne öljük meg szándékosan. De tilos megmenteni életüket, mert az írás ezt mondja: Ne öld meg felebarátodat, és a nemzsidó nem felebarátunk. (A gyilkosság és életmentést illetõ törvényekkel a IV. fejezet foglalkozik, 11. törvény). A zsidó bûnösökrõl így ír Majmonidész ugyanott: De az jámbor kötelességünk (micva), hogy zsidó hitetleneket és bálványimádókat megöljünk. Ha a zsidóknak elég hatalmuk van ahhoz, hogy ezeket nyilvánosan öljék meg úgy, hogy fejüket a karddal vágják le, akkor tegyék ezt meg (10. törvény ugyanott).

Az élet mentését illetõen különös szabályok állnak fönt szabbatkor. Ha egy nemzsidó életének mentése zsidók által a szabbat megsértését vonná maga után, akkor ez szigorúan tilos. De a megsértés szabad sõt kötelezõ zsidó élet megmentéséért. Akiba Eger, a bölcs rabbi (1837-ben halt meg), akinek megjegyzései a Sulhán Áruhhoz annak standard kiadásában ki vannak nyomva, és így a Bar-Ilan-Egyetem Kolel-jában, ahol Jigal Amir tanult, ismertek, kinyilatkoztatta, hogy zsidóknak akkor tilos szombaton egy veszélyben levõ hajót megmenteni, ha nem ismert, hogy a legtöbb utazó zsidó, mert a legtöbb hajóutas nemzsidó.

A Talmud elmagyarázza, hogy mi a teendõ, ha szombaton egy fal emberekre dõl. Egy zsidó csak akkor emelheti föl a köveket, ha fönnáll annak a valószínûsége, hogy zsidó is van a romok alatt. Vallásos zsidóknak természetesen az is meg van tiltva, hogy nemzsidónak orvosilag segítsenek szombaton, kivéve, ha ezáltal veszélyeztetett zsidók élete is megmenthetõ. Hangsúlyozni szeretném, hogy ezeket az elõírásokat vallásos, különösen ultravallásos zsidók ["Haredim"] ma is betartják. Ezekkel ellentétben gójok minden esetben megkísérlik az emberek életének megmentését.

Így ellentétben a legtöbb civilizált állam törvényeivel a zsidó vallási törvény embertelen törvény. Embertelenségei ismétlõdnek minden könyvében, a Sulhán Áruhban és a kommentárokban. Tudnunk kell, hogy minden esetben, amikor a nemzsidó állam rendõrsége nem lépett közben, a vallásos zsidók valóban elzárkóztak attól hogy nemzsidók életét megmentsék és minden nem vallásos zsidót vagy megöltek, vagy becsületétõl megfosztották. Nem csak a zsidó árulókat vagy üldözõket ölték meg, ahogy állítják. Nem tartották be a ne ölj törvényt, amikor a zsidó elhajlókat ölték meg, éppannyira nem, mint az inkvizítorok vagy a keresztes lovagok, mert azt hitték, hogy olyan embert ölnek meg, aki Isten ellensége.

De a két eset között jelentõs különbségek vannak. A katolikus inkvizíció tettei fõleg azért jól ismertek, mert a katolikus forradalmárok és hitetlenek, továbbá más keresztény kritikusok tiltakoztak ellene. Nem ismert viszont, hogy mit tettek azok, akiket a zsidó inkvizíció névvel lehet illetni és nem voltak kevésbé kegyetlenek, mint a katolikus inkvizíció. Ennek az az oka, hogy a zsidók többsége nem figyelt a zsidó forradalmárokra és hitetlenekre, hanem a rabbikra. Ezek aztán elmagyarázták a zsidó vallási törvényt a világi zsidóknak addig, amíg egy teokráciát tudtak alapítani, amely a világi zsidókkal rosszabbul bánt, mint Komeini a világi iróniakkal. Minden olyan zsidót, aki nem akar nekik engedelmeskedni, megölik vagy átnevelik. Ehhez jön az, hogy hogyan bánnak a nemzsidókkal, esetünkben a palesztínokkal.

A második különbség köztünk és a keresztények között az, hogy a katolikus egyház és biztosan a ma élõ keresztények legtöbbje az inkvizíció tetteit sajnálja. Általában szóban támogatják a demokráciát, a szólás és gondolati szabadságot. Ezzel ellentétben látott-e ön már a júdaizmusban egy ortodox rabbit vagy egy konzervatív vagy reform rabbit, aki sajnálta, volna, hogy mit mond Majmonidész a nemzsidókról? Vagy hallott-e a júdaizmusban egy rabbitól azt, hogy a Talmud valamelyik részével nem ért egyet? Ennek kikerülhetetlen következménye, hogy a zsidó vallási hagyomány, amelyhez a nemzsidók életmentésének tilalma és a világi zsidók megölése is hozzátartozik, még mindig veszélyt jelent, mert ezen keresztül néhány zsidóé a hatalom.

Hogy is mondta Hankin rabbi: Nincs összefüggés a polgári törvények, amelyek minden polgárt köteleznek arra, hogy segítsen embertársának (függetlenül attól, hogy az illetõ zsidó-e vagy nem) és a zsidó vallási törvény között, amely ezt az emberi kötelezettséget kifejezetten csak zsidókra korlátozza.

***

94- Edward W. Said utószava

Izrael Shahak professzor, a Jeruzsálemi héber egyetem nyugalmazott szervetlen kémiaprofesszora a mai Közelkelet egyik legszokatlanabb embere. 25 évvel ezelõtt találkoztam vele elõször és elõször a háború utáni zûrzavarban 1967-ben és aztán az 1973-as háborúban kezdtem vele intenzív levelezést. Lengyelországban született, egy nemzeti szocialista koncentrációs táborból való menekülése után túlélõként közvetlen a II: vh. után jött Palesztínába. Mint minden fiatal izraeli abban az idõben a hadseregben szolgált, és utána az izraeli törvények értelmében minden nyáron hadgyakorlaton vett részt. Szenvedélyes, állandóan kérdezõ és alapos elméjével kezdte pályafutását, mint kitûnõ fõiskolai tanár a szerves kémia területén, tanítványai gyakran választották név szerint legjobb tanáruknak és díjakat kapott tudományos tevékenységéért. Ezzel egy idõben elkezdte kutatni, hogy milyen következményei vannak a cionizmusnak és Izrael állam gyakorlatának nemcsak a palesztínok szenvedésében és kirablásában Nyugatjordániában és a Gázai övezetben, hanem sok nemzsidó ember számára (azaz a palesztín kisebbségnek), akik nem hagyták el az országot az 1948-as kiûzés után, hanem izraeli állampolgárok lettek. Emiatt rendszeresen megvizsgálta az izraeli állam természetét, történetét, ideológiai és politikai gondolkodásmódját, amelyet, ahogy ezt gyorsan kitalálta, a legtöbb nem izraeli és különösen a diaszpóra zsidói nem ismertek, akik számára Izrael egy rendkívüli, demokratikus és csodálatos állam, amely föltétlen támogatásra és védelemre érdemes.

Megalapította az izraeli emberi jogok ligáját, és évekig elnöke volt ennek a szervezetnek, amely hasonlóan gondolkodó emberek kis csoportjának szervezete, akiknek az a véleménye, hogy az emberi jogok egyenlõen érvényesek mindenkire és nem csak a zsidókra. Éppen ezzel kapcsolatban hallottam elõször munkájáról. Egy pont, amelyben Shahak professzor politikai véleménye élesen különbözött a legtöbb izraeli és nem izraeli zsidó galambétól az az, hogy õ a hamisítatlan igazságot világosan kimondta, anélkül, hogy elõzõleg lemérte volna, hogy ez a gondolat Izrael és a zsidók számára jó-e. Írásaiban és nyilvános beszédeiben éleseszû és agresszív és radikális antirasszistaként lépett föl. Mert számára az emberi jogokra megsértésére egy, és csak egy mérce létezik, nem volt számára fontos, hogy az izraeli zsidók azok, akik a palesztínokat folyton megtámadták, mert õ szellemi bizonyítékot akart ezek ellen a támadások ellen az asztalra tenni. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy Izraelben nagyon gyorsan népszerûtlen lett éppen emiatt az álláspontja

miatt, melyet egyenesen képviselt. Emlékszem rá, hogy 15 évvel ezelõtt halottá nyilvánították, pedig élt. A Washington Post jelentette halálát egy cikkben. Az a tény, hogy meglátogatta a Postot, ahogy barátainak elmondta, hogy bebizonyítsa, hogy nem halott, ne befolyásolta ezt az újságot. Soha nem nyomták ki az hír cáfolatát, amely azt mutatja, hogy milyen kényelmetlen õ 'Izrael barátai' számára.

Azt is el kell mondanunk, hogy Shahak az igazságot mindig határozottan és megalkuvás nélkül kimondta. Nem csábul el, nem kísérli meg, azt kedvesen kimondani, nem fárad azzal, hogy azt kellemesen és magyarázhatóan ábrázolja. Shahak számára egy gyilkosság gyilkosság. Ismétel, megdöbbent, a lustával és a közömbössel megismerteti az emberi szenvedést, amelyért õk is felelõsek lehetnek. Eközben bosszantja vagy fölháborítja az embereket, de ez személyiségének része, és, azt is el kell mondanunk, küldetési tudata is. A nemrég elhunyt Jehosua Leibowitz professzorral együtt, akit mélyen csodált és akivel gyakran együttmûködött, alkotta meg a judeo-náci fogalmat, hogy olyan módszerekre mutasson rá, amelyekkel az izraeliek a palesztínokat elnyomják és megalázzák. Soha nem mondott vagy írt le valamit, amit nem személyesen tudott meg, saját szemeivel látott és közvetlenül tapasztalt. Közte és a legtöbb izraeli között ott van a különbség, hogy õ födte fel a kapcsolatokat a cionizmus, a júdaizmus és az elnyomó politika nemzsidók ellen között, és természetesen saját következtetéseit vonta le ebbõl.

Írásainak nagy részének mindig az volt a feladata, hogy propagandáról és hazugságokról bemutassa, hogy ezek micsodák. Izrael egyedülálló ország kifogásaival: A bosszútól vagy a fölfedezéstõl és feketelistára való tevéstõl való félelmükben az izraeli újságírók nem arról írnak, amit igaznak találtak. A politika, kultúra és a szellemi élet személyiségei különösen Európában és az Egyesült Államokban azon fáradoznak, hogy Izraelt földicsõítsék, mint a minden országok között a legszabadabbnak ábrázolják, akkor is ha tudnak arról, hogy milyen jogatlanságok történnek ott. Egyszerûen elhallgatják ezeket. Az eredmény egy ideológiai ködfelhõ, amelynek elûzésén Shahak többet dolgozik, mint bárki más. Mint a holokauszt áldozata és túlélõje saját bõrén tapasztalta, hogy mit jelent az antiszemitizmus. De másokkal ellentétben nem támogatja azt, hogy a holokauszt szörnyûségére hivatkozva meghamisítsák azt, amit Izrael a zsidó nép nevében tesz a palesztínokkal. Szemében a szenvedés nem csak egy áldozati csoport kizárólagos tulajdona. Ehelyett az áldozatok humanizálásának alapja kell hogy legyen, és kötelességükké tenni, hogy ne okozzanak másoknak olyan szenvedést, melyet maguk megértek. Shahak inti honfitársait, hogy ne felejtsék el, hogy az antiszemitizmus szörnyû története nem jogosítja föl õket, hogy bármi tegyenek csak azért, mert õk szenvedtek. Nem csoda, hogy olyan népszerûtlen, mert Shahak az ilyen tények említése miatt Izrael törvényeit és politikai gyakorlatát a palesztínok ellen erkölcsileg aláásta.

Shahak még tovább megy. Abszolút és szilárd szabadgondolkodó, ha az emberiség történetérõl van szó. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy a vallásokkal szemben negatív a hozzáállása. Csak akkor fordul ellene, ha a vallást használják események magyarázatára, ésszerûtlen és kegyetlen politika igazolására és egy hívõ csoporttal való kivételezésre a többiek hátrányára. Meglepõ, hogy alaposabban megfigyelve Shahak a baloldaliak embere. Sokféle módon kritikus a marxizmussal szemben, és annak alapjait európai szabadgondolkozókra vezeti vissza, liberális és a közgondolkodásra ható elmékre, mint Voltaire és Orwell. De még veszélyesebbé teszi õt a tény, hogy mint a palesztínok támogatója nem lesz szentimentális olyan módon, hogy azt mondaná, azért mert a palesztínok Izraelben szenvednek, ezért ostobaságaik is megbocsátandók.

Ellenkezõleg: Shahak mindig kritikus volt a PLO hibáival szemben, Izrael nem elismerésével, hogy nem voltak képesek Izrael ellen hatásos ellenzéket fölállítani, a személyi kultusz szégyenteljes megalkuvásával, a komolyság általános hiányával. Mindig ellene volt a palesztín asszonyokon való bosszúállásnak, azok 'becsületes' megölésének, és mindig támogatta a nõk egyenjogúságát.

Amikor a 80-as években palesztín értelmiségieknél és a PLO néhány hivatalos képviselõjénél népszerû lett, párbeszédet keresni a galambokkal, a 'béke most' képviselõivel, a munkáspárttal és Merezzel, Shahakot ebbõl kizárták. Egyrészt hevesen kritizálta az izraeli békemozgalmat, mert megalkudott, és a palesztínokra fejtett ki szégyentelenül nyomást politikájuk megváltoztatása érdekében, és nem az izraeli kormányra, mert nem volt hajlandó, magát Izrael védelmének a kényszerétõl megszabadítani, mert soha nem kritizálta a nemzsidók elleni politikát. Másrészt soha nem volt politikus. Nem bízott azoknak az embereknek a viselkedésében és szószátyár nyilatkozataiban, akiknek politikai ambícióik voltak. Az egyenlõségért, igazságáért, a valódi békéért, és a palesztínokkal folytatott párbeszédért harcolt. A hivatalos izraeli galambok viszont olyan egyezményekért harcoltak, mint amelyek az oslói béke egy fajtáját tették lehetõvé, és amelyet Shahak elsõként utasított el. Mint palesztín, mindig szégyelltem magamat, mert olyan palesztín aktivisták, akik titokban vagy nyíltan nyilvános párbeszédet akartak a munkáspárttal vagy Merezzel, elkerülték Shahakot. A politikai téren túl radikális, túl közvetlen és túlságosan kültag volt. Véleményem szerint titokban attól is féltek, hogy a palesztínai politikával szemben kritikus álláspontot fog elfoglalni. Biztos, hogy azt is tette volna.

Ettõl a példától eltekintve mint értelmiségi, aki sohasem árulta el hivatását, és a valóságot tekintve sohasem alkudott meg, Shahak évekig hatalmas szolgálatot tett évekig külföldön élõ barátai és támogatói számára. Azok között a körülmények között dolgozott, hogy furcsa módon az izraeli sajtó igazságszeretõbb és informatívabb volt Izraelrõl mint az összes többi arab és nyugati média, lefordított, kommentált és elküldött cikkek ezreit a héber nyelvû sajtóból. Ezeket a szolgálatokat nem lehet elég magasra értékelni. Mint olyan, aki Palesztínáról beszélt és írt, nem tudtam volna munkámat elvégezni Shahak munkája, példái mint a valóság keresõje, tudása és jog iránti érzéke nélkül. Ez ilyen egyszerû, és emiatt nagy hálával tartozom neki. Ezt a fáradságos munkát nagy részben saját költségén végezte csekély szabadidejében. A lábjegyzetek, a kis bevezetések, amelyeket a havi kiválasztott cikkekhez fûzött, rendkívül értékesek, ha azok igazságtartalmát, informatív voltukat és az õ végtelen pedagógiai türelmét tekintjük. Eközben Shahak természetesen tovább dolgozott a tudományos kutatás és tanítás területén, amelyeknek semmi köze sem volt megjegyzéseihez és fordításaihoz.

Idejét illetõen ezt úgy tudta intézni, hogy a legtudósabb ember lett azok közül, akiket valaha is ismertem. Sokoldalú tudása a zene, irodalom, szociológia és mindenek elõtt a történelemrõl párját ritkítja Európában, Ázsiában és másutt. Mint a júdaizmus tudósa mások fölött áll, mert éppen erre a területre koncentrálta energiáját kezdetétõl fogva mint politikai aktivista. Néhány éve elkezdte fordításaiba saját megjegyzések írását, amelyek havi dokumentumok lettek több ezer szóval egy bizonyos témáról, mint pl. Rabin meggyilkolásának valódi rabbinikai háttere, vagy hogy miért kell Izraelnek Szíriával békét kötne (amely meglepõ, ugyanis Szíria az egyetlen olyan arab ország, amely Izraelre nézve veszélyes lehetne). Értékes áttekintést adtak a sajtóról, és nagyon éleselméjû és gyakran jól magyarázó vizsgálatát adták az aktuális folyamatoknak és problémáknak, amelyekrõl a legfontosabb médiák csak nem világosan vagy egyáltalán nem adtak hírt.

professzor Shahakot sohasem ismertem másként, mint nagyszerû tudóst, brilliáns értelmiségit és általános tudóst és politikai aktivistát. De mint fönt mondtam, világos lett nekem, hogy legnagyobb passziója, a júdaizmus és a rabbinikai és talmudi hagyományok és tanítás tanulmányozása. Ez a könyv ezért jelentõs adatforrás ebben a témában. Nem kevesebb, mint a klasszikus és a modern júdaizmus rövid története, mert ezek hozzájárulnak a modern Izrael megértéséhez. Shahak megmutatja, hogy a gyanús, soviniszta elõírások a nem kívánt emberek ellen a júdaizmusban (és természetesen más egyistenhívõ hagyományban is) megvannak. Megmutatja továbbá azt a folyamatosságot e között és a módszer között, amellyel Izrael a palesztínokat, a keresztényeket és más nemzsidókat kezel. Emellett az elõítéletek, álszentség és vallási türelmetlenség szörnyû képe jelenik meg. A fontos ebben az, hogy Shahak leírása nem csak azokat az elképzeléseket tartja életben, amelyek a nyugati médiában olyan bõségesen olvashatók, hanem az arab vezetõket és az õ értelmiségeiket is megvádolja amiatt, hogy figyelmen kívül hagyják ezt az államot, és különösen akkor, amikor pápai módon akarják népeik tudomására hozni, hogy Izrael valóban megváltozott és most valóban békét akar kötni a palesztínokkal és a többi arabbal.

Shahak nagyon bátor ember, akinek szolgálatait az emberség érdekében díjazni kell. De a mai világban az általa mutatott példa a fáradhatatlan munkára, a hajlíthatatlan erkölcsi energia és szellemi csillogás kényelmetlen dolog a fönnálló hatalomra nézve és mindenkinek akinek az ellenzék szó a nem szívesen látottat és nyugtalanítót jelenti. Ezért örülök nagyon, hogy elõször jelenik meg egy nagyobb munkája arabul. Biztos vagyok abban, hogy az, amit zsidó vallás, zsidó történelem címû munkájában ír, arab olvasóiban is kellemetlen érzéseket ébreszt. Továbbá biztos vagyok abban, hogy õ azt fogja mondani, hogy ez neki örömet szerez.

EWS

NYC 1996 Január

95. Izrael Shahak rövid életrajza

Született 1933 április 28.-án Varsóban, Lengyelországban. 1939 végétõl 1943 áprilisáig a Varsói gettóban.
1943 áprilisától 1943 júniusának végéig a Poniatowo (Lengyelország)-i koncentrációstáborban és Varsóban elrejtõzve. 1943 júniusának végétõl 1945 áprilisáig a Bergen-Belseni koncentrációstáborban (Németországban).

1945 szeptember 8-án: megérkezés Palesztínába.

1945 - 1947: Kefar Hanoar Hadati internátus (Haifa közelében). 1947 - 1951: Herzliya, Tel Aviv, Gimnázium
1951 - 1953: Katona az izraeli hadseregben.
1953 - 1961: Tanulmányok a Jeruzsálemi Héber Egyetemen, lezárás mint a szerves kémia doktora. 1961 - 1963: Szerves kémiai tanulmányok a doktor cím megszerzése után a kaliforniai Stanford Egyetemen, USA. 1963 - 1971: Jeruzsálemi Héber Egyetem, docens, elõadó és a szervetlen kémia professzora.

1968: Az emberi jogokért kezd kiállni mind Izraelben mind a megszállt területeken. 1970-ben megválasztják az izraeli emberi és polgárjogi liga elnökének. Többször újraválasztják egészen a 90-es évekig. Sok cikket és jelentést írt az izraeli sajtóba az

emberi jogokról és az izraeli politikáról a héber sajtóban is. Soknak témája a zsidó vallás.

1971 - 1972: Szabbatév a Londoni Imperial College-ban. 1972 - 1986: A Jeruzsálemi héber Egyetem tanárja 1986-ban nyugalomba vonul. 1994: A zsidó történelem, zsidó vallás, háromezer év súlya c. könyv kiadása, Pluto Press,

----- az elsõ részhez ----